

Biblioteka
"Pešćanik"
Knjiga osma

Slavoljub i Rujijana
Projekat

Beograd
1994.

Urednik
Predrag Marković

Oprema
Dušan Sević

Текстови објављени у
časopisu *Perspektive*

На копијама
?

Raspao se nedavno pronadeni rukopis

Najstariji pronadeni rukopis u godini 7492. posle postanja, na obalama Dunava, nije mogao biti protumačen. Nestvarno, papirno tkivo, probijeno znakovima, blizu svog raspadanja, bi predato na očitavanje česticama fotona oživljivača. Čim je rukopis bio osvećen, iščezavali su tragovi grataosa, i rukopis se raspadao i nestajao. Foto slika, kopulacija semena fotona, u zamisljenoj materiji, s malenim zrnom srebro bromida, ostavi na ploči tragove raspadanja neuhvatljivih zagonetki zguzvanih znakova. Prvi tumaci – dok je još rukopis pripreman za fotografskisanje – prisustvovali su nestajanju svitaka. Osvećljeni znakovi isparavaju, a zatim se i sam papirus – koji čuva znakove – gubi i pretvara u prah dražeći oči i nagoneci na raspad misli i značenja.

Kako pronalazači nisu znali da se rukopis raspada u dodiru sa svetlom, to i nisu obezbedili potpuni mrak za čuvanje i analizu svitaka.

Šta sada da uradimo?

Na koga da padne odgovornost zbog loše pripreme i amaterskog vodenja istraganja?

Bez obzira ko će biti odgovoran, a ko kažnjen za poslovičnu nestručnost, nestao je jedan deo pronadeno bogatstva. Ne samo da nestaju civilizacije, već nestaju i tragovi njihovih jezika. Ali, samo taj trenutak kada se pojavilo svetlo koje iz mraka, iz vremena, iz večnog izvlači znakove i uništava ih, bio je dovoljan članovima istraživačke ekipe – koji su iskoristili taj kratki bljesak svetla (kada se jedino i mogao videti rukopis) – kako bi počeli da analiziraju, prepostavljaču i zaprepasaju svet svojim teorijama o nastanku rukopisa, o njegovoj sadržini, o znakovima i njihovoj lepoti.

Iz "jezika" se ne može zaključiti da li su vladari muskarci ili žene. Istim značima se označavaju i Bog i davo. Moje označavaju kao tude. Unistene su Granice između pri- vatnog i državnog.

Unapred se mora opravdati bilo kakav postupak tih ljudi – ljudi sa takvim "jezikom".

Tako govori naučnik koji je stručnjak za sam jezik i tekst, za koga i istorija, i civilizacija, izviru iz jezika.

Naučnik *P. Arvnis*, koji se proslavio knjigama o potrošačkom društvu i njegovim otuđenim normama, zamoljen da nešto kaže povodom nestručnog istrživanja i raspada svitaka, ponovo citira samog sebe:

"Predmeti, stvari i tela prestali su da imaju magijski karakter. Nisu više okultni. Sada imaju potrošački karakter. Obožava se količina! Broj koji se troši. Sličan je slučaj i sa organima; s pićkom. Ovladati njome i trošiti je."

A onda dodaje: "Kolega *P. Morris* je u pravu. Ali, njegovo mišljenje kao da se odnosi na današnji jezik. Reći prestaju da imaju trajno značenje. Njima se više ne mogu prizivati bogovi, odagnati davoli, one ne mogu biti čarob- ne. Jedino političari sve čine da rećima vrate magijski karakter."

Jedan od neafirmisanih naučnika je izjavio: "Zahvaljujući svojoj sposobnosti, upamtio sam znakove rukopisa u trenutku iščezavanja."

Moći će da ih obnovi na osnovu sećanja. Objavljivače rečenice, pasuse, a zatim i integralni tekst prevoda. Računar je poslednji koji se još upleo u analizu pronađenog i iščezlog rukopisa, ili bar nekoliko njegovih delova.

Uspeo je da reprodukuje tekst nestalog rukopisa.

Prvo pitanje koje se nameće:

Da li je rukopis pronađenog, pa umištenog spisa, origi- nal ili je kopija pra-rukopisa?

Drugo pitanje koje se nameće:

Čije je to pismo?

Naučnici koji su prisustvovali iščezavanju rukopisa izjavljivali su:

Jezik je koptski, sanskrit, fenicianski.

Ali, nije pouzdano nijedno tvrđenje. Možda se radi o nepoznatom pismu? Rukopis je pisan znakovima koje

nije znao niko od naučnika. Njihove izjave su zbunjujuće.

Iza znakova se krije pismo Atlantidana? Njih je kaznio Bog!

Naučnici se nisu složili čije bi pismo moglo iščezavati na svetlu. Možda je ono mešavina fonetskog, ideogram- skog, klimastog i apokrifnog pisma?

Nije postavljeno ono najvažnije pitanje:

Da li je rukopis pisan na svetlu ili u mraku? Rukopisci su možda bili slepi?

Naučnik *P. Morris* bio je najduže sa iščezavajućim rukopisima. Od slavni naučnika jedino je on – sklon da

veruje mističnim pričama – bio prisutan prilikom prikazi- vanja nadežnih rukopisa. (Drugi naučnici su bili neafir-

misani i tržili su mogućnost da se proslave.)

Zapisao je:

"Novootkriveni rukopis ne razlikuje se od kasnijih

prepisa na istom jeziku ili čak na drugim jezicima.

Reč koja prezire svoje iskonsko značenje, svoj kod, lomi konvencije, premešta značenja, postaje anarhista.

Reč počinje da uziva u neredu označavanja. Rukopis želi da unese "terminološku zabunu". Isti pojmovi se

označavaju različitim znakovima. Tako, recimo, isti je znak i za istinu i za laž. Isti su znakovi i za neprijatelj i

za prijatelje.

To je anarhija!

Imena reka se ispisuju istim znakovima, tako da se ne zna o kojim se rekama "govori". Čak i isti vladari se "nazi-

vaju", ne samo različitim imenima već se brkaju i rodovi.

Etrurci

Počinjem pitanjem:

Da li su pronađeni rukopisi nasljedstvo vincianske kulture?

Jesu li to prepiši starih vincianskih spisa?

Pre Sumera i Kineza, Vincianci su stvorili svoje znakove

na neolitskoj keramici. Jesu li njihovi znakovi prva pis-

mena na kugli zemaljskoj? Da li će se svetska inteligencija

sjaćati na obale Dunava, kraj Beograda, tražeći pločice

sa znacima Vincišana? Za one koji dodu nije potrebno

nikakvo uputstvo stručnjaka, jer dragoceni keramički

otpaci leže svuda oko nas; pored solitera, na njičama, ili

je keramičko posude spakovano u kutije koje se čuvaju u

podrumima gradskog muzeja. Arheološki materijal koji

treba predstaviti svetu, kao značajan za istoriju civilizaci-

je, čuva se u podrumima, zaboravljen i *izložen* uništenju!

Već davno se skup vincianskih znakova naziva pismom;

Vincianskim pismom. Naučna javnost je o Vincianci upoz-

nata pred Drugi svetski rat. Vinciansko pismo ima 28

znakova. Kako je pismo Vincišnica najstarije, i znakovno

je – pobijene su mnoge dosadašnje tvrdnje nauke.

Prvo: Starije je znakovno pismo od slikovnog.

Drugo: Vinciansko pismo je identično sa etrurskim pis-

mom koje još nije protumaceno.

Nastovi u svetskoj štampi bili su:

Spiegel: Prva civilizacija na Dunavu!

Times: Slavimo Vincišnicu.

Da li smemo da priznamo da je prvo pismo nastalo na

teritoriji današnje Jugoslavije?

Odavno su već poznate veze između Vincišana i

Etruraca. Kako su Vincišnici živeli pored Dunava, prostrući

se na teritoriji Bosne, te do primorja, rano su došli u dodir

s Etrurcima koji su prihvatili njihov jezik i njihovo pismo.

Jedna stara hipoteza gospodina *Kvistela* uvek mi padne

na pamet kada se u svetu otkriju bilo kakvi rukopisi.

Hipoteza se pojavila u osmoj deceniji XX veka, a uspeła

je da privuče pažnju sredstava informisanja. Razmreškala

je učimalu svest ljudi, utonulu u sociološke probleme i pre-

plavljenu informacijama iz sporta i politike. Iskrušenju

nisu odoleli ni naučnici, a da ne kaznu svoje mišljenje ili ne

iznesu kakvu opasku na pretpostavke *A. G. Kvistela*.

Gpsopodin *A. G. Kvistel* veruje da još postoje Etrurci.

Doduše sada ne više kao moćni narod, sa svojom civi-

lizacijom i kulturom, već kao ezoterična grupa koja poz-

naje u čuva svoje pismo.

Zakazao im je sastanak, pozvao ih je, jer to što su

nestali nije nikakav dokaz njihovog postojanja u takoz-

vanoj prošlosti, induktivno-deduktivno utvrđeno – i u

budućnosti. Biće posve objašnjeno da Etrurci nisu posto-

jali, zato i postoji mogućnost da se, ipak, najzad pojave sa

svojim stvarnim jezikom. Da niknu iz novih izmišljanja,

a antropološki argumentovano postoji tačan istorijski

podatak: nestajanje Etruraca zbio se pre nestajanja

Vincišana. Događaji su mrtvi, te je svejedno šta je bilo pre

a šta kasnije. Svakako, zbog nesumnjive činjenice, da su

i jedan i drugi narod mrtvi u istoriji (kao i njihovi akteri)

– koja je uvek samo lepa književnost – a da rukopisi ne

žive stvarnim, sadašnjim životima, te zato ne mogu ni biti

nikakvi svedoci o stvarnom postojanju povesnih

događaja.

I pored mnogih pokušaja, niko nije utvrdio ko su

članovi etrurske grupe. Kako se regrutuju i odabiraju novi

članovi? Kako se obrazuju? Gde su njihove tajne škole?

Razlog sigurno nije ezoteričnost sekte – kako navodi *A.*

G. Kvistel – već neverovanje sveta u njeno postojanje.

Zato su svi pokušaji pronalazačenja njenih članova bili

samo privatna inicijativa pojedinih naučnika. Ali, naučnici

ne shvataju da nam se članovi ezoterične sekte – potom-

ci Etruraca – neprestano rugaju znajući da dešifriju

etrursko pismo.

I, evo sada, ponovo, otkrivani su rukopisi pored

Dunava. Sociologija, psihologija, lingvistika i slične nauke,

Rasturanju rukopisa dopri- nose vlade

Pronadene rukopisi, amajlije, predmeti iz grobnica, zahvaljujući sredstvima informisanja – koja su upozorila na vrednost starina – bili su tajno skriveni i brizno čuvani od strane gradana-pronalazača. Zato je vlada, na čijoj su teritoriji pronadene rukopisi – osudivši one koji su pomocu njih želeli da se obogate – počela da ih otkupljuje ili konfiskuje. Ali, konfiskacija, kao i pravo da se raspolaze rukopisima, doneli su vladi samo probleme. Zbog minimalnih nadoknada koju je vlada nudila, osvrćući se na moralna i nacionalna načela, skriveni rukopisi su prestali u ilegalu.

Ne radi se samo o rukopisima koji su rasprodati u Americi, i o kojima često pišu u štampi, a sa čijom je sadržinom upoznata naučna javnost, već se radi i o novim tajnim rukopisima koji stvarno putuju po Evropi i Americi. Oni su putovali ranije – u vreme svog nastanka – ali ne kao rob već kao apokrifni spisi, ili je putovala samo njihova sadržina koju su prenosili retki mistici. Posle mnogo godina, rukopisi prelaze isti put, sa istim znakovima, prачene mrzjom, lopovima, nakupcima, ideolozima, naučnicima koji nude svoje znanje, noseći sa sobom fetišizam dvadesetog veka.

Pronadene rukopisi koji su, tajnim kanalima, izneti na trzište Amerike, sada predstavljaju još veću tajnu.

Prvo: Sumnja se da li ih ima?

Drugo: Nisu li i oni osvetljeni?

Treće: Koja će se fondacija sada naći da otkupi rukopise i ponudi ih naučnicima? Kome će pripasti slava da rukopise ima protumačene? Čije će akademije da glorifikuju tekstove?

Trka počinje!

Mnoge fondacije su obskrbile naučnike raznih podneblja koji su požurili da se susretnu sa očevicima i pose-

perfektirane, čak i veličanstvene, verbalne discipline učena čoveka, u težnji za spojem sa filozofijom *reductio ad absurdum*, same postaju stvarne slovarske besmislice. Da, gospodine *Kvistel!* Rugaju nam se, vaši omiljeni Etruci. Još je nevinno njihovo pismo. Zar da ga brusimo u tuđinskom vremenu? Ovi naši dani, ove nakisle noći. Pijani naučnici vape pred tajnom Etruraca. Njihove grobnice, skulpture, Apolon iz Veijea, Triklinumjska grobnica, stoje pred očima. Izvan mitova su ili su mitove Etruraca preuzeli Latini. Ali, preti etrusko pismo. Zar naučna ogovaranja i spletkе nisu omrzle poslovnom svetu? Ili izgleda otmeno: tajna oranimizacija, koja se stara za čuvanje etruskog pisma, uspeva da opstane tri hiljade godina. Sigurna u svoju tajnu, zato i neredita, nego zatvorena, kao da je nigde nema, ipak, opstajava i uspeva da registruje nove ljude, i da održi ezoteričnost i hiljadugodišnju čutnju.

O, radosti i cinizma u svojoj tajni. Prkos? Možda grupa Etruraca s mukom zadržava u tajnosti znanje svog jezika. Ezoterična grupa koja zna etruski jezik, ili pismo, i čuva tajnu tri hiljade godina. Svi rukopisi Etruraca su odavno već pred licem nauke? Prkose! Zar će oni, za koje Vi mislite da postoje, predoci tajnu jednog jezika? Pitam se: Kakvi su to ljudi koji znaju tajnu etruskog pisma? Stoje pred tajnom? Bednici. Protežu se i zevaju čudeći se: šta to zahtevamo od njih? Da li je bolje proslaviti se čuvanjem tajne ili otkriti tajnu staru tri hiljade godina?

Pisma urednika *Perspektive* gospodi Grethen

dovaocima apokritnih rukopisa. Ponovo se okupila grupa naučnika, koja je prisustvovala uništenju pronadenih rukopisa. Gospodin A. G. *Kvistel* je proputovao od Pariza do Egipta, bio u Indiji, da bi potvrdio svoju sumnju.

Nije ni sanskrit ni koptski?

Posle mnogih otkrića, tokom devednaestog i dvadesetog veka, sada je bio nepoverljiv. Sumnjao je da su moguća nova velika otkrića. Nije prisustvovao snimanju rukopisa, koje je vlada, na čijoj su teritoriji pronadeni, ponudila za dešifrovanje.

To što se posumnjalo u vrednost rukopisa, skupo je koštalo nauku. Nije se okupila najbolja naučna ekipa koja bi dešifrovala rukopise. Ili, da poverujemo: otkrivene rukopise uvek prati prokletstvo.

Počeli su pregovori naučnih institucija sa trgovcima koji su se dokopali rukopisa. Trgovci prete osvetljavanjem papirusa i traže da se ispune njihovi zahtevi. Sele se po svetu kako bi sačuvali rukopise ili se obogatili pomoću njih. Tržište sada nudi i rukopise koji su davno zaboravljeni, a koji su nestali tajnim putevima.

Cim je primjećeno da se raspadaju pronadeni rukopisi, neko je već polagao pravo na njih. Nije smetalo što se oni pretvaraju u praš i pepeo. SAD su otkupile pravo na korišćenje i preštampanje rukopisa. UNESCO radi na njihovom prikupljanju. Neke zemlje postavljaju čak i pitanje ponovnog izučavanja mrtvih jezika. Radi se o koptskom i sanskritu. Prve knjige su nastale na tim jezicima! Iako još mnogi rukopisi nisu otkriveni, njihovo korišćenje je dovedeno u pitanje.

Na kraju, citiramo izjavu renomiranog naučnika A. G. *Kvistela*:

“Godine nastajanja pronadenih rukopisa su malo važne. Rukopisi su nastali znatno ranije. Pronadeni rukopisi su prevodi ili prepisi originala. Originali su davno uništeni ili iščezli, osvetljeni. Naš napor se sastoji u tome da pokušamo obnoviti originale. Otuda danas toliko knjiga koje su samo pokušaj obnavljanja originala; u želji za originalom autori teže originalnošću.”

Tačno je da se moj otac, pre nego što se posvetio vajarstvu, bavio prevodenjem starih staroslovenskih knjiga. Vas svakako ne zanima njegov prevodilački rad koliko stari rukopisi koje je prevodio. Od starih rukopisa, u našoj kući, nije ostalo ni traga. Čak je i kuća jedno vreme bila napuštena, ali kada smo se ponovo uselili u nju, osim ramova po tavanima, ničeg nije bilo što bi ukazivalo na raniji život. Stvari koje smo pronašli po sobama, u ormarima, na rafovima, bile su toliko uništene da smo ih izbacili u jednu pomoćnu zgradu. Kada je pobuđeno interesovanje za starine, i počela prodaja ikona i starih rukopisa, jedino što sam uspeo da pronađem je ta mala ikona naše slave koja Vas je toliko obradovala. Zašto je sačuvana ikona? Sa sigurnošću ne mogu da tvrdim. Ali, na njoj je Sveti Luka, naša slava! Ikona sam pronašao u brašnu, u bakinom kovčegu, prekrivenu još i ljuškama oraha. Drugi stari predmeti nisu vredni pomena. Sigurno nije bilo rukopisa!

Ono što je interesovalo mog oca, što mu je predstavljalo zadovoljstvo je prevodenje rukopisa koje Vi pominjete. Međutim, sudeći po vremenu kada je on boravio u Jugoslaviji, nije uspeo da objavi prevode tekstova. (Izuzev nekoliko marginalnih.)

Razdelio ih je prijateljima pre nego što je napustio Jugoslaviju. Kada je zavladala pomama za stanim rukopisima, počelo je njihovo objavljivanje, trazenje, konzerviranje, čuvanje, a naročito preprodavanje. Očevi prevodi su prepravljani i doradivani, jezik im je menjan da bi bili prilagodeni komercijali i novom tržištu.

Pokupio je pronadeno blago da bi ga sakrio od vlasti. Ne znam šta je kasnije bilo s njim? Možda blago još čuvaju Došićevi potomci, a možda je delimično vraćeno crkva-ma. Crkva Samonikla ni danas nije obnovljena.

Postovana gospodo Grethen,

U jugoslovenskim sredstvima informisanja sve češće mogu da pročitam ko je sve bio lopov od stvaranja Jugoslavije do 1987. godine, kada je osnovana nekakva komisija koja bi trebalo da štiti umetnička dobra. Ko je sve davao sebi za pravo da raspolaze eksponatima iz muzeja i privatnih zbirki u Jugoslaviji? Mnogi od savremenihi samodržaca ne samo da su želeli da poseduju stare rukopise nego i sablje Nemanjića, njihovo prstenje, i posude nekadašnjih valadara. Ali, kako eksponati nisu odgovarali zahtevima samodržaca, oni su tanjihi sablje, šitili prstenje, skratiivali nogare stolica. Slično se dešavalo i u narodnim pesmama.

Pojavljuju se i grupe arheologa koji prekopavaju poznata i nepoznata nalazišta, odnoseci pronadeno blago. Ko bi mogao da zaštiti pljačku blaga? Specijalna milicija? Ne postoji nikakva specijalna milicija.

Ponekad se spominju i anegdote o lopovima i blagu. Da bi pokazali kako narodno blago više cene od samih zastitnika kulture, lopovi ga krađu, a zatim ga sklanjaju obaveštavajući miliciju gde se nalazi. Najčešće im lopovi mesto skrivanja blaga javljaju uz opasku: bolje čuvajte blago! Nisu isti ni svi lopovi.

Najslabije su čuvane i najmanje sačuvane zbirke pri-vatnih kolekcionara. Oni svoje zbirke poklanjaju rodnim mestima. I dok su darodavci živi, još se i čuvaju zbirke. Posle smrti kolekcionara, vlasti rodnih mesta poklanjaju meti. Vernici koji su je zatrpali, u nameri da je zaštite od pogana, nikad se više nisu vratili da je obnove. Nestali su bez traga i crkvu je otkrio seoski bogotragač Došić. Nazvao je Samoniklom, jer je ona sama iz zemlje iznikla.

Postovana gospodo Grethen,

U vašim pismima pominjete "Rukopis slepih". To stavlja te pod znakom navoda. Ne znam šta taj pojam za Vas znači. Ali, u Jugoslaviji je dugo bila omiljena studija gospodina A. G. Kvistela o Etrurcima, kao što sada pobuduje interesovanje novi poduhvat nauke da pokaze kako etrusko pismo ima sličnosti sa Vinčanicom. Studija A. G. Kvistela o Etrurcima, izazvala je svestsku medijsku pažnju, te su pitanja medija imala posebno odjeka u Jugoslaviji, jer se u Zagrebu čuva jedan etruski spis. Na etruski znaci koji čuvaju tajnu jednog naroda i jednog jezika. Taj naziv – "Rukopis slepih" – za mene znači samo rukopis starog etruskog pisma koji su prepisivali poseb-no izabrani letopisci,ne znajući mu značenje, ali želeći da ga sačuvaju za kasnija tumaćenja. Koliko se tako sačuvani rukopisi razlikuju od originala sigurno zahteva naučno tumaćenje, a kao što znate i sami, pismo Etruraca ni do dana današnjeg nije odgonetnuto. Tajna samog naziva "Rukopis slepih", po mom mišljenju, leži u tome što su naučnici, ne mogavši da protumače tekst, ostali slepi. Iz besa što je ostala još jedna neprotumačena tajna starih naroda, nemohći znanstvenici rukopis Etruraca nazivaju slepi-m.

Drugo što zaslužuje pažnju je pitanje: Kako je moj otac došao do staroslovenskih rukopisa? U jednom brdu, tamo gde je rođen moj otac, postoji crkva koju sam i ja posećivao, a koja se zove Samonikla. Nalazi se ispod samog brda. Sve do posle rata bila je prekrivena zemljom. Zatrpali su je vernici bezgci od najzde osvajača. U crkvi su bile skrivene ikone, razni rukopisi, sveti ritualni pred-meti. Vernici koji su je zatrpali, u nameri da je zaštite od pogana, nikad se više nisu vratili da je obnove. Nestali su bez traga i crkvu je otkrio seoski bogotragač Došić. Nazvao je Samoniklom, jer je ona sama iz zemlje iznikla.

i potvrdilo. Kako Istarski muzej, i pored pokretanja inicijative, na žalost, osim moralne podrške, nije mogao da dobije sredstva za otkup vrednih predmeta, pojavio se mecen. Vaše ime je ponovo izostalo. Ne znam zašto je to tako?

Postovana gospodo Grethen,

Zahvaljujuci Vasoj pomoci ukljucio sam se u svet kolek-

cionara. Cudan je taj svet izvan zakona. Ima svoja pravila igre i zivota. Milicija i javnost dolaze odozgo. Posto su kolekcionari saznali da mogu otkupiti ikone na staklu ili u drvetu, poceli su da mi nude ukradene falsifikate. Ali, kako mene umetnost odavno zanima, i koliko-toliko je poznajem, do mene su poceli da dopiru i vesti o pravim ikonama. Medutim, kolekcionari kriju od drugih kolega, i svojih prijatelja, gde im se nalaze eksponati. Pliackaju jedni druge, a da vest o pliackama ne dopire do javnosti niti do milicije. Kako da opravdaju kupovinu eksponata ili njihovo prikupljanje? Kolekcionari sa kojima sam kontaktirao cesto imaju pricu o prodaji falsifikata. Kruzne velike količine novca, prodaju se lažni eksponati, kolekcionari pliackaju jedni druge, ali cutanje i dalje traje. Posle nekoliko kupljenih ikona, vec sam saznao ko je od kolekcionara sta kupio i koliko je placeno. Sirio se krug kupaca i prodavaca. Upoznao sam strasne kolekcionare koji su bili spremni da daju i poslednju paru da bi došli do zeljenih antikvitera, do trgovaca koji su mogli organizirati pliacku muzeja bez ikakve grize savesti.

Pliacke su se vec desavale izvan kruga kolekcionara, tako da su mnoge od njih okarakterisane kao pliacke stoleca. Kako Vas zanimaju stari rukopisi – u nadi da cete pronaci spise koje je prevodio moj otac – pomenucu Vam samo veliku pliacku u Nacionalnoj sveucilishnoj biblioteci u Zagrebu. BRANDT SEBASTIAN, Sullitoria navis, Liber per Jacobum locher... Latinitati onatus, nuno vero revisus et elegantissimus figuris recens illus-

Postovana gospodo Grethen,

Hvala vam na podrsci, ali jos se dvoumim: Da li da postanem kolekcionar?

Shvatio sam. Umetnicka dela se ne koriste kao magijski ili himnoliurjski simboli. Umetnost nije u slavu Boga ciji ostaci dopiru do nas. Današnja umetnost su dela koja cine nezavisnu samosvoju celinu. Predmet su obozavanja. Kolekcionari zele da ih poseduju. Ali, da li prestiz traje samo u sferi estetskog?

Za ljude, sa kojima se ja susrecem, umetnicki predmeti su jos relikvije ili su magični. Postoji čak i strah da se umetnike tvorevine otude – bace ili prodaju – jer ce porodicu, ili clanove koji uniste blago, susnici prokletstvo.

Postovana gospodo Grethen,

Mnogo puta se u kafanama ili čak u novinskim tekstovima pomiju ugledni gradani koji su postali strasni kolekcionari. Zadolvoljni svojim suzbbama, ukoceni u svojoj uglednosti, slobodno vreme provode sakupljajuci vredne numizmatičke predmete od pre-antickog doba do predmeta iz savremene istorije Jugoslavije. Dalje se bave kupovanjem i preprodavanjem predmeta iz kulturne bazine. Od legalnog oduzimanja rariteta ljudima koji ih poseduju i čuvaju kao svetinje, uz bednu nadoknadu, trgovina baziinom se proširila sve do organizovanih pliacki. Kako Vi pratite aukcije po Evropi, i drugim delovima sveta, imate bolji uvid od mene sta se nudi na nezasitom trzistu retkosti i kolike cene dostizu čuvene slike nesrecnih umetnika.

Ponekad me zbunjuje Vaša anonimnost. Kada sam u novinama pročitao da kustos Istarskog muzeja Srbije zeli da otkupi zbirke retkih predmeta i ikona koji su predavani na aukciji u Londonu, pomislio sam na Vas. To se

Uputstvo za upotrebu računara

tratus Basiliens, 1572. Vredna najmanje 10. 000 DEM.
Znam da ste upoznati sa tom pljačkom. Možda su neke
knjige došle i na Zapad?

Postovana gospodo Grethen,

Razvoj računarstva, mogućnost da se obnove mrtvi i
zaboravljeni jezici, čija se gramatika poznaje, postao je
realan. Šta da kažem o tekstovima koji se nalaze na papir-
ima istrgnutim iz jednog jezika?

Nemam želju da posedujem bilo kakav stari rukopis.
Ne mogu da posmatram umiranje papira, na kojem se
nalaze stari znaci čiji jezik računat umozava do u
beskonačno. Dosadašnjem čuvanju svitaka mogu da zah-
valim magiji brojeva. Kako to da su se papirusi sa proje-
vima 96 i 100 sačuvali, a da su drugi svici izgubljeni? Zar
su pronadeni tekstovi ostali da bi poslužili za obnavljanje
jezika?

Vokabular

TEKSTOTEKA:
Memorija koja čuva sve tekstove nekog jezika.

TEKSTINŽINJERING:
Grupa naučnika – lingvиста, matematičara, inženjera – koja je oformljena u cilju stvaranja programa za ispisi-
vanje rečenica nekog jezika.

TEKSTOVANJE:
Postupak kojim se uz pomoć tastature štampaju već
stvoreni tekstovi. Za to je potrebna sintaksicka šifra, i
printer koji će štampati tekst.

Prvo pitanje koje se nameće korisniku TEK-
STOTEKE:

Da li se može ući u TEKSTOTEKU?

Samo da znate: Ulazak u TEKSTOTEKU je nemoguć.
Možete samo da je pozivate i koristite.

Drugo pitanje:

Da li postoji način da se TEKSTOTEKE izbrišu?

Apsolutno su zaštićene. Mogu samo fizički da se unište.
Ko koristi TEKSTOTEKE?

Pored naučnika i ljudi profesionalno vezanih za jezik i
računarstvo, TEKSTOTEKE koriste ulični prodavci.
Prodaju tekstove izvučene na štampaču.

Dok uveče sedite za kućnim računarom zavezajte da
pročitajte tekst iz memorije od 25. do 30. strane. Pozovete
ga iz TEKSTOTEKE. Zatim tekst izvučete na štampač.
Time ste pripremili dnevno čitanje.

Прилог узет из Текстовске

Ako ste autor, TEKSTOTEKU možete da koristite na više načina:

a) Sami možete da kombinujete tekst koji je već na ekranu.

b) Od tekstova u TEKSTOTECI možete da stvarate svoje tekstove. Metatekstove?
Uzmite da su tekstovi TEKSTOTEKE mrtvi tj. večni i oko njih gradite svoje tekstove.

c) Ako ste talentovani, sami možete da birate kako ćete koristiti TEKSTOTEKU.

Izaberite sami broj strana. Izaberite vreme. Lice. Recimo: prezent. Prvo lice jednine.

Nemojte uzeti toliko broj strana da citanje iz TEKSTOTEKE traje koliko i vaš život.

Posle duže upotrebe TEKSTOTEKE primjećujete da se u tekstu, koji Vi pišete, ne nalazi nijedna reč iz TEKSTOTEKE. Ali, to je varka, u vašim tekstovima ubrzo ćete pronaci ne samo reči iz TEKSTOTEKE već i same rečenice TEKSTOTEKE. Ako nastavite da koristite TEKSTOTEKU u vašim tekstovima ćete primetiti i citave pasuse iz TEKSTOTEKE. Tekst TEKSTOTEKE, kao neki uljez, kao loš san, kao kopija se polako uvlači u vaš tekst. Ne mora tekst u TEKSTOTECI da vas plaši! Neka vas podstakne na rad i stvaranje novih tekstova. Drugaćijih jezičkih kombinacija. Stvorite novi tekst kakav se ne nalazi u TEKSTOTECI.

Урехјуите протност која вас онавља. Смрт и наслеђство.

1. Од БЕГА је мало остало. БЕГА у чему наћи? Али у БЕМУ су речи – тражите их у књигама.
2. БЕГОВЕ речи не додајте другима, нити туђе речи БЕГОВИМ.
3. Пред ЊИМ се ниједно слово неће понипити.
4. Ако БЕГОВЕ речи не чујете, доћи ће нове речи које не знате, речи које никада нисте чули. Уништиће све ваше речи. Планине, шуме, погоне, сунце, обичаје претвориће вам у нове речи, веру у другу веру. Празнике ће назвати другим данима, другим именима, иако ће још знати да сте их славили. Синови ваши већ неће знати своја имена. Тућа ће имена присвојити за своја. Деца ће вам добити имена непријатеља а ви ћете их (синове) својати.
5. Туђе речи из азбучника лако ћете препознати – лажне су. Ако говорите о постању – постоје само оне. Ако само нуде а не опредељену, ако се знају а не узносе – паба вам. Не плашите их се али се плашите људске силе која иза њих стоји.
6. Само речи које су сведочанства примите у своје књиге, у своје приче. Тумачите их у туђим књигама, међу непознатим речима.

Који ће најквешти тело у мудрости је

познају ГА, који сматрају да ГА знају мисле да је отишао; у њима је.

1. Који је од вас уздигнут делује безнадежно.
2. Који је случајно уздигнут, зрчен, напрегнут доби-
ја значај.
3. Који пита: Није ли свако тело долеђено да
понови пређашње? види да му је долеђено туђе тело
уместо улоге.

4. Који може да вас убије поноси се.
5. Који сам може да ишчезне нико не затосподари
њиме.

6. Који ту моћ – моћ ишчезавања – усвоји у себи,
спознаће себе самог у својој моћи.

7. Који имена не зна у празнини је.
8. Који само своје име зна сам је. Не зна Творца исто
као што ГА не знају они који ће доћи, те је он сличан
њима. Никада не може позвати, затосподарити њиме,
само може бити свачији слуша.

9. Које имена не знаш, не можеш га дозвати.
10. Који зна више имена, постаје господар.
11. Који зна сва имена у сваком је. Само чека да га
открију безимени.

12. Који имена нема савршен је. У мудрости може
створити себе сама.

13. Који позива опстао је.
14. Који на столници правде седи људском кожом
обложеној, и у руци држи књигу на кожи исписану,
речима открива ЊЕГА.

15. Који је освојен од својих речи, од свог знања,
нема тирански облик те га можете замисљати.
Његова власт је и ваша. Сами је спознајте.

16. Који је јачи тамо где се завршава нешто где је
стварно присутан – нем је.

17. Који је од другог одстрелен, који је од другог
послован, који је од другог узнешен у сновима је.
18. Који ГА поседују побунниће се, који ГА имају не
зна за њих, који ГА траже њихов је, који га нађу не

И обнављајте то. И замислите

1. И камену постелу, мириса и уља
И лице слике, и незаконче што носите
са собом
И ужас, и гашење, и чело заштитено рукама, и
ругло насупрот Божијем, и биће што лежи у телу, и
пут до вазнесења, и благо што вас заслени да би вас
одбацило
И воду, и земљу, и живи свет,
И речи које су вас уздигле
И оно друго још
Напуните вештинама, и понудите академцима да
установе осећање душе
2. И обнављајте све то у вашим телима, усабјугте у
темама
И не кудите то судијама, на чијим мечевима висе
закони
И не слушајте БИХОВЕ речи, нити гледајте слике,
веш ставите шаке на лица и усните како бисте се
заштитили
3. И тек сада, када се све то налази пред вама, када
вам потпуно припада, када више не морате да се
одупирете, осећате ли колико сте заволели узалудност
којом се опирало и падало по љубави, уздизало се и
бежало од вас, да би се поново враћало;
Толико сте заволели узалудност да је, на крају, сва
она у вама.

Не користиште речи

1. Сви ви који сдржите речи чувајте их! Погледајте
нека вам буде завеса иза које не знате шта се дешава,
којом заклањате шта се може видети.
2. Сви ви који тражите оно што је у вама самима,
тражите само пут који открива оно што сами имате.
И сви ви који речи износите не користите речи:
Уроковати, потрести,
а посебно не изговарајте речи у футуру:
Потрешћу,
ицејитићу мошти и ћелије,
осујетитићу пороме, понлаве; уништићу ваше куће,
баште, поломитићу ваше крчаге, исписаћу вашу судбину
док не затгосподарим путевима.
Засленићу вас пред оним што постоји, и што је
спремно да вас додирне.
Не изговарајте!
Гураћу руке у глиб и таму!
Захтеваћу жртву својим очима.
Тражићу роба да носи бакљу!
Имаћу погледа који ће пред собом одгурнути све што
познаје било да је у сећању, било да је у знању, било
да је слућња.
Укинућу приморенитуре, алиггенезе, мирабилине.
4. Не поричите речи које од БЕЛА нисте чули. Не
говорите те речи! Никада их не изговарајте само их
слушајте и поштујте!
5. Сви ви који обнављате свој лик у себи и другима,
упрошавајте га у једно; у смртно.
6. Ако својатате БЕЛА а против БЕЛА чините,
нека се у БЕМЛУ отуђите.

Je li besmrtnost vaša o kojoj govorite?

1. Све што чините, чините БЕМУ у славу. ОНИ који мисле да ГА има у речима – у језику ГА налазе; само су кроз БЕГА језик спознали.

2. ОНИ желе да набу своје у другима. Кажу: Сви путеви воде ка БЕМУ. Сви путеви који-ма идете оправдани су. Нисте ви да у вама постоји ред. Ваше мuke су вера и убeђење. Нису претња, самовање и мучење.

3. Беките од путева којима ОНИ иду. Нису то путе-ви који се налазе у вама, који се тешко спознају. То су путеви којима људи идући изгубе сенке. Згазе их на путу, утабају, прекрију. Нестају руке, ноте и главе. ОНИ ишчезну савим. Не могу се више установити БИХОВЕ униформе, нестану једнообразне речи које су говорили, не постоје БИХОВИ потомци и преци, те се не установљава ни БИХОВО ишчезнуће.

4. Је ли бесмртност ваша о којој говорите?
Јесте ли смрћу закључени?
Јесте ли усамљени једино важехи? Једино могући?
Јесте ли повлашћени док клизите у сопствену непримeћеност?
Јесте ли присутни у бекству и одрицању? Потврђују ли вас моћ и самоћа?
5. Откуда да усне китају делове бутанот?
Откуда да обнављате гроба?
Откуда да остависте словесност?
Рекосте: Куда ми идемо нема граница.
Забораvistе!
У тубој земљи ваше је само што оградите, браните, што створите и сакријете од оружја и погледа. Остало је БИХОВО!

6. Иако чујете речи говорника, или их читате, сувише су далеко, те као да их се сeхате.
Иако из положаја у којем сте можете да рукводите речима

Иако сте то и раније могли

Нека се не занемарите и чулима подредите
Нека не умирете у речима

Нека од слутње будете тајени
Нека се од видљивог уморите

Нека смрћу добијате крајњи облик, потпуно
значање

Нека седите у столици и нека трајете кроз векове,
док у сведочанствима осећате сумњу

Да ли сведочанства уопште постоје?
7. Желите ли да своју смрт друге оптужите?

Распадају ли вам се ранена ткива која облизују пси?
Чекају ли још жене мртве мужеве?

Да ли сушичаве девојке још плету свадбене дарове
и желе да се пре смрти удају?

8. Не верујте да су ОНИ мртви ни када плачете за
НИМА

Ни када се провали небо

Ни када у гробу завијају пси

Ни када на спроводима не буде никог

Ни када гробови буду плитки

Ни када посмртни говори буду неразумљиви

Ни када сандуке у журби спуштају наопако.

Не верујте да су мртви ни када мислите да вам више

не сметају

Ни када пролазе године, тешке године

Ни када слобода у садашњости личи на жицу на

којој се суше крвави завоји

Ни када сазнате колико вас има у затворима – ноћ

није само месец и маштање о слободи

9. Јесте ли спремни да обуздате ватру која вас одаје?

Можете ли да је утулите а да не ископните и не оне-

мите?

10. Ако вас надзиру окрените се: звезде су једини

отвори на небу.

11. Ако падне небо?

Ако војска одлази у шуму?

Ако ратови нису само збор пљачки и силовања?

18. И ОНЕ који круже обалом и плаше се да у своје куће уђу такође побујајте! Уништите ЊИХОВЕ трогове! Попалите ЊИХОВЕ куће. Утабајте ЊИХОВЕ путеве.
 И ОНЕ који вам чисти долазе побујајте!
 Побујајте ОНЕ који своје трогове односе у нилдинју! који скривају своје болести! који свет ствара-
 ју тамо где престаје!
 И ОНЕ који питају у којем делу света је избио пожар, и уздигао се дим светлушећи, и ОНЕ којима се ватра учинила близу, те су кренули ка њој – побујај-
 јте!
 Који то од ЊИХ добоше и рекоше: Ево НАС! Не морате НАС мучити и силом НАС доводити. Избегли смо везивање и вучење по блату, трњу и каљавом путу. Сами смо дошли! Туците НАС!
 Побујајте ИХ тајно! И жене које не могу да се сете када су зачеле и с ким
 болесне који су водили љубав рађајући власто-
 дрше, богаље, богонематале,
 И ОНЕ који су им омогућили рађање
 Побујајте!
 И ОНЕ који су закон измислили да штите надму-
 дритеље
 И ОНЕ што мисле да им припада што су пригра-
 били – љуштурју људску од праха
 Сажитте ИХ!
 Не пружајте помоћ самоубицама, јер то је крајње
 насиље.

Ако нема рогова и добоша на брду?
 Ако су се пси претворили у уста: Љођу кости!
 Раскопавају пробице! Развлага мртваце!
 Ако је Творец способан да себе преобрази и створи поново?
 Ако на гробљу воде љубав да зачну где је смрт присутна?
 Ако имате знања, можда ће ОНИ доћи да вам се обрате.
 Ако вам се придружи змија? Прво долази страх од змије. После змије долази човек и живи са страхом.
 Ако падне ноћ која ће сакрити идолопоклонике, који бдију над својом судбином?
 12. Ако је немогуће обмотати ИХ, пошто су се распрострли по земљи и небу, по садашњости, прошлости и будућности – уништите ИХ!
 13. Ако није могуће нешто сатледати – увојите га! Иако је огромно и не можете га узети – ваш је.
 14. Захтевајте да ваша пресуда падне на ЊИХОВА
 огвна стабала чије крошње вире над нашим миром!
 15. Разваљујте врата! Отварајте донове! Будите ИХ и пиците на ЊИХ! Убујајте буновне! Саслушавајте ИХ! Претите ИМ! Безујте ИМ руке! Избацујте жене из домова! Одводите ИХ на тргове! Чекајте да сунце пређе преко ЊИХ! Подижите главе високо! Уништите ОНЕ који желе да владају прошлошћу. Отварајте прозоре! Завириите у мемљиве ходнике. Сви отвори који личе на оживљке давно сраслих рана попроскаће! Указаће се лица неверника!
 16. Ударајте их подмукло бирајући мошнице! Узмите ватру! Донесите пречуље! Снадите их! Неће ни светла давати. Ватра ће светлети!
 Викаће да се небо са ломаче види као птица, море као бродови.
 17. Немојте да се браните јер тиме признајете злочини! Немојте да се правдате речима! Бацајте непријатеље у мочвару! У Блато! Оно их радије прима и гута него земља. Немојте да их сахранујете јер их грешне избацује земља. Смирде скатолом овом свету.

Pisma urednika
Perspektive gospodi
Grethen

Sukob vernika

Prevod koji su nam ponudili računari možda je važan za lingvistiknu i semiologe, ali njihovu pažnju privlači samo jezik. Gde je civilizacija? društvena uslovljenost? gde su bogovi? Gde je istorijski trenutak nastanka tekstova?

Jedan evropski vladar je čak izjavio: "Zele da mi podmetnu reči koje reprodukuje računari!"

Okupio je oko sebe naučnike koji će pronaci virus za uništenje genijalno zaštićene datoteke.

"Plaćam uništenje", sikeće oni!

Bez obzira kada je napisan pomenuti tekst – pa i neka je sada stvoren – on ipak govori o nama. Pomirio sam se s tim da ne može nestati ono što je pripadalo prvim ljudima. Samo se menja, transformiše. Sve što su imali prvi ljudi imamo i mi sada. Filozofi bi rekli: Progону prethode: ponos sa epitetom ranjeni fanatizam, zaštita, žuč, zavist. Sve te reči bi imale epitete ili bi bile pretvorene u metafore. (Boljesna ljubomora njegovog subjekta. Kap zuci koji je prelio času strpljenja kvaseći njegovu pruzenu ruku.)

Tekst napisan u drugom licu množine može da bude samo proglas. Takve reči su karakteristične za obračun pripadnika iste vere. Protiv drugog, protiv pogana, nisu potrebne takve reči. Oni ne zasluzuju takve reči.

Znači, sukob je istih vernika. Sukob je između pravovernih i krivoklemtika. Bezvernici su za rat i istrebljenje. Nisu oni mučnici, protoci, nemaју moć prosvetljenja. Ne biraju sredstva u borbi protivu pravih vernika. Krivovernici traže pristalice među pisarima, lihtarima, kaznicima, božjacima. Sire lazne glasine o svojim protivnicima. Denunciraju ih. Vrše premetačine po kućama dobroćinitelja. Šalju lazna pisma. Rugaju izvergavaju ukaze. Pisu pamflete. Svoja imena stavljaju uz klevehtike.

Model izdajnika

Šta nam nudi tekst koji je objavljen u časopisu
Perspektive?

Šta mi znamo o tom tekstu?

Napisan je u drugom licu množine. Onaj koji stvara
tekst obraća se nekima koji treba da prihvate njegove reči
i da se povinuju njihovoj snazi.

Za početak kratkog teksta, za sada, znamo toliko.

Ko se obraća onima koji se kriju iza zamenice VI?

Ko su oni koji se kriju iza zamenice VI?

Odabrani nasuprot prezrenima?

Pravedni nasuprot bezbožnima?

Pitanja koja ovde postavljam su očigledna. Nameću se
svakom od nas ko pročita tekst. Odgovore koje ću ponu-
diti mogu da izviru iz samog teksta, a mogu da budu i pret-
postavka. Vremenom će se tumaći umnožiti i osmeliti, a
ja ću pokušati sada da izložim svoje mišljenje.

Iz teksta se vidi da ONAJ koji se obraća poziva neke
odabrane ljude koji su iz iste vere, sekte, sloja, jezika u
borbu protiv prezrenih, odbaćenih koji su se postavili
nasuprot Njegovim pristalicama. Taj koji poziva nije
običan čovek. Koristi mitski jezik, koristi svete reči, tako
da i borba koju želi nije obična. A i same Njegovе
pristalice su odabrane od strane mitskog jezika. Njihov-
VA borba je borba za mit, jezik i tekst iza kojih – naravno
– stoji božanstvo.

Zašto je došlo do sukoba?

U tekstu se ne vide razlozi sukoba. Narator o njima ne
govori. Tekst počinje kada je već nadjačala jedna strana.
Ili je sukob samo borba protiv jedne sekte: "Vrhovni
poglavar crkve" poziva u borbu ostale vernike?
Ono što bih želeo da pokazem je borba jedne zvanične
vere protiv raznih jeresi.

Počinje progon krivovernika. Proglas izdat protiv njih
je u drugom licu množine. Progonitelji ga nose sa sobom.
Nose ga iz grada u grad. Iz zemlje u zemlju. Iz jezika u
jezik. Proglas ostaje negde u pustini.

Progonitelji su lišeni ljudskih predrasuda, jer progone
u ime vere. Veruju u svoju Božju misiju. Veruju u reči
koje nose sa sobom i koje ponavljaju. Ne ramišljaju o
povodima za progone. One koje gone su protiv njih. Oni
su protiv njihove vere. Zagađuju njihov dosadašnji život.
A kakve reči ostaju progonećima? Gde je njihova
snaga? Njihove reči biće uništene zajedno sa njima.
Nestaje u plamenu krivokletnici zajedno sa spisima koje
štite i zakopavaju. Da li će moći išta da se sačuva? Ostaje
priče Progonjenih koje su apostazija?

koji uzivaju izvesne privilegije, imaju moc, zashtitu, snagu da se odupru. Onda postoji vreme čekanja? Vreme čekanja je strpljenje dok privilegovanu elitu progonitelji ne približe poznatim pojmovima mitske zrtve. Progonjeni dobijaju sve karakteristike negativnog: izdajnik, neprijatelj, veleizdaja. Počinje hajka koja pripada odabranima.

Ovaj tekst je već zasao u dubinu sukoba. Tekst pokazuje poodmakli stadijum jednog procesa. Ako se radi o privilegovanoj eliti i njenim pristašama vreme inkubacije je trajalo dugo. Prvo su sumnjivi moljeni da se odreknu svojih zabluda sasvim tih, a zatim sve jače i jače. Na početku je možda i došlo do dijaloga kada su argumenti još i logički i shvatljivi epohe, a onda se argumenti menjaju tako da gonjoci ispoljavaju snagu i moc. I, na kraju, počinje da deluje model kolektivne represije. Tekst baš tada počinje. Iznosi početak kolektivne represije i tu je moguće analizirati ga i sagledati. Inkubacija je prošla. Počinje bolest. Pravednik je sačekao obrt. Sada počinje progon bednika; suzbijanje zaraze. U proganjaju se izjednačavaju ljudi. Svi slojevi društva su jednaki. Otudenost u društvu, potisnutost, socijalna nejednakost, frustracije, bacaju se na zrtvu. Ona oslobada progonitelje da bi ih često bacila na početak; kada bi prešli na mitsko uzdizanje zrtve. Pitanje koje je ovde važno: Kako se u istoriji postupa sa progonjenima? Sudenje je po propisima, a smrt ritualna?

Za sam početak progona vrlo je važan pojam vode, autoriteta. Mehanizam vode, mehanizam autoriteta, uvek se poklapa sa uzvišenim. Iza vode stoji Bog? Voda zna da zrtve neprestano treba stvarati i kanalisati njihovo uništenje, čime sprečava anahtriju od koje se plaši svaki autoritet. Do anarhije voda može da rukovodi mehanizmom zrtvovanja, mehanizmom progona. I progonitelji i progonjeni obavljaju jednu društvenu funkciju koja blagonaklono deluje na samo društvo, ali o tome i ne razmišljaju. Progonitelji se izjednačavaju u svom praznjenju, progonjeni u pokori i ritualu, čiji mehanizam ponekad ne shvataju. Čak se i čude pitajući se: Neće li se

Da bih taj cilj ostvario mogao bih da zamenim postojećim tekst raznim sličnim tekstovima, a da se ništa bitno ne promeni.

Ko su zrtve u ovoj propovedi?

Zrtve su mahom prosti invernici. Za proste invernike je predviđena takva smrt – kakva se ovde pominje. Smrt njihovih voda, ili obrazovanih invernika, ne bi mogla bez dokaza. Morale bi biti rasčlanjene i ruglu podvrgnute njihove zablude da bi tek onda bili ubijeni na još svirepiji način?

Šta očekuje pravedne i one obrazovane što se rugaju? U opštoj euforiji pravednih rugalice postaju zrtve koje ne mogu izbeći nesreću ni Božiju osvetu. Zrtve će dobiti sve što poseduje pojam zrtve: osudu, ritual, smrt, veselje koje nudi olakšicu posle egzekucije.

Može se ovde govoriti i o jednom fenomenu: kolektivno nasilje! Ono se premešta iz epohe u epohu. Čas je u ime Boga, čas u ime ideologije. Ali kolektivno nasilje je uobičajeni model, poznati diskurs. Stalno je upražnjeno mesto na kojem sedi podanik Boga. Bez obzira ko za trenutak prisedne, može odmah da postane zrtva, te će biti primenjen poznati model zrtvovanja. Treba izučiti genezu kolektivnog nasilja. Danas ono koristi i medije. Kolika li je sada moc nasilja? Čak i u ateističkim ideologijama kolektivno nasilje dobija premise natprirodne misije. Analizirajući istoriju civilizacija zaključio sam da je iskonsko kolektivno nasilje. Tezija svih nasilja je da budu sveta, a time a priori istinita. Pravedna.

Iz ponudnog teksta ne vidimo kojem sloju pripadaju oni koji su zrtve kolektivnog progona. Ne znamo koje su pozicije zauzimali u društvu do tada, dok na njih nije bacena anatema? Znači, ništa se direktno ne kaže o njihovom položaju u društvu. Da li su uzivali neke privilegije ili ne? Ako jesu čime su ih izgradili i stekli nanklionsost? Ne vidi se čak ni odluka o očiscenju društva; sistematski progon počinje krivičnih ili hereznih dela. Ako privilegovana elita mora biti progonjena? Ljudi

već se i sama budućnost sažima ka trenutku sopstvene zablude koja je važnija od iskustva, jer zablude prošlosti nisu naše zablude i buniimo se protiv njih. Naše zablude su pobune protiv prošlosti. Moramo ih iziveti.

Ono što je za mene važno na kraju je pitanje Boga. Dok čitam tekst shvatam da i progonooci i progonjeni, žrtve i dželati, imaju istog Boga. U to su čak ubedeni i jedni i drugi. Taj isti Bog će ih nagraditi ili kazniti? Nesporazum između njih je pitanje Boga? I jedni i drugi mu se obraćaju za pomoć, kriju njegove spise, tumače ih. Primose žrtve nad njima. Divo se otkrovenju i katarzi. Ali postepeno progono prelazi dimenzije Boga – nometičko, eufemizam – gube značaj tako da upotrebljavam reč: mis-terija. Stvara se novi Bog. Progonojeni uviđaju da imaju drugog Boga koji ima druge osobine od Boga progonoite-rija. Ako ih Bog ne štiti, onda drugog moraju sačuvati i uzdignuti, iako je ON nemocan.

ponoviti i sa nama? Ali, čim počne da deluje model kolektivne represije nemoguće je zaustaviti ga.

Da kažem nešto o žrtvama:

Istorija je pokazala da je najbolje dovesti u nemilost manje grupe koje nemaju mnogo prijatelja među samim progonoiteljima, koji su druge vere ili pripadaju jednom izolovanom sloju. Izbor progonojenih ni najmanje ne zavisi od samih progonojenih, niti pak oni mogu da zausstave model koji ih obuhvata i uništava. Usporavanje delovanja poznatog modela represije samo povećava bes. Otporom progonojenih se siče lažljivi utisak da su gonioci u pravu. Otpor dozira nova gonjenja i ulaganja veće snage, čime se postiže cilj. Ni gonjeni ni gonitelji ne mogu izbeći predvideni put. Ali, da li će kasnije za istoriju biti važniji progonojeni od progonoite-rija, to se ne zna u trenutku funkcioni-iranja modela.

Model o kojem govorim ima svoje naslednike. Nasleduju se progonoitelji, žrtve, progonooci, vode, autoriteti. Mada ne znači da i gonitelji neće uzeti ulogu pozorišnog modela u kojem će biti progonojeni. Progonoitelji i progonojeni su u zavisnosti jedni od drugih. Oni vladaju jedni drugima sve dok se potpuno ne izvrši predviđeno, a onda se čekaju nove uloge. Zaboravio sam! Prvo dolazi kratki smiraj posle katarze.

Sveta je istina koja stoji u modelu progona. Baš zato što je sveta moraju da je prihvate i progonoitelji i progonojeni. Tako se krug, tako se model, ostvaruje u potpunosti. Progonoitelji potpuno shvataju svoju ulogu kažnjavajući, a progonojeni priznanjem. Postupak priznavanja se menja. Različiti je iz epohe u epohu. Žrtve ne smeju da se mire već i one moraju aktivno da učestvuju otporom, odbačama i, na kraju, priznanjem, pomazući progonoiteljima.

Zar nam jedan model koji se ponavlja u verskim i totalitarnim društvima ne govori o sopstvenoj uzaludnosti? Nei! Eksploatacija modela koji je već a priori prihvaćen ne kaže da je vreme stalo, već da se akumuliralo u sadašnjosti. I ne samo da se istorija suzava na sadašnjost,

je naci sponzore koji ce omoguciti boravak umetnika iz raznih zemlja. Forasla je popularnost galerije. Moge grupe koje su izvodile svoje projekte na ulici sisle su u podrum.

Kada sam dobio poziv da prisustvujem projektu Art-grupe: Dramski happening, bila je sreda. Razmislijao sam na obaveze tokom nedelje. Završio sam prelom časopisa koji mi je oduzimao najviše vremena. Poziv za prisustvo-vanje književnoj večeri poslao mi je umetnik čije sam tek-stove, u drugom licu množine, pročitao. Mojta upornost da ga nadem bila je uzaludna. Njegovu poznanici su se čudili: Zasto ga tražis? Ali, morao sam da prisustvujem happeningu u prostoru galerije.

Publika koja je prisustvovala događanju u podrumu bila je mahom mlada. U gužvi mladih ljudi video sam i nekoliko izgnubjenih pogleda, i lica za koja nisam znao zasto posecuju "Galeriju podrum". Čak sam se upitao: greškom su u podrumu? Njihovi beznađezni pogledi. Nekoliko posetilaca bilo je odeveno u mantije.

Mozda su popovi?

Kada sam siao u podrum za sedenje nije bilo mesta. Posetioi su se kretali. Onda se ugasilo svetlo. Ostao sam pored ventilatora. Još dok nisam znao šta se dešava u podrumu, hteo sam da izadem. Ali, bilo je besmisleno gurati se. Kuda bih? Posle nekoliko koraka nisam ni znao gde su vrata. Zvučnici kojih je bilo svuda unaokolo neprestano su ponavljali zvuke koje nisam razumeo. Bili su to slogovi. Toliko su dugo ponavljani kao da su izgov-ravljaci čekali da se posetioi utišaju. Da se čula pesma mogao bih je prihvatiti. Ali slogovi nisu bili pesma. Onda se čuo glas:

"Karakteristika tekstova napisanih u drugom licu množine. Psalmoidičnost, ispovest."

Dalje se gušio glas. Učinilo mi se da se izvezbani i smireni glas sveštenika izvlači iz zvučnika. Zasto sam emi-tovani glas zamisljao kao glas sveštenika? Zasteo je od publike da ponavlja zapovedni nacin koji daje snagu sin-dromičnim osobama. Onda je glas zahtevao da naučimo

Postovana gospodo Grethen,

Novoosnovani savet galerije koja se nalazi u centru grada, ustupio je uredenje svog prostora – zato što je uvek bez publike – mladim umetnicima. Ranija želja saveta galerije da prostor podruma ispunu publikom, organizu-jući atraktivne izložbe poznatih umetnika, nije uredio plodom. Sala u podrumu uvek je bila prazna. Na pitanje: "Zasto se odaziva mali broj posetilaca?" Jedan psiholog je odgovorio: "Ljudi se plaše silazenja u podrum."

Mladi umetnik koji je prvi izveo projekat – monodra-ma sa video-kasetama i simbolima pravoslavija – je izjavio: "Gledalište je puno zato što se prikazuje živa umetnost. Galerije su poluprazne ako se prikazuje mrtva umetnost koja još nije sahranjena. Smrdi!"

Ali sve pretpostavke i dnevene izjave me nikada nisu uzbuđivale. Čak i ne citam štapnu. Preletim pogledom samo preko naslova.

Onda me je privuklo to što su grupe, koje su izlagale u galeriji, vodile razgovor sa pravcima dvadesetog veka, čak i koketirajući sa njima. Pravili su modele pravaca. Opredmećivali su njihove osnovne ideje u pesku ili glini. Drugo što me je privuklo bilo je izlaganje materijala. Tada sam, na zalost, bio sprečen da odem. Izložba mater-ijala je izazvala veliku pažnju brojnih časopisa. Njome su se bavili ne samo audovizuelni časopisi, već i policijska hronika. Kao materijal bili su izloženi i genetički produkti. Nove vrste svinja, krava, zmiya. Spermatozoidi i jajne ćelije! Izloženi fetusi bili su ukradeni sa klinike. Bile su polomljene boce sa aldehidom. Zaudaralo je u celoj zgra-di. Jedan politički časopis je napadao vladu koja je u vreme predizborne kampanje dozvala preveliku slobodu. Kada je izlagan potrošački materijal došlo se na ideju da se internacionalizuje ogromni prostor podruma. Trebalo

Zavet

Mozete li zamisliti! Na poziv upućen kroz istoriju, na mladuh umetnika (Art-grupa) reći poglasi svojim, prisvoji ih, i poče tim rećima da poziva pristase, trazeći ispunjenje naredbi koje reći nose, kao da se radi o amanetima.

Koliko puta su tim zastrasujućim rećima na usnama progonjeni ljudi, ubijane žene, deca razvlaćena na krstove? Zar da se ponovo ponavljaju iste reći? Zar da ponovo njima pravdamo postupke jedne grupe koju ne mogu drugačije nazvati osim anarhistima?

Za lingviste se radi o arhetipu teksta. Pojam "arhetip" još mi je maglovit. Mundus archetidzpus, bio je naslov u časopisu Perspektive. Tekst je pročitao iz neke TEK-STOTEKE. Redakcija nije navela svoj komentar već je u zaglavlju napisano: Mogući prevod teksta iz nedavno uništenih rukopisa. Navodno je, taj tekst, preveden na razne jezike. Ponavlja se u spisima Egipcana, Grka, Etruraca. Kopti su ga uzeli za svoj. Dardanci i Latini čuvaju te reći u mrtvim spisima. A danas, poste objavljuvanja u časopisu Perspektive, tekst je preveden na nezapamćeni broj jezika.

Prevedenje arhetipnog teksta, njegovim imitiranjem, očuvanjem i publikovanjem, stvaraju grupu koja ga nosi kroz istoriju, čuva ga, bori se da reći iz teksta – ne samo da budu ponovo pročitane – već da ih novi čitaoci proglase za mitske, i da ispunje proćanstva koja reći nose sa sobom.

Jezik je zatvoren u okviru jedne grupe. Verovatno je takav bio i kada je nastao. Grupa ne samo da se odaziva na reći iz prošlosti nego se i identifikuje sa Tvorcem teksta: tekst poistovećen sa Tvorcem, svetim ratnikom. Reprodukujući stalno Tvorca, grupa se poistovećila sa Njim, i stara se o Njemu i Njegovoj snazi.

reći, sve dok ih ne počnemo tečno izgovarati. Glas koji se čuo, koji je bio uporan da ovlada publikom u tome je uspeo. U sredstvima informisanja – u parastvarnosti – u ćuinom prostoru koji je ispunjen 24. ćasa, glas nije bio poznat, te sam se ćudio: kako se publika brzo prilagodila na njega? Medutim, sredstva informisanja već danima objavljuju tekstove u drugom licu moćine koji su zastili sluh slušalaca ponavljajući nepristano imperativ. Spisi iz TEKSTOTEKE preplavili su listove, te i ćasopis koji ja uređujem, i koji koristim za stvaranje ovog projekta, objavljivao je rukopise pisane u drugom licu moćine. Publika je, ipak, navikla na imperativ, mada ne na način ovakvog govorenja. Oćekivao sam da glas bude proprćen vizuelnim, medutim, nije bilo nićeg vizuelnog. Mirak je bio potpun. Poćela je da plaće neka žena. Nije mogla da sluša tekst ćije se govorenje ponavlja u drugom licu moćine. "Nije to lice", vikala je i ridala. Bila je to starija psihotićna osoba. Zelela je tekst u prvom licu moćine.

"Gde je prvo lice", vikala je.

Postepeno, publika je, kao što prati pevanje na festivalima, poćela da ponavlja slogove, poćela je da srice reći i recenice iz teksta koji je objavljen u ćasopisu Perspektive.

I po-ubi-jaš-te sve njih!
I one koji zmije nose, a o otrovu ne govore!
I one koji bdiju nad vama!
I one koji tudina nose sa sobom!
Poubijajte one koji svoje tragove odnose u nigdinu!
Poubijajte one koji vam ćisti dolaze!
Poubijajte one koji od njih dođu i kaću:
Evo nas! Ne morate se mućiti i silom nas dovoditi!
I one koji imena nemaju!
I žene koje su...
I žene koje su...
I žene koje su...

Istrazivanja (Godina 1989.)

SLUČAJNI UZORAK: (60 GODINA)

Zelim sreću, red i mir. Zelim sa majkama i decom da podelim radost života, i radost prilikom radanja i odgoja dece. Ne mogu da opravdam te mladiće koji pozivaju na borbu. I to na kakvu borbu? Da nas istrebe! Nas stare koji smo stvorili ovu zemlju. Ne mogu ni da shvatim decu, koja su odrasla u miru i vaspitavana godinama u duhu humanosti, da se sada ovako ponašaju na ulicama. Ponavljaju reči sa radija – a ko je njima dao pravo da ih izgovore? Decaci su počeli da se okupljaju u parku preko puta moje zgrade. Često su se i ranije, tokom leta, tu okupljali i slušali rock. Galamili su. Smejali se. Voleli se. Suprotstavljali se nama. Ali sada? Prvo su srušili jedan spomenik. Videła sam sa prozora kako ga guraju, klata i na kraju obaraju. Zatim su počeli da zasipaju zgrade kamenjem. Jeste! Možda smo ih izazvali. Gledali smo potajno, kroz prozor, šta rade. Ali ovo nije način.

SLUČAJNI UZORAK: (ZENA, MAJKA 55 GODI-
NA)

Zahvalna sam našem narodu što se suprotstavlja divljanjima. Oni žele da obnove rat. Ne znaju kakav je rat. Ne poznaju ga. Ja sam u ratu izgubila brata. Ubili su ga ne znam gde? Nikada nije naden njegov leš. Zar sada ponovo da obnovimo mržnju i ubijanja. Malo smo se sredili. Sada kada počinje XXI vek ponovo da iskopamo puške. Pominju četnike. Sta će oni nama? Gledam borce. Oni još vode svoj rat. Zavode omladinu. Dokle to?

SLUČAJNI UZORAK: (ZENA 60 GODINA)

Moj muž, znate, mogao je da bira. Da bude oslobođen ili da svedoči protiv čoveka koji ga je uveo u partiju. I šta je on odabrao? Da bude osuđen. On je budala. Nije shva-

Ovaj tekst pobudjuje agresivnost kod mladih. Jedna grupa ljudi uzima tekst za dresuru svojih članova. Želi da oživi tekst. To je grupa koju normalni jezik otuđuje i ona se agresivna vraca u njega. Želi da ga razbije sopstvenim modelom jezika. Normalni jezik se protivi. Ne prihvatata promenu unutar njegovih konvencija i stereotipa, a posebno ne želi ulaznje grupe u istoriju u kojoj je normalni jezik ne samo odomacen, već i rukovodi njome. Dakle, teroristička grupa je odvojena – ne samo od drugih grupa – nego i od istorije i jezika, te je koban povratak nazad.

prisutna. Zvuk je agresivan zbog buke, zbog pesama. Slušala sam celoga leta kako se smenjuje zvuk: slušaju ga mladi koji se okupljaju uveče na ulici. Ljubavne pesme su normalne. Onda rock. To je već ušlo u našu kulturu. Svakako, prati i mlade. Na kraju su se pojavili ovi tekstovi koji pozivaju na ubijanje i osvetu. Sada očekujem da se tekst koji je postao zvučan – neprestano prati – odrazi na odevanje i na naoružavanje omladine. Ali, do naoružavanja tek počinje da dolazi. Rousseau je još pisao: najčešće početak proganjanja vodi u dugotrajni rat. Jedno se u poduhvat trošenja upustila industrija ploča. Ozvučili su reči iz TEKSTOTERKE unoseći stare tonove. I mladi prihvataju dejstvo subverzivne grupe; Art-grupe. Zarada! Zarada! Ne razumem izdavače ploča.

OKRUGLI STO: (kraј 89.)

Sociolog:

Između istrživanja koja sam vodila tokom poslednjih godina, recimo od 81. do 85. godine za list Perspektive, čiji je urednik, na žalost, smenjen. Urednik Perspektive nije prisutan da vam priča o srednjovekovnoj svesti u totalitarnom režimu, oprostite na toliko puta ponovljenoj frazi. Urednik ne govori o proganjanju. Ali, zbog objavljenih tekstova, koji su bili proskribovani, saslušavali su ga u autobusu, na ulici, u kafanama. Šest meseci je bio jedina tačka dnevnog reda na kom-partijskim sastancima. Tokom poslednjih godina dana, na stranicama časopisa Perspektive, bio je publikovan materijal sa mog istrživanja. Ovde ću izneti samo detalje koje nije smeo da objavi savet časopisa Perspektive.

Jugoslavija kao najrazmazanija zemlja Evrope je živela u komunizam. Nije se borila protiv njega kao druge zemlje – ona je uzivala komunizam. Dočekala je nesprema raspad komunizma. Ne postoji u Jugoslaviji snaga koja bi nosila promene. Sloboda je zato došla odozgo. Sasvim nezaluzeno. Ne postoji ni snaga koja će preuzeti tu slo-

tio da će vlast naci druge svedoke. Ali moj muž nije želeo da baš on bude svedok. Koji su bili ti drugi? Ne znam? Verovatno ih je bilo mnogo? Ali, moj muž je trebalo da bude najznačajniji svedok? Pre nego što je uhapšen samo mi je rekao: "Ja neću da svedočim!" Više ništa nije htelo da kaže. Pojednostiti sam saznala kasnije. Taj, uhapšeni, bio je krupna zverka. Nisu ga čak ni mučili. Hteli su da sudenje bude legalno. Sud, lažni svedoci, presuda; tamnica ili smrt. Pravo dokazivanje. Moga muža su mučili. Mislis da je neko mogao da mu pomogne? Ne! Više ne! Neko od važnijih ljudi sistema, do koga sam uspeła da dođem, mi je rekao: "ON je sam to izabrao."

"Šta je on sam izabrao?"

"Zator!" rekao je.

Odmah sam znala o čemu se radi. Ili da bude svedok,

ili da bude uhapšen i osuđen. Moj muž je izabrao zatvor. Nisam uspeła da ga vidim posle hapšenja. Nisam ga više nikada videla. Šta misliš? Da li bi ga stvarno oslobodili da je svedočio? Ponekad se to pitam? Ne verujem! Ali, vratili su se neki ljudi. Ponekad ih pitam: Zašto ste se vratili? Čim ste došli, vi ste sumnjivi? Oni ne govore. Strahote koje su preživeli ne smeju da opisuju rećima. Ponoko kaže: "Tako je moralo da bude."

Drugi kazu: "Ti si luda žena. Videli smo i lude muškarce, ali mnogo su opasnije lude žene. Još ako su brbljive."

Zato podržavam omladinu. Na njihovoj sam strani.

Neka ih poubijaju.

Poubijajte sve njih!

SLUČAJNI UZORAK: (PROFESOR U PENZIJU)

Agresivnost simbola, teksta, reći, rećena – pa to me neprestano zapljuskuje. Ne mogu od toga da se odbranim. Vidite da agresivnost prelazi na kulturne ustanove. Zapanjuje me istupanje Art-grupe u salonu DZDŽ veka. Odeća kao oznaka, frizura kao oznaka, minduše kao oznaka, natpisi na majicama, fasadama, ćelima još mi i ne prete. Ali zvuk? Agresivnost zvuka je takode odavno

Kako se ponaša država? Represivno, naravno. Vlast skoncentrisana u jednom centru, na čijoj strani su sredst-va informisanja, vrši zasipanje lažnim informacijama na svim nivoima. Sve čulne oblasti su prekrivene perma-nentnom represijom. A sami akteri otpora podvrgnuti su drugačijem vidu represije. Ponizavani su, šikanirani, odbacivani, hapšeni, saslušavani. Onemogućavano je njihovo kretanje i okupljanje. Svaka informacija podrske alternativni, objavljena u bilo kojim novinama, dovođila je do toga da je bio smenjen urednik.

Smajnenju represije možda su doprinela i raspadna zbiivanja u socijalističkom svetu, kao i strah od buke u inostranstvu, gde su intelektualci pomamno čitali Perspektive.

Kako kom-partijska država kanališe alternativnu?

Tu prikupljenu snagu pokušava da usmeri ne protiv sebe, normalno. Država alternativu proglašava nacional-istima i kontrarevolucionarima. I takvim ih tretira vrlo dugo.

Šta radi kom-partija koja se raspada u svim social-ističkim zemljama?

Kako ona kanališe alternativne pokrete?

Na opšti užas, partijski rukovodioci se stavljaju na čelo pokreta i postaju lažni nosioci promena. Partija na vlasti je sasvim dobro kanalisala nezadovoljstvo svojih podani-ka. Tako se raspada jedna kom-partijska država potvrđujući tezu: Krajnja faza komunizma je nacional-izam. Samo što taj nacionalizam stvara kom-partijska država u želji da se održi. Dozrana demokracija i usmereno nezadovoljstvo umesto izmene kompartijske države!

Zašto sada ovo ovde iznosim?

Smeta mi jedna ideološka svest koja i dalje nastavlja obraćune na isti način kao i do sada. Sada za svoje obraćune – dosadašnji model vodenja obraćuna – koristi jednu Art-grupu umetnika tražeći podršku – kako se to popularno kaže – u narodu, zapravo, manipulišući glasacim telom bombardovanjem lažnim informacijama.

Ona snaga od koje bi trebilo oteći slobodu ona je nosi i daje, na nju se oslanja. U slobodi su se snašle snage koje su je i dale pod pritiskom Evrope. U učmaloj bari, koja je živela komunizam, ne možemo ni da govorimo o pobuđenim slojevima. Tek su se stvarali alternativni pokreti.

Početak osamdesetih godina dolazi do pokreta omila-dine i inteligencije koji se kao alternativa postavljaju na jednu stranu, dok se na drugu stranu postavlja država – kom-partija. Nemir zahvata sve republike kao i sve veće gradove. Moje istraživanje se svelo na Beograd – kao glavni grad – i Ljubljanu koja je takode važan centar. Zakućila sam da je napad (upotrebljavam tu reč) alternativnih grupa i intelektualaca počeo na vitalne osnove jedne partijske države.

1) napad na simbole države

2) napad na para-vojsku kao garanciju takve države

3) napad na kom-partiju kao ideološku svest države

4) napad na sudstvo

Nisam se bavila istraživanjima dok je država, svojim metodama, uspevala da diriguje alternativnim pokretima već svoje istraživanje počinjem kada je vlast ispusila neke pokrete.

Osamdesetih godina dolazi do otpora intelektualaca u Beogradu. Kako se on manifestuje? Napadom na tri od ove četiri karakteristike koje se poistovećuju sa državom, kakva je naša. Intelektualci u svojim člancima napadaju, pre svega, simbole države, njenu kom-partiju koja se pro-jektuje u te simbole. Nasuprot klasnoj državi, intelektu-alna alternativa nudi parlamentarnu demokraciju. Otpor nije pojedinačan jer ga vodi Udruženje književnika.

U Ljubljani je otpor drugačijeg tipa. Otpor je širi od beogradskog, i bar na početku, obuhvata šire slojeve društva. U otporu prednjači omladinska štampa. Za raz-liku od Beograda u Ljubljani alternativci napadaju sve četiri opcije koje sam malopre naveo. Kao alternativu postavljaju slobodno građansko društvo nausprot jednoj militantnoj kom-partijskoj državi.

je samo simbol; ekspluatirani model jezika koji računaru može da umnožava u beskonačno; veštački tekst nismo preveli u prirodni, i dali mu život; veštačko smo želeli da učinimo još uzaludnijim.

PRVI ČLAN GRUPE:

Kako sam odrastao u palanci moj cilj – zašto sam predviden – sa godinama sopstvenog sazrevanja mi je bio sve jasniji. Otac je radio u preduzeću. Dolazio je po podne, ogrnut kaputom tokom proleća i jeseni. Ujutru je odlazio na posao pre mog ustajanja, tako da se samo zvučno secam njegovog odlaska. Ne čujem zvono sata, ali čujem očeve reči. Posle odlaska radnika na posao ja odlazim u školu. Vraćam se pre očevog dolaska s posla. U okviru podele uloga već davno imam svoju ulogu i ne mogu je izbeći. Moji uzgoj nije religiozan. Industrijski je. Takva mi je i uloga. I svaki moj istup, moj pokušaj da izadem iz određenog okvira, da sidem sa bine u pozorište – ne pomazu. Kako se događaji odvijaju predviđeno – mislim na učenje škole koju ipak završavam – dolazim do ključne krizne tačke: postati službenik ili ludak? I tu sam na mar-gini sredine u kojoj sam odrastao. I onog trenutka kada se pridružujem Slobodnoj grupi – da je tako nazovem – a to je grupa umetnika koja želi da kroz nju prođe iskustvo psihanalize, mističizma, budizma, i ipak da ostane slobodna, osećam kako stresam sa sebe iskustva sredine i verziiju emocija, da bi upio dim od cigareta, i pojeo send-mirao pred veće vesti, taj rastvor emocija u filmu; per-bez identiteta, iz dana u dan, do kraj života, a da bi konzultici – da odjuri u fabriku. Sta sada ja da apsorbujem? Katalizator je moje telo. Hocu ritam privode i po njemu da upoznam svoje telo. Sit sam već termina: Humanizam. Gnev. Bunt. Jednakost. Raj. Komunizam.

PRVIČLAN GRUPE:

Ovog trenutka moji i tvoji roditelji slušaju vesti na radiju. Zbunjeni su, jer su vesti senzacionalne. A čeka ih ista večera sa crnim lukom i paradajzom, i isti večernji TV program kao i nas. Opruziće se lagano u krevet u gledajući emisiju o životu belog medveda koji izumire. Plaše se njegovog nestanka. Prenoseći nestajanje jedne vrste na nestajanje svih vrsta; na kataklizmu koja je tako primamljiva, i čije je značenje, zadržano sa rečju apokalipsa, iscedeno iz resora sredstava informisanja. Apokalipsu će doneti uvek oni drugi, oni koji nisu sa nama. A onda će se naši roditelji svadati oko toga da li će popiti kafu ili ne. Kafa šteti pred ponoc. Ali cigareta? Ne! Ona takode šteti, ali kako se nje odreci? A sutra će svi zajedno, bunovni, otići na posao još jednom psujući ustajanje i rad. I tako, bez identiteta, iz dana u dan, do kraj života, a da bi konzultici – da odjuri u fabriku. Sta sada ja da apsorbujem? Katalizator je moje telo. Hocu ritam privode i po njemu da upoznam svoje telo. Sit sam već termina: Humanizam. Gnev. Bunt. Jednakost. Raj. Komunizam.

DRUGI ČLAN GRUPE:

Ljudi su pomislili da smo mi politička grupa. U nekim mestima su organizovali odbore, primajući članstvo, te čak i stvarajući novčana sredstva od članarine. Mi nismo politička grupa. Ali, medij je bio neumoljiv. Njima odgovarata postojanje političke; anarhističke grupe. Čak i tekst, koji je pročitao iz TEKSTOTERKE je jedan veštački tekst. On

VODITELJ:
U ovom razgovoru koristite termine grupa i neformalna grupa. Možda bi trebalo da se zadržimo na tim terminima?

oblika društva, bilo da se radi o primitivnim narodima i njihovim plemenima, bilo da se radi o savremenim društvima, i osnovnim njihovim celijama: Osnovne potrebe se uvek moraju zadovoljiti ili se naći alternativni! Radi se pre svega o nagonima. Problem je u tome što je vidite!j dobro postavo pitanja kada se tice Art-grupe, ali zadovoljenje istih tih potreba – koje vodite!j navodi – u organizaciji savremenog društva vrši se introjekcijom. Društvo koje je stvoreno da zadovolji nagone – onakvo kakvo je – samo dovodi do frustracija.

VODITELJ:

Prateci vašu grupu kao istraživač i posmatrajući je još kao neomasovljenu, prvo sam zapazila vaše odevanje. Na početku formiranja grupa nije bila izolovana – kao što se desilo kasnije – iznajmljivanjem kuće na kraju grada. Grupa se u ranijoj fazi skoro nametala. Vaša odeća je bila preskupa i raznovrsna.

PRVI ČLAN GRUPE:

Dal Rana faza je bio period iscrpljivanja modela, uvek to napominjem: preskupa odeća po modi. Svake večeri odeća je menjala vlasnika. Bila je okaciñjana uz razna lica. Lica sa različitim frizurama. Iscrpi smo taj model.

Suprotno od skupce odeće kojom smo se odevali bilo je golo ispisano telo sa detaljima od nakita. Taj period našeg istupanja je privukao veliku pažnju. Ali, ne kao sada. Mada tada ničeeg nije bilo trzišnog, niti poznatog, sa čime bi nas mogli porediti. Za naš istup nije nadeno originalno ime među sociolozima i psiholozima. Tada još nismo prešli u intimiziranje i zatvaranje. Čitanje tela, objekta (njegova odevenost i stil), izlazi iz okvira, biva eksploatirano, bivaju iscrpljeni modeli, tako da telo-znak zamenju-je telo glas, ne reć; ispisivati telo parolama, a ne telo kao igra i pomeranje, već telo koje ispušta reć. U razgovoru sa ljudima ponavljati istu reć ili rećenicu. Neprestanu trazu. Rугanje komunikaciji. Stereotip. Komunikacija konvencijom. Komunikacija komunikacijom.

minima ili da uvedemo termin komuna koji je toliko eksploatisan? Samo zajedno mozete ispuniti projekte, sagledati razlike kao i sličnosti? Postoje li u grupi lutajući članovi koji se poste izleta vraćaju grupi? A individualizam svakog pojedinca? Pitanja autoriteta grupe?

PRVI ČLAN GRUPE:

Naravno, pitanja koja se ovde postavljaju su knjiška. Ja mogu da odgovorim takođe naučnim. Sta znam o grupama? Zato ću biti kratak. Postoji zajednički minimum traganja koji je doveo do formiranja grupe. Minimum interesovanja verovatno i nastavlja, i omogućava dalje delovanje Art-grupe. Mozda čoveku ptice više znače dok ne nauči njihova imena. Može čak i da ih opisuje, imitira jući njihove pesme, ili da govori o boji perja, ali čim sazna imena ptica oseca stromaštvo. Dovoljno je samo jedna reć da onaj kome se obraćate već zna o kojoj se ptici radi. Tako je isto i sa grupama. Zašto poznata analiza koja se susreće po stručnim časopisima? Navodeñjem karakteristične grupa vrši se amputacija dela po dela koji, za sada, još uznose. Sloboda, autoritet, zajedništvo, subverzija pojedinaca, ostvarivanje? I, zahvaljujući jednom arhi-veštačkom tekstu, sada članovi grupe postaju soc-ele-

menti.

TREĆI ČLAN GRUPE:

Otkada smo postali medij-aktuelka, nikada nisam sreo toliko frustriranih osoba kao što su to ljudi sa medija. Jebeće li se vi uopšte? postavio bi pitanje moj deda. U sledećem svom istraživanju bavicu se vama, komunističan tima koji ste samo sredstvo komunikacije. Uzeli ste papirnate kesce, plastične vreće i u njih smestate bogove, kulturu, književnost, film, a zatim te vreće, drugi umesto vas, bacaju u kontejnere. A vaše posredničko mesto ste sami stvorili. Ko vas je proizveo? Kakva ste vi roba?

DRUGI ČLAN GRUPE:

Znate? Postoje osnovne potrebe svakog organizovanog

VODITELJ:
 Interesantno! Kamere su vaše pristalice – sa kojima, naravno, nemate nikakve veze – prikazivale sasvim drugačije. Pristalice izlaze sa posta u prljavim mantilima. Razilaze se. Gube se u automobilima, nestaju u autobusima, da bi se kasnije izdvajali u grupicama i upucivali ka mestu gde je zakazan zbor. Njihova odeća: tamne bluze, kosa nešto duža. A lica energična. Unapred pripremljeni na reči koje će izgovarati, a možda i na agree-siju. Zelu za identifikacijom nose još pre dolaska. Ništa lakše nego manipulirati njima. Možda im je skup i jedino mesto za identifikaciju. Ali, kako im vlasti zabranjuju okupljanje, protestujući odlaze, da bi se ponovo okupljali na jednom smetištu: među kesama, automobilmima. Slika je još simboličnija. Milicija – otpad. Vlast – industrija. Mesto za identifikaciju. Kao da su pristalice odbacene na đubrište. Kao da su svuda na đubrištu, te samo tekst koji izgovaraju vodi katarzi. Iako znam zašto su na đubrištu, ipak, ne mogu da se otrgnem asocijaciji: đubrište im je fabrika sa koje su došli, đubrište su im stanovi koje su napustili sa otvorenim TV ekranima, đubrište im je dnevnik, i informacije koje su senza-cionalne. Oko protestujućih gradana je i vlast u obliku plavih uniformi. Sa đubrišta se kreće u rušenje.

TREĆI ČLAN GRUPE:

Napravicu sada digresiju. Jedan način zaključivanja bio je analoški; najviše korišćen u Srednjem veku. Prototip prema kome sam zaključivao je prirodni razvoj; na primer, tela. Radanje, normalni razvoj, detinjstvo, zrelost, smrt. Kroz to razdoblje prolaze vlade, države, vladari, hemijske reakcije, moja radoznalost, te i naša grupa. Čini mi se: neću znati šta je cvet, šta je vlast, ako ne znam analogiju. Analogno je utvrđen svet dobrog. Zaključivanje koje traje 50. godina mora neizbežno biti analog-no. Analogija mora izdvojiti – prepoznati ono što se izd-va; pretvara ga u gledišta da bi se kasnije razvijalo,

TREĆI ČLAN GRUPE:
 Mi se nupšte ne identifikujemo s tom stvarnošću koju stvorene ili izmišljene uslove. Mi imamo svoju stvarnost grupe, a delujemo kao subverzivni gosti u drugom orga-nizacionom sistemu. Možda i ne želimo biti subverzivni, ali je tako.

VODITELJ:

U drugoj fazi ste okolinu prilagodavali boji odeće. Sedeli ste najčešće pored panoa tako da ste ih prilagodavali boji odeće. Pošto su panoi davali obaveštenja vi ste ih deiformisali; farbali ste ih.

ČETVRTI ČLAN GRUPE:

Poistovetvanje s oblačenjem. Shvatanje isto što i odeća. Uniforme isto što i ličnost. Identifikacija. Ovo je možda trenutak da se identifikujemo. Radnik da se iden-tifikuje sa svojom klasom ili sa robom koju proizvodi; rec-imo sa TV prijemnikom. Onaj ko ima računar da se iden-tifikuje s njim. Inteligencija da se identifikuje sa svojom vladom i njenim militantnim zahtevima. Državni sistemi se poistovećuju sa citavim nacijama. I nasuprot čoveku-identifikatoru, tekst koji smo mi prihvatili i počeli da ga reprodukujemo – za mene bar – je značio nešto suprotno – nupšte se neidentifikovati ss njim. Zapravo, izvršiti demistifikaciju, deidentifikaciju. I onda – šta se desilo – postatrali smo kako naš istup, u salonu XX veka, posto-jeća vlast kanališe i usmerava kako joj je potrebno. U ovom slučaju stvarata od nas neprijatelja. Možda je potre-ba trenutka da se ove 89. godine nastave stari sukobi. Borci da nastave svoj građanski rat dodajući nas mlade kao saveznike. Onda im svaka čast. Uspeli su u identi-fikaciji sa svojom ideologijom, i svojim shvatanjem koje su sami stvorili projekcijom.

Vlast i partija koji su militantnost zagovarali godina-ma: šta smo mogli od njih drugo očekivati? Potrebna im je teroristička grupa, i vraćanje na staru terminologiju.

Skice za studiju

menjajući svoje specifičnosti, dok ne bi počelo da vlada, da postaje jedno. A kada se analoška težnja ka stvaranju neprijatelja ispuni, vlast će biti ovaploćena u sebe samu – biće krajnje; jedino moguće.

Vi ste me sada prebacili na medijski teren? Pitanja koja ste vi izmislili želite da na njih damo odgovor? Ja ne znam da li je potrebno na tako nepotrebna pitanja, na kanalisana pitanja od strane jedne analoške svesti, dati odgovor. Vidim ovdje analogiju zato što želim da se uništi sve ono što podseća na izvitoperenu svest jedne vladajuće partije. I ne želim da nastavim njihovu borbu koja diriguje medijima i pitanjima koja mi postavljate! Vaša pitanja nazvaću: pitanja 1989. godine.

Sve spise koje sam prikupljala, ne bih li dala odgovor na tekstove iz TEKSTOTKE koji su preplavili časopise, samo potvrđuju: često sam na samom početku. Spisi izviru jedni iz drugih. Svaki novi spis je secanje na već stvorene spise, a ti stari spisi me, pak, vode u daleku budućnost. Približavaju me toj budućnosti. Svakim danom sam još sve bliže. Ti stari spisi, umesto da iščekavaju, postaju novi spisi kojih se secam.

Istorijsko vreme pojavljivanja učenja Jovana Nepoznatog

Pre unijatskog sabora (Firenza) 1439. javlja se nova sekta koja za svog učitelja proglašava Jovana Nepoznatog. On je svoj nauk širio, kao stari mudraci, usmenim putem. Nepoznati je osuden i sabor je bacio anatemu na njega. Spisi Jovana Nepoznatog su uništeni, učenici prog-nani, ali bez obzira na anatemu Jovan Nepoznati je i dalje širio svoj uticaj. Mnogi od njegovih spisa su sačuvani pod drugim imenima ili u drugim spisima, a sami njegovi učenici su sebe nazivali Nepoznatim. Često su uz termin Nepoznati lepili broj: Nepoznati 14, ili Nepoznati iz dvanaestog veka.

Neki teoretičari Jovana Nepoznatog poistovećuju sa Gliigorijem Sudetskim, ali Gliigorije je živeo mnogo kas-nije, tako da je upoređenije smešno ukoliko se ne prenosio samo ime.

Citracu:

John Meyendorff:

Gliigorije Palama se slaže sa Varlamom kada ovaj priz-naje da su pagani prihvatili monoteizam i pojam o BOGU kao filozofskom Apsolutu, i da "Apostoličko bogoslovje nužno iz toga proizilazi": Medutim, formalni, intelektual-

успешни њени походи у Малој Азији! Обновљени су градови и утврђења која су разорени у претходним ратовима са Арапима. Појединачни успеси прекидани примирјима трају све до 863. године, када Византинцац Петрон побеђује Омара. Велика Петронова победа завршава се и смрћу самог Омара.

Византија је водила одбрамбене ратове против Арабије, али сада, после победе над Омаром, ситуација се мења у корист Византије. Стабилна је граница у према Арапима. Почине ширење хришћанства у словенским земљама. Извршена је хришћанизација Словена суседа. Покрштена је Моравска, а затим је ред дошао и на Бугарску.

За тренутак прекидам прасење историје из књиџа.

Carigrad – koji je bio centar duhovnog iskustva – u svom jim ulicama nosi korake Fotije, ličnosti koja je obeležila epohu. Decembru 858. godine patrijarški presto zauzeo je učenj Fotije. Sledeći vek je za Vizantiју jedno od najz- nasajnih i najuzbudljivijih doba. Fotije je morao da vodi borbu prvo u samoj zemlji sa svojim protivnicima, a zatim borbu protiv pape: da učestvuје u hristolошке sporove toga vremena. Napisao je čuvenu knjigu Biblioteke.

U Fotijevim spisima pomnје se ime Јована Nepoznatog. “On uzima pero iz moje drhtave ruke i dopisuje...” Tako počinje pisanje, i tako se pomnје ime Јована Nepoznatog u Fotijevim spisima.

Покрштавање Бугара довело је до спора и јаза између Фотија и Пате Николте I.

Насупрот Словенима који су примили хришћанство во истока, Бугари су упутили позив франачкој држави за примане западног хришћанства. Византија то није могла да дозволи. Било је чак и демонстрације силе. Бугари су били приморани да приме источно хришћанство, али немогућност да им се да аутокефалност

ni “apofatizam” grčkih filozofa se razlikuje od biblijskog učenja o transcedentnom, jer transcedentnost vodi pozitivnom susretanju sa Nepoznatim, kao Bogom živim, vodi ka “sozercanju koje je veće od znanja”. Pravi bogoslov mora da se uzdigne iznad slova Pisma, iznad obraza, iznad poznatог језика u delima svetitelja, i da u toj ravni saopšti svoj doživljaj Otkrovenja.

Učenici Јована Nepoznatog se odriču језика којим se ne može dodirnuti samo-pokazivo suštastvo. Njihovi rukopisi su pisani u mraku. Da li su protumачeni? Rukopisi nisu sastavljeni od recenica i reči, već od sim-bola i linija. Језик који se piše takvim pismom je sistem znacenja. Njihovi znaci su pripadali sekti. Vodili su u direktno poistovaceenje s bitijem. Verovatno je Bozija blizina bila dovoljna da bilo kakvo pisanje monaha budu Boziji znaci. Veza između članova sekte i Boga bili su ner-azumljivi znaci na iscezavajućim papirima. Spisi nisu bili potrebni potomcima, jer je svako od Nepoznatih imao razlicit i vlastit put spoznaje i otkrovenja.

Ignoracija i samouništenje, međutim, nisu bili dovoljni da se nauk ne sačuva i ne prenese usmenim putem. Sačuvalo se i mnogo spisa koji su kasnije pisani, i koji spadaju u prepise, a ne u najintimniji deo priblizavanja Bogu, ali i takvi spisi mogu da pomognu oko odgonetanja tajne o učenju Јована Nepoznatog.

Razmotricu sada istorijsku pozadinu vremena kada se prvi put pomnје ime Јована Nepoznatog.
(Tekst prenešen iz Vizantijske istorije sa intervencija- ma na marginama.)

У деветом веку византински владар је био Михајло III (842-867). Под његовом влашћу Византија је доживела успех. Поново се распламсала борба против Арапа. Византинци је воде на две стране. У Сицилији и у Малој Азији. Упркос енергији коју улаже у вођење рата, Византија трпи поразе на Сицилији, али су зато

iščitava stare spise u Jerмениji, a zatim u Grčkoj i Etiopiji. Pisao je vrlo malo i to samo u mladosti, dok je Fotije bio živ, da bi kasnije shvatio da mu se čini kao da piše o nekom drugom koji se nalazi na margini svesit, izvan istorije, izvan doživljaja. O sopsvenoj biti pisao je kao da piše o delu kosmičkog, a o jeziku pisao je kao da piše o vansaznajnom. Jovan kaže: "Ono što sam video zahvaljujući svom učitelju, nikada nisam saznao da je i on video. On me nije obdario onim što sam video. Dar je Božiji."

Jovan Nepoznat je verovatno rano prestao da piše. Svoji nauk je širio usmenim putem. Ostala je čuvena anegdota kada se Jovan iz Jermenije ponovo vratio u Carigrad: *Dok je bio na vlasti, Atinjačin Temistokle je persijski jezik smatrao varvarskim. Ubičaj je one koji su ga znali. Kada je slim, sasvim savlađao persijski jezik, ništa mu drugo nije preostalo – ne mogavši da ga zaboravi – morao je da se otruje.*

Vrativši se iz Jermenije, Jovan Nepoznat je zatekao jedan novi i reformisani Carigrad. Birokratija se bila povukla u sve pore života počev od crkvenog do svetovnog. Hijerarhija je bila potpuno završena. Krupni feudalski ojačali nasuprot seljactima. Medutim, ono što je bilo vazno za Jovana Nepoznatog, posle Fotija, duhovni život Vizantije, posebno Carigrada, bio je okrenut helenističkom duhu. Naisavši na nerazumevanje na univerzitetu u Carigradu, Jovan je verovatno otišao u manastire Srbije. Ponekad mi se činilo da je Jovan Nepoznat ostao u istoriji samo zahvaljujući anegdoti o Temistokleu. Ali, kasnije, u vreme procvata Vizantije, a posebno Carigrada, kada se duhovna klima u njemu menja i kada od vojničkog grada postaje lagodni grad aristokratske, pun filozofa, novih fakulteta i pesnika, ponovo se pojavljuje ime Jovana Nepoznatog. Medutim, kako je Jovan mrtav uz njegovo ime se dodaje i Nepoznat. Sa imenom Jovana Nepoznatog uzima se i njegovo shvatanje. Tako da se u vizantijskom carstvu Jovanovo ime čas susreće u Grčkoj, a čas u Ohridu, te i u Kotoru.

Prve dovele je do toga da su Butari okrenuli leđa Bizantiji i patrijarhu, te su se privolegli Rimu.

Ja često vidim kako je car Mihaljo kum Borisy. Vidim tu svečanost prekrštavanja i primanje xrišćanstva, a zatim, odmah vidim Fotija koji se suprotstavlja franačkim sveshtenicima u borbi za nezavisnost vizantijske crkve. Na njegovoj strani je car Mihaljo III. Spорови су чисто религијски. Бачена је анатема на папу Николу I. Међутим, у јеку борбе долази до промене власти на византијском двору.

Убијен је Мihaljo III, а на власт је дошао Василије I Македонац (867-886). У основи се одмах променио однос према Fotiju. Више није био патријарх. Прогнан је у манастир. Али, спор између Истока и Запада није могао бити изглађен. На сабору у Цариграду 870. који је осудио и екскомуницирао Fotija, дошло је до неслагања. Раздор је, наводно, био уобичајен кроз читаву историју: Да ли бугарска црква треба да припадне Риму или Цариграду? Бугарска црква је враћена у Византију. Рукоположен је архиепископ Бугарске. Узрмано је пријатељство између Рима и Цариграда. Fotije је био жртва. Али цар се убрзо смислио на Fotija, тако да га је 875. године поново вратио у Цариград.

После смрти патријарха Игњатија, Fotije Василије је заузео његово место. Одржао је сабор 879. На сабору су одбачене претходне одлуке. Када је 886. године престо заузео Јав IV, одмах је уклонио Fotija и на његово место поставио свог брата Стефана. Fotije је прогнан у Јерменију.

Јос није поцело стварање мита о Јовану Nepoznatom. Ромијанје његовог имена још је везано за Fotijeу судбину, коју је Јован преживео остајући тако скептичан према владарима, и према њиховој милости. Колико је Јован остао у Јерменији? Не зна се? Можда до смрти Fotija? Али, ако је одрастао уз таквог eruditа као што је Fotije, ништа му друго није преостало него да

Пре унијатског сабора (Florenza) поново се јавља име Јована Неронозатог. Али сада је већ крај византинског царства. Јованове присталице беже по манастирима који су удаљени од путева. Приступају исихастима, мџанџима, по врлетима и усамљеним црквама. Једна за другим падају државе под турску власт. Ускоро остаје још само Русуја ка којој воде сви путеви.

Ако газмотимо византјски духовни живот од удаљавања, од Запада до поновног збиљавања, можемо га поделити у неколико фаза.

После сабора у IX веку, ни Латини ни Грци нису били спремни на компромис. Историја каже да је јаз између њих био све већи, док није довео до раскола. Раскол није претходно никакав догађај у историји, осим непопуљарности једне или друге стране. Ни византјска ни римска интелегенција нису познавали једни друге, тако да су међусобни јаз прољубљивали, више вређајући једни друге него упознавајући и дефинишући проблеме који их стварно раздвајају. У време раскола помињу се ујеници Јована Неронозатог који су били против покушаја приближавања Западу. Међутим, није било могуће да се Јованова школа – коју ћу касније анализирају – ипак одржи у новом Риму, те је зато он напустио престонолицу и отишао у неки од мањих манастира Египта. Тамо је могао да изучава грчке или коптске списе. Спор између Грка и Римљана се наставио набрајањем разних текстова у прилог једне или друге стране, и на позивање старих ауторитета. Њихови термини су подвртавани новој ревиизији и поново разматрани. Прилагођавани су једној или другој страни, али да би се прави проблеми размотрили требало је да једна или друга страна укажу разумевање и седну за преговарачки сто. Међутим, обликовање се није десило све до појаве

Турака, и претње да ће заувек нестати источно царство. А и тада су Византинци желели да формално признају римска објашњења верских проблема како би добили војску за рат против Турака. Различите културе, различите историјске прилике могле су да доведу до размимолажња и разлике, али раскол и расцеп створиле су две власти, да би касније јачање немачке империје, а стабљење Византије повољно приближило две вере.

У последњем веку постојања Византије долази до цветања сазнања где се наставаљају стари сукоби између изучаваоца грчке филозофске мисли и исихаста, али се о Западу не говори као о варварима. Чак почиње и изучавање западне сколастике. А дела Томе Аквинског се преводe на грчки и изучавају од стране византјских мислилаца. Димитрије Кидонис је морао, по службеној дужности, као изасланик код папе, да учи латински језик да би се касније одушевљено делима сколастике. Првео је на грчки језик дело Суммаоптра ластика. Првео је на грчки језик дело Аугустина и Анселана. Тако су Грцима били доступни списи сколастике. Створила се једна група интелектуалаца које називају латинашима, а који су били присталице Томе Аквинског, и бавили се изучавањем и преводјењем његових списа. Неки од латинаша су и прешли у католичку веру. Међутим, за прихватање Томизма у Византији није било услова. Византија се већ свела само на Цариград. Словенске цркве су биле независне. Не би ни прихватиле унију. Љубав према Томизму могла је да буде појединачна.

И супротни табор паламска имао је корист од превода књига сколастике, јер су сада – познајући католичанство – могли да се успешније упуштају у расправе, и да одговарају на кључна питања и неслагања. Раније дискусије су вођене са много мање знања. Унија је била фарса. Византија више није била сила као некада. Цркве су биле раштркане по територији

Prva moguća biografija Jovana Nepoznatog

Biografi navode da je Jovan Nepoznati rođen 8... godine. Fotije ga je još kao đečaka uzео kod sebe. Bio je Fotijev rođak i samim prisaјajаm đečaka, koji je došao u Carigrad da uči školu, Fotije se zametio đečakovom ocu. Još kao đečак, Jovan je uz učitelја, Fotija, imao svoje učенике. To je često plašilo Fotija, te je sve do progongstva, Jovan stupа u dodir sa drugim јermenskim učениcima. Ezoterično јermensko učenje u njemu тек pobuđuje novu снагу, a osloboden притиска svог ostarelog učitelја on oshiva sopstveno učenje i metodu duhovnog života u manastiru u Јermeniji. O njegovom duhovnom životu više saznajemo iz knjiga njegovih kasnijih učеника nego iz samih dela Jovana Nepoznatog. Njegove rane knjige su kruzile od manastira do manastira, iz ruke u ruku. Prepisivane su. Isčitavane, da bi kasnije nestale. Jovanovo beksvo iz Carigrada doprineće da budu uništene knjige citave škole koje su se još i mogle nati u tadašnjem Carigradu.

Učenje koje mu se pripisuje zasniva se na nekoliko teza: Osnovao je školu u Јermeniji koja je imala sopstvene simbole izrazavаnjа, i čiji su apokriti poznati samo njegovim učениcima i njemu samom. Broј učеника, koji ma je bila poznata simbolika izrazavаnjа, na početku je bio vrlo mali, ali kasnije – posle povrataka u Carigrad – se proširio. Za ostale škole njegova simbolika je bila nepoznata, kakva je ostala i do dana današnjeg, iаko je retko sačuvana u spisима njegovih kasnijih učеника, аko nije to njihova simbolika.

Ali, аko se uzme јedno drugo тумачење.

Jezik Jovanovih učеника, njihovi simboli nisu bili poznati ni njima samima. Oni su prepisivali knjige koje nisu ni sami znali, ali su se zavetovali da će ih prepisivati sve do odgonetаnjа i saopštenjа velike tajne; do odgonetаnjа

Византије која је потонула под Турцима. Сукоб и није био теолошки. Византија је очекивала помоћ у борби против Турака. А и сама византијска делегација била је подељена између Истока и Запада није могла да одигра важну улогу у борби против Турака. Убрзо је пала Византија.

Druga biografija Jovana Nepoznatog

Zahvaljujući istoričarima, posebno spisima Kidonisa, saznajemo da je Jovan Nepoznati bio sin Konstantina, visokog službenika Carigrada. Stekao je obrazovanje jednog mislioca, pesnika, teologa. Još dok mu učitelj nije postao znameniti Fotije, povlači se u mir i pokoru, preživljavajući teške sukobe u carstvu, i događaje koji su vezani i za samog Fotija.

Povratak Jovana Nepoznatog iz Jermenije u Carigrad, obavljen je velom tajne. Izgleda da se vratilo da oformi svoju školu koja je došla odmah u sukob sa tadašnjim stremljenjima protiv helinizama u školama Carigrada. Atmosfera kakva je bila u Carigradu, Jovanu je bila nepoznata. Počela su sumnjičenja, ometanje rada, što je dovelo da se škola sve više zatvara i postane strogo ezoterična. Ali samo zahvaljujući izuzetnoj kulturi Jovana Nepoznatog škola se održala još kratko, kada je on svoja dva učenika poslao u manastire Gruzije, a sam napustio Carigrad. Odmah je na njegovo učenje bacena anatema, ali to nije uticalo da njegova škola i dalje vrši uticaj na kasnije generacije i da se, ipak, u sličnim epohama, ponovo vraća učenje Jovana Nepoznatog. Njegovo ime kasnije se nalazi u spisima zapadnih filozofa, a ne retko i u spisima islamskih mislilaca. Pošto se Jovan Nepoznati nije (s obzирom na svoje obrazovanje) ogledao u drugim oblastima, njegovi učenici, Jovanov stav, pravdaju rečima: Bog je samo jedan, a različitosti su prilazi njemu. Može se i njihovo izrazio sumnju u svoj put – put svoje škole – koji je smatrao najznačajnijim za otkrivanje istine i približavanje Logosu. Ali, prelasakom u Carigrad Jovanova škola već nije postajala kao ustanova. Sveća se na nekoliko učenika koji su se raštrkali po manastirima carstva, ili otišli u manastire Srbije.

rukopisa čiji je autor sam Bog.
Treće tumačenje: Jovanovi učenici su rukopise pisali u mraku tako da su se na taj način približavali Bogu. Kasnije tumačenja su stvar lucidne analize starih spisa koji tu i tamo postoje zalutali u tude rukopise.

Učenja Jovana Nepoznatog

Da li se učenje Jovana Nepoznatog razlikuje od onog što mi danas podrazumevamo pod bogoslovljem; apofatizam istočnog hrišćanstva?

Svakom hrišćaninu je dato da doživi otkrovenje.

Otkrovenje nije ograničeno pisanom reči.

Nemoguće je da su reči kriterijumi Logosa. Reči nose

jedno nasleđe ištine.

Otkrovenje je direktno doživljaj Boga.

Shvatanje Logosa nije pojmovno. Nemoguće je ispravno pojmovno odrediti Logos kao doživljaj u starim i novim spisima. Logos nije pojam koji se može izraziti rečima, niti racionalno objasniti. Logos ne mogu da izraze ni sveti spisi. Vera se ne može izraziti preko učenja – samo sozercanjem.

Jezik može da se bavi stvarnim svetom, istinu može da iscrpljuje Filozofsko učenje o bitiju, koje nije isto što i Logos.

Da bih odgovorila na neka od postavljenih pitanja, i da bih razmotrila učenje Jovana Nepoznatog, moje istraživanje ću podeliti u dva dela.

Prvu ću ukratko razmotriti odnos Veštastvenih prema Etrurskom pismu, a kasnije – nešto opširnije – izložicu i samo učenje Jovana Nepoznatog.

Svi učenici Jovana Nepoznatog (koji navodno postoje i danas) krili su neku tajnu: tajnu njegovog pisma. Kako i danas postoje nepročitana pisma, kao što su etrursko, gospodin A. G. Kivistel je pisao da postoji tajna sekta koja poznaje pravila etrurskog pisma, ali im je u tradiciji da tajnu prenesu samo odabranima, ili da je sačuvalu i dalje kao nepoznatu. Skrivanje znanja traje, navodno, tri hiljade godina. Svakako zanimljivo. Možda je za tebe,

koji živiš u Jugoslaviji, još i zanimljivo, jer se u Zagrebu nalazi najduži natpis na etrurskom. Etrurci su želeli da potomstvu prenesu svoje tajne, tako velike, da ih niko nikada više ne može odgonetnuti. Čak svet i ne zna da postoji bratstvo koje neguje, čuva i prenosi nekadašnje tajne i nekadašnje učenje, a da je baš takvom bratstvu pripadala škola Jovana Nepoznatog.

Prema tome Jovan nije bio zacementik škole već njen nastavljač. Medutim, ako se uzme da su Veštastveni nastavljači etrurskog pisma – što nije tačno – može se njihovo znanje svesti na tumaćenje nečeg što još nije protumačeno.

Meni je najznačajnije da pronadem rukopise Veštastvenih i time dokazem svoju pretpostavku (što situ-tim iz mogućih rukopisa), ali za sada još nije otkriven najznačajniji dokaz – njihov integralni rukopis.

Stvaranjem država i autokefalnošću crkava, na rubu Vizantijskog carstva, novi učenici Jovana Nepoznatog imaju slovensko poreklo. Sa novim hrišćanima sekta se transformiše, i ne samo da dobija ime Veštastvena, već se menja i njeno učenje. Ne postoje veze Etruraca sa Veštastvenima, sem što oni čuvaju neke od etrurskih rukopisa noseći ih kao svetinje. Ali još tada, o etrurskim spisima, govore kao o nepoznatim znacima, uvek misleći da ih zna neko od Veštastvenih, i da će ih drugima protumačiti kao znake nebeske, ili kao reči zaboravljenog Boga. Do išćezavanja Veštastvenih sa teritorije Srbije, oni su još možda i tumaćili etrurske tekstove – ako su znali jezik – ili ih prevodili, ali posle najezde Turaka i sloma srpskog carstva u bitkama od 1371. godine do pada Smedereva, trag Veštastvenih se gubi ne samo na teritoriji Srbije nego išćezava i u Rusiji i Jermeniji. Za vreme razvoja srpske države tragovi veštastvene sekte se susreću u Studentici, a kako se srpska država pomera ka Dunavu tako se premeštaju i njihovi tragovi. Veštastveni se kriju u Manasiji za vreme vladavine despota Stefana Lazarevića (XV VEK). Posle njegove smrti još se ponegde nalaze

religiji. Neminovno, hrišćanstvo dolazi u sukob sa postojećim, prihvaćenim sistemom značenja i termina. Hrišćanski spisi donose novo shvatanje života, Boga, i novo videnje čoveka u svetu. Kao nešto sasvim novo u dotadašnjem svetu, hrišćani nailaze na jak otpor postojećih učenja. Dotadašnja učenja se nalaze u stvorenom svetu, te nikako ne mogu da pripadaju hrišćanima, niti imaju ikakve veze sa njima. Ispočetka su hrišćani isključivi. Rani hrišćani poriču termine grčke filozofije. Apologeti navode da hrišćanstvo nema nikakve veze sa grčkom kulturom, sa filozofijom, sa gnosticima, i da su osnovna zla i sukobi nastali iz grčke filozofije, i gnosticizma. Gnosticizam kao učenje smatra da je vera niža od Logosa, tako da je pristupačnija širokim slojevima tadašnjeg društva, a da je gnosis blizi eliti, koja jedina može posedovati ezoterično znanje otkriveno odabranima, ili da se oni jedino mogu približiti gnosi. Kao takvom učenju, gnosticizmu nema mesta u crkvi.

Tako je prvi vek hrišćanstva proticao u preziru prema grčkoj kulturi. Tokom drugog veka hrišćani su postali i ljudi obrazovani na tradicijama grčke filozofije i logike, tako da novi hrišćani u dogmatska učenja unose i racionalnost, i oblike zaključivanja. Crkveni oci preispituju svoj odnos prema ranijim tumaćenjima gnosticizma, i poste-peno ga uvode u crkvu. U načelu hrišćanstva, koje početkom Hristove ere odbija uticaj grčke filozofije, da bi kasnije, početkom trećeg veka, grčka filozofija, poseb- no Aristotelova, uplovila u hrišćanstvo, unoseći logiku za dokazivanje čisto religioznih shvatanja, kao i za stvaranje sadržine novih pojmova: stari pojmovi su dopunjavani sadržajima grčke filozofije.

Uvodeći dedukciju i indukciju u crkvu novi hrišćani su morali da prihvate i grčka učenja – grčki filozofski sistem – i da im daju; da ih preobrase u hrišćanska učenja ostavljajući im samo grčka imena.

Hrišćanstvo se pojavljuje u svetu koji je jasno utemeljen, i koji ima svoju tradiciju u grčkoj filozofiji, mitu i

Da bih najbolje objasnila učenje Jovana Nepoznatog počnu od početka Hristove ere i od pojave hrišćanstva.

Dajti tekst

ne isteci.

sa istim. I sabranost u jednoj sabranosti, ljubav sabiruci; Samo će Nepoznat "stvoriti" nepoznato, i istovetnost Lišenost? Ali svaka lišenost ne vodi u svet slobode. njeinu svet slobode. Ne žalost svaka! Ne, i svaka ljubav. Mada je žalost pred strašću nužnoga sveia privodila k niže je bice. Sam, samcat, sol-ippo, pak, nema uslova? beše od ovog sveia, nužnog sveia, i sve što je ona upoznala Radost nikoga nije primorala da spozna sebe, jer radost

(Zapisi na margini)

njihovi tragovi, ali već u sledećem veku većina srpskih manastira je opljačkano, spisi zakopani ili odnešeni na sigurno mesto, da bi bili sačuvani do današnjeg. Retki rukopisi Vestaštenih – u delovima koje sam prikupljala – ukazuju na učenje Jovana Nepoznatog koje se proteže sa početka milenijuma. Spisi koje sam uspela da prikupim mahom u Rusiji, Srbiji i Bugarskoj nisu originalni već prepisi Vestaštenih rukopisa koji su, posle pada srpske države, prikupljani u Rusiji.

Na tumaćenje učenja Jovana Nepoznatog verovatno su uticali istorijski uslovi, koje sam navela, ali ja bih još jednom ponovila: okretanje Vizantije toga doba grčkoj filozofiji, mitu i religiji, uticalo je na formiranje stavova samog Jovana Nepoznatog, te kasnije i njegovih učenika.

suštine" (materijalnosti) bila "egzistencija", (tj. postojanje, trajno – večno stanje) – ne rešava" uopšte, nije ni na tragu – postanja sveta – ljudi (organske materije) i (anorganske materije) stvari i (mrtvih), nit, odrazom "egzistencije pre suštine" – kao u Jovanovoj "Reči", ili, tobože, "LOGO-SU", koji na srpskom ništa i ne označava, nitij je označavajući.

Goethe: "Na početku beše delo". Am Antang njar dir Tat.

Berkeley: "Bog je opšta duhovna supstanca": (Emanacija radona iz radijuma).

Evanđelje: "Emanacija Svetog Duha iz Boga oca (ali ne, i Boga Sina – po jerećkoj katoličkoj dogmi, tj "filio-ljvne", tj Sveti Duh emanira iz Boga Sina)

Einstein: "Bog je u momentu stvaranja organske iz anorganske materije": Einstein je Bogu na tragu. Nazire ga.

Ovde ću izneti zanimljivo miljenje o Logosu:

Logos je arhetip. Veza između stvarnog i stvarenog. Logos u sebi sadrži oplodavajuće Principe koji prouzrokuju radanje. Logos prebiva u svemu stvorenom. Ženskog je roda. Povezuje se sa pramajkom, arhetip majkom, stvariteljkom, primateljkom. Sam Tvorac u sebi sadrži ženski rod. Logos je žensko načelo. Ono se nalazi u svemu što je sposobno da se uzdigne do prave istine – istine radanja, započete stvaranjem majke stvariteljke. A čin radanja je objavno prosvetljenje – otkrovenje. Svako rođenje ima svoj koren u majci – Logosu.

I stvariteljka je ključna tačka moje potrage. U kasnijim spisima – verovatno i u prepisima Jovanovih učenika – Logos se označava zameničom ženskog roda. (Možda budem optužena za feminizam, ali to je ključna tačka Jovanovog učenja.) Koristeći fototipsko izdanje: Ivankiev i Todorov, zastajem zbunjena na savremene prevodioce na slovenske jezike koji ženski rod, žensko načelo, prevode kao muški rod. Ali Logos prevode ženskim rodom; žensko načelo REC.

(Na margini).

"Reč koja rađa". "LOGOS" je, dakle, "RABAJUČA REC": "Na početku (postanja) – "beše Reč" (Evangelist Jovan – u prevodu Byka Kapajuha. No, savremeni prevod Svetog pisma, "u početku beše LOGOS", – nije srpska reč – pa prema tome, za široke mase čitalaca, "LOGOS" nesaznativna (nedokučiva semantičkim punjenjem). LOGOS, tj. na grčkom – i "govor". Ali, "govor" o stvaranju (sveta, postanja ili, "stvari prirode", i sl). "Reč", egzistencije, postanja (ne postojanja). Sartre: (anti-evangelist-Jovanova) "misao i reč", da je – "pre

Koji je to Logos što nas protjera s filozofijom u knjige? Nije li to onaj Logos kojemu se smrkava? I ovaj... ovaj ovdje... iz ovog spisa koji se menja, lukavo izviđa. Spekulant stari? Koji se u vreme pretvara i ističe. Stvorije ga oni koji i sami behu stvoreni. I odmah se stvori lažna filozofija, a danas filozofija stvara lažnu dušu. Tako diše lažni svet, ne bi li se ugušio.

*Jer nudi Logos bez Logosa, lažni Logos. I govori: čita-
jte, mili, daju vam se! I govori: Učiti! I govori: Daju vam
se, daju vam se; uporno samo rijeite po mojoj unutrašnjosti!
Mažite se mojom lučevinom, ispracu vas! Glasnije urlajte
na moja čula, čuću vas. Samo podvlačite, obeležavajte,
skrabajte po mojoj beskonačnosti, učinicu vas besmrtnim.
Umrte za mojim ciljem!*

*Besmrtno lažni Logos govori: Sagorite, nestanite pot-
puno u radu na ostvarenju svojih ciljeva, jer ću vas
vaskrsnuti u onima koji će se tim ciljem osladiti.
Lažni Logos ispoveda u košuljici tehnologije: Učinicu
vas slobodnim pošto svi postanete radnici moje povesti.*

*Lažni Logos ipak opstaje. Lažni Logos nikada ne gov-
ori "evo čoveka", budite u njemu kao on.*

*Lažni Logos obično govori: Bićete zadovoljni, snažniji,
srećniji. Zadavoljite svoje potrebe. Imaćete šta i s čim.
Imaćete žvakacu gumu, novi bubreg, protezu. Stanovaćete
svi. A vaša će vrata čuvati gvozdeni psi. Viđecete dalje od
oka i čućete tišinu svemira. I necete morati da hodate, jer
će umesto vas hodati ulice.*

*Lažni Logos nikada ne govori: Ecce homo, budite u
njemu kao oni! On kaže: Evo me, budite u meni kao što
sam ja. Jer nema još čoveka. Vi niste ljudi, a postaćete uko-
liko sledite moj put. Lažni Logos govori, nema još čoveka,
čovek, to smo mi, računajući tu i sebe, i tu se odaje.*

*Lažni Logos nije lažan zato što ne postoji, već zato što
postoji. On je prepostojanje, taština. Ima ga u knjigama i*

*knjige su mu sklonište. Tu je zavladao – od Bukvara do
Biblije. Iz knjiga zverai! Iz ovog teksta...
naročito iz ovog.*

*Mada se odaje, lažni Logos se ne razlikuje od stvarnog
Logosa. Niti će se ikada filozofija razlikovati od filozofi-
je. Zato, jer je razlika preduboka i, jer je razlika u posto-
janju.*

*Logos, svaki Logos kazuje: Prvi sam Logos, sledi me!
A to će biti lažni Logos koji ni kamenicu prostu spasao
nije.*

*Logos može reći: Prati me! Ili, bolje, nemoj me pratiti,
lažni sam Logos! Takav Logos prepoznaje i shvata i slovi
nešto, u svom slovljenom, jednom i drugom biću. Ovaj
Logos odvodi i ne dovodi u pravu smrt. I ne krije se iza te
smrti, no će i sam umreti.*

*Ali lažni Logos ne da se raspoznati pre no što se raspoz-
na žriva. Malo je čovek da se u njega zamesti ovo znanje
unapredno. Kod čoveka beše, da je znanje uvek ono
potonje i o potonjem, koje se grli s crnim Logosom. I sa
njim se slaže.*

*U Vekove sveta!
Koji neće poslužiti čoveku.*

*Logos je reč, stvaranje. Raspršen u svetlosti sveta on je
nečitljiv.*

*Logos nije nečitljiv zato što nije predmet. On je jedinst-
vo onog koji čita štiva, spisa sopstvenog.
Smisao nije predmet. Smisao je jedinstvo smisla.
Smisao, Reč, Logos. Spis je nepoznat jer njegova
genetička definicija glasi: Jedini-koji-se-ogleda-u-sebi.*

*On je nepoznat u meri u kojoj se čovek razlikuje od
sveta svoje predstave, svog menjanja. On je nepoznat u
meri u kojoj je čovek (ja) nepoznat svetu.*

Zapis na margini: (April 90)

Logos, Jovan, Hristos, Ja.

haosu. On je tako muški princip, on je ontologija. Kao samo-izricanje, oblik (oblima), raspoloženje, on je ženski princip, on je psihologija.

Ona privodi dve paralelne strukture. Približava ih i gleda. One su raznorodne, ali gospodica to nije. Zemljotres i njena percepcija zemljotresa razlikuju se osećanjem na npr, ugroženosti. Približuje tako ženski princip rađanja, principu stvaranja. Dva nita su jedan pored drugog. Ona je pak hermeneutičar. Rezultira u modelu тумачenja. Model može biti Logos. On se takođe razlikuje od Logosa ženskog i Logosa muškog. Logos je ogled Božiji. On, kao i božanstvo sadrži u sebi ženski princip.

U Logosu živi stvaranje. Logos bi možda u nekom smislu mogao nalikovati sim- bolu (mada se od simbola razlikuje upravo po tome što je Logos, i što je njegov kvalitet logosnost a ne simboličnost), ali samo po tome što sadrži nekoliko elemenata u sebi.

U rodu Logos je trivijalan. Jer se prema njemu totalno postupa. Mužjak, žena, hermafrodit. Logos, međutim, nije predmet, nekog postupanja. On se od predmeta razlikuje koliko i subjekt. Od subjekta se razlikuje koliko i apsolut, total. Shodno tome, ne postoji drugi odnos prema Logosu osim totalnog odnosa prema sebi.

Ono što je u meni stvarajuće, aktivni princip, moglo bi biti muškarak. No, ono što rada moglo bi biti žensko. Tako je rod u Logosu nešto trivijalno.

Trivijalno je da "Svako rođenje ima svoj koren u majci – Logosu". Koren je svakako u Logosu. Ono što rada je žena, majka. Majka nije apsolutni pojam. Ona ima svoju relaciju, oca, i po tome ne nalikuje Logosu. Koren rađanja je takođe ja. Jedini. Ovak o to vidim.

I. Jedini (neogledan);
2. Ogled je muški princip;
3. Oglednost, otvoreno oko, duša sveta, otvaranje vasion e ili različitosti je – ženski princip.
Logos bi mogao biti;

1,2,3, ili proces mene kao tebe. Hermeneautički model. Logos je dakle hrabrost – izricanje u ništavilu, herojstvo u

Tekstovima. Koji čile u svetu

Bice sveta je nemušto. Ličnost ne. Tvoja je ličnost Logosno biće, slobodno. Ono je u slobodi jer daje ljubav. Ono je takođe u ljubavi jer je slobodno.

Zivot je iznova stvoren. Ne kao neki posebni život reči, ne kao posebni život teksta, već kao opštežiče, ličnost; biće. Zahvaljujem Najvećem. Ne znam njegovo ime: on je sâm – Slovo, Reč. Nisam ni živio ukoliko me on nije imenovao.

Ođvojio je svetlo od mraka. I u mraku je ostavio svet koji se tek ima reći. Sebe poreći! Reč je sloboda. Sve što označava je nužno. Da li iz slobode ući u nužnost ili čutati? Zahvaljujem se za postojanje sveta mraka. Za veliku odgovornost dodeljenu onom koji ima šta reći.

Reč je svetlost. Ona, takođe, stvara svetlost.

Koji skrivaju pupak

Po rećima proroka, ti si, Oče moj, kao Logos stvorio ovaj svet. No zbi se i onaj događaj. Obrnu se stvar. Najveći strah nastade kroz sram pred tobom. Sakrili smo polne organe, jer htedosmo doznati istinu koju podnose jedino Bogovi, Ti.

I pojede nas sram na pragu te istine. Postidesmo se. Skrivanje, pretvaranje postalo je temelj našeg bića, našeg sveta.

Od sveta čimino bestijarnik stideći se svoje nagosti pred Tobom.

Rečju si satkao vaseljenu. Mi smo je, pak, sakrili u gacama, u tv-predstavi, u vavilonskim raketama.

Ne želim da se krijem pred licem Tvojim. Evo me! Strah je srž mojih tamnih oslonaca, podupirača ispraznog. Evo me! Kuronja! Lenjavo derište koje hoće po vazdan da smatri u dubinu Logosnog užitka. Evo me, Oče moj, van sebe. Pozivaju me majke devojaka. I one su nekada mojim stapićem pripremale pupak.

Отрап Никорая: Библиотеке njihovih knjiga padaju na njih kao mrvacki pokrov.

Ja ću se prevariti ako vam predložim svoju reč. Vi ćete se prevariti ako od mene očekujete moju reč.

Pomocu NjE izražavamo nas – izreke; u NjOJ

blizinu – naše utrnuce

Rec nas ne poseduje – svojstvo joj

ONA daje

Opisivanje pokriva ali se ne slaže; vraća nas u

intimnost

ONA je razvoju preslovne protoneme

Neizrecivo je ONA

ONA – ime je, na početku je; iza NjE nema ničeg.

Niko ne dokazuje NjU osim NjENO secanje

ONA je secanje na NjU samu. Može se saznati po

sopstvenom secanju

Objavljena je u jeziku. Jezikom iskazuje

nemišljeno. Misao i logika ne uspevaju da prekriju

sintaksu. NjENO osecanje ne postoji – sadašnjost je

Ja se pitam: Da li su učenici Jovana Nepoznatog, i on

sam težili ka tekstualnom utemeljenju svojih ideja?

Ljudi vaspitani na mitu – bez obzira da li se radi o

grčkom ili slovenskim mitovima – ali ovdje je reč pre svega

o grčkim, sudeći po vremenu kada se obrazuje Jovan

Nepoznati – doba vraćanja helenizmu – obrazovanim

čovekom se smatra onaj koji prode učenje grčkog mita,

zanim grčku filozofiju, da bi sve to – ako je moguće – sje-

dimio u učenju o Hristu, to se u hrišćanstvu naziva propa-

ideja, koja se ostvaruje učiteljem, daskalom, Hristom, i

koja se spoznaje u otkrovenju.

Vazno je da ovdje pomenem mit o Trojanskom ratu,

kao i mit o Pasifiliji. Zoofilijski mit. Kraljica Minosa,

zaljubljena u bika. Učesce Dedala u njihovoj ljubavi. Plod

tog snošaja je mitsko bice Minotaur.

ONA iz spisa Vešastvenih, Logos, žena koja je bila

protarana iz svih spisa je žena stare Grčke, žena majka,

žena tvorac, žena mužubica, kobilja kraljica. Zventa

Sventana.

Nastavak teksta

Ja hrišćanstvo zamišljam: Konkretnizovanje filozofskih

i religioznih ideja u LjUDSKIM živim likovima, i kao

takvo na dalje ću ga malo razmatrati. Grčki Logos posta-

je stvoren od Boga oca, uzimajući njegov genetski kod,

koji se naziva Božija suština, na sebe, tako da Logos, koji

se stvara kao muško, neizbežno uzima osobine muškog

roda. Logos postaje Tvorac. U suštini svejedno je da li je

Tvorac izvan materije, ili je Tvorac materije, već mi je tu

vazan čisto hrišćanski atribut grčkog pojma Logos, muški

rod, Sin, Tvorac, imaniran i kodiran od Boga. Hrišćani

sada idu još i dalje tako stvaranje Logosa projektuju u

rođenje Hrista. Logos je isto što i Hristos. Bozanska

sustina (neizreciva) iz koje imanira ipostas, postaje telo,

čovekobog, Hristos. Mit o rođenju Hrista takode nam je

poznat, kao i mit o njegovoj majci.

Kasnije, kada se sukobi u devetnaestom i dvadesetom

veku vode terminološki, pošto već bude prihvaćena ter-

minologija grčkih filozofa, njihovi termini će biti upotre-

bljavani i za učenje Jovana Nepoznatog. Citirajući razne

prevode, čovek ponovo zastane pred zbrkom termina.

ONA je stupanj sadržine

ONA sažije sve do uzvišenog, nosi spoznajnu kos-

mosa; sluga nije jer je ishodiste

Iz NjE izšlo spoznanje ono što je secanje; zvuk je

znan pre rođenja, reč takode, sila teže – njihovo saz-

navanje je secanje na njih

Povratak nije zaborav već iščeznuće

ONA; tajna je – simbol neizrecivi

ONA – nemost je, ogoljena je jer nema reči za svoje

spokojstvo

Knjiga bez odgovornosti. U dimu hrana

Nema asketske književnosti. Gde god se pojavi, uvek je taština i veliko trčanje za vetrom.
Tek i ona, za koju kažu da je najveća – biblijska strofa – tek je taština najveća. Trčah za njom.
A ja, ko sam? I kuda bih mogao stići bez lika? I bez prilike da govorim?
(Zar, onaj sam, koji hvata maglu u svetlu? Ili u Knjizi-bez-odgovornosti?)

(Zapis na margini. Protiv gnostika.)

Često zaboravim volju za stvaranjem – ili, još gore: žed za stvaranjem pomešan sa stvaranjem samim. Onda mi se učini da patim i da stvarno je moje očajanje.
Sve je prazno, ako nije od Gospoda. A Bog je nepoznat. Samo se praznim vidi i jedino se ONA može spoznati. I sve što ONA dodirne, postoji uz NJU i NJOME se hrani. Spoznanje i bezumlje skonačava isto.

Fantazija stvarnosti. Stvarnost

Vešastvenih. Ali ona sada osvetljava rukopis koji nestaje. Preobražava se u sebe ili u drugo. Iz te refleksije, iz odnosa prema sebi nastaje svet. Stvarnost. Stvarnost koja se poklapa sa "stvarnošću".

Otkrivni rukopis pisan je jezikom stvaranja. I čim je pronađen, dakle osvetljen, odmah se pretvorio u svetlost, u belinu sveta. To je univerzalni jezik o kojem – podle kabalista – mašta i racionalista Leibniz. Iz tog jezika nije moguće razlikovati muško od ženskog. Niti dobro od rđavog. Jezik stvara. Stvaranje je kao delo opravdano. Sudenje je moguće jedino kao raznačavanje. U ovom jeziku nema raznačavanja i umesto razuma postoji stvaranje.

Dakle, nema subjekta i objekta. I čim nešto jeste, odmah nije. U postajanju je sadržano nestajanje. Duh i prroda su zamnjeni jedinstvom.

Radi se o tekstu koji je jezik-smešten-u-jednoj-reči. Logos stvaranja i Logos dekadencije. D. H. Lawrence. Logos logosa. U njemu je i uništenje. Starim tekstom je ispisan i novi tekst. I čitanje tekstova. Mi jesmo u tekstu; postojimo s njime, naše je biće reč.

Čim je osvetljen, tekst je nestao. Preobrazio se u osvetljenost, ili u svet. Plotin.

Videnje rastočenja upravo je spoznaja stvaranja. Fantazija odoleva stvarnosti ukoliko je stvarnost izmaštana.

U tekstu likovi uzimaju stvarnost kao "stvarnost". Nema dakle krivljenja stvarnosti – jer se fantazija i stvarnost poklapaju. Čini mi se da jedan lik iz teksta kaže svojoj saputnici: To su snovi i to ne postoji, ali ja se ponašam kao da to postoji. On dakle zna. On zna da fantazija nije stvarnost. Ali on se ponaša u skladu sa stvarnošću i primjećuje da je stvarnost otvorena. Otvorena stvarnost znači da se stvarnost može poklopiti sa fantazijom o njoj.

Reč se uništava stvarnošću, konvencionalnim svetom. Međutim, reč se upravo preobražava u tu stvarnost, postajući sama izvor sveta. U tom tekstu voštanice svete pozajmljenom svetlošću. Ona je pozajmljena iz rukopisa

Zapis na margini

ONA je stina, slabušna i fina. Nestalna je i često iščezne. trska. Posle deset godina ONA je ipak tu. Postoji. Više je od haosa no što se razlikuje od nepostojanja. ONA je milost, meštinita, ljubavnica. Kćer – da bi ljubav bila dvosmislena. Hoće da se voli, no u ljubavi se izmakne.

Tako je lepai! Njeni su prsti i dugi. Njen se dodir zove oblik. Dodirne li haos, postaje HAOS. Dodirne li svekoliko zlo, zlo postaje vidljivo.

NJEN ne-etički stav uvodi dvosmislenost. Fleri! Tek u NJENOM dubokom sudu postoji oporost.

Upoznao sam se s NJOM ovog proleća 1991. I odmah je saopštila: nikada neće biti samo moja, ali pri tom se osmehnula! Kao što to čini snalažljiva i poslovna žena. ONda mi je tih zborila kako je i ranije često svračala k meni. I usne su joj drhtale pri tom, kao da je govorila o večnoj istini druženja. No, ti si bio zareden u nestvarnu stvarnost! I zlo si prashao drugom, koji taj oprost ne može snositi u vek!

ONda se nagla prema meni. I rekla: Od sada ću svraćati češće. Ali, već mora da ide. Jer je očekuju ozbiljni poslovi u tajnama srca. Jer i drugi su zastrasjeni. Jer, jer i jer... Spreman sam da oprostim hiljade godina unapred. U očima bližnjih video sam: čekaju na NJU i tek preostane slabušni zov iz njenog grla.

Ni majka, ni sestra, nit žena! Nije ni vila koja se meša u san. To je nemirno biće. Sa dijademama i ogrlicom od ljudskih lobanja. Sa hiljadu ruku. I sa hiljadu kojih promiču, i hiljadu koji zahitevuju meru. I u nekim od njih teror i mač. I u bezbroj očiju, po neko oko intimno. I u mnogo likova, poseban lik koji me poznaje. ONA će otići. ONA odlazi, a da je i to igra. Nužda i slo-boda Saturnovog stega. Ustajeni zakoni i lepote.

Sokrat i Teodora

Sokrat je podučavao Teodoru. Teodora beše kurtizana, poslovna žena, koja je strepela da joj u poslu slabo ne krene. Trebalo je sebe učiniti zanimljivom. To je znala. A Sokrat je znao i kako.

U čemu bi se Sokratov nauk mogao sastojati? Znao je da ne zna. Zato se služio pitanjem, priznavajući duh samospoznaje. I rekao je Teodori: Pored toga što umes otvoriti stomak, moraćeš naučiti da otvoriš i duh. Postavljajući pitanja u kojima ćeš postaviti sebe, a za to je potrebna odvažnost fjerita: hrabrost kurtizane.

Ko je tome od Sokrata bolji?! On poznaje babičku veštinu poraćanja ljubavnika i veštinu vajanja lika.

(Teodora je dobro utuвила nauk, postajući Sokart među kurvama.)

A Sokrat je i drvetu umeo postavljati pitanja. Jednom drvetu pred kućom bogataša, od tih će pitanja, nemilosrdnih, koja potrajaše čitavu noc, i ono postati čudno sebi. Teško je i drvetu pred ovom pitalicom. I kamenu bi bilo isto.

Nekom je čitav život jedno pitanje. I život ovog nadalje služi kao prolaz u svejskoj srži, kojim će proći još mnogi. I napokon, o sfinigi, ljubavnici filozofa, pitanju po sebi. „Na kom sam mestu otvorena“, zapitkuje ona. Filozofi se, u tom, ljube sa kamenjem. I kamen zatiim smelo meću pod glavu, u otvor koji ih čudi.

Psaln: Poznaj u li se u tami čudesu Tvoja?

Psaln: Kada mi Gospod ne bi u pomoći bio, brzo bi se duša moja u predeo ćutanja preselila.

Tema: Reč od kostereti

(Uslud blizine ovog spisa, kao i pesama
Davidovih, 29, VI 1991.)

“I koje obori jezik njihov!”

Psaln Davidov, 64.

Koji više voli laž, žilište mu u paklenom spisu. Gospod
će ga išćupati, izbaciti iz stena.

Supstancijalan! Koji ne stvara i koji od nestvaranja jeste,
njime se sporazumevaju sicerdžije. Raspadnut je u blizini
stvarnog bica, ili učini da se raspadne to bice.

Jer je ropstvo i mržnju zvaao ljubavlju i slobodom.

II

Zivimo takođe u svetu izvesne izolacije. Slični, po
nećemu.

Ne stičemo materijalna dobra. Možemo ih slučajem
sveta steći. Onda ona propadaju u našim rukama. Ne
ženiimo se. Neuspavajući ni kada to činimo. Veliki je,
međutim, naš interes za čulni svet. U njemu je pak samo
naš interes bitan.

Zato prolazimo ne stajući nigde. Sviklosti nam je tuđa.
Stana nemamo. I svakodneвно, svakog časa, u duhovnoj
smo protivurečnosti. Naše su kategorije stoga: krivica,
iskušenje, savešt, sumnja i vera, molitva i iskušstvo. Reč,
ispitivanje, uninije, nekreativnost, te radost stvaralaštva.
Sud. I igra.

Iscrpljeni smo često i povučeni u sebe. Niko nam onda
ništa ne može. Kada smo razdragani i kada stvaramo, onda
možemo sve.

Zivimo u bratstvu, jedan s drugim, no nikada zajedno.
Tražimo povazdan jedni druge. Kada se pronademo, naša
su druženja iscrpljujuća. Kada se ne nademo, naše su
samoće iscrpljujuće.

Onima koji sede pored harfe ne očekujući ništa
osim čula

Očekujući vlastiti izlazak u onostrano ne očekujem
ništa. Nprestano je moje iščekivanje tog izlaska. Molim se
Trojednom koji u sebi ne poseduje nijedan sveski razlog.
On me jedini i može naučiti toj igri. Molim se zato TEBI,
jer TI nemaš nijedan sveski razlog da moju molbu uslišiš.
Jer TI nemaš nijedan razlog po kojemu bi TE ista svesko,
koje nije vlastiti skriptorijski piscica, bilo vrednije od ispunje-
nja moje molbe. Molim se u beskrajnoj poniznosti pred
slobodama TVOJEGA vlastitog skriptorijskuma, kao i pred
drugim ljudima kao slobodama TVOJEGA vlastitog dela.
Molim se jer znam. Molim se za moćnu reč, za izlazak
njegovog lica pred laži sveta bez skriptorijskuma pisca.

Na toj snazi, tesnoj kao ostrica, i na tom drumu
preširokom za bilo koji pravac u ljudskom veku, moliti se
za ljubav prema mrtskom, za ljubav prema ogavnom, i
za ljubav ignorisanja sveske žudnje i straha od reči.

Mogućnost iskustva u nepoznatom spisu. Anamnezis.

Svako dana bi zaboravio šta je najvažnije. Nije pam-
tio. (Pamćenje je ideološko bice totalitarizma; secanje je,
pak, bice slobode kao ne-svet pamćenja i čvrstine.)

Zato se pomolimo.

Molimo se za reč, a ne za bice.

Reč ne postoji u pamćenju. Ona postoji u secanju.
Videći konačnost pamćenja, molimo se za večno
priscanje. Za slobodu okretanja od svega okova tuđe reči.
Molimo se za svaku reč. Naposljetku, nije ga odviše okupi-
rao svet. Jer ga je posmatrao po svom secanju.

Zanimao ga je odnos reči; ne odnos koji se pamti u
bicu, tradiciji ili zajednici. A jedini odnos secanja mogao
je biti: Ja i drugi i Bog. Odnos nečega što se ne može
upamtiti. Fosve je i zauvek novost pod kapom.

“Ne pamtim!” rekao je.

Zaboravljajući u slobodi, počinjem se skrivati. Secanje
mi daruje koji je nepoznat, nezapamćen. I novo lice
pokazujem savladavajući strah i stid. U svetu slobode pisca
reči.

Niko nas ne razume, jer ne želi da nas prihvati. Svakoj
deci brane da nam se pridruže. Jer čararno slobodom u
svetu nužde. Jer se smejuemo sudbini. Jer ne radimo i ne
služimo. Nemir je naša kuća. Jer pokazujemo predivan svet
koji istog trenu iščezava.

Jer ne stvaramo, jer ne prepoznajemo neprilatelja, jer
zaboravljamo šta smo obećali i obećavamo zaborav:
I najčešće danima nosimo istu odecu, jer ne gledamo ko
je šta, već slušamo ko ima reči.

Što je najgore hoćemo najpre pevati o smrti. Ne nekog,
već sebe i TEBE. Pevamo, umrečeš koliko danas i sad. Šta
će preskočiti zubina kad pokulja pena s okeanskog dna?
Zato nas preziru?

Za velikog rekosome da je mali. A malog smo slavili.

Jer bezimo pre no što sakatimo i ubijamo.
Jer ne postojimo u svetu, no je u bicu našem Reč. I, kad
jesmo, onda smo to i rekli. Ne skrivamo tajnu i loši smo
uzročnici, zato nas preziru, jer nas ne vide.

Jer nemanamo iskustva, vadimo žar golim rukama. Jer ne
služimo telo, zovemo ga da se uspe. Mrze nas zbog krila
kad idemo peske. Zato nas smatraju utvarama, koje iz
droba odvođe živu decu.

Medutim, naše reči se slušaju krišom. U rasklopljenoj
knjizi, u dnu dana. Krišom se misli na nas. I onda nam se
snažna podrška pruži. Za nas su uspeh stegnute pesti.
Izdržite! Čujemo iz tih seni.

I kada su uplašeni, krišoviti, i kada misle da ih niko
videti neće, mi ih čujemo tada.
Jer i postojimo kao Reč. Tajna zadužbina, uzdah u
smislu, u dnu, naša su hrana, koja potiče iz istog drhtanja.

Nadam se, moleći se u skriptoriumu pisca, da će konačno sredivanje biti uspješno ili realno. Moj je greh, međutim, nesaglediv. Njegov beskraj je beskonačna težnja prazne i lukave reči. To je težnja ka slavi u svetu ne-skriptoriuma pisca. Nesaglediv je moj greh i zove se zaborav. Molim se za hrabrost. Neka Marija poseti sveti Duh! Neka našu zajedničku reč ne iskrivi strah i dahitanje! Pred ropskim uslovima sveta bez usiju.

Jovanovo shvatanje: U toj sobi nema drugih. Zato je i zlo i dobro na jednom mestu. Ne razumem potrebitost sveta straha, Levijana, Behemonta, ali ne sumnjam.

Spis ili graf koji je dovoljan sebi, koji služi za usebljenje, koji je autonoman, te može postajati samo kao čin, u pećinama, kelijama, mraku, a izdvojiti, uzdici u fetišizam umetnosti, u najmanju ruku je skrnavljenje same funkcije čina pisanja i funkcije grafova Veštastvenih, njihove svesti, i shvatanja. Biti svestan znači odreći se nasledstva i apofatičnosti i apokrifnosti, tako da se sam čin, funkcija postupka i postanja prizemljuje i opredmećuje jednom rečju: Umetnost Veštastvenih.

Stvaranje ne postoji, postoji komunikacija sa Božijom suštinom.

Čin pisanja (pošto je pismo sveto, Logosno, sakralno) je mistična pojava, tako da je pisar obasjan oreolom, a samo pisanje je podvig, mogućnost da se ispolji komunikacija sa najvišim i nesaznajnim, te je tako čin pisanja kult, a sudbina pisara i knjiga je sudbina naroda. Pa i sam pisar sakralnih knjiga pristupa svom poslu kao kultu, moleći se da spis sadrži autentičnost božanskih reči. Autorstvo se isključuje; autorstvo je samo u greškama i ispadima. Istorija knjiga i biblioteka je istorija naroda. Tadašnje seobe srpskog naroda, su zapravo seobe njihovih knjiga, i oteľovljenih veza sa duhovništvom koje se prenosi bilo gde da se nalazi narod. Tako da je knjiga nosilac duhovnog preseljenja, i kontinuitet duhovnog jedinstva i istorijske povezanosti. (Danas možda u vreme ekonomskih migracija je malo shvatljiva seoba knjiga.)

I, zato, makar! Neka bude tako, da nam je što više knjiga koje sebi prebacuju i sebe sklanjaju. I savetuju jed-nostavno da ih se čovek kloni. I da ne čezne poznanstvu sa njima, jer umreće. I biće mu teško na rastianku. I zato, makar! Neka je što više knjiga i neka bude iskušanje pregolemo i neizdrživo. Neka svet proviri kroz knjigu kako bi se pogledao. Kao što se danas u akademiji i crkvi pogleduju crvi. I kada se

*podrobno pogleda bice to nova knjiga; i odvracace ova od
svojih stranica.*

Koji ne odolevaju

Monolog je cutanje; dijalektika je rec. I u isihasta. Kod njih molitvenika dijalektika ne prestaje. Takva je i mistika sufija. Cutati znaci brbljati, brbljati odgovore koji nikoga ne zovu. Jer nista ne otvaraju, a zatvaraju sve.
Spis Vestastvenih je iscezao na svetlosti, otvarajuci pitanje o sebi, postavljavajuci sebe-u-pitanje. Tako se stvorio svet. Stvoren je iz mogućnosti reci. Za Vestastvene je vecito otvoren taj svet. Jer je svet u pitanju. U dijalektici koja privlaci nove sledbenike, odbija one koji se plaše, ali koji joj više ne mogu odoliti.

M. de Unamuno: *Gospode, verujem; pomoz mi u mom bezverju!*

Ne nosimo u sebi plan. Ne podnosimo princip, jer nemamo vremena za placanje – jer smo na putu patnje, i jer je prisecanje, koje je cudu i neposredni dar, jedino u šta se uzdamo kao u nadgradnju za bol

С.Н. БОРОСЛОВ: *Al tracka Mu, u tome svetlu, ne nađe, jer sve je – zdano.*

Vera u nešto što nije zdano.
Vera u Ne onoga o kojemu govori volja. Verovanje u volju koja se ne može naći u jednoj volji.

Koji se moli za moc izricanja Reci kroz iglene uši sveta, moli se za moc glumljenja vlastite reci. On hoće govoriti u neosobeni lik; Daj mi snagu da izigram svoj osobeni ili U cutanju provodeći dane, vino je isparilo moj um. Napuđan gonjenjem strasti da brbljam, od vlastite galame nisam mogao čuti Vestastveni glas.

Zar je to moje lice? Ili to moje lice nije? No, neko tuđe ugrabljeno mahom magije? Stvarno! Moleći se za hrabrost

Biti znači reći

Reć je sloboda. Ne mora je biti u ljudskom veku od zemlje. Niti je ikada mora biti. Praroditelji zaboraviše u grehu reć. Najveći grijeh! Počeše skrivati u sramu svoju nemuštosť pred Tobom. Reć je dakle sloboda, a ne skrivanje. Nužno se krijemo, jer nas skriva mrak. Mrak je stid, te se nužno stidimo. Tu je i strah – jer nas u mraku vrebda nepostojanje reći. Reć je: Jak si, s Gospodom. I ON je s tobom, i srce je tvoje odvažno. Reć je odvažnost sećanja u nužnosti straha. Pred strahom. Pred smrću. Smrt je, pak, reć kao i život. Ako ipak postoji nešto izvan reći, onda je to Ne-reć koja je, opet reć. Bog je reć. No, veći je od reći. Po tome što – jeste reć. Ne mora je se sećati. I biti znači reći, u ime Njegovu.

pokazivanja svog lica koje je Reć... Mrtvac je izbio pres-
kaćuci sloj zemlje.
Kajem se ali ne u strahu od odmazde. Mada drhtim i
pred tim. Kajem se zbog zaborava Reći i zbog pohvala lešu
koji ne govori.
Mrtvac se ne može skriviti, rukopis stari? I viđenje s njim
zbiiva se. Veza sa stariim krajem. Zar će ONA biti u osnovi?
Bože, čineći mi skriptorij u srcu – ma gde da jesam – ublaži
moj strah!
O, oprosti opet, i učini da vidim! Amin!
I koji se začuđio: O, kolika je Reć! Neka nikada ne nas-
tupi ćutanje!

Erotika, mistika u meri jezika. Dakle, za izgrađenog čitaoca.

Ovaj tekst ne pripada svetu društvenih teoretičara, već svetu nadahnutih, isprovociranih pojedinaca, u smislu u kojem ih navodi Gottfried Benn. I ja sam jedan od njih.

Tajnovita sekta. Razlikuje se od oblika sekti Zapada (Umberto Eco). Veštaštveni se oblikuju pod uslovom negativne teologije. Eco: mistici su grupacije sa neznanom iskrivljenim pojmom stvarnosti. Oni žele osvojiti svet. To je pozitivizam. Njegovi su sektasi društveni teoretičari.

Veštaštvenici ne žele nikakav odraz u svetu društvenih teorija. Oni su u tom smislu negativni. Pod uslovima pozitivističkog verovanja njihov se Logos raspršuje. Oni su pripadnici individuala, ličnosti van društveno-ekonomskih teorija XIX i XX stoleća. Ipak, oni žive i u ovom vremenu.

Nas, koji čitamo, tražimo ili pišemo ovaj tekst ne interesuje jezik kao utilitaristička konvencija. Od nje je sazdan tek ovaj svet.

Tražimo jedni druge, maštajući da nas traži svet. Svako od nas govori osobenim jezikom. Nalazimo se u postojanju svet sazdan protiv nas. Stoga se krijemo. Medutim, naše verovanje je drugačije. U najdubljoj ponoci ispisujemo, citamo, istražujemo teksti odnosno – jedni druge. I dok je za društvene teoretičare to najvredniji dan, naši rukopisi, jezik i mi sami raspršujemo se u njemu.

Jer je naše verovanje drugačije.

Uслед нашег веровања постајемо невидљиви као i naši rukopisi.

Nase je biće Reč, Logos, ličnost, rečenica. Kada nas progone, to čine neuspešno. Ponekad nam žele pristupiti i ispostavljaju se da nemaju čime. Drugačiji je naš odnos prema telesnom svetu, prema svetu progona. Zato nas on ne nalazi i ne traži.

Svaka teorija Neba-na-Zemlji uzima da je poreklo Reči u čoveku. Ona će omogućiti svakom tekstu da se ostvari. Medutim, jedino se ostvarila Reč-kraljevica. Završio je plout u rizi monaha. Nepoznata reč Jovana Nepoznatog hiljadama godina izgovara takvu sudbinu. Ona produčava nepoznatom odnosu postojanja. Njen oblik je jedino tragedija pojedinaca. Jedinstvo progona: progonitelj i progoneći. Pojedinaac je Samonikla crkva. U njoj sveti voštanica JA. To je sveća refleksija. Jezik za dresuru hoće da skloni samoniklost. Junak sudi samoniklom spisu. Priznaje da je on san. Crkva Samodreža postaje – ja. Roman je po tome književnost Reči. On u svojoj samoniklosti, nepoznatosti, Samodreži parodira jezike za dresuru. Percepcija teksta je na nivou pojedinaca istovetnog sa samim romanom. Tako će reč videti reč. Misterija istog.

Problem reči. Problem spisa. Da li reč postoji slučajno? Nužno? Da li je ona problematična ili je stvarna? Mogu li se na nju primeniti kategorije kojima saznaјemo? Ona je i sama kategorija. Spoznati moć saznanja. Kant.

Nemoguće je spoznati ono čime se spoznaje. Hegel. Kategorije nisu pod voljom čoveka. One su pod logikom Boga ili Duha. One se dakle pojavljuju u modelu dijalektike. Dijalektika je razgovor. Ovoga puta govori Bog. Njegov sistem bi mogao biti Hegelovski.

Te, otuda nema slobodnog spisa (koji ne bi bio u odnosu sa stvarnošću).

Bog je medutim slobodan. Bog je sloboda. БЕРАБЕР.

Sloboda je reč. Sartre.

Prva knjiga: Jezik je pod znakom cinjenica.

Wittgenstein.

Druga knjiga: Jezik je pod zakonima igre. Wittgenstein. Adam Rogulla – junak Lenzovog romana – je zabo-ravio imena stvari. Adam Cadmon mogao je iznova početi da imenuje. Pogrešno? Svejedno!

G. Gretchen može reći da je događaj rukopisa samo san. Medutim, u nekom početnom položaju, u Cadmanovom položaju, sadržaj rukopisa mogao bi biti i stvarnost. Tako da bi se junak mogao ponašati i stvarno.

Učini me neposlušnim u svetu buket!

Odstranjujući osećanja uveo je ontologiju čuđa. Darovan je novom dušom koja osim dijalektike ljubavi i slobode ne sadrži ništa više.

Što sada jeste, njegovo je secanje. A secanje je uvek čuđo. Izgleda ludo onima sa prastarom dušom, lažnim rećima ikanom. Onima koji su okretali zupčanik skrivanja i obmane.

Koji samo za staru dušu zemlje znaju, o svom ropstvu se starajući jedino. Da ga slučajno ne izgube, i ne isprazne se od gnoja. Njima nemirenje izgleda kao ludo. Čudimo im se. Onima, bez zadatka, bez secanja, bez vrednosti, bez zastrasujućeg ispitivanja Boga.

I zato je sročio:

Hvala Ti, Oče, što sam mogao videti da sam sâm, i da ne pripadam nijednom ulovu.

Hvala, što ne moram biti ljut ili ponižen. Što se ne moram stideti bezosećajnosti pred uslovljama obmane.

Hvala Ti za upućenje. Što ne moram poštovati idole, i što se ne moram plašiti demona.

I molim se još kako bih se toga secao u vekove. I neka me moje neminovno padanje bude izobrazeno! I neka me nigde ne bude više no u rećima s Tobom.

(26. VII Povuci ću se desetak godina. U sveti Pokazacu svoje lice onima kojima je najvažnije skrivanje.)

Pun ih je svet.

No, ipak, tamo nema nikoga. Tamo, kuda sam se name-

rio.)

Ja sam Drugi!
(Oslanjam se na osnovni ishod sveta koji je melodija, padanje, radost.)

Čudo nisam ja (ropsko, mrtvo) već je ono što jesam –
sloboda u kostretu. I tome se čude. Ne mogu se naučiti.
Izgleda im nakazno, jer je protivprirodno. Hteli bi ubiti
slobodu u kostretu. I sklone se u mrak, da vide.
U mraku svoje oči sklanjaju, namršteni i kiselj. Kakav
sam i ja bio – u stidu pred Rečju i licem. I odakle si mi Ti
pokazala svetlost za vid; da bih video.
Zašto me onda mučiš i u san šalješ one koji me muče?
Hocu li imati snage da se potvrdim pred onima koji od
mene beže i koji se raduju mojim haljinama?
No, ja sam ubog i bolestan. Zašto šalješ bezdušnike na
mene? Oni govore da nema duše pošto su je skrili.
Zato što sam zaklao svoje jagnje, priklanjajući se Tvojoj
reči? Zato što ostadoh pri sebi, u razgovoru s Tobom? I
što govoriš najmilijim da su od blata? I da je njihova sjana
odežda, prekrasna i s perlama, prepokrivala crva.
Ko bi to izdržao? I zato su pobegli.
Zgadiše se oni kostreta i slame koju pod glavu mećem.
Postiđeše me da ih zanavek tražim. I čim stope moje pridu
i oni ih čuju, dadnu se u bežanje. I smeju se pri tom, skri-
vajuci se u ruganju. I plaše me, uzvikujući da će me ubiti
još jednom.
Necu trčati za vetrom! Daj mi snage da se smejem! Sebi!
Kada sam u žalosti pred ničim.
Daruj mi mač bez lažnog oćajanja, bez glupog
samosažaljenja. Daruj mi reč koju mogu reći, pred kojom
će se ustraviti sabitnici vražji. Odstirani iz mene opažaj!
koji poiče iz žudnje za snom.
Biti: Jer biti je ništa, kada se ne kaže.

Krećem na putovanje u ritama. Sa teretom stare odeće.
Molim Ti se za hrabrost koja je potrebna putniku.
Hrabrost za prepoznavanje otrovnih značenja.
Nerazmišljajući za spretnost izbegavanja otrova.
Hvala Ti za narušavanje ničega.
Hvala Ti što preda mnom stoji otkriveno lice sveta kao
ne-sveta. Hvala što si mi greh, zaborav Tebe, učinila
vidljivim.
Hvala ti za dan, koji će isprva liciti, i evo, već liciti i jeste
najdublja noc sveta.
Ođdari me još i verom koja će trajati!
Šta se čime spoznaje:

Štar se može spoznati samo pomoću njoj nadređenog.
Proces koji nasteljuje izivre u samom sebi. Stvari se upot-
punjuju onim što njiima je slično. Jer ako istraživač ne
poseluje nikakvu sličnost s delom, neće se popeti na onu
visinu, koja je potrebna. Postoji nekada nesvesna istovet-
nost između stvari i alihemičara. Moraš okusiti tela i duh
pre nego što iz stavova (sudova) izvučeš zaključak. Očisti
tminu duha u njemu, spoznaje se. Oseća (ONA) kao da je
ponovo rodila misao koja nije prošla kroz mišljenje.
U stanju istine sudovi ne mogu biti banalni. Duh menja
stvari.
Forma je istovetna s idejom. Zlato i srebro; oblici su
stvari te se stoga može stvoriti zlato ako se uspe utisnuti
oblik zlata (impressio forme) u (informis massa) ili u haos,
tj, u prvotnu tvar (prima materia).
Na početku se svet sastojao samo od zaključaka (prima
istina).

1)Prima sintagma
Glas koji uzvraca, koji zaključuje, da li je to glas dvo-
jnika, nesvesni ili glas logike; hermehčni glas. Da li je to
glas doživljavanja.

Pismo urednika *Perspektive* gospodi Grethen

Postovana gospodo Grethen,

Ovde se završava ovaj naš zajednički projekat. Dalji nastavak objavljivanja beležaka u časopisu *Perspektive*, za mene je tajna. I dok razmišljam šta će mi se ponuditi kao nastavak započete prepiske dešava se ono o čemu ne razmišljam. Na ulici me susreće jedna žena nudeći mi prozu svog muža nestalog u nekom logoru. Kaže: "Moj muž je pripadao prognojnoj grupi."

Ja želim da izbegnem razgovor sa njom. Ne razmišljam odmah o njenim rečima. Prirodno. Urednik časopisa mora da trpi pritisak. Dozvolio sam sebi da prenosim tekstove u drugom licu množine.

Onda ponovo dobijam Vaše pismo sa fotokopijama slika nekih manastira, i rukopis mog oca.

Ne znam kako da vam zahvalim što ste mi poslali ocev rukopis? Još manje mogu znati kako je vest, o tome, da pišem doprta do Vas. Očekivao sam da je ocev rukopis dnevnik. Nijednog trenutka nisam slutio da je književni tekst. Koliko je tek rukopisa ostalo da ih pročitaju mnogo godina kasnije. Ostavljali su ih kao amanet ili kao tek-stove raznih grupa koje su prognojne i koje su se plasile da će biti uništene zajedno sa svojim rukopisima. Razlozi za skrivanje tekstova, kao što vidite, retko su bili književni. Njima se prenosio nauk, a ne jezik.

Moj otac sedi za stolom. Tek je stigao. Kaput mu još nije sklonjen sa kreveta. Sa prozora se vidi zid susedne kuće. Majka nije u sobi. Sam sam sa ocem. On čuti i puši. Ja se ne igram sa njim. Ali zadržovljam sam što je otac u sobi. Veselo vućem kamion. Čutim. Sve blize sam njegov-im nogama.

Logika je zastupnik univerzuma. Deluje u okviru sudova, a izvan njih u spoljnjem? Izvan logike ne može biti uzaludno ni sistematično. Unutrašnje je datost. Spoljne su razne ideologije; stavovi su delimično zatvoreni u sudu, a sud logika stanja, a ostalo je projekciono stanje. (Vanjšina.)

1) stavovi

2) sud

Omni su unutrašnjost

3) projektovano stanje (spoljašnost)

Stavovi su imaginacija. Sud je stvarnost.

Sadržina nesvesnog? Šta je ona?

Spolnje: Nacini doživljavanja?

I odjednom uviđam da se svi nacini zaključivanja, nacini doživljavanja, nacini spoznaje nalaze u meni. Celokupna istorija razvoja misli i doživljavanja sakuplje-na je u svakom od nas i mi možemo samo kroz istoriju, kroz civilizaciju da je analiziramo, izdvažamo, tražeci u svemu tome jedan zajednički presak, i čudeci se koliko smo u svemu tome to mi, i koliko je nešto što nazivam mojim stvarno moje, i moguće je da JA, jedina ne pratim poradak mišljenja kroz istoriju.

Dnevnik mog oca

Tako se ja secam oca. Znao sam da je vajar. Nikada nisam slutio da pisce. Moja majka je zeljela dete, a ne njega. Otac je bio vrlo mlad. Ja mislim da nije bio ni punoletan. Kada nas je napustio, počeo je da studira. Njegova ideja da mesa stare i nove tekstove; da mesa svoje tekstove pisane deset godina ranije i nove je i moja. On i ja smo vršnjaci. On je preteća te ideje. Očev rad samo potvrđuje da su već jednom nastale sve ideje. Sada se samo sredstva menjaju. Sad su tu i računari. I meni kada dosadi pisanje jednog teksta zavezlim da udahnem dah druge knjige. Zasto tekst koji pišem ne bi bio nas-tavak ili prethodnik nekih drugih tekstova? Možda i jeste. Knjige izviru jedne iz drugih.

Посматрам далека надминхенска брада у овршју.
 Затим видим бљесак хиљаду светљички са католичких
 портала. Чујем смех и кораке. Пред кафеаном, оби-
 чном, црнолики трубачи. Седим усамљен за мермер-
 им столом. Окрећем очи са смешних барских дама,
 професионалних милосница. Шта то под њиховим пау-
 настим сукњама заиста врије? Боча на ужалени густ
 и челични шут, као у свакој избуљувотини пост-индус-
 трској.

Сањам опет. Видим лавове париске и самоникле.
 Тај мој преборав. А црначки блиц тетови и ове мин-
 хенске ноћи те старе *fills publies*. Оне инстинктивно
 загледају исцурелим очницама у моју архимандритску
 браду.

Светац? Фигурант? Обудаваљена минхенска
 манекенка? *Laus? Filzlaus?* Стидна вашка. Незаборав.
 Дрво и дрето. Камен брачки или аранбеловачки?

К и д и ш у?

Ове ноћи, као у георѓајским приликама, опет врију
 и рију нека излапела сећања. Прве ластавице!
 Польшци! Градови: Дубровник! Београд! Манастија!
 Кришом, док испијам коњак, као свака хуља, хапсим
 велике речи. Но, шта би мислиле оне манекенчице
 које са муштеријама напуштају бар? Љубопитљивац:
Heintz Moore. Колико ли је он пригрнуо капитал-
 истичког злата? Колико ли је он одржао самосталних
 изложби? Сан бољаму сваког младог вајара. Решетка-
 то и рупичасто твожђе над главама сваког бонзе. Та
 лутка, баснословна. Или ћу можда да се вратим у
 Paris? Безгласна људска као и волшебничка, резбарс-
 ка, зорфајска; душе наше које крећу у печалбу.

Ћутим. Ноћ! *History of modern Art* Herbert Read.
 Европа, катедре уз синакуре галанте, деформистичке,

malleusa maleficarum (Hexenhammer): вештичији грч и латч минхенске окужене дече, на лицу порталског лавића који је прерастао у пса. Задигао ногу пред градском вешницом и занесенјак, чека на небески знак облака.

Никада нисам заборадио индустријско гробље. Испрва сам му се опирао, не знајући да је гробље један од неизбежних слика-скица за нове вајарске преоку-пације и духовне измотанције, по свему различите. Уметнику је место по свим, макар и нељудским, членично-арматурним извориштима. Тај бесловесни, животињски топонијачарски метал. Метал звер, звери-ње, убилац живодерски, бубриште пост-индустријско, Mist, Schleim, и она моја пресица, die Presse, das Presserei, безнадајник надљудски. Кран, тауптер, бести-ја, greuliat. Дакле, крвозверство.

4.

Мислим да ће ми тумач минхенских ликовних при-лика у потпуности бити, и моја изненадна лубав према озбиљној дами Frau Magdalena. Спријатељили смо се неизмаштани на њеној тадашњој колективној пост-експресионистичкој излојби. Пост-експресионизам? Делујкиња. Ватромет архи-париски: Rouault-Soulin. Но мени је увек свеж и дражесан. Смјем се. Није експре-сионизам у мом фаху. Опростите, Frau, тако исказу-јем своје вајарске недоумице. Мистерија је важнија од свих ухљебљења. Од свих ликовна у naturi morte. Када, Frau Magdalena, узмете смрт испод руке. Не, она вас! Као што је оног човека из Istahana смрт-трагедија подухватила присилнички. И када се пренете, као ја, на мојим досадашњим лажљивим дрворезима, обез-душеним, тек тада видите да оживљаваате или орахов-ину, или камење настале, или индустријско понављање по методу FIA-G-a. Друго су сенке, насупрот луткица-ма. Углавном су без устију. Мој Ђошић тврди да им

мистификаторске изједа тај Art modern. Бета Вука-новић, и њен Риста, достацавали, овде, у München. Запрежница у оку. Под краном бгебчу ветрушине. “Schnell! Bist du bald?”

Где су ти непокопани вајари? Где су ти моји пајаци недомпшљати из бугфетница? Лијанци који су се грабили око слободног уметничковог ухље-бљења. Никада доста! Дакako, овде, привремено и светлоциљно. Сунце је данас беднички, у мрљотинама, пресијава-ло са небеских прозора хаге. Европа, видим труда, као дечија играчка. Сада ми је тек обзанањена? Луткица нека као опекотина од неугаслог жара, промиче, тамо, иза једне моје зенице.

2.

Риче неки минхенски лав из ледничког времена. Суче окамењене бркове плашећи ме. Обмањујем се: прерагнућу над кованим гвождем. Ја сам чудесни душевни расипник, љубавјачина и мрзлица, књиго-љубац и братственик. Пред кафаном црнолики трубачи. Трупа од њих у увучени фултрале. Као да би понеког од залуталих шетача изомјидили те просули у сливник.

3.

Бесповратно. После два месеца напуштам моју топ-онијачку фирму и њено гвоздено гробље. Благољечива Frau Magdalena наша ми је посао, при-ближно мом фаху, у једној модларници лутака и сувенира. Имаћу више времена да клешем и радим на превојима. Мој Ђошић ме храбро теши да подржим – како он каже – свој маркерски светларник и да не пођем у сурташњи свет као безгачник. Напред, у овим мојим бегодњевинама, ишао је као умипшљени лучоно-ша, под овим високим и недостижним небодјерницима. Видим патине крви суседних ломача преславне ере

нису потребна уста. Сени не једу, мада на, очигледно, обитавају нашој планети. Често – а то зависи од неврица или мојих енормних несугласица, на линији шизоидних пребирача – видим уснају сенку на мом нејорђаном кипу. После, са финијом доратом, ипшезавају уста. Прекоравам себе: чему перфектуација безусног дела? Сепате ли се великор нашет преумовника, Holbeina? Не смеју се брисати, упркос кијавицама класичара, трагови сопственог рада. Нејорат, као на мом скорашњем минхенском прољубу. Тамо су пост-индустријски производи. У њима има осавременеот духа и малокрвне душегулке. Напајунта су проља устима ждепча, али више, Frau Magdalene, рашчлањена schmatzertma, брковама, можда и пасјим авангардним ликовничарима. Срча што нисам газно по сновима авангардиста, нити канал-иацијским калътама велградским и европским. Аморфност и енформел? Животињске су, а не људске сенке.

Лице лутке на последњој нашој седељци, било је без икаквих попречних црта, само у овалу дато као у неке манекенчице. Очи, као два огромна отвора, на кипарским делима Henry-mooovskim. Angst? Mit wer erschrecken sie?

Шта се крије иза ових мојих минхенских модела лутки?

Материјал као време у једном великом простору, не припада München, макар колико се упињао: мојој души припадају мириси оне друге земље. Шта је стварност ових мојих, назови, вајарских радова? Где је крај сумрачног запада, и наглолазећа смрт, већ по прашинама уљаваних борова? Да ли је Бог фабрика, или мој лични проблем? Правим ма belle Tachete, одскора практинне, помодарске лутке и уникатне сувенире. Продајем иконе. По величанственом Jungu – зар се може избрисати архетип? Можда Greves има право

када каже: Све митове треба протерати из психијатријске ординације!

Не постоји ништа чудно, потпуно стругутирано по иманентном закону, што не би вршило критику овог европског надрештваншета, и што не би денунцирало понижавање заблудно радних маса такозваног неоконгитализма, а који се мора кретати – ослушкјугете ли то – према нашем тоталном друштву размене. Ко је осудио Бошића да чујчи под небом над својом машином? Нека оде на сплаварење, или нека се врати тражењу цркава. Осуђујем форму таквог живљења. Купатило после рада. Телевизор. Надруштвени процеси као процеси самуништења. Радикални модернизам дово-ди до самоуклидања експлоататорства. Форма делује као магнет који елементе из емпирије урбује на начин који их отубује од неписмених и нечитатељских маса, у склопу жалосне им њихове егзистенције, и само се тобожњи сладокусци и познаваоци уместности могу домоћи естетске форме. Боже религиозни.

Откуда маонизам код европске омладине? Трих поделе рада? Уместници или фабрички радници? Принципи бића За-друго? За изгнанство уместности са својих евро војоплавина? За непознато-друго? Уместничка дела ипак нису предмети. Уместничка дела треба најзад расчарати; од заблудничених.

Не може се свако дело подвести под вердикт криве свести и убојати у наци-идеологију.

5.

“Man muass diesen obskuren Zaun Uberspringen, Herr Jovan”, рекла је после изложбе Frau Magdalene Weber. Њене топле средовечне руке спуштене су на моју шаку. “Sie sind müdlos! Immer zufriedelend, gehorte Kollege!” Понављао сам. Напрезао сам се да у себи прескочим мрачну, невидљиву отраду, обесчаран од сумњи и стравовања, који су се постављали између мене и мог даљег боравка у München.

“Зар ви нисте дошли да играте овде, у Münchenу, на црквуској инпровизованој берзи? Сада улажете ваш несумњиви географски таленат у луткарске творевине и уникатно сувенирске нејомислице. Земља је уопште мала, но зато је München веома велики. Постајете старинар и скупи продавац икона. Несумњиво да неспокој таложите у својој баволској души. Les stratifications des valétus. Као вјерносним значењима ваших некадашњих дрвених кипова.”

Рекох да увек ти моји дрвени недоради имају своја уста.

“Мука с тим гастарбајтерским путницима”, зарда Frau Magdalene. “Као у некој безмерној парадихолошкој ординацији. Ледају ли они, тако надахнути, кроз бетонско-армиране зидине наших зградетерина? Ви сте, драги мој пријатељу, примљени и уведени у нашу светковину. Ваш Ђошић је ланцима оковао своју неологичкијачку душу.”

“Ђошић је песник”, рекох. “Привлачи ме његов језик. Ја га имитирам. Фантазија мора бити замешена у тврдој форми.”

6. У ојеснењем мнхенским ветровима сенке постају блеђе, те предмете у мојој машини, блесну тренутно као паучинасте мреже упрљане од дугих стајања. Ту сам, на Leopoldstrasse. Улазим у кафану, а напољу испревртане и покисле столице, као мртвоножни коњи. Једна млада сикарица ушла је са штафелајем у кафану. Шкрабоманка, помодарка, недлучена. Каква је њена духовност? Може да отпева једну протесну песму? Отићи код Gisele Lach и Schiessge-sellschaftа на надуховне и политичке анти-парадије. А графикачица само линијаши креоном одбацујући обо-јени елеменат који није на сметишту, иначе на црно-ушивелој стварности.

Градске скалинаде – док ја и Magdalene Weber пролазимо улицом – запалењене су протесном песмицом. Игра некаква дансе масабте, неко светско ружито, то коло подвојено пренераженим сексипарадушеним девојчурцима и викачицама. Они би за нама у нека нова и још волшбенија лагача. “Злостављају ме”, рекох драгој колегиници. Она се насмеја. Одахну. Досадило јој је саучесништво у омладинско-анархистичком расположењу. Frau Magdalene прича да је у том и том овдашњем кафеу, обитавао, понекад, на интелектуалним пропутовањима, и некакав врли, а мени добро познати Stөрhane. Ништа не говори о Bruegelу, Kokoschki. Ја чујем крике, када са осокомљеном, озбиљно претрејаном, и увек освежавајућом господом шетам мнхенским улицама. Слаже се са мном Frau Magdalene док седамо за сто. А München и овог предвечерја, некакав давнашњи München, опчињава. Запозорско крковито њихање младих дама. Очима гутам лепоречивост тела. Тај исти предноћни München шири се над свим угледаним поткро-вљима.

“Diese kann aber gedachte zwei Zustände am Objekte auf zweierlei Art verbieten so dass der eine oder andere in der Zeit vorausgehe denn die Zeit kann an sich selbst nicht wahrgekommen!” рођачки говорим Frau Magdaleni. Дабоме, Kant. Уобразиља може дотична два стања на објекту да споји на два начина, тако да једно или друго стање долази прво у времену.

Да се не бих осећао усамљеним и тубим међу вама, meine liebe Frau, везао сам се са Ђошићево језичарење. Преслушкјујем га сваке слободне недеље. Тако он каже. То није преслушати, ни саслушати, јер ја нисам никакав фахмански речомер, нити дувешњи зомер. “Zungenforscher?” Нисам ни Sprachforscher, илити неологичкијачки.

Наравно, испред мене, Херт Јурген Холбек извла-

чаше свој дуги врат из оковратника који га придаваља-ваше. Држаше и даље своју Frau Ханну испод руке. Ја хомам заједно са својим колегом Фаух де ла Кроихом. Једнам, те се и ја смејем на свог минхенског дјуга, господин Лажно срце. Фаух црнохуморан. Заправо, ја сам премаштовити вајар, те и не знам право презиме мог минхенског колеге. С време на време, малпена Гретен је враћала своју вилинску главницу на раме свог љубавника Фаух де ла Кроиха. А био је потиштен. Нису нашли термин за његову самостајну изложбу недавно у Modern Art Museum у Prinzengasse.

Обећали су му за дуге пролеће, а то њега, нестр-пљивица, јако је заболело, јер није помогао ни интер-венција Honorabile, une bone а tout faire, Frau Magdalena.

Госпођа Magdalena!

Горе, под небом, жуборе јесење воде надминхенске. Страх надлази у тамну душу осамљеничку. Једнам пунђу моје Magdalena и мало се слободим. А затим смо сви пошли. Побегли смо. Опростили смо се од наших Holbeckовih пријатеља, а ја и Фаух кренули смо пешинце. Дизао се у небу једино наш дим од цигарета, повијен и згуснут у влажном ваздуху.

Нас “Nous deux. Les singes bochers!” засмеја се Фаух. На сдвојица швапских мајмуна. Ђугао сам. Било је тихо и на дјугу. Бар да је Magdalena да ми тихо шапће на ухо. И ненадно, кроз подротине облака, треперило је сунчано светло. А поред мене је ходао, мој пријатељ, Фаух де ла Кроих. Каквом се он молитвом молио овде, у Münchenу? Поштовао ме је као несумњивог, сло-бодумног и лугалицу. Није ми пребацивао што радим у луткарници и сувенирници. Разумео је моју беспар-ницу. Позвао ме је у Paris, чим он буде – за две године – прекинуо минхенски боравак. Прижа савести моја?

Могу ли присилити себе да будем неко други?

Том Парижанину, Фаух де ла Кроиху, тас је лично на малопрећашње јецанье његове Гретен. Живимо са живахним и лепим Минхенкама, те је и куртоазни ред, да испратимо на прође и по којег капиталистичког филиистра, какав је био Херт Меинферд Холбек. Нас двојица на сахрани капетана Wehmschta! Они нису, симболички узевши, ни наше друштво уметника. Сликарница пева своју песму. Tot den Mordern! Batti-kaden hoch! Reckind-Europa March! Tot den K-lägern! Смртовница тужноцима нашим!

7.

Одскора сумњам. Sartre напустио уређивање оног маоисточког свебукварца. Ценим Adorna. Мој, пак, духовни пријатељ и некадашњи истомишљеник Andre Glucksmann, un Home A Bone Fortune, тако дословце, како би га именовао његов сабрат Heintich Heine, мишљаше да сваки интелектуалац треба да буде про-тив власти.

Филозофија је мртва. Политика је мртва. Наука је мртва. Не постоји наука него технологија. Боља за моћ која хоће читаву земљу потчинити насилу технике? Ко је економист и чега, поред инфлационе спирале? Нема више уметности, јер уметност прет-поставља да постоји негде узвишено које треба створити, видети и упамтити. Али узвишено је мртво. Бол је мртва. Theodor Wiesengrund Adorno! Констелација бивственог и небивственог је утопија фигуративне уметности Glucksmann!

Разједāju ме ова моја интелектуална запетљавања: Glucksmann, Adorno, Salvador Dalí i Roobe-Grille. Неоформалистичке, неоструктуралистичке садржине! Живе и душетрпљиве?

тест против нељудскости и неукости. Вапај дављени-
ка. Особенство наше потрошачке цивилизације?
Критичко ирониична интонација дела? Но, демисти-
фикације песничког чина? Посао као и сваки други.
Урбана цивилизација притиска човекову индивидуал-
ност и манипулише њоме. Песнички језик, већ
испражњених симбола, и наравно потреба стварања
новог језика који би био самосвојна реалност.

8.

Наша колегиница Frau Magdalene, има посве-
разводњене и веома упрошћене цртеже. Њена нелиг-
ерарна визија старих минхенских капија. Као, рашчла-
њавање и упрошћавање облика те видљиве, и насле-
ћене стварности.

Одскора примћујем нове знаке на нашој кур-
тизанској препокривитељници, Frau Magdaleni, рођеној
Holsbek, знакове њеног немира на лицу или знакове
њене смрти. Ћутимо о томе да ми не би предали да
сам и ја потпао под l'influence de la mystificatrice
злокобног духа поштоване хироманткиње Frau
Schwarzkopf!

За над-експресионисту, као што је Holsbekovski
морибунд, примарна је дисперзионистичка Bošovska
заједница, док се она залаже за суштствене структуре
једног Oskata Kokoschke. Јадна Frau Magdalene!
Потомкиња благоупокојеног Маха Бекмана. Тај
окајник је пепео-посипач по модерној цивилизацији за
коју је био забринут. Његове лутке су му уништиле
машту, и указале на праву природу европског човека,
у овој пробој ери пост-индустријског прогреса.

Бедник. Плавоморе, и НАТОпов чамац. Човек без
маске, чудиовиште, и жена с дететом. Јунак са тропо-
гом капом. Као капо дахауског пакла. А опет родила
са рибетерином у рупи, као некада на мјердевианама у
кафанском диму. Жена лутка, или са мужевњим

Сумњичим себе. Запловио сам у шизоидне воде,
Археологија. Grethen и њена жеља за поседовањем
стarih рукописа који су само преписи још старијих
рукописа, чије знаке више и не покушавам да тумачим.
Постајем колебљив и бездушан. А када будем отишао.
Paris? Ништа изгледа. Стари рукописи, сликарство.
Можда би требало отићи до Беотрада.

(На маргини)

Особеност језика. Па форма, као путоказ. Језик све
више постаје самосвојан. Инолабирност дотежа-
вајућих слодовања на узвикивању прекоторском, un
peu du couleut des morbundes, и на високо прерапован
до мреже ове дунавско/изарске. И тако, мислим, ни
језиковане по трибудији, ма како то жегели, poisson
sna poisson est poison, а ето нераспрмљеног крвевета.
Постоје антипозности поступка. Разијејена структура
песме, затим дисконтинуирана и елиптична језичка
фраза. Широки потези – у азраљачичници пред-
крупежованоберндоразисајућих изопропилари-
кофејошамитијашиницајија слободност стиха – симултани
токови – к-кан-ин-иничо-фо-сан-тао-лао-пе-би-бих-бен,
са обилем референци и информација из различитих
духовних сфера. Антилитерарност, по аналогiji, тако
је однос према стварности са којом је уметник сучоен,
да је његов поступак – нон-финито, абстрахо, ен-
формел – израз неуротичне климе духа, којом је
окружен, а не слободст његове руке, и да је сударање
садашњости и прошлости, у сваком данашњем делу у
нетрадиционалиста – доминантних друштвених и
економских система и актуелних погледа на свет,
ништа друго до покушај уметничког објективизирања
времена у којем уметник живи. Питање трајности и
пролазности човека и његовог стваралаштва? Про-

луткарот преко вентрилот брета.

Бекмановштина ће оскрнавити нашу слатку колелт-
ницу, Frau Magdalene. Тајим своје апстрактно равн-
одушје. Али, треба се бунити против варварског, мис-
лим, овде, у München.

Богородична црква? Средњовековна традиција?
Пакао, као малочас, пре неколико деценија. Тужан
сам. Помори! Светски монументи. Шетње по околнини
са Frau Magdalene и Gretchen. Незграпна апокалип-
са. Хришћанска изопаченост и неукост после смрти.
Камене алегорије као у Треблинки. Пијана лица тур-
иста. Лавља грива, тамо испод женске статуе, на мин-
хенским Проппилејима. Крути дамски чуперци, ових
мајушних, данашњих, интелектуално-маоистичких
девојчурака чије песме ремете дахауски мир. Не носе
више Минхенчице челнична кострета као у двет-
наестом веку, који им је разрезао срца, нити су обук-
ле отромне пастелашке кринолине који им је скривао
драгоцение пригојене трбушчиће измељежене Napoleo-

novim солдатима 1800.

Једини Парижанин данас у München Фаух де ла
Croix – који ово са мном расправља – страхује за живот
Frau Magdalene. Кроз њу, нашу сликарску сабратницу
и волшебницу, трудимо се да осетимо минхенску
садашњицу, њену тренутну поезију. Matierplatz:
импозантна градска већница, и пред њом грандоманс-
ки стуб са Богородицом, заштитницом града. А у
подножју стуба срама, и нема тих Matloovskih крпа
које ће да скину најстарију патину злочина. Стоје
четри витеза-оклопника, у борби против четири
апокалиптичне несреће: против рата, глад, болести,
сујеверја. Боже, где ли је тај пети апокалиптичар, Frau
Magdalene моја? Многo нам треба, и мени и Фаух де ла
Magdalene и Gretchen.

Фадим и даље за елитистичку, мада и манекенску,
западнањачку публицу? Откривам лутке, помодарске и
уникатне сувенире за масовну потрошњу. Бежим од
превођења рукописа Вештаствених. Као ближи сам
народном, а не подилазим. У душевној сам кризи. Још
не заборавањам на академске скамље. Браво! Не сни-
вам више вратовилске решетке. Препаднем се:
Rouault: Глава Христа, или Недосањалица: Beckmann.
Свет је сада још у повојима. Толико бдеде филозофи-
је. Glücksman или Levi. Зар не боли стерилност фило-
зофије од моје Саве подкалемеграданске, те до Isata? Та
наша младеж интелектуална, а да наши, велики
духовни свесобавештени не знају шта је реч оубаваела,
или исцрпљен пртеж, или natut? Било која реч је жена.
Збиља, жена. Као моја Gretchen, или њена тетка Frau
Magdalena. Издјајипца сам сопствене вештине, n'est pas
mon secret је collage, мада сам се заклео да ћу чувати
успомену на све професоре и њихову науку. А легенде
причалице нек остану мени, у лажи минхенској.
Будалаштина су знам, све ропопомонојаде. Другачије је
истраживање са мојим луткицама, или уникатним
сувенирима, или сисаво попрце, а другачије са
рукописима. У шима се ишчитава текст Gutenbergовић
причалица. Лувви Beethoven, и списи у писани мраку.
Очигледно подељен сам између себе, и сијајске при-
падности, мадам Magdalene. Да признам доследност
себи те ћу оздравити. Нећу раздијати гробаве статуе а
la Moore, нити цепати платна Beckmanna.

Како је женствено љупка глава наше Frau
Magdalene. А својој Gretchen остављајам друге речи.
Коса јој је раздјељена, mon cher мџестант, а l'enfant.
Бела и кожомипришћућа.
О делу Frau Magdalene каже: "Не говори дело само.
Ко га иначе види у минхенском подруму или на галер-
ијском зиду. Оно је глуво и немо. Новине и критичари
га овршите, макар и упрљају. То је у мртвом животу
131

“Зашто ме присилјавате, драга моја? Зашто ме улачите у парансихологију? Не могу да претражјем путеве који су ојднели вашет незаборавнот мужа Нетт Вебера?”

“Нох се тада, онекуда, коју сам дочекивала, ево већ читавау деценију, једном, и стотину пута, посредством моје Frau Schwarzkorfove, појављивала шаптањем речи. Ја желим да је очујем чежњиво, и да усталим ушне шкољке, да непрестано дочују друктачије звукe.

Можда је тражење оностранот бекство од саме себе? Можда бих желела да се нађем с Вама у Радошти живота, и увек наги, као два пужа голаћа? Ортијају поред нас наши ојцаји, као сврдно неба испражењенот, па насељенот атаским мрежама које задиру по мин-хенским језерима. Ми, у празном, дакле, како ускла-дити сликарска блебетања и таласања Сновска и луткарска? Оубацитe, мој колега, заобилажење и примите моје шаптање и уздицаје. Поново ћу отићи у Радо и Лоупте, а ви се инцесуидно оптерећујте мојом дражесном братаницом Gretchen. Преводите старосло-венске рукописе, или анализирајте рукописе из таме! Ето, опраштам Вам у име мот Нетт Вебера, који ипак није погинуо у авионској несрећи. А велим, monsieur Faux de la Croix, тај Лажни крст, засладио је цео свој Besancon нашој малој Gretchen.

“О, Нетт Веберу су говорили извештаји авионске компаније. Није требало идентификовати вашет супружника. Био је црна утљенисана мрља са деведесет путника, и кажу, сахрањен је у заједничкој гробници. Пре, драга, он никако није ни битисао. Да није постајало само лажно венчање? Сетите се дакле? Ево, и ноћас ради материјалних доказа, pro et contra, трагаћу још једном. Немир клија, драга моја, када у мени надобу вреде крви стварања, те се затњурум у тамау рукописа, и тражим речи. Човек не слика, нити ваја главом. Бедно! Тражи!”

сваке слике, најважнија потреба. Ако нема популарности мртви су и уметник и дело. Зато су музеји у Америци пуни новом уметношћу.”

Очи јој као у младе јунфрипе увек снујдене када говори о скорашној историји уметности. Слатки задах изрчује се из њених великих пуномлечних груди које су јој полуодевене, а тело издужено личи на Сузану у купатилу, која се распцветава из огромне чаше соп-ствених кркова.

9.

Кандински је уништавао сваку сличност с физичким светом. Облици и боје у његовом програмском, као у слано ветровитим прашинама и фабричким одлив-отинама, а свуда по белом свету, нису даље, као што је он литерарно причао, због свог маркетишта, нити су могле – јер је то смех, и поп сепс – дати духовни сдржај његових платана, која данас благопокојено почињају у Берну.

10.

Нас двоје Frau Magdalene и ја, утловили смо у минхенске прохладне вододерине. Тај свет се заједно са хиромантисованом Frau Magdalenom, умртвљује у мени. Хиромантја не води – што се ње тиче – у овозе-мањску роботу; душевно физичка састисфакција, а без тога се не може живети. Челично сиве боје овог неба тек мало августовски ојесењене, доносе испошњеност у мени. Шапћем својој драгој колегини-ци Frau Magdaleni: “Не, драга моја, ја сам самосвоји, мада не, самоникавши.”

“Уредили сте моју највернију”, Frau Schwarzkorf-ову”, рече плачно Frau Magdalena. “Она је лишће мот меса. Никада није учила нити је чула за Kopuшта, ни за Еноста, а најмање за Бектама. А тамо нека дакле обала, невероватно слична, Олдаску, Бектама.”

“Чујете ли, о драги колега, како овај сутон над нама озвучава, е то је, авај, моја тужбалица за будућношћу коју сам прекорачила.”

“Дабоме, Frau, видим сенку већ уз Вас. La future naturellement existe. Wit hintergeganen Zukunft. Све се превазилази.”

“Ми смо имали велики сусрет”, рече Frau Magdalene. “Мислим на њега, Herr Webera. Заборављати је напор, мој сопствени. А ја се кријем иза овог оклопљеног друштва минхенског. Дружам отпор својим сликама. Плашим се пред гипсаном статуом проститутке Мирелице, или ми се повраћа када видим разресавелу Fraulein Gretchen. Распад! Чера? Утнеждена труткеж материјала, који је далеко иза будућности, гони ме на дрхтање, јед и једнај. Црно ми се пише ако се не отресем опсесије да је мој Weber сувише далеко. Но, но! Он је, дабоме, далеко, али то је на дохват временских руку које су и даље ту, уз нас, опуштене. Треба их само подстаћи. Места за наше руке! Будућнице се држе дрвтих прачица. Којих? То никада нећу сазнати. Моја драга снаха, Frau Hampe, нормално недовољна рукама драгог брата Herr Jurgena, никада није знала за било какву чежњу. Тако је дошло до најдивније отупелости њеног тела. Постала је машина за туђе страсти. Обичан ненаелектрисани утикач. О људи, о обичаји. Без даха, нетованог тела, као на хомофилијским каменим статуама, Michaelangela. Његови мушкарици? Сократовски дражесни. Чак је и своје љубавнице окруживао печацима. А шта ти тражиш ојде? Бежиш. И бекство је тражење. Донео си икону драгој Gretchen? Или си можда дошао у онај München каква познајеш из историје. Желиш да видиш минхенско обновљено сликарство?”

11.

Седим уваљен у дубоку фотељу преко пута и надомак Frau Magdalene ваздушасте тајанствене фигуре, у полумраку, при навученим жалузинама. Једна плава свећа је равноммерно пламса, тако да су се назирала лица. Ледао сам у профил моје драге колегинице, Frau Magdalene, док је био ожућен и издужен при нестварном светлу свеће. Тешка пунћа, давала јој је изглед d'une poulette, einer Backisch, шипарица која се тек дигла испред отледала. Чедност из које се ускачуче безгласне лудорије, пуне љубакача и префинених игри, пред првом копијацијом. Ледао сам немир, у трајајима пунћасте главнице Frau Magdalene, итруњених великих дојки под танком блузницом. Тражила је лик давно несталог Herr Webera покушавајући да му зароби давнашње мисли и жеље, те да их пренесе телепатски у зампиљени пртеж. Није било померања соног намештаја, нити окрутног сточића за којим смо седели. Превелика чежња моје драге колегинице, не би се могло тврдити да је била жеља за поновним копијацијама са њеним драгим, изгледа изгубљеним сурпужником Herr Weberom. Magdalene чежња окретала се њеној жељи за сазнањем, уопште, о животу. И њена лична неспособност да се трансформише у себи, нагонила је да покуша у парансихологији. Обична њена сећања на свет Webera, нису јој била довољна храна за започете заједничке слике. Слика је њена морала бити посве нова. Не, као у post mortem, јер је то обичан ваздух, а њој је потребно нешто чвршће, тамо иза граница сна, како ми је говорила, тамо у оној лутки-човеку који жудно држи у рупци живу рибу. А Frau Hampe беше нервозно ставила своје руке између разголићених бутина, седели и даље на ивици своје фотеље. Изгледала је као окамењена, сетно се можда надавала да ће и она бити у сличној прилици. Жив сурпурт, свакако, не досађује, но дистанце, на овако

великој удаљености, које су се испречиле између њене драге заове и њеног Webera, могу донети освешање мисли, а не само тела. У животу је друтачајије, а не онако како су је одгајали родитељи индустријалци. Сада је моја Frau Magdalene, не кршећи своју ситну обавезу: наклоности према мени, гледала сплет замршених меморијских односа, преображених у звук, и сигурно трагала за чврстим ликом Herr Webera. Био је ту, видело се по њеним трајаима руку, и пратећих сенки, можда керберовских, које су јој обраниле – макар и привремено – улаз у обрађене сфере постваривања. Као када се рађа жива из мртве материје.

“Схватам, он је ту веома близу, али видим томиљу боја, расути дим, покидане удове, разјамљене вилице.” Заплака Frau Magdalene. Видело јој се по лицу да се разгалила. Улазила је у предсобље огромне позорнице, помислих, затлејан у недалеку боцу коњака: пијући нисмо смели да реметимо мир Herr Webera. Потледах у Хаппе која је затворених очiju била одкљонила било какве мисли. Да се у том изобличеном сподобљу не крије Herr Weber? Тада би се, раз-голићено, и Frau Magdalene лаж назвала обичном, мртвом истином. Екстравертност је побуна, неза-мислива. А у тоталној интравертности, постаје се инцистуозан, Robinson?

Грчење лица Frau Magdalene. Њен уздржани крик. “Прошао је! Опет поред моје слике!”

Завани Frau Magdalene. Непристојно се протегну у фотели. Зартрета очима. Затим јој лице доби осмех. Устаде и приђе огромном прозору, одстранивши жалузине. Покуља светлост. Ја послужих госте пићем. Чудан је тај муубљудски мимезис пре званничних пси-хологија и филозофија. Подигох непристојно Frau Хаппе.

“Ihre vertüchtete Gottlosigkeit, Herr Jovan! Устресе се кратко Frau Хаппе, па отпи гутаљ коњака.

“Опростите, није реч овде о мојој проклетој безбрижности. Постоје гласине времена. Као на оном платну у Америци. И поред визуелних обмана које оно пружа гледаоцу. Добар трагач види иза платна нечије покидане уши.”

“Малочас сам доживела властиту визију. Била је с оне стране граница мојих чула.”

Светско стање бдеде духа. Филозофија је на срећу недиригута. Многоструки су ови гласови, што их малочас чула, наша драга домаћица, Frau Magdalene. Ванвремено је њено – мада нешто закаснило – експресионистичко срце. Вуче нас неучеснике, инициране, у неку, само њој доступну, стварност. Мучило ме је осећање пролазности, које је обавијало моју драгу колегиницу, као опoјни мирис из дугачке муштикале. Мене је уз то очај терао на повраћање. Нагих поново испражњене чаше. Magdalene устаде и приседе за клавиру. Ослушкјућем тихо зазвучавање: Chopin, Polor-peza, испод мајсторских прстију Magdalene, а мислим: Зашто не постоји и таква могућност, да откријем да сам, збиља, био супрут колегинице Magdalene. Ледам сада: Frau Magdalene – за клавиром: очекује нешто? Премстих се савим близу ње.

“Никада, драги мој Herr Jovan, нисте чули за нашет његови браци, звали смо га unsere die grossten Saппе! А некадашњет главнот професора Syntusa Eberlea. А ми, Magdalene, драри мој Herr Jovan, нисте чули за нашет шта ви мислите?”

“Научо сам нешто”, рекох тихо запрепашен. Како јој је Eberle могао бити учитель, када је радио с краја деветнаестог века.

“Штега! Нисте прошли његову Naturklasse, а уображавате данас да сте прејахали, свезнајући и преко наше Komponierschule!”

Тако. Сви устадоше, обукоше се и изабоше из својих соба. Сви су били мирни. Као да нису очекивали... Дабоме. Сибоше на први спрат. Цар је носио болесног хемофилничара Алексеја. Уведоше их, тај Голочкин, и још један од седам Љутих Летонача, у крајњу собу, и понеше три столице. Сејдоше цар Николай II, царица Александра Федоровна, и наследник престола обогати Алексеја. Остали су стајали уза зид. Дакле, царева кћери, велике кнегиње Ольга, Настасја, Мариа, и... Татјана. И поред слатких дражесних девојака, царев лекар, па дворска собарица... па још један собар... и кувар, и... и... Татјанин пас. Татјанин пас! Величанствена слика, моја драта колегинице, да је Гоја жив, у тој глухој Еккатаренбургској јушкој ноћи 1918, обогео би, и чуло би се риданье старца сликара, над крокијем убоделе Татјане, а њиховог ућулатог пса. Није ни лануо у овој ноћи причина.

Николаю Александрович, ваши бели људи су покушали да Вас ослободе, али њихов подли покушај је пропао. Морамо Вас стрељати, рекао је Јурковскино улазећи у собу. Приступи седам Летонача.

Цар није разумео одмах, можда нешто касније, ко би га знао? Али царица и њени јесу. Прекрстише се. То учини затим собар, а собарица и кувар су оклевали. Кувар је за вечеру кувало претврдје оскоруше. Наравно, било је и нешто мало мужичијет чаја. Стомак му беше спласнуо још када их је Керенски, из царског Петербурга, фебруара 1917. потерао на пут нове славе Романових, и наравно њихове верне слуге.”

“Забога, мој Јоване, а шта је, у тој ноћи, радио... Татјанин пас?” заваци Трап Magdalene.

“Последњи умре царевић Алексеј. Њега је Јурковски дотукао са три метка!”

“Ох! А пас, а Татјанин пас”, зариди дражесна Трап Напа.

“Био је мој Риста Вукановић код вашег сунца. Па мој преславни Ђорђе Крстић”. Не рекох опет, мој Сима Роксандић, славни ученик Еберлеов, који постаде убрзо жртва неке георгадске дематологије. Sic transit gloria mundi! Кажем, а језа ме хвата. О, quel cul que tu as, nos très chère madame Напа! О, Kalkuta.”

“О, Kalkuta”, понови слатко Трап Magdalene.

У ликовних академица се раба двојност. Академац па затим натуршчик. Жалим због тога. Но, ипак би било пожељно да мало ишетате Münchenом са празним стомаком. Тако се уметник одборовољева. А можда борба није сврха живота, бар онако како су је представили антички филозофи, и њихов девијатор Nietzsche. Осећање борбе често води у злочин.

“Видим неудољавате сувише сличности своје милостиве снахе, бар на њеним портретима, те сте – без штеге по уметност – прешли преко странпутице. А странпутица, што природно, има две стране, те су, такође, сасвим произвољне теорије, најазад, о уметничком, о неуметничком, о естетском или неестетском. Ја се с мукком отрпшем академизма, јер је он саздан од предистанних слојева, минералних жица, дрвених белија.

Видите, драта колегинице, извештан непријатељ наш, у рату је уништио Очајање покојног, Сима Роксандића. Но, он је после рата, опет узео у рад то своје Очајање. А ја га затурио у памћену. Не знам да ли и даље егзистира у нашим музејима. А нестало је и његов Роб. Но, тај вајар је био живи пример напуштеног уметника. И од људи, и од људске среће.”

“Не ваља, макар и сујетно, поћи траговима тог вашег Минхенца Роксандића.”

12.

“Па онај Јураю Јурковскино, тако дакле, у пола ноћи, позвао пеглу царску породицу. Дакле, побудивши их у кући Ипатијева, у сибирском Еккатаринбургу.

“Када би данас срели Јурковскот да га питамо”, рече Frau Magdalene. “Мене збиља интересује тај модел са Татјаниним псом у тој врлој јуљској *Екатаринбушској сибирској ноћи*.”

Слатка Татјана је заједно са својим драгим и историјским псом, као права царева кћи, лежала до судњет дана на поду, у слами, у *Екатаринбушској*

ноћи Итанева.

Стриј у мени ћутање, док колегиница Magdalene ради у креону портрет Хане. Шта она мисли? Има ли значности овај њен сликарски разврат – мада сам ја умријуће присустан у њој – са визијом некадашњег царскот пса у фотели, који је ненадно изгубљен у сибирској ноћи. Где је, дакле, најзад, тај Татјанин пас? Питање видим и на лицу слатке Frau Хане. Шта она мисли о свом данашњем добераману, дакле? Зар њу није страх ових протеста на улицама München. Можда ће и она, као некада Татјана Романова са својим псом, да једе испошњени боре?

13.

Светла филастерска минхенска бацају кратке сенке, и мимо њих се ваљају млохасти стомасти пивовариоци и кобасичара, док се мала Gretchen, историјарка, осмехује причајући о Вештаственима. И чему то све, када се лице тако брзо бора. И повратак нашет драгот Нетт Webera. Шта бих ја имао користи да је Weber жив. Размотрити с њим неку учену реч као неки непостојећи над-живот наш, интелектуални. Што свакако није у природи живљења. Какве су то асоцијације узете из непостојећет, дакле, с оне стране стварности? Прошуме тако дани, и понека деченија иза пубертетских младости. А знање не нараста богзна како. Остајем ли на старом? Чијем ли? Мајчином? Очевој ли? Па се они враћају, а ла Nietzsche, а ми бежимо а ла Rousseau од mademoiselle Cambesier. А

чежње се дошаптавају. Њих не трпи никакав папир.

Играмо се само велике дече. Игра је добро, јер бисмо иначе разбијали оживеле лавове на лажним минхенским Процигејима. Мораћу и ја у бекство. Свуда су пространства, и свеједно је куда крене човек. Ту су и снови о мени будућем. Смирити се, дакле, у језику. И мом скромном делу дајем истовремено нечет давно

прошлот у мени и, овог текућет минхенскот поднебја. Тај језик што волим. Његове руке и његове уздахе, његове беломрачне мрље, из којих избија плесан. А људске речи морају да звече, бар сузом кад се стврдне, и покапе страну папируса. Језик је продужењетак

пастела. “Зашто сте некада, у зеленом Вашем периду, заједно са учителем, можда Kandinским, преневали да фигуративно сликарство има, наводно, књижевни

садржај, и плакали сте због његове такве зависности. А апстрактно сте славили као чисту музику, дакле, опет неку другу уметност, као да су књижевност или

сликарство, испод свеважеће музике. Бежим зачаран музиком. Језик, можда и неки нови, будући, неће се ослушкивати ушима, он ће се једино дочаравати очима. А моји кипови добиће непозната озвучја. А

моји рукописи, а моји преводи? Шта би Вам рекао покојни Бектамп, Ваш, чији је овоземљаски живот испрљен у оних неколико Снова и Олгазака. Јесте ли

икада, драга, пробади млеко из каменот блока, још необоликованот; из оних грудн натих, ласцивних Венета

Праксителових, Фидијиних можда?”

На маргини.

Покушај да се у нечему измени превод, може се узети као недостатак или ободаћење досадашњет преводчења. Пре свега, књижевност у време настајања списа није аутономна, већ служи и другим циљевима који су изван самих списа; сазнању, понашању, васпитању.

Чин стварања, никада се не узима баш као и чин стварања (Вероватно и не постоји), већ је учешће у сопственом спасењу као мистификација Божијег у човеку. Реч-човек је посредник, комуникант, апсолутне Речи Божије. Божанска се реч открива људима кроз граф, тако да само писање постаје ригуално, аскетско, мистично. Писац прихвата божански дикт стајао је типик којег су се придржавали писари (Савремене лингвиста исписује све реченице једног језика, он је Бог. Аутор је онај мали који успева да испише само неке од реченица.) Недисциплиновани писари, самочинитељи, подвргавају су казнама. Сам чин писања постао је предмет култа. Зато писар осећа велику одговорност за сваки написани знак, уверен да знаковима учествује у спасењу, те је као подвижник испуњен и тим поносом, а сам вођен од Бога, те је извршилац, инструмент Бога. (Уместо речи Бог убац- или реч језик.)

Плэдано данас од стране теорије комуникације – постоје системи, опште заједнички изрази, тј. унитарна топка. У самом преводу јавља се нови субјект који жели да искључи општа места, топику, а тиме да наруши претходни ред, и да осавременит текст, да га из духовног (комуникација с Богом) приземи у саму лепоту текста. Предмет дивљења није божански, небески, већ сама уметност, прелев, зато се у преводу појам Бога и његових особина само узгред помину, или се замењују свешћу о постојању нових појмова: илминација, инспирација, надахнуће. Уметност отета Богу.

На месту где је тај спис у некој функцији карактеристичној за средњи век, прелевитаљ функције средњег века преноси у данашње функције. Поступак се може правдати или не? Функције нису исте. Уметност је покушај да се уђе у над(про)егзистенцију. Заменили реч њеном лепотом.

14. Можда, и нелогично скривам? Уопште, и у нашем животу – а то значи, поклањајући се, и у целој нашој уметности – шта значи, или чиме је означавајући и зраз? Је ли он лудост набококорених фонема, или је то само похвала самих уметника? Излишна је у сновљењима – осетно сам одкора – свака Ерасмова Laus mortae... Па, према томе, зар не видим да сам главом, сам алиас Херт Вебер. А Frauolin Gretchen чија је она ћерка? Можда Frau Magdalena? Рекла ми је, Gretchen, можда због личних тескоба и теоријских гледишта, да јако мрзи кућу Нолбековић, и да нарочито не подноси тетку Frau Magdalena. Шта је отац Magdalena? Музичар? Композитор?

Породични животни кругови можда и не морају да се заврше? Могу се у бескрај протезати, или ја присуствујем чину поновног рађања Херт Вебера? Још сумњам? Моја колегиница Frau Magdalena је на пречац изгубила моћ сећања, те трага по неком дуготом, важном лику. Не свиђа јој се пустош у њој правот Веберовог лика. Да је Frau Magdalena вајар, поврвао бих да је заробљена иза сопствених решеткасто-затворених окова. Но, она је очигледно музичар. Могу ли речи, њене или моје, да буду решетке? Што се тиче поезије, свакако! Али музика? Чак ни трагове паучине. Да је Magdalena креаторске креће?

Жвакао сам латано сендвич и слушао пасаж: Чайковски. Музичка хемофилија? Жуборио је водоскок иза затвореног прозора, и квасио је уздицаје замисљених балерина. Да чак и Херт Вебер збиља није инкогнито испарио, после авионске несреће, а да ја нисам онај прави, каквим се представљам, шта би преображење или колико, допринело оздрављењу сликарке Frau Magdalena? Или сам љубоморан? Не

се сада враћа на светло дана? Уши питају у мраку, моја
драга Frau Magdalena! Нови немају никакве својове,
и зато они радије приземно обитавају.

15.

Љубо сам из вида небодерницу. Најзоритељ. Замор
материјала. Лик леп. Груди снажне. Мало повијени
бркови. Без чврстог доказа. Доле тече река. Мрави
иду преко свежет и набокореног крова. Нека витка
куковита госпођа. Звук аутомобила. Полицијска сире-
на. Светлост црна, па плава. Ботато греје минхенско
сунце. Лгудам на сат. Време још није за доручак.
Трепћем, а не видим богзна шта. Задигнута сукња:
клечи жена. Незнање се мори са пропаћу. Кате-
дрална јутарња звона. Зидови равни, и понеки бајкон
увучен унутра, изрони из сунчаврата! Рашири руке.
Боже! То је дрворед неке уличне шуме. А нема вре-
мена ни за помисао на жену. Када човек остане без
очију. Пробије главу. Ако ме не оперишу остаћу слеп.
Растао сам се од несрећно потинулог Ђошића.
Слободан дан. Лимарија, па дрвени ковчег. Воз одлази
за Београд. Равнодушни ћутимо после укупа. Седимо
у такси. Бар да смо га видели мртвог. Ја нисам хтео.
Само човек из конзулата, и послодавац, Немац.
Ништа не кажем. Посребрена метална бунд. Љумене
цви, порећане уз сваку болесничку главу. Човек није
стар, наравно. Прохуји авион. Аеродром није далеко.
Држим Gretchen за руку. "Окани се тог убилачог зана-
та. Превођење? Зар мораш на операцију?" Мала мин-
хенска радноница. Не смеш ни прстом да мрднеш. Док
корчам, док пружам руку, док чашу приносим усти-
ма, осећам ритам Ђошићевих речи. "Човек не тумба
лажиковице нити брунијаши, ма како поштован и
поштен био. Каљодерне њиве моје, миле и завичајне,
без којих се не може, व्यकु увек назад. Неододирне
знате! Делушанка моја слатка. Није она једина жена
на свету. Очи Ваше као да су пламен угуљени." Вади

знам? Мермеран, споменик постоји Ђетов тамо. Где?
Frau Magdalena, и сви пријатељи због ње, о месту
укопа вечито таје. На крају, у гробу је неко, непре-
познатљив, а уклесана слова – обична графичка игра.
Па и да је жив, Weber, мерсе се не би менаге. Горчина
на коначна сазнања, не треба живима, а готово
експресионистички Frau Magdalena! Има у дружењу,
с једне стране, можда и лукавства, бар у односу на
мене. Или било кот ранијет њенот интимуса.
Пријатељства се на преварама, дакле, у овој земљи
граде. Али Frau Magdalena је обична занатска сликар-
ница са ове Високе минхенске школе, која је као и свака
друга, уз прећено вербално градиво, морала и креон,
или кист у руци да држи, и да пржи очима и дахом
остареле професоре. Лицемерно је рећи неком у лице
да је сликар, или композитор, или песник, јер је
савладао технику држања оловке, научио разлику
између светла и сенке. Прожвакао десет-двадесет
књига? Критика? То је посебно дело. И оно нема везе
са делом кога тобоже критикује, јер је критика наста-
ла у славу критичара.
У сунчевом рађању све траве црвене. А небо по
смрти дана, постаје одвратно црно, те умишљено
плаво. Благти духови најдминхенски! Па тако човек
непомичан спава у свом кревету. Ноћ је зато да се
скрију туге. Сада, ево, смирај осунчани. Magdalena
интерпретација! Реч као усмени материјал може ли се
вратити у ћутање? Реч писана стоји и ћути. Но!
Читати треба ушима. Баш као што је слушај са
музиком. Љувом човеку очи су корисне да би слушао.
Schubert, или Verdi? Ипак, писали су за глуме. Реч је
била додата као либрето, па су тако неки очима
одслушали Aïdu.
Узвишено тина, тамо иза лепоте, као тиха ватра. А
узнесеност се најбоље види ноћу. Ноћ Weberа или
моја? Зашто је Нерт Weber ушао тако давно у таму, те

своју чашицу коњака, па ми сипа у чашу. "А мој Јован Палиготорачки нема крви. Он није смешан, Gretchen моја. Тамо, где журим, стигло зелено и жуто лишће. Морава моја родна. И забота, дете, из мртве жеље одшета крај обаде, али без чамаца. И рибу не воли више."

Gretchen из чашице гупка млеко. Мир, а она се моли неком свецу. "Игле ме неке боју, драга Gretchen. Не пребољева се тако лако. Човек дуго сања оно што жели. А ближе, ближе, сатко ми се опчињава. Буниш ли се? У ветар! А журим? На време кући да кренем, или то лажем себе. Будан а да ме не пробуде. А ја сањам. Бришем очи. Salzburg?"

Видео сам једну велику зјалу на скели, тамо од десе-тог сирата, одакле се Ђошић стромглавио на плочник. А предвечерје тихо. Звезда над Kleindorfom још није зашла. Зачуо само сам стајао. Прекрстио сам руке нем и сам. Потинуо! Па то није истина! Радио и негде-љом. Не могу да дођем к себи. Оборила скелетина и једну пудлицу. "Nichts glauben? Wirklich, mein Herr!" Баба показује руком где се налазио pudel. А где је била та жена? У даљавамо се један по један. Девојчица у белини! Потопљена у зеленкасто плавом ликеру! Без иједне речи. Кретање мртве поворке кокојника. Власт је компактна целина. Знамо шта је фашизам. Преживели смо то. Знамо шта је диктатура пробова и мртвих лажи.

Сеоски звездочатац и боготрагач. Мртав је човек који је открио и тражио многе цркве, да би се касније – после љубави са Делмишанком – обрео у München. Од света његовог пређашњег живота остала је љубав према поезији и размисљање о њој. Остале су још прикупљене иконе по црквама, и од сеоских домаћина, и нешто рукописа које је он, пронашавши их у цркви Самониклој, сакрио с једним попом.

Поред рукописа, пронађених у Самониклом манас-тиру, пронађени су и костури оних који су писали или чували рукописе. Да бих држао господицу Gretchen у неизвесности, ја о томе ћути. Ђошић је пронађене костуре сакупио и сахранио у самом манастру подижући им дрвене крстове. У заједничкој анализи дошли смо до закључка да су костури припадали доброволјним жртвама. Али касније, ја сам, разми-шљајући, почео да сумњам у закључак.

Зашто су поред лешева остали рукописи?

I) Претпоставио сам да се ради о некој секти, па можда и Вештаствених, који су били закопани заједно са својим рукописима.

II) читајући и преводећи пронађене рукописе, дошао сам до другачијег закључка. Садржина рукописа ми је казивала да се ради о људима који су другачије, скаредно, писали тако да су изоловани заједно са сво-јим списима, и одбачени остали до смрти.

III) Међу рукописима које сам протласио за скаредне било је и других који се не разликују од уобичајених средњовековних књига писаних старо-словенским, тако да није остајавао пређашњи закључак.

IV) Можда је за бекство црноризаца било касно, тако да они једини осталоше у потпуном манастру допуњавајући, чувајући и дописијући рукописе, док им у телима смрт не затгосподари? А можда су живели у манастру који је изненадно потонуо? Нашли су се у тамним просторијама, напуњеним песком, тако да њихове кости осталоше са списима њихових руку који до мене изненадно дођоше.

Ђошићева љубав према иконама, његова света љубав према светим предметима – пошто ми је неке иконе поклоно да ме штите овде у Münchenу, код мене је замењена фетишизмом. Ондах ми се учинило да је фетишизам однос XX века према предметима уметности.

да се у историји налазе опасне инсталације. Пред катастрофом смо. Неће више бити могућности да се пише поезија. Кутије бисквита као велики споменици. Max Ernst. Па чак и поп-музичари. De Chitico? А италијанска култура из свог провинцијализма хрли ка светској сцени. А моја Gretchen? Зашта под сукњу огромне будложерске капке-хватаљке. Дружити се са примитивним, а клонити се традиционалних. Боже њен Picasso, а мој Giacometti. У недоумици сам. Надреализам је анатемисао ставни De Chitico. Њему се мора веровати, у потледу неких инскриминација педеро-онанстичких. Можда, чудно, не признаје да је икада живео у својој родној Фетати.

18.

Певушим песнице завичајне, а воз тугњи и диле изазовно. А Gretchen пишти, писури, мешкољи се, подхвата. Чаршав се облепљује мирисом, а госпођица Gretchen ме убођује да се међу рукописима, којим располажемо Ђошић и ја, крије рукопис Вешта-ствених. Ја сам почео све рукописе које поседујем да називам: рукописи Вештаствених монаха. Свакако је новина откопано парче мирншавае хартије, подсет-ник на тугу што не може ни у књиге да зађе. Док се у распрваљамо купеу, госпођица Gretchen и ја, гледам њено рздратано лице. Али, не помажу моје убођивање да се такви рукописи не налазе код мене. Заштева да се присетим. Можда се рукописи налазе у Југославији? Стдећи путовање Вештаствене секте дошла је до закључка да су тајни рукописи, слепих монаха, изгубљени у Југославији, негде на путу ка Русији или Нијени. Воз пућка или ми се тако чини. Два смрдјез бензинску, те пљујем. И стежем ноге, и крче црева, и мирнше пвеће. У возу нека Пона, најдаш те слушам мађарски. “Нови Сад”, шапћем Gretchen. Рећам лименке пива. Илона се смејуљи. Ледам преко ватон-

16.

Смејуљи се Frau Hanna Holbek. Штимер-клавир им у тубји живот. Frau Hanna се чуди. Није знала да поседујем старе, драгоцене, рукописе. Зато сам опчарао Gretchen. Маше минхенски живот. Био је испошњен од првот дана. Она је дошла Frau Magdalene Weber. А онда су дошли песници у агејима, међу дрворедима, уз водоскоке. Песници затурени у подрумима. Грамофонске плоче. Лек. Југословенски језици као давни. Трпе их овде. Трагачи за раритети-ма. Тајна болест. Идеја господина Kvistela о постојању тајне групе која чува затонетку етрурског писма. Секта о којој, госпођица Gretchen, скупља грађу за студију. Ледам нас као слику. Ми смо лутке угуране у осветљени оквир соба. “Свакако”, каже Gretchen, “ја сам пренела само визуелне импресије о два рукописа, верне онолико колико сам их путем својих чула кроз себе трансформисала. Несумњива је парцијална подударност делова старог рукописа.”

“Могуће је. Ја ћу покушавати да вас схватим. А претпостављам, без обзира на апсолутну подударност делова рукописа, ипак овој копији недостаје један еле-менат. Ви сте га морали предвидети. Али, ја сам посве ситран у разлику између оригинала и копије, с обзиром на нека моја друкчађа познавања тих старословенских рукописа.”

“Када ће стићи нове копије?”

“Не знам? Тешко је ухватити те историјске сенке?”

17.

Предмети технике и игре? Потрошња! Фабрике. Тестере. Будложерри. Кранови Her Jürgen, затрпава-ју модерно па не кренути путем меморије. Неока-питализам забрњајује прошлост. Велики Marcuse каже

Јован и Magdalena

1. Госпођица Gretchen припрема студију о секти

Вештаствених монаха. Тек сам од ње сазнала за Вештаствене, али могу да ступим у њихову одбрану. Они ме о себи нису обавестили, нити од мене траже да их заступам или браним. О њима ништа не знам. Чак их не сањам. Понекад само сањам њихове рукописе. Али не знам где се налазе. Можда стари рукописи, које поседује мој пријатељ Јован, припадају Вештаственима? А можда су њихови рукописи још закопани или тргну по манастирима. Оно што сматрам најважнијим: верујем у постојање Вештаствених.

Откако нас је моја братаница, Gretchen, увукла у онострани свет почеле су нашу породицу да прате некрђе. Сада се у нашу фамилију увлачи и човек који поседује тајне рукописе. Сама помена рукописа – и још да је он из Југославије – за госпођицу Gretchen имају чаробну моћ.

А шта жели госпођин Јован? Нашу наклоност? Али по коју цену је задобија? По цену тајни? Иконе и стари рукописи! Сада за њих знају и трговци. Нека га киднапују и убију ако је само због намештења хтео наклоност госпођице Gretchen.

Слажем се с госпођицом Gretchen. Не само да је постојала тајна секта мистичара, и да је своје рукописе писала у мраку, него тврдим да таква секта и данас постоји. Докази, госпођице Gretchen, нису ми интере-сантни. Замарају ме цитати из разних књига. Gretchen документује постојање Вештаствених који су чували

скоп стакла. А воз јури. Па бежи. Шуме неке млаве. Па потоци зелени, и редови кућерака као на филму. Поља златна. И колона аутомобила, с оне стране реке, што гмиже као мравинак, у сред ове бујне земље. А горе, на планини, светло. Нигде коња, а тако сам их жељан. “Следимо пут Вештаствених”, шапуће Gretchen. “Желим да обзнаним учење Вештаствене секте. Оно се налази негде у старим списима истока и запада. Пажљиво их прикупљам час код суфија, час код изгнанника, час код мистика, али потврда о постојању интегралних рукописа до сада почива само на претпоставкама. Када бих наша бав трагове рукописа било би све решено.

Госпођине, Вас је Бог послао. Етрурци су нешто друго. Они занимају А. G. Kvistela. Његову студију о Етрурцима је превео читав свет. А баш њихове рукописе сачували су Вештаствени мистичи: То су Божији знаци које разумеју само неки од нас. Поминjali су имена летописца који су још преносили знање о Етрурским знаковима остављеним на платну.”

Поред мојих ногу нека кутља. Жена из ње вади дечије гаћице, те шарену сукњицу. Бисквити и лажна манистра! Флаша зетина.

“Ја сам добио сина”, вели један бркати човек.

Изволите пива.”

Иона је дебега. Руке су јој масне. Радила је у фабрици чоколада. Све саме жене заједно у спаваоници. “Их лудо жен”, каже Иона. Левуши. И већ дрема. У прозору багони. Ваздух смираја натежава поред стакла. У виноградама висе обешене лутке. А Мађарица мека. Залигла сукњу до гаћних набора. Поред ње кашључа нека баба. И жена са двоје деце. Умазана су шлатом по наусницама. Човек са брковима каже: “Тише! Не идемо довољно брзо”, моја драга Илона. А нисам глдан. Слушам речи разних језика.

и најдужи текст на етруском, али ја сама не волим питањност. Међутим, ако не будем сигурна у постојање Вештаствених – без обзира на питате, и рукописе – сигурно могу да знам људе, организације, поједине уметнике који су, у начелу, против Вештаствених како је – судећи по претпоставкама, господице Grethen, а и мојим убедљивим аргументима – секта Вештаствених изолована из света, тако да припада само узвишеном циљу; ваљда Богу? Ни студија А. Г. Kvistela, на коју је Grethen толико љубоморна, не тврди да постоје Етруци, већ нека секта која зна тајну етруског писма. Grethen документује да су преостали Етруци, секта Вештаствених, и потврђује хипотезу А. Г. Kvistela.

Судија господице Grethen, ти, њена хипотеза, најбоље може бити доказана ако открије рукописе Вештаствених. Али зашто жели да се дочена рукописа којима располаже Ђошић? Жели светску славу? Сумњам у њене добре разлоге.

Вештаствени се не боре против својих непријатеља или оспораваатеља. Једино дозвољавају да се непријатељи сами компромитују. Стрљиво дочекају време када непријатељи схвате своју заблуду. Зажеле не само да бране Вештаствене него и да им приступе. Али секта и даље остаје езотерична и непозната.

Зашто се Вештаствени и даље крију?
 Ми смо на њиховој страни.

MAGDALENA:

чак и да их је закопао.

Али, као што напада и мукe противника не допире до Вештаствених тако сада вапај и молбе симпатизера не допире до њих. Непријатељима једино преостаје да се сами боре доказујући своје лажи, или да се међу собом униште делeћи се и бранећи оно што су до јуче оспоравали.

Процес уништења противника какав примемњу Вештаствени, тражи много времена и много стрпљива, а могу га поседовати само припадници таквих секти који су успели у својој езотерији. Али ја желим, ипак, да докучим тајну: желим да дођем до Вештаствених и постанем њихов члан.

Да! Рукопис прати уклетост. Ђошић је од видовита човека постао обичан мајстор који сумња у своју Делипанку. Ја, која верујем да постоји и данас секта која је писала Вештаствене рукописе, изгубила сам мужа за кога верујем да живи у том Вештаственом свету. Шта ће се десити теби, Јоване? Ослободи се тих рукописа. Закопајте их! Можда ће Вештаствени доћи по тебе и одвести те слепог или те убити. Опаљачкаће те! Однеће ти рукописе!

ЈОВАН:

Ако је немогуће да се за неуспех оптужи нека постојећа организација онда се приступа ирационалним оптужбама. Траже се ирационалне организације. Сви Стаљинови логораши би признали да припадају Вештаственој секти.

MAGDALENA:

Ја нисам рационална као ти. Више сам пиозирена него ирационална. Али верујем у светост рукописа, у свете предмете које нам је подарила прошлост. Још верујем у моћ ритвалних предмета, без обзира да ли се ради о речима – у чију свету снагу верујем као у псалме и молитве – или

ризачка, остале су само последнице: наш нови

живот и стари рукописи.

Убосмо у моје предсобље. Беху отворена врата
повраћанча људи који су само прошли кроз моје собе.
Треба узети отиске. То су наши отисци. На зиду гори
дискретно светло. На столу је оборена боца вискија.
Не могу сада да очекујем лик Вебера, сиплот са
каков рама класичара, тамо где је представљен
Адонис, блага и женствена лика.

ЈОВАН:

Какве трапије! Какве раскоши у вашој лепоти,
милоствива госпођо. Имао бих част да ми једном
позирате.

Затим, праћена Вебером подох у атеље. Појављује
се понекад и незван. Плаши ме. Можда ја проналазим
стра писма? Ледам обавештења о смрти мужа. Шта
да учиним гледајући његово писмо? Кратко је.
Написано је у великој журби.

Драга Magdalena!

Користим прилику га те поздравим пре него што
огвештам на један изнени и рискантан пут. Молим
те, чувај ово моје писмо и највећој тајности, јер би
мене који сам та писао, и овог мој пријатеља који та је
гоного – твојом неопрезошћу говела и отацности.
Дакле, тај мој пут твредбамо би га буде епохаална.
Једино што моју неизазверну радост, то је моја
негативност заснована на присусству једног одвратног
човека из чиних свести и њиху извја мржњача према
мојој личности. Но, верујем и гиху привлачња која

пабуја из сваке наше мисли

се ради само о амалијама и амултима.

2. Господињу Јовану сам изнела своју тајну. Он и ја
смо се познавали у мом претходном животу. Ја сам
била конкурбина негде у Византији, а Јован је и тада
преписивао рукописе Вештаствених које сада крије.
Није више потребно пронаћи људе који и даље
одржавају традицију Јована Непознатог. Јован је баш
тај човек.

MAGDALENA:

Знаш ли зашто смо тако постали блиски? Није
било удварања, блебетанча, тајни. Ми смо се, поз-
навали у нашем ранијем животу. Можда смо и
тада били љубавници?

Ућутали смо јер је читава ноћ била пред нама. Јован
и ја, били смо свесни природе, ове ноћне потраге, у
тражењу материјалних доказа ранијег постојања.
Упркос садашњем домену науке, Јован се сети неких
комичних страна у претеривањима људи.

MAGDALENA:

Смејеш се. Како време одмиче све неумитни-
је сматрам својом људском дужношћу да под-
станем стару ватру која ме и данас пече.
Помирила сам се са полицијским квалификаци-
јама моје параноје. Сучочила сам се храбро са
таквом једном могућношћу. Она ми је дала дово-
љно храбрости да ти све ово испричам. Нестала
су наша тадашња тела. Не постоје, такође, други
сведоци нашег некадашњег живота. Једино су
остали рукописи Вештаствених које више нико
не може да проумачи. Али ту су снови.
Астрални свет којим путујем. Твоја близина ми
сведочи о некадашњем сагласју. Једино не знам
тадашње наше судбине. Сада када су се стишале-
страдасти, можда моја женска страст и твоја прно-

МАGDALENA: Да ниси и ти пошао за тим рукописима?
 Мислиш да ми твоје присуство није потребно?
 Снажно ми стежеш руке у знак захвалности?
 Стојиш на улазу.
 Убићу господина Јована и узеху му рукописе.

НЈЕВЕР:

Остави рукописе, као да су лакњи.

МАGDALENA:

Како сам те Хелена, драги.

НЈЕВЕР:

Да, мила моја, заборадио сам сенке прошлости
 које су нам увек за петата. Оне су љубаве и пред-
 имензиониране у нашим маштата. Погледај
 нашу спаваћу собу? Плуна је мртвот и лажног.
 Бескрвне илужије. А нас двоје смо у том простору
 изобличени људи, али смо од месеа, пути и мириса.

Убрзано дигнућу скицох своју хаљину. Из краткот
 и прозирног комбинациона, који се преливао под плаво-
 белом светлосту, борао и распршивао, испалоше
 грти са наглашеним брадавицама. Док се Вебер
 журбано свлачио, ја сам итрала пред отледалом.
 Звучи валцера провалили су се над стварама салона
 наслончача, топних и оживелих. Када се раскомоти и
 извагли на кауч Вебер осети да га очекујем немирна и
 распевана. Али више ми није лично на Вебера већ на
 лопова који је у мом стану тражио старе рукописе.
 Залетао ми је снажне бутине, беле и глатке, из којих
 је изобиљао мирис пути. Дотичући ми руком претретају
 ватину, он говораше о надахнућу сликара. Љубила сам
 га додирјући својим прекратким комбинационом
 његове грти. Стезала сам га бутинама. Над њим се

повлачило тело као топли ветар милујући му грти,
 образе, руке. Дрхтао сам над њим. Завлачила сам му
 се између снажних мишица, док је он шетао по узне-
 миреном клиторису својим дутим прстима. Пуштао ме
 је да се заносим својом итром очекујући тренутак
 љубави. И тада, променисмо места. Вебер би изгубљен
 над мојим телом које је тешко препознавао, набудрел-
 от и врелот месеа, стављајући своју велику шаку на
 овлажену ватину. Трљајући по њој блатим потезима,
 сасвим се поистовести у мојим прелепим ликом, који
 нераспознаваше у попутима. О, чудне трансформаци-
 је, пуне тајанства. Прчевито сам га увлачила у себе. Он
 задржа дах, покушавајући да продужи ово слатко
 пропадање. Но осети грчење моје ватине и сам себе
 препусти мојим ћудима. Пратио је равномерно ковит-
 лање мојих кукова. Чак и није схватио када сам
 желела да га обухватим рукама, које су нагичиле, у
 попутима, на пар белих вратова митских лабудова.

3. Када сам се нашао пред својим домом, осетих да
 сам се намах отрезнио. Видео сам полицијска кола
 пред самим својим улазним вратима, док се плавоцр-
 вена светилка на крову аутомобила и даље окретала.
 Иза њих спазих и болничка кола. Привукох се омад,
 као лопов, ближе капији и спазих двојицу болничара,
 када унесоше у свој аутомобил носила на којима је
 лежао, очигледно, мучшарац. Башио сам погледа на свој
 стан. Беше осветљен.
 “Шта се десило, наређениче?” упитах полицајца који
 је помагао да се затворе болничка кола.
 “То се вас не тиче”, одговори он мрзовољно.
 “Наставите свој пут, господине!”
 “Али”, кажем ја, “па човек на носилима је изнет из
 моје зграде!”
 “Ах, тако!” рече наређеник, меречи ме погледом.
 “То значи да је овај човек био помоћник у вашој
 радњи.”
 “Шта се десило?”

“Пре пола часа су нам пролазници јавили да се нешто дешава у продавници антиквитета”, настави своју причу полицајц, “Ради се о провали или тучи? Зато смо и пожурили. Једино смо установили да је Ваш помоћник поврећен. Пижаме у лежао је у сред саму радњу, када је приметио провалника.”

Ушли смо заједно у радњу у којој неке слике са зида беху попадале, и многе вазе из витрина поразбијане. Очигледно се мој помоћник гушао са нападачем.

“На која сумњате, господине”, питао је наредник.

“Ко би могао бити провалник?”

“Не сумњам ни на кога. Не бих могао претпостављати ко би могао бити обијач.”

Прошло је већ било десет сати када сам очекивао долазак инспектора. Претпостављао сам да ће он поново доћи. Можда је почео са распредањем извештаја. Сдео сам угодно заваљен у својој столици. Још сам био сачињив када зазвони телефон. Нехајно подигох слушалницу.

“Хало”, рекох. “Овде продавница антиквитета.”

“Добро јутро, господине”, чуо се глас у слушалници. “Товори... Потоди ко? Морам да те обавестим. Твој помоћник је у жалосном стању.”

“Грау Магдалене! Да ли је у животној опасности.”

“Па, рекла бих. У потпуној је амнезији!”

“Како би могли да му помогнемо?”

Био сам изненађен развојем ситуације везане, свакако, за стучај публиковања тајанствених рукописа, којима сам, наводно, на трагу. Иначе, због чега би био изложен несрећи мој помоћник. Ја и у белешкама не пишем да поседујем рукописе Вештаствених. Плашим се да неко не дође до Бележака. Ето, пљачка је последнице моје потраге.

Али, драта госпођо, Вештаствени рукописи, уопште не знам где се налазе. Рукописи које ја имам су само фотокопије старих словенских рукописа откопанних у

4. MAGDALENA:

Једном манастиру. Њих су пронашли и крили сечајци. Балкан је за Вас и даље мистичан?”

У гледах књиге на поду. Онда их подигох на сто. Са њих су већ били скинути описи. Литерарни бисери. Антологија поезије двадесетог века. На маргинама су била тумачења или поруке? Набох хрпу разбацаних рукописа. Врло интересантно: трагови! Као да пре-досећају несрећу! Зар ово није фантастично? Какве мистерије са именоном непостојећег рукописа, или је то нека варка чула и амнезија. Врло занимљива истрага. Три шупље лутке беху поломљене и неки делови однети. Нападач је био заинтересован за нешто што се може сакрити у тим рупама. Хероин? Траг ме води у домовину мојих предака. Или, можда Грехен?

Она је, ипак, покушала да ми ноћас узме оно што сам одувек желео да поседујем.

Господине! Ја Вам могу помоћи. Госпођа Schwatzkopf је са друге стране. Ми стојимо на површини и машемо јој. Она је дубље од нас. Не види нас, али слуги да је посматрамо. ОDMAХУЈЕ нам. Изговара речи и осмехује се. Како нас не види можда се неком другом смеје. Шта мислите, господине, коме је упућен њен осмех? Мојој госпођи? Имам коју од трава које вијоре на ветру, које се таласају. Зато ме Schwatzkopf и не види. Она креће ка нама. Пролази поред нас. Чини јој се да смо трава. Ми се скривамо у мојој коси. Ми само лежимо у цвеху и миришемо га. Можда ће се смилovati и позвати нас. Желимо да је посе-тимо. Али господине? Бесмислено је што ово причам Вама. Ви не верујете у невидљиво. Вештаствени! Па Ви сте ме научили да изгов-орим ту реч. Добро је разумем. Само Ви и ја можемо поћи да тражимо Вештаствени свет. И поћи ћемо.

Посетићемо господњу Schwatzkopf. Оставићемо наше собе, улице, партиуре, пртеже. Ући ћемо се у њен стан. Заједно ћемо ући. Ја сама не могу да пронађем улаз. Често долазим до врата, али она се понашају као именица која се мења по падежима. Зависно од тога у којем су падежу врата су затворена или отворена. Никако не могу да уђем унутра. Често се припуњам до куће. Видим јасно беле зидове. Отворен је прозор. Чујем гласове господње Schwatzkopf. Онда зажмурих да не бих видела како се врата и прозори затварају и како нестаје кућа. Корачам тако жмурићи, али поново не долазим до зидова.

ЈОВАН:

Госпођо Magdalene, ја сам срео господњу Schwatzkopf али не верујем да она постоји. То се Вама причава. И мени се чини да она постоји. Пролазио сам у сну поред кућа које сам некада видео. То су биле куће из детињства. Бело су окречене. Прекривене су ћерамидом. И у једном прозору угледао сам господњу Schwatzkopf и Ђошића. Шта ће они заједно? питао сам се. Ни Ђошић није више у завиचाју. Знате да је пао са зраде. Остала су само писма која сам писао његовој жени. А ти стари Вештаствени рукописи? Они се причинјавају и мени и Вама. Хтео сам да скренем пажњу на себе господици Gretchen. Нема тих рукописа. Али они су моја тајна територија. Освојио сам је борбом. Сада је браним. Не желим нико да се приближи њеним границама. Када овако разговарамо, или у сну је. Ноћу их отварам и читам. Преводим их. У сећању сам помешао куће из детињства, и ове, овде, у München.

MAGDALENA:

Можда је тај човек, који живи са господњом Schwatzkopf отраннизовао, пљачку? Шта су Вам оудели? Рукописе, наравно, не држите у стану, нити у радњи. У јутославији су? Знам. Тамо је комунизам. Све што желите да сачувате закопавате. Колико ли је тај човек планова имао око једне узалудне провале. Из паркова долази цвркнут. И он седи и црта распоред Ваших процесија. Замара се. Пуши. Кафа је по столу процута. Ломи прозоре. Црта зидове те их буши. Како је само лако ући у Ваш стан. Можда сам да га поведем. Али он има господњу Schwatzkopf. Откуда њој чаролија? Како призива онострано? Шта скрива она у тој кући? Зашто ме никада није позвала у госте? Морам кришом да уђем у њену кућу која постоји и не постоји. Постоји можда у мојој машини, као и та црква Самоникла која постоји у Вашој машини. Осећам отпор према Самониклој црквици. Када бих дошла до њених зидова, ако их има? Можда су камени својови? Али ја бих можда могла да прођем кроз зидове! Да! Можда бих да прођем кроз њих, а да тело не остави траг. Такав је мој свет. Нестваран. Твој је логички и стваран. Тежак је. Не знам како га носити? Можда би требало да га спустиш и ваљаш се по емпирији и дијалектици? За улаз у цркву требало би пронаћи врата. Са које стране се она налазе? Улазећи, могу да пропаднем у празно. Крећем се у круг да не бих потонула. Приближавам се граници. Видим је ружичасту, те у облику чипке. Сасвим сам близу. И где! Врата су отворена. Унутра, унутра, у пла-Примичем главу свицима рукописа. Увек када зажелим да видим слова тада их и видим, а када сумњам у њих – о да ли се сме сумњати – та слова ишчежавају. Из рукописа излази светло.

Осветљава улажене свеће. Свеће не горе, само светло избија из њих. Светло пролази кроз моје

Знате господине, мој брат Jürgen – поред поштовања према Вама – сматра да су Бештаствени рукописи плод Ваше маште. Све нас држите опчињене. Да је госпођица Gretchen ни-сага студију из лингвистике, Ви бисте јој измаптали неки други језик. Био би то један оригинални језик, чију бисте структуру и синтаксу сами створили. Ваша способност плени. Можда је опасна и та ваша уметност. Саблазно је Ваше бављење скулптуром. Као да се сада тиме први пут бавите. Сусрели сте се са мном и желите да ме опсените. Можда је мој брат у праву?

Морам да Вам признам: ја брату не верујем. Он је индустријалац. Ја то разумем. Ту реч: и н д у с т р и ј а л а ц! Ја верујем госпођи Schwatzkopf. Верујем и Вама. Рукописи Бештаствених стварно постоје. Сваке ноћи долазим код Вас. Претражујем собе. Иако Ви кријете рукописе ја их проналазим и читам. Они представљају уточниште, не само Вама, већ и мени. Улазећи у ваше просторије, задубљујући се у рукописе ја се чистим избацујући из себе обмане; тежину душе. Рукописи ми помажу да се пробудим из ужасног сна у којем фалсифицирани облик жељи да ми пробоје срце. Само ме спашава тај стари рукопис. Желим да одем тамо где је он скривен или где је пронађен. Не могу да схватим зашто желим да одем одавде? После четири године рада у индустрији Ви имате своју фирму. Имате више новца него што сте очекивали. Али ја желим да живим у једној, таквој, Самоњиклој цркви где ћу бити срећна ишчитавајући старе рукописе и старајући се о зидинама. Низ Дунав ћу отићи ка тој земљи. Можда је црква откопана у машини? Нисте ли је измислили, господине Јован? Нестварна, она

је још лепша. Оглазак би, можда, био наша потпуна срећа. Ако бисмо овде били срећни да ли би помак био потребан? У мени постоји један део који се ноћу буди, и место да ишчежава, он се претвара у светлећи Божански део који се спаја са Вама, са господом Schwatzkopf, с црквом у Вашем завичају. Тако повремено спаја све нас и носи нас у Ваш мистични завичај. Не живи ли госпођа Schwatzkopf у Самоњиклој цркви? Католичкиња у православној цркви. Хобеш ли да је посетимо? Можда она чита апокрифне књиге? Можда је доживела старост лихвара? Можда она припада отмичарима који се отлашавају.

Прво су одвели мог Вебера, затим сте дошли Ви са иконама из Србије. Поклонили сте једну икону Gretchen да је штити. Вас су олабачкали. Још не знам шта Вам је однешено? Затим је дошла смрт. Убили су мистичног Ђошића. Са скеле у суноврат. Међу Ђошићевим стварима није остала ниједна икона. По саопштеној полицији нестале су и амајлије. Ви не верујете да је Ђошић ишта имао код себе. Онострано? Госпођа Schwatzkopf ствара планине, реке. Приближава се Сунце, које она ствара. Приближи ми се с унутрашње стране и озари ме. Госпођа Schwatzkopf нестане и ишчезне онострани свет, који је она створила.

Носим са собом умор који ме прати из Ветлина, што Вама пада у очи, док ме слушате. Свакако драг Вам је велелепни утисак који ја носим са собом. Дошли сте пешнице из полиције, посма-трајући фасаде које бежу сазидане у прошлом веку. Оне Вам, својим изгледом, стварају утисак сентименталне чежње за прошлосту којом скорашњи грађитељи бежу инспирисани. Као да се садашњи Меншен вратио у своју прошло-

Јован и Gretchen

1. Лажим доко н пред поноћ, Lausi. Дечије стра-
жњице. Доказивања твоја паметујем, госпођице
Gretchen. Земља је у сну или пушта. Испоснила се.
Ваздух. Там те безболну и сву голишаву. Растеретила
си ме слатким чајевима. Планински ваздух сваке нед-
еље. Ову нашу земљу изнедриле су књиге. Тајни
рукописи! Крећем ка прозору. Ледам лишће. Дишем
и битишем. Од тебе, госпођице Gretchen, остале су
само ноте. Не твоје речи. Један облак. Планински!
Надминхенски! Какав је овај сунчев зрак што те
осветљава? Лутке зашле у мени те као да оне тврде
оно што носе речи. "Ви сте ране", кажем им.
"Зарастајте! Ставићу вас у кадионицу." Али оне су
лакомислене. У песму би да ућу.

А Вештаствени? Они сматрају, госпођице, да је
Етрурски текст написао сам Бор. Сама тежња да се
сачува текст била је жеља да се протумачи порука
Бога, исписана на платну којим је прекривена мумија.
Зато је било, мислите, толико жртава међу чварима
текста. Зато толико бекстава и страдања. Сеод! А
када је текст, на крају, дошао до нас, до нашег време-
на, ми станемо збуњени. Седимо заједно у соби.
Говоримо о луткама. Лажне нам светлугују очи. Нео-
сетљиве су на свете речи и реченице. Померамо ноте.
Безвремије! Окамењени бркови. Распадајућа патина
камена. Смех и кораци по тепиху. Звук под црним мин-
хенским небом. Лажни плач bluesa. Халуцинације!
Зауштавањам те као да си негде пошла. "Permettez
mademoiselle!" Не знамо поруке текста. А жеља да га
и даље чувамо је неоспорна. Отићи ћемо до Зарбеда?
Разлози даљет чувања текста су друге природе.
Престиж међу људима? Жеље да се каштад проиникне
у тајне других људи или жеља да се сачува материјал
који ишчезава? Можда је текст стварна порука Бога?

столбну епоху, са нападним орнаментима фаса-

да, са лављим главама и звекирима на улазним

вратима. Такви су утисци из старог Берлина, из

прошловековне Prinz Eugen Strasse. Кућа пуних

балкона са цвећем, где сам пронашла своју стару

професорицу.

сом трава. Свако се увјркао у свој свети етоизам створен под окриљем економског благодатања.

Изазећи из аутомобила отворио капију. Затим уве- зох своја кола. Чух већ веселе узвице у кући. Убрзо се попех до радне собе господице Grethen. Рукواسмо се срдјачно. Припаљисмо цигарете.

“Да, госпођице. Доносим Вам потпуно непознате документе и један дневник.”

“Ох”, рече госпођица Grethen. “Лов из прошлог века?”

“Дотађај се збио половином маја, по килском општинском извештају који се чува и дан-данаас, када су двојица официра, енглеске тајне службе, покуша- вади да пронађу, у порушеном Kieiu, неку госпођу Stravinski. Јер око прве половине месеца априла, изнад самог полутара на Атлантику, хидроавион са енглеске крстарице, приликом редовног извиђања, беше пронашао леш у мору. Био је поднадуо, распаднут. Идентификација лекара, с обзиром да се радило о морнаричком официру, врло брзо је обављена на самој крстарици. То је био леш подморничког капе- тана, рођенот у Бечу а нестатот у Kieiu. Али у самој погони подморничког капетана, било је нечет зато- нетот. Зашто је бачен леш са подморнице? Зашто мртваци нису везали неки предмет око ногу? Зашто су умрлом оставили све папире и исправе? Да није смишљена клопка?”

“Зашто увек измишљате приче око сваког антиквитета који пронађете или који жезно задржите за себе? Волите мистику око теме ваших интересо- вања? Чак су мистични и Ваши земљаци! Зато су Вас и опљачкали.”

“Најинтересантнија компонента која се меша је неситурност мера бога Хроноса! Зар не примећујете, слатка Grethen, да увек нешто није у реду с временом? Оно као да се сабија, као да нема граница између те давне прошлости и ове садашњице. Оживљавају сто- годишње утваре, у свом физичком битисању. Не,

Али ви не говорите о Етрурцима као господин Kvistel. Ви говорите о Вештаственима чији се рукописи још траже. Знам.

2. Пропаљиви и лажни антиквители. Моја уста изнела лаж, а после срамно ућутага. Време ухље- бљења. Беда. Ледам свој рукопис. Радињу коју сам закупио? Спознајем свет туђински и недоброанамеран. Леп и подмешљив. Зар бих био тајни прибављач рукописа да Вас не презирем. Стојим пред својим одразом. Изломљено огледало. Претрпео сам штету. Не знам одакле да се подухватим. Надам се, завршена су, та научна психоналитичка блабетана. Сада ће доћи нови гермини. Етап Magdalene Weber меша прошло и будуће време. Неодуљени сеоски Јован вас такође тајном обмотава. Мистерија! Четири године лантарара ми је преко грбаче измодрела брџа и хоаентреперски комбинизон. А онда дошле моје иконе. Моје иконе, овде, у München. Па нека, кажем, док се у свом мишљењу усилјавам. Па одмарам душу међу женама. Убрзано и тешко дишу. Ето. Лонашам се путахијски. А нико не оставља мој зној, мук, бриге дјетине, нешто ме пљачкају. Траже то блато прошлости. Ко то? Зар постоји још неко, осим тргов- аца, који се стара и брине за старе рукописе?

3. Далекот од свих мегитација, заморен од данашњег истраживања, возећи латано спортски аутомобил, скренуо сам ка улици у којој живе Нолбекови. Изашавши из подземног магистралног тунела осетих одмах да сам окружен топлим пролећним ваздухом који ме је миловао по лицу. Увек је било ове благости у вечерима под брекжуљцима. Истини за вољу, тај про- цес одбране природе од невидљивог урбанот подиза- ња градова широм Европе, прети да ће опустошити шуме. Заледан у распцветало растине и озелетеле њиве, возећи неких двадесетак километара на сат, дисао сам жезно пролећна испарења мешана са мири-

немојте се преплашити. Руккописи су наш пут којим се враћамо до тајни које су нестале.”
 “Купићу тај дневник, наравно, али желим руккописе Бештаствених. Само ме они интересују.”
 Госпођица Gretchen устале из фотеље. Остави у фиоку најновији докуменат о потрази за оживљавањем митова или истине о неким руккописима прошлости.

4. Јован је нагло заћутао и лагано испијао лимунуду. Ја се исправих у својој наслоњачи и припалих пицарету. Од када сам срела овог шармантног човека, мушкарца којим сам очарана, имам утисак да се спустио са лица античких Грка. Како се разговор са сликарем све дубље завлачио у непознате свре, ја сам постајала страснији слушалац са нервом једног израживача прошлости. Подижем своје очи и видим: сликар хладнокрвно расеца татлију у свом тањирчићу. Полако подижем чашу шерија. У којим смо ми круговима? питам се. Да ли је из њих могуће изаћи? Да ли је то круг извесних људи којима припадамо?

GRETCHEN:

Но, мој пријатељу. Што Вас дуже слушавам – а што ми причањава особито задовољство – закључујем да је ваша уметничка личност изванредно компликована. Покушавам – ако Ви то дозволите – да кроз празнину ваше душе о којој сте ми говорили – а коју бих ја назвала предањем и атаквизмом – ослушнем гласове који допиру из историје. А као што знате, по професији сам историјарка. У век ме испуни страв истраживања. У век назрем контуре, мени самој, уобличене реалности, у којој ствари покопане прошлости добијају статичне оквице. Учини ми се да ћу моћи да оживим давне догађаје и људе у материјалној визији, у тачки спајања прошлих времена и овдашњих тренутака.

ЈОВАН:
 Да, госпођице. Захваљан сам Вам на пажњи коју ми посвећујете.

Дохватих поново чашу шерија и затледах се у безизразне сликареве очи. Као да је намах то било неко друго и непознато лице. Испих шери и повукох дим цигарете. Ћутала сам и би ми опет значајна посета овом запуштеном атељеу. Без обзира што нисам пред собом имала Јованову прошлост, нисам осећала опрезност пред тим затонетним човеком. Он ме блато потледа. Светли турбан, који му беше око ушију, давао му је изглед каквог суфија који сваког часа може извучи криви нож за безвернике.

Подиглох руку као да ћу је негде усмерити.

ЈОВАН:

Каквих грациозних прстију, госпођице? Пренео сам их верно на платно. У идеалном су естетском склопу са атмосфером која се чита на вашем клесаном лицу. Оно одаје целокупну трансформацију ваше личности, субтимност ваше егзистентне женствености. Поноволожене само кроз вас једну, једину.

GRETCHEN:

Мислите, да Ваше сликање буде једна тежња ка савршенству? И моја и ваша. Један обострани однос модела и сликара. Може ли се однос уметник-уметност, њихово савршенство прочитати на египатским хијероглифима, на ликовима сфин-ги, на покретима играча са етрурских ваза, или у списима Бештаствених?

ЈОВАН:

Не знам? Шта ли су наше тежње ка савршенству? Савршенство је одувек затонетка за човека. У тежњама ка савршенству се увек

варам. У München сам доноо протонство. Оно је овде успело. Али ја у њему видим промашај.

И Јован забута, јер опази блаженство на мом лицу. Тело ми се опуштало у фотељу. И сликар се прихвати палате. Седе на свој троножац. Устадох и захвех стојећу позу уз фотељу. Јован посматраше нову светлост на мом лицу. Влажно-врћи ваздух у атељеу враћао ме је у некадашња путовања по јужним мори-ма, те осетих мирис лако ускоквитланог сахарског песка на мом лицу. У својим очима, од тада, носим далеко полугарско сунце. Његови зраци су давали племитости у изразу, блатост која је – захваљујући Јовановој кичици – избијала са платна. Скинух ногу са ивице фотеље и разнежено се заваљих у седиште. Ставих главу на своје раме док је коса у великим праменовима покривала леђа. Јован се такође смести у своју фотељу. Нас двоје ћутасмо.

5. Сада већ назирем ту тајанствену, и мени драгу господицу Gretchen. И драго ми је што сам, после сусрета са њом, почео да се враћам у реалан свет. У München, безнадежан у свом беспореклу, апатрид, и без обзира на чиниеницу да су извесни кругови наметнули непроменљивост уметности и осећања, почех да се враћам себи. Али ко је Gretchen постао мени? Бечита чежња за њом спасава ме сигурно од неких искушења и непромишљености. Ко сам ипак ја? Изгледа да утврђујем само заслугом Gretchen; мој улазак у онострани свет? Страх да се давно не налазим у њему, а да то и сам не знам?

Зашто ме је незнанка, Gretchen, уоквирила у своје битисање, у своје рамове, њеног већ детерминисаног живљења? Ја сам се ипак везао за њу. Њени преци! Понекад се платим разговора са њом. Због својих технико-есенцијалних знања компјутерски сам егзак-

тан. У младим се од могуће сарадње у тражењу Вештаствених трагова, али Гретин осмех превазилази онај до танчина проучени мој манир. Зажалим за својим емоцијама, бар да су ми на нивоу предака. Ипак сам ја обични прљави, путени човек, заљубљен у свој мистификовани уро-расплогдни апарат који је, у почецима хришћанства био сасвим анатемисан, да би најау у декадентном XX веку, био тако безочно глорификован. На такво присећање се згадох да ми се на лицу зрчише мишице.

Отварајући очи Gretchen погледа на зидни часовник чије се огромно клатно равномерно њихало, правихи при том зракасте полукружне времења, које је увек за њу кодало латано, и то је она у својим вечерњим иматинаницама видела јасно. Промешкољи се у својој наслоњачи и широко отворених уста удахну ваздух. Видело се да сањари уз оскудно вечерње светло, а зраци залазећег сунца су се тек понегде задржавали у крошњама дрвећа. Кроз прозор је видела светла тек у паљених фењера. Подиже главу изазвана аутоматским паљењем ружичасте светиљке над њеном најомиљенијом фото-уљаном копијом. Согтеггто: Leda. И учини јој се да исто тако топло капље под лабудом, у блатим млазевима, љубав у грчевима Ледине вагине. Сваке вечери, у исти час, Gretchen се враћала, уз помоћ Леде, у продужјетак својих снова, када је светлост фењера капала у њене разбуђене очи, и када је видела капане Лабудових сокова у Ледину вагину. Тада је јасно чула речи: "Увек су у тим очима отрови Содоме и Гоморе."

Лабудови су, после одвајања драмозних речи, – почињали да њишу крилима. Gretchen затворених очију покушава да побегне од мене који сам јој био завештан на бригу и чување. Или се она, Gretchen, забринула над мојим постојањем? Платила се моје жеље да напустим München. Одлазак за њу беше обавијен мистичношћу као да је живот, од сада на тамо,

Јован, Gretchen i Foix

6. Сунце се наглазило на бреговима упорно праћено од крпа сивих облака из којих је малочас прскала киша. Време над München се ведрило, а бледи месечев котур борио се за светлост између разбјиганих облака над далеким југозападним странама неба. Навален на свој отворени прозор, истраживач Јован беше загледао у светлу паје одјаје месечине који су играли над надолетим и подивљалим потоком чија је прљава вода бесциљно беснела ове вечери. Али Јован није знао да ли се жубор чује у München или у детинству, поред Самоникле пркве. Чему тај немир вода? Вода ће, опет, кроз одлује у пљускове, опрати планинске вододерине, понети шљам и песак, доле у равницу и чиста и бисерна прелити се у море. Чему? Када ће вода опет из облака, који ће најзад постати као крпе ове вечери, бити наново рођена и послата у бесциљ кроз вечите трасе планинских вододерина. Негде у даљини као да је чуо брујање аутомобилских мотора, а наједном измешаше се звуци. Када се јасно чуо звук аутомобила, и када је Јован опазио фарове, он одједном пожеле да својим вечерњим гостима потрачи у сусрет. Али, Јован, затвори прозор, застале и присети се главобоље. Јасно чу кораке пријатеља.

ЈОВАН:

Изволите пријатељи.

Прво уће Gretchen насмејана и посута пролећном кишицом, спремна за љубакање. Дрхтао је њена висока и мекана фигура, у којој беше сједињена велелепност и масивност њених кукова и ногу. Имала је издужени овал нежног лица, осенчених подочњака и набудрених усана. Држећи јој руке Јован рече: „Најдивнија жено! Какве су вам порукe оставили ваши преци?”

Био могућ само у München. Смешила се на уснулу Леду која је и даље, у вечности, била нераскидиво везана за свог лабуда, и осети да је због тога спопада

туга.

Сетимо заједно за округлим сточићем. Gretchen седи поред мене увек глатка лица, да имам утисак: нежна првена кожа при најмањем напору пући ће због своје истанчаности. И увек сам немо загледао у *гунтратчи* *наетност* без иједног покрета на њеном лицу. Претине очи су приковане за мој лик. Слутим да ме сматра аскетом, за кога сигурно зна да је припадао већ неком прошлом времену, чудновато удаљеном, скоро нестварном.

Док гледам њену фигуру, осећам да јој се немир лица спушта нананиже, у стомак. Њен увек топли стом-ак, њена увек пулсирајућа вагина. Моћни флуид струји кроз тело. Ах, перверзија чула. Подиже очи и задржа их на зиду преко пута собе. Нагло устале и отвори прозор. Запљусну је свежи пролећни поветарац. Дисала је широкоим плућима, срце јој је живо ударило. Мирис природе је опијао, шуштање храстова јој се завлачило у уши.

Док су се смејали дирнути овом апотезом, истра-
живач се затим руковао са њеним пријатељем Fauch de
la Croixом. Гости поседаше око великог стола.
Кухепазителијка изађе на прстима.

ЈОВАН:

Драги моји пријатељи, попијмо у част
коначних откривања.

ГРЕТЕН:

Како сте, поштовани господине?

ЈОВАН:

Хвала, Гретен. Добро сам. Осим овог мог
дотрајалог вида. Како сте Ви? Шта би сада било
интересантно за обоје?

ГРЕТЕН:

Проширио се мој досије.

ЈОВАН:

Волео бих сада да видим досије једне будуће
научнице која обћава. Као да сам на трагу нечет што
ми је страна и непознато. Затрјева машту? Као да
чепрам по пепелу прошлости одакле ће излетети
феникс. Твој материјал за Вештаствене? Ту студију,
уосталом, сачињавају и нека моја истраживања?

У Јовановом главу се осећало задовољство као и увек
када је префиненим духом платичара почињао да, од
мајушних материјала прошлости, гради јаву. Када би поста-
јала могућност да се затрједа у његове ретровизије, никла би
читава шума чуловишта која су до недавно шетала пиане-
том.

ЈОВАН:

Драга, Гретен, улазиш ли и даље у траг
мртвица?

ГРЕТЕН:

Верујем да сам на трагу нечет већет и
оипливијет, али више се не надам да ћете ми
помоћи.

ЈОВАН:

Знате, са културом човека, а нарочито са
његовом цивилизацијским растом, менаџа су се
и виђења од пара примитивних лететних ала,
огњених змајева, те до лететних тањира. Ево, увек
смо били у трагању за непознатим.

ГРЕТЕН:

Богови су човеку, још од Адама, били намет-
нули традику његовог постојања. Човек је одувек
био немоћан пред труклежи и распадањем соп-
ственог тела.
Мислим, да ћу кроз моју потрагу за евентуал-
ним феноменима – с обзиром да располажем
неким материјалима – моћи да дам рационално
тумачење о Вештаственима.

ЈОВАН:

Божим се само ирационалног исходишта наше
потраге. Научни поступак ће нас довести до
обликовања, кроз нашу моћ иматинације, нечет
што је само једном успело неком судудом гене-
тичару који је створио првот човека и његову
религију, а који је на крају морао умрети. Данаас
више нема његових потомака.

ГРЕТЕН:

Но, прихватајући у потпуности све наше
логичке закључке, који несумњиво делом при-
падају и мом историјском осећању, морам
вечерас, изразити своју сумњу. Постоје људи који
живе с оне стране нашег схватања.

госпођици Gretchen. Било је много шетача на улици, а с оне стране малог парка пружа се саобраћајница прекрита стотинама аутомобила. Пробијао сам се кроз људску гомилу, непознат, сам, док су ме загледале младе Минхенке. Упутио сам се парку и ногом већ ступио на плочник. Тот момент, не имајући разлог за то, подигох главу и застдох. Спазих упрти поглед једне средовечне жене. Било јој је око четрдесет година. Занесе ме њен лик и у исто време збуни. Подижући своју ногу са плочника покушавао сам безуспешно да се покренем. И даље са блатим смешком жена ме изненада ухвати за руку. Љубила ме је док се у сузама гушила. Помислих да је то прерушена стогодишњакиња. Невроватно блиска. У Münchenу један присан и близак лик. Ледао сам у изненадни и драги лик незнакомке. Док ме је, дрхтећи, држала за руке, ја њен лик верно пренесох у меморију. Шта хоће та жена за коју ми се чини да је одувек познајем? Радознало? Непозната госпођа нагло устале са клупе, и док сам се ја прибрао, она трчећи стигне једног крупног мушкараца, ухвати га под руку, те се заједно, брзим корацима, изгубише међу многобројним шетачима. Целе ноћи мислио сам на њу и ујутру, с мучком, устдох. Шетам прошлоречњим правцем, са надом да ћу опет срести непознато и мени драго створење. Путао сам у лицама, завињао у лица, али потрага беше само узалудан напор. Почех да мислим: Мој синоћни сусрет беше плод моје фикције, чему иначе бејаш склон. Схватих да је фикција опасан сан који ће ме довести до ивице халуцинантних предочена о себи. Месец ми је доносио претпоставке лика непознате госпође и испуњавао њоме собу. Почех да се прибојавам. Није ли она госпођица Gretchen са четрдесет година?

Да, причам о оностраном, јер сам уобичајен да ћете ме потпуно разумети. У самљен човек увек има потребе за самопоптрђивањем, апатриј још више – кроз своје стваралаштво. За момент, указујући вам пажњу, мишавам се самозадовољења. По препоруци лекара лежим, а затим излазим у шетњу. После толико времена излазим на улицу. Изолујући се потпуно од улице вреве размисљавам о рукописима које сам оберао

2. ЈОВАН:

Gretchen устале и отшкрину мало прозор. Месец, тек мајушан делом врха беше се појавио иза далеких зидина. Gretchen удахну гласно ваздух и њене светле и велике очи упише одјале месечине. Јован и Фаух су загледали Gretchen. Потпуна типина је попадала са оне стране отшкринутог прозора. Крајеве неба су јасни, цвркљућу у дворишту. И прастаро светло месеца, провидно и топло, промиче пред очима Gretchen. Она га разазнаје и на другим ликовима поред ње.

Отвори мало прозор, молим!

ЈОВАН:

Gretchen, сетних очију, поново оживе ликове. Иако је имала варљиву представу о ликовима Вештаствених, ипак, су ти ликови нису били варке чула. Gretchen их је посве оживљаваала, увек у поновним присећањима, очекујући да се материјализују. Са великог прозора, са кога беше размакнута завеса, допирала је месечина.

буде завршен.

ЈОВАН:

Драга, Gretchen, тај излазак из историје нека

GRETHEN: Да, не бежите од представа вашет заинтрипти-ранот духа. Оне се визуелно материјализују и могу бити слатке.

ЈОВАН: Појавило се у мени непознато осећање. А тајанственост заголица моје расположење, потај у мени непостојеће. Почео сам да улазим у онос-трано, а нисам појмио негово значење. Неодре-бност после сурета почела ме је окружувати, заробљавати.

FAUX: Твоја присеѓања су халуцинантне обмане. Почетак хармониичности измешу тебе и твојих виџена. Изашао си из вечитот мира, без порекла, после ђутања које су ти оставили преци. Изгледа да си сада, у München, почео да се будиш или је жена онострана.

ЈОВАН: Схватио сам да постоји један други свет, мимо мојих чула, који је прошао давно, био покопан и сишао у гроб. Можда вам изгледа као најоби-чнија мистификација. Да ли је мој досадашњи живот био само обмана? Сукроб са светом који покушавам да одредим? Одричете ли се ви тог света?

GRETHEN: Не одричем га се ја. Моји пријатели и ја желимо само да га модификујемо, да га претво-римо у почетне сврхе.

ЈОВАН: Нека тако буде, али ја сам непрестано везан за онострани свет који – упркос вашим мишљенима

– није мистификован. Он постоји објективно. Наметнут ми је у својој непроменливости.

GRETHEN: Зар Вам ваша уметност није дозвољна за замену оног дуалног света који тражите? Зар није могла да оживи наду? Путешћу грамофон. Не смета? Cimatosa? Китњаста музика какав је био далеки свет повла-шћених латинских љубитеља.

FAUX: А оне праслике које смо наследили од наших предака. Можемо ли да се лишимо архетипа или је он неминовност у нашој психичкој грађи?

ЈОВАН: Морам вам признати. После сурета са нез-нанком осетио сам цепање у свом духу.

GRETHEN је гледала њих двојицу, са смешцима око усана, и тада осети да јој се разбукутава притајена жеља. Беше потиснут њен либидо. Жеља је живела са њом, упркос њеним бројним нееротичним пословима једне универзитетске асистенткиње. Њена препотпна секуларност јој је давала нове радне импулсе који су се граничили са самоодржањем. Grethen поче погледом да гута по зидовима атељеа. Опази једну слику коју догле није приметила. Леда у до тада непознатој стилизацији. Пред античјом лепотицом био је лабуд, свакако Зевс, али модификован, у профилу са хуман-изираним пеннисом. Тај призор је опет доведе на границу естетског самозадоволства. Залуби се у оживелу слику непознатот сликара.

Како сам срећна што вас познајем.

FAUX: Иако Вас сликама господице, и преносим тајне, и Ваше и моје, сједињујем боје с платном, мој одговор неће бити потпун. Да ли ћу икада моћи да га пружим? Покушавао сам питање хармонија па да решим са многим незнанкама, изненадним сапутницама мог живота, али као да нисам успео. Моја несумњива сазнања су узалудна.

ЈОВАН:

О, да. Вештаство је код мене у стању рабања. Што се тиче хармоније ту има одувек дилема. Осећате ли мирисе боја са Фаухове палете? Измешан је са мирисом наших тела?

FAUX:

Шта се крије у сусрету с Ледом? Да ли сам ја верно пренео на платно? Слика са модификованим гениталијама лабуда. Лабуд је означено преокрет у мом поимању естетике. Тајна се увек ла у крсацiji – тајна архетипног поимања жене. Ту исту тајну, кидајући њен део по део са вашег тела, пренећу, свакако, и на Ваш акт. Набацаћу окер по бедрима модела. Видеће се контуре наше Гретиен. Лик ће јој остати прозрачан. Њен упитни осмех испод боја?

GRETHEN: Хвала Вам због платна на коме ћете ме

пај на самом акту је дpyго.

овековечити, по мојим уметничким напорима. Уметност је човекова жеља за својом сопствен-ом поновљивошћу подједнако важна за творца и за његов модел. Уметник у свом делу одликава, пре свега, сопствену личност. Покушава да се конзервише: спречити распадање свог физичког бића.

FAUX:

Опростите, али питања која сте поставили су метафизичка. Регистроваћу их у свом магацину.

GRETHEN:

Питања метафизике леже у бити још првих пртача. Зато уметност – она најстарија – не може бити сама себи циљ, не може изражавати себе саму. Човекова жеља да буде бесмртан, стара је колико и само човеково сазнање о смрти. Ето, због чега и сама уметност носи човекову трагику.

FAUX:

Интересантно обнављање романтичних теорија. По Вама читава објективна литература, сликарство и музика, лишени су људских компо-ненти, зар не? Да није уметност одликавање објективности којима је праисконски окружен човек?

GRETHEN:

Не, господине Фаухе, ми се у основи не разумемо. То о чему техницисти говоре су параметности, као посебан род људских умно-физичких делатности. Параметроповедништво је покушај да се докаже ништавност човека и његовог неkontинунитета кроз векове. А човек би, према томе, морао да потражи своју бесмртност ван уметности, у техницизму, у пара умно-

знак. Ја сам жена. Широм света стари текстови

постаће стварност!"

ФАУХ:

Жена је почела да откопчава хаљину. Ледао си онажене груди. Док је свлачила гаћице размишљао си о фином материјалу сазданом од коже, масти и костију које беху складино утаковане. Жена подизаше ногу. У теби се пробудио перверзна радозналост. Кроз историју сликарства унутрашњост урорасплогдонот апарата није интересовала никога од стваралаца; због своје скромности, анонимности и уметничке нестварности препустио си се игри госпође. Није ваљда била у сну? Тражила је тајне рукописе. Представила се као припадница секте која се бори да буду испуњена пророчанства света. Текстови о којима је госпођа говорила припадају Вештаственима. Требао је вратити их? Не знам да ли госпођица Gretchen још жели да поседеује рукописе или не?

ГРЕТЕН:

Скрнавећи текстове не можете променити историју.

ЈОВАН:

Ја не скрнавим текстове.

ГРЕТЕН:

Лажно их представљаате и тумачите. Репрезентујете их свету, допуњаваате, и глорификујете. Чините светогрђе.

А, оно што је најгоре: измишљаате нове Вештаствене текстове, иако нисте један од њих. Прижељкујете да Ваши текстови постану важнији од самих рукописа Вештаствених. Не припадаате Ви Вештаственима. Загуд своје речи

тости, генетици или у партеногенези.

ЈОВАН:

Плутина је. Других светова нема. Онострано? Плутина су Месец, Венера, Марс. Бесконачни свемир? Природа човековог ума, и његових чула? Уколико субјективно постоји оно је невидљиво за људе. Једино би се могло налазити с *оне стране*. Моја жеља за виђењем је велика. Моја компјутерска памћења опет су верно евоцирала лик незнанке.

Онда је дошао други сусрет са незнанком. И док сам, стојећи, погледам тражио незнанку, задрхтах од изненађења: ступи преда мном незнанка. Невероватно! Па она ме је очекивала! Бејаш остао без иједне речи. Какав је апсолутни заборав напшао на мене.

“Очекивала сам те”, рече незнанка, “свих ових година, пред овим парком, и у исто време. Нагазимо се у неодољивом замраченом кругу.” Ускоро смо били у ателјеу где сам био окружен платнима, бојама и антиквитетима. Плашиле су ме сада те утваре, са зидова.

“Ко сте ви?” питао сам. “Зашто ме опседате.” Жена се кретага између штафелаја и лутака. Подизала их је и окретага према себи. “Припадам секти која се бори да буду испуњена сва пророчанства. Имамо часописе који креирају историју. Имамо своју TV мрежу.”

“Нисте ли ви извршили пљачку?” “Желимо на увид старе рукописе; посебно пророчанства.” “Зашто сам Вас тако лако освојила?” “Ваљда зато што сам сматрао да Вас познајем.”

“Тежња да се стари рукописи претворе у знаке нанела је огромну штету, не само текстовима и циљу њиховог стварања, већ и телу. Тело није

убапујете у туђе књиге да би се одржали. Нису ли
Ваше речи кукавичије јаје у рукописма Вешта-
ствених?

ФАУХ:

Дискусија се заопштрава. Да се поново прихва-
тим своје палете. Ви мислите да су Ваше очи и
упијено сунце у њима, створени за славу човека
и његова чулна задоволства. Свестан сам ја
Вашет осунчаног лика, необуздане, слободне
жене рођене у ритуалној игри сперматозоида и
оваријума, ваших далеких предака.

ГРЕТЕН:

Да.

ЈОВАН:

По техницистима свет би био лишен свих људ-
ских емоција. Ох, како схватам свој страх, и све
деце природе, од стравичних наслућивања. Само,
надам се, човечанство ће избећи такву смрт.
Уметност и хуманизам наука, су деца матере
филозофије, упркос јаловим компјутерским
потрпама за првим животним истинама.

ФАУХ:

По господињу Јурген уметност је сам човек,
стваралац, пренет на платно, у књиге – речима, у
звучност – хармонију, у стање своје сопствене
пројекције, поновљив као јединка кроз векове.
Уметност је према вама, дакле, овековечени соп-
ствени тренутак, неко стање квази бесмртности.
Тако се значи и Ви, моја драга госпођице, про-
јектујете заувек у мени да би Вас и даље
бесконечно задржавала моја личност. На мени,
дакле, против воље пара-умености, успеће да
понове некор, као да сте то Ви, у апсолутним

мерама. Да ли ћу због тих својих околности, при-
ликом постања, постати сиромашнији добивши
само једног претка, у Вашем лику, или због овог
сустрета, да ли почињем да схватам да је све у
мени, или око мене, обична варка и да то нисам
ја? Неко други у мени и кроз мене.

ГРЕТЕН:

Мислите да сте Ви, Јоване, мена Вашег лика и
повезаност његова са вашим еротско-уро-рас-
плодницама направама.

ЈОВАН:

Зашто ме је жеља за перверзијом притискала
као мора, као несносно очекивање. Интимно ми
није била разумљива? На основу књишких искус-
тава своју љубав сам приписивао нераскидивој
вези са Magdalenom. И док ме је жена гледала, ја
идем својим можаним импулсима који ме
проводе кроз лавиринте сећања. Ову незнанку
сам видео негде? Можда на језеру са сред-
новековним замком. Зашто је сустрет са њом
срчан? Њена секта која се стара за испуњење
пропорчанстава?

ГРЕТЕН:

Мој отац на следећи начин размисља о
парауметности. Еманацију стваралаштва, пара-
уметника, између осталог, упоредио је са теори-
јом кванта. Колико су биле еманиране њихове
емоције, такво им је било и стерилно њихово
сликарство.

Stethen је и даље мирно седела у својој фотељи.
Сноп светла обасјавао је, док је Фаух загледао у њене
меснате образе. Поново се напреже и дугим потезима
киста поче да потерује Гретин лик на платну. Још јед-

ном спустити погледи низ Гретино грло, низ њене груди, преко бодара, кукова и стомака, и њених дугих прстију, те низ бутине до ножних прстију. Она нагло подиже главу. Уши Гретине очи, и вадећи лик из њих, он најазад пренесе, још са пар потеза четком, Гретин лик у свом тоналитету. Два лика – онај из њених очију лик у свом тоналитету. Два лика – онај из њених очију онај физички – поклопише утиснути коначно у платно, у свему се, до идентичности.

ЈОВАНОВ ТЕКСТ

1. München! Ледам га урно. Никако не може да ме превари да на четири зидине не опстајава: север, запад, југ, па исток одакле отпраћам експресне возове. Падају жуте странеце старих рукописа, и зидине мин-хенске. А сваки инострани град, прављен у страшним временима, дотрајава и плаши ме. Чини ми се да падају зидине и леже као иверци по улицима. Страхови ме спопадају: Све више људи почиње да се занима за оно што ја радим. Плаше ме они. Продајем им скупо иконе, лутке, али старе рукописе видим овде окачене на минхенским зидинама.

2. Јутро је. Моран сам од ноћног бдења над једним старим текстом. Пролетће је и открива се земља. Сличан сам земљоделицима. Наткривавам своје очи и ледам сунчев гаж. А имао сам задоволство и снежевину и олатуштину зимску. Стрехе од сунца, као на робијашници, плачу за оне којих више нема међу живима. Млађар тек што не пролиста, и пулољи. А не миришу ови клајндорфски борови. Сунце латано ходи а светлост ужижа. Лине нагло киша те се очисти ваз-дух. А сав крај и биље вену. Не знам да ли да усним. Ледам чист веш. Фотокопије распорте на столу. Речници замењују некадашње језике. Нема ни господице Gretchen. Немам ни себе. С ким да поделим тугу и радост. Зна ли та девојчица, изметљива, пропа-гандна, шта је све било са тим рукописима? Зар ја да тргујем њима, овде, у München?

3. Gretchen ми прича о својој тетци, Magdalen. Озбиљна је док маше и гледа преводе које не разумем. Ледам структуру њеног тела. Ваљам се у кревету овог пролећа. Ледам је као роза тела лутака. Улази ми бесидница у очни вид. Још се нада да ћу ној да поврим рукописе, који ме штите. Бара се, и одвраћа

Вито је већ касно по подне, а Faux de la Croix и

ниоткуда његове пратње. Отиснули су се моторним чапцем. Небо прошарано врховима топола изгледало је згледно. Топли ветар је запљускивао наше косе. Рибу сам сервирао на послужавник. Подигли смо по чашу коњака.

“Свето време наше излетничко”, рече Frau Magdalena, “А још нема далекких ловаца. Време, на жалост, може да буде и омча. Доста сам гонила Webera. Сада је ред на њега. Мой Weber није био песник. Питашете се, забота, дете, Gretchen наша, па шта је радио? Седео је често на обали ове реке, и бројао сенке, у смирају када почињу да навлаче коже, да извлаче ноге. Склапао је прсте у празно, као пуцак пред тек површеном мрежом. А био је, ипак, нека врста осавремењенот, неиндустријског бизнисмена.”

“Срп месечеви! Блешти већ свод!” рекох.

“Лице према небу”, рече она.

“Не! Лице према ватри страсти”, рече тихо Gretchen.

Устајем, те идем по спрењена дрва за логорску ватру. Издајека брекће моторчић. Пристигли путници. Плава моткаста мисис, рођена Eriksson, прва се испетљавала. За њом дебелушкаста и слатка, месната, Frau Hanna. Најзад мој Foix de la Croix, зналачки привезује чамац о колац, недалеко од наших шатора. Доносим дрва. Доберман Hannin ласцивно, краткодахо кевће, привезан уз њен шатор, недалеко од ватре коју припаљујем. Hanna љуби љубимца у очи. Он се ужарено пропине. “Liebe!” каже она са заносом. С муком се раздваја од пса. Miss Eriksson вади из фрижидера кобасице и комад меса. “Gni!” каже. Ватра се распламшава. Тера од нас ситне бубе. Frau Magdalena ми стави своју главу у крило. Faux de la Croix наги дамама коњак, те седе преко пута. Ноћ пада тиха и

ме од једомислице. Ова жена, будућа научница, међу

гастарбајтерима. Остаће без длакарнице и без сик-иљске мандалице. А то је женска милотршна сказалка и чукарница. Добројава време на слаткарници. (Бошњеве речи могу бар да користим када су у питању жене.) Мир, тишина, ћутање. Сневам за свој рачун. Себе гледам. А шта сам од Шваба научио ових дана. Да будем у пролеће жалостан. А на раду, свакако, међу првима. Ако бих данас, у München, постао другачији онда не бих био онај тајни мистик истока каквот замишља госпођица Gretchen.

Колико ћу да продајем над текстовима? Хоћу ли Magdalenu да облежавам и зашто? То она најбоље зна. Има ли реда у овој земљи? Те утовљене и напудерисане фабрикаанске и професорске главе. Ђихова манија за старинама. Круже по читавој Европи. Опасне су научне Гретине речи. Нису шала мртви пријатељу, Бошићу.

4. Landau! Landau! А ја се тек сада враћам делимичном сећању. И мирис тих ноћних вода Исара остао ми је у носу. А Faux de la Croix ми тврди да је видео у том месечинном обасјаном чапцу, Herr Webera.

“Ко се то враћа?” питао сам га. “Из грудиви утљенисанот човечијег меса?”

Ћутао је, и видео сам да мој пријатељ сања незадвршене слике о Frau Magdaleni. Тамо са некадашњег ушћа у Дунав.

“Синови увек воњају на мртве”, каже Magdalena после гутљаја. Коњак сипа у малену чашу. “Задах оне Bekmanове рибетерине, која личи на одслуженог рибара. Das berühmtes Fischerschen. Une petite poisonne.”

“Уљез је, ох опростите наша најдража Frau Magdalena, ушао у Вас”, рече Gretchen.

“Comme un intrus, peutêtre, de Faulkner сЕl`bre, en

ки завршена материја које, иначе, нема у природи.
 “Сањала сам прошле ноћи”, настави причу Frau Magdalena, онаг минхенског лава са лажних Пирогла, оживелог на оној другој страни Isara. Смотри ме у завесланом чамцу. Нисам звала у помоћ.
 Ја вајим флашу шампања. Наливам свима. Неки чамца осветли реку својим рефлекторима.
 “Нисмо, ето, сами”, рече Magdalena. “Скранавити тако себе, у немиру, поред непознатих уљеза ове наше реке. А између нас и њих лежи само поље. А ветар? Ова ноћ леже на нас. Зашто? Ватра тина, Нет Јоване. И нема више дрва. Птичија крига зашиште ваздухом нају нама. Птица! Мислите да је сова? Лагано устајемо уморни.”

5. Таласи. Усивела светлост тек најаваљеног праскозорја. Нечији крик. Па, рески звук мотора. “Нет Јован! Устајте, забота!” виче Фаух де ла Кроих. “Није сама”, викао је вукучи ме ка обали где је до тада био привезан чамца. По прљавој сурој води, остатак је дугачка бразда чамца који се губио из приобалног светла. Трљао сам очи.
 “Нисам сигуран да су двоје. То су одјаци њене неуподобљене сенке.”

Збиља, кратка коса Frau Magdalena, и повијена нечија фигура у летелом чамцу. Наравно, нисам могао видети ни главу, а камоли овал лица. Сада је доцкан. Слабо се чуо звук мотора.
 “Тај је имао капуљачу”, рече Фаух. “Када сам на звук мотора скочио, угледао сам како се коса Frau Magdalena стопила са том капуљачом.”

Надох се у хладној води. Док сам тоноу, плашећи се губитка свести, снажно замахнух ружама. Извукох главу из тамно-мрке воде и видех јарко црвенило које је бљештало над далеком обалом. Још јаче запливах појудно уљачећи ваздух, који беше измешан са

црна, и ми сви ћутимо. Цврче кобасице и месо. Misis их ставља у папирнате танпире. У црвенкастој тами, на лицу Frau Magdalena има сплина мекор, расплинутог. Као да се сећам њеног лица, а не да је гледам. Полако вечерамо и гледам у слаби пламен. Само један одјак Претних очју казивао ми је да ћу се разочарати вечерас. Нешто је зашљапало у води. Месец се дизао са оне стране реке.
 “Зар не чујете како на оној обали нека жена јеца?” рече Frau Magdalena.

Ослушнусмо, те сви рекосмо: “На жалост, не!”
 “Ја патим, Боже. Није то грижа савест”, рече сликарка. “Нико ме не воли. Даме и господо, милости мало, за ислужену пост-експресионисткињу!”
 А речи су јој, док сам жвакао слатки дорепинер са жаром, биле збркане. Далеки лавез паса.
 “Mademoiselle, Gretchen, драга, ви знате, као и сви наши пријатељи, да је Нет Јован мој најдражи љубавник. Зато, саобразно подесимо наша осећања. То важи и за љупку misis Erikson, и за моју лепу снаху. Шта ви мислите пријатељу, Фаух де ла Кроих? Дакле?”
 “Ништа не мислим још ове ноћи, драга моја Frau Weber.”

Сликарица пређе ружом по распршеној коси.
 “Сажалења треба имати једино, за онај минхенско-ловенборенски народ, тамо. А жарко лето тек пристигло, ево. Прах, прах, и љубав. У мрачној води, сваком од нас, обитав, бар мало, добри дух. Светлост је ове ноћи потпуно црна. Стрст увек мирше, као свака жудња. Неваљала сам, јер сам изгубила стр-пљење. Људско, професионално? Лудост, лудост, драги пријатељи!”
 Frau Magdalena беше затлеђана у шипражје које се делимично пружало испод нашег шатора. Чудни неки наругушени облаци, чинило ми се да сваког тренутка расту, као на платнима Паула Хауса. То је сликарс-

Sintagme za gospodicu Grethen

горким укусом воденот смрада. Струја ме је снажно
вукла ка обали. Потонух мислећи на златне сунчеве
одјаје. Канонада од десет подводних бомби одјекну
нада мном – бар ми се тог часа тако учини – и ја се
загрцнух. Успех да се поново појавим на површини.
Померен, окретох се на леђа и крајичком ока угледах
накривљени торань чамца, који је лагано тоню или
одлазио. Но, те моје успомене на одлазак чамца,
пратиле су ме, и када сам испливао.
“Невероватно”, рече Grethen и тада се створи поред
мене. “Покариће нам овај излет моја параноична
тетка.”
А ја сам ћутао, испражњен, безречан. Сунчев зрак
је клизео над пространством вода Isara и Дунава, тамо,
на самом њиховом споју. Таласи су запљускивали при-
обане траве. Један професионални гњурац, с оне
стране обале, скидао је своју култену капуљачу. He!
Он сигурно није трагао за изгубљеном Frau
Magdalenaom.
“Хадемо, љубави моја”, рече Grethen. “Шта ми се
то збива? Не верујем да Frau Magdalena жели да
изврши самоубиство?”
Треба ипак поћи. Мутњат, речи, природно корење,
И још шепат Isara. Још чека водени дух. Немогуће да
је повео Magdalena.

У снулом роднипом бубриш. У ноћи нага с
 месечином стојиш: дах месеца у врели грлић сасуће ти.
 Млазевии оргазма натапају дворе. Прозор је видљив.
 Чаша на столу. Таблете. Могу устати и отићи по
 новине. Зашто више о љубави ћутати? Крећеш се.
 Премешташ се. Боже, зар пролазиш? Тај мирис
 чаршава. То једном остане у сећању. Свакако зној,
 ишчупани облици жене, набрекле жиге. Набубрела
 вагина, превелика, гурнута ка мом лицу. Издашна.
 Онављајући себе саму. Пркосиш стидницом; лучећи
 чини, мирисом пичке залеваш собно цвеће.

1.

2. Зажелтим да видим дојке у камену слите, да камене
 обликe бадавим устима пимам. Приближавам се
 малим усминама. Крадем их из отледала! Са ваза их
 скидам! Точим их низ папир. Кроз утиснуте гаћице,
 сикиль измами, гејзер под месечином. Слизни пољубац
 срамници, тренутно откривеној, видљивој, Фелах!
 Звучи сонета. Изливи. Кора од наранџе. Дно про-
 пета. Патрколово семе! Брисендо. Клиторис ти Ахил
 откива. Потопљени црвени реси. Мичу сабласти. Брт
 загревај спермом поете-пажа. Млазевима ортазма нат-
 апај вез, хаљине и преводe.

3.

Наша лица су тако близу; дочарани мотив са
 Мачеоловог платна. Ногe у кревету подвијене и скрите.
 Могу да устанем повлачећи чаршав. Трагајући за
 суштином стидног ти меса, лезбејског врела, мрвeћи
 лаута Фауна, памтећи чини Лонског мора, љубећи
 твоје обновљене ране, Tintoretto црта Сузане вулву
 прекривши руком плодиште јетро, покрив наготу,
 очима пијући ружине боје; наборе набреклих малих
 усана, чезнућ за облаком.

Најзад дијуби санам: извор. Постеља. Лик нимфе.
 Срем с млечних дојки. Из очiju извлачим пејаже
 који су прикупљени у тминама Арда. Велики космос
 буги. Земља округла се окреће. Месец шест пута
 мањи од Земље се такође окреће. Чујем ожив другот,
 меког тебе. Цтрам. Као Сизиф над тобом кудравом
 дим. А ти, гурајући тело преко папира, говориш: Не
 познајем тајновиту реч. Не налазиш извора у речнику.
 Постајање или распад? Суноврат? Чему прича о
 раскоши? Тонем иза мећа словног скастога. Обриси
 ствари без чврстих имена. Осећам целу историју и про-
 тицање времена без знакова и знања. Тело је изјед-
 начено са стварима око себе. Човек се производи у
 роду. Тело осећам непосредно иако је биолошки
 производ.

4.

Тај глас још остаје. Не! Само мирис. Тело у рукама.
 Посеђовано. Без стреле и мача. Натопом посрамљен.
 Вулом у сну нућен. Остаје сећање на кишу. Твоја
 постеља. Рошење слузи. Сен-светлости замчи сред
 сикиља, најлепшет праисторијског записа. Затим смех.
 Пред тобом орледаго. Телесност твоју Ciorione црта.
 Птица гола сред стегана. Брадавице. Перге сисуљака.
 Блудних усана жећ. Около књиге. Миршиљава
 вртови. Крикнеш у сну.

5.

И пре нешто што почнем да пишем о теби представа
 о твој лику постоји, није старија од самог аутора.
 Недостају ми боје, црте и обриси. Реч се у пантомиму
 прелива. Укљештена је између светла и мрака.
 Дорекни што недостаје! Постави чврста слика. Знак
 слова прати твој отогли стас. Моћ словног записа?
 Тебе словну, голу, пред устима младим, зар ставити?
 Игром језика, заблудом, боли слици да нанесе.
 Постајеш прах графита, пот у словном реду. Шта
 значи слика меса на стабу хијероглифа којим се црта-
 ју уста свете женке?

Кућа у брду. Набосмо се у њој једне ноћи. Бића не
 оближњих планина, сањамо о њима. Седимо у соби.
 Облаци. Ливаде. Поручка? Сребрне шуме, речи, слова,
 брезе. Митски знаци?
 Видех те нагу кроз прозачни прозор досетнувши
 кроз застор твоје тајне. Размакнутом бућином
 затрепери светло. Скинеш с провидне хаљине велове.
 Али ме још застор дели од голог ужареног тела,
 крцатог соковима. Страсна лепота твоја! Длачане
 утваре. Путоказ сикиљ.

8.

Долази мирис вилве на цвет дивљет кестена. Јеси ли
с фреске властелинка? Цваст усмина стидних. Поета?
Бечити сутон душе и мириси.

202

9.

Малих дојки, страсних бутина, с мокрих усмина,
буди ласцивних. Материца обећава чин стварања. На
накит поете стављаш тело. Чин мимезиса. Премажем
по телу слуз. Неименованим звуком дешава се чин
оплодне јајашца.

203

Мудрац словом сече непостојећу ствар, а оно што
 чврсто стоји хисторик обутава. Где нестаје ствар ту
 није лядска реч. Слово, запис, нису ни кожа ни земља.
 Ни дегету нису дар ствари преисходех само у речи.
 Книга? Имитација? У суду? Естетски измет?

Пред вече клешем ти дојке. Када бих сазнао реч
 која открива стидне ти пути. Заоденух у наводнике
 самоникле лексеме. Обновиху намаз словни. Моје око,
 маштом живо, обнавља те. Заумна реч потврда је
 такве слике. Крикни са одслика, у жутој ноћи. И
 сневам: раскош тела сред мисли и речи. Слична си
 мојим словима на папиру. Са њих извлачим срж твоје
 ватине. Из јајника сокова цури графитни слуз. Лексику
 ми зобају птице. Прваш ми очи и уши апстракцијама.
 Не сећам се више дегтињства. Цртана пичка меле-
 мом плави папир.

Iskaz gospodina Jürgena policiji

Као што вам је познато, дајући вам потребне генерације о себи приликом саслушања у мојој кући, био сам станодавац уваженог и данас покојног господина Јована, све до критичног датума његове погоније. Имао сам, дакле, част, господо, да у окриље своје честите породице примим једно племенито и славно име, усамљено у својој величини, а тако, ипак, судбински везано за оне који су имали част да га упознају.

С обзиром на покојникова и моја ближа интимна духовна слагања, и што вам на први поглед изгледа невероватно да су један индустријалац и један трговач антивитетима имали много тога заједничког и нераздлучивог, дужан сам једно објашњење о свом рођењу, пореклу, школовању и васпитању, о мојим наклоностима, уопште о свим елементима који сачињавају моју личност.

Рођен сам у овом месту, где лежим болестан, непокретан, у колицима, на спрату своје куће, заборављен, од оца Meintruda Holbeка, индустријалца, касније политичара, и мајке о којој не желим да говорим – желим да је оставим у миру своје преране смрти – јер је преминула одмах после мог рођења.

Има, свакако, нечет друго, сметрам, а мислим да ћете се и ви, поштована господо, сложити са мном; дакле, нешто друго је много важније у карактеристикама о мом оцу. Наиме, мој покојни отац је десна рука некадашњег Sicherheits-Dienst-а господина Webera, будућег зета, мужа моје сестре, који је такође мртав. Какве ли то везе има са објашњењем околности око смрти мог сустанара, покојног господина

Лована? Морам признати то и мени није толико јасно. Размислите и ви, господо, о томе: можда тај моменат има некаких узрочних веза са свим тим збивањима, а на крају не мора их имати! Било како било, ја тај податак ради наведох комплетности.

После завршене школе, господин Јован је дуго сам шетао беспослен Берлином. Двојица од рада, а нарочито од малотраћанских узора свог оца, доспео је до носача штафелаја и сликарских боја једном потоњем славном имену, држећи се у исто време с маестром, пијући заједно с њим по берлинским бистроима. Тако је – не морате ми веровати – налазио себи нови пут. Улазио је у уметност. Његов падрон – сликар достојан уважавања – и сам је био обездушен толиким модернам и курјентним конкурентима, сликарима-милонерима. Натискујући и свезајући Рикассо. Генијали ни Натунг. А истини за вољу, обојица су, оштрећи своје оловке на папир или бришући прљаве четке о платно, долазили на помисао да и такву „рукотворину“ излажу по светским галеријама и та ремек-дела продавају по милионским сумама белосветским сновима. Дакле, његов газда, због новог стања у уметничкој естетици, беше дошао до ивице слома. Једноставно, маестро беше фигуралист, посткласицист, постекспресионист, шта ли од свега тога? Беше остао без хлеба насушног. Схваттајући нове релације, његова маленкост, оличена у Јовану Палигору, разочарана до дна душе због појаве параметности која је испрвг-гала раније уметничке вредности, поставила их на главу и људски обездушила, решила је на раскид са сликарством. Преко ноћи постаде поново студент, а затим трговац уметничким некретнинама које су могле проћи код интелектуалаца. Верујем, дакле, да ћу надаље, и у изјави о убиству господина Јована бити исто тако отворен и недвосмислен.

Његова прекалфикација од сликара до трговца уметничким антиквистима, све до болести, утицала је на то да постане богат човек. Ипак, горчина од неис-

пуњености у уметности, којој је једино веровао да припада, остала је и даље у њему. Све је дакле било, и у берлинско доба, верујте Јургену Холбеку, потпуно избрисао из сећања. Чак су му и најближи саветовали да се обрати лекару због његове контролисане амнезије. Такво његово стање, дакле, потрајало је до Јовановог доласка у Мунхен. Како су моја осећања на тај Јованов период у моме животу до немогућности јасна, фантастично рељефна, као у најживљем филму, неће ми бити тешко да вам их посве верно репродукујем.

Сдео сам тих дана за писаћим столом своје фирме – после моје болести фирма је остала тајна – када ми је кћер Грећен најавила долазак неког – ја се извињавам овде његовој сени – некаквог, дакле, господина Јована. Прво сам помислио: „Ко би то могао бити?“ „Па“, рекох, „нека уђе господин Јован!“ И даље преврћући по својим рачунима, ја, Јурген Холбек – не обратих довољно пажње, у први трен, на непознатог господина који је улазио у моју канцеларију. Сназио сам једино блати осмех Грећен – на чију иницијативу је Јован био примљен – која затвори врата за непознатим гостом.

„Добар дан, господине!“ обрати ми се незнанац.

Тог тренутка, опет, не обратих потребну пажњу на нежанон господина нити му спазих лик, већ свој поглед управих на његову фигуру. А онда озбиљно и студиозно погледах у непознати лик. Лице господина Јована је било дугуљасто, чак и троугласто, са истакнутим зубима, а обрве густе и засвођене од носног корена на доле, све је било – рекло би се – у реду са том физиономијом. Али, ипак, данас сам дубоко тога свестан, и није било нешто у реду са његовим ликом. Када сам, најзад, устао иза свог стола, нудећи господину Јовану фотелју, овај је гостопримство одбио инсистирајући да одмах погледа стан.

“То је веома важна и неодложна ствар!” рече. “За мене и те како је важан тај Ваш апартман.”

Нехотице погледах зачуђено господина Јована, а он осети мој поглед на лицу и настави: “Не! Немојте ме, господине, потребно разумети. Ми ћемо наћи зајед-

ничке духовне блискости!”

“Да! Овде ћете бити сигурни. Надам се да вас неће поново опљачкати?” рекох отварајући врата која су водила спратним степенештем. Док смо се пеги степенештем које је водио у предвиђени апартман, сини ми на памет врло интесантна мисао: могу ли сада, после пар часака од упознавања, да представим лик овог господина? Не! Не бејаш у могућности предочити га. Ако бисмо се сада изненада растали Јован и ја, не бих га могао више познати на улици или на фотографији. Не имадох никакву представу о њему. Док сам ишао степенештем за њим, спопаде ме сиљна жеља да га поново видим. И на завојисту нетремнице гледах у његово лице. Како сам га малочас у канцеларији тако мало затледао, те сада као да га уопште, пре тога, нисам видео. Ово беше потпуно нови и непознати лик. Збуних се због ове непредвидљивости и би ми непријатно. Можда ме Јован види у соби, како тумарам тамо-амо дозивајући *Stretchen*, или Ханц, као што ја њега видим – различитог. Застадох и Јован примети моју неопитљивост. Као да је видео моју прелашеност.

“Хм... Господине”, рече он, “сигуран сам у ваше добре намере. Чак ми се чини да нема потребе раз-гледати апартман!”

И пре него што смо успели да стигнемо до стана, не додирнувши ни врата, господин Јован ме замоли да се одмах вратимо. Остаде при свом закључку да нема никакве потребе за разгледање апартмана који сам му нудио. Осећајући депласираност било какве дискусије о стану, ја га пропустих испред себе, те почех да слизим за њим.

“Послаћу одмах по своје ствари!” рече. Затим се лако наклони и изађе на улицу.

Исте вечери био сам у првој посети свом станару,

господин Јован одби. Рече: “Поштовани господине *Ulgen* као што сам био дужан да испуним услове становања, без обзира на време у којем смо, тако ћете и Ви бити умовљени да се држите једног услова према мени. А то је: Ни под којим условима не могу ући у Ваш стан нити Вам упознати племеницу и љубазну сугрупу. Вама, пак, лично дозвољавам улазак у мој апартман, у било које време дана или ноћи, радио ја или не. Врата су Вам, дакле, увек отворена, а никада ми неће сметати присуство Ваше личности.” Затим сиђох у свој стан и обавестих жену да је господин Јован одбио наш позив на вечеру, учтиво али неопозиво. Она ме погледа с подозрењем не упуштајући се више у могућност моје приче, већ ми одговори: “То је, дакле, нормално за једног особењака. Потребна му је потпуна изолација. Жене су им бајаст.”

Но, ја сам био неочекивано узнемирен особеном страном карактера господина Јована. Врло лоше сам вечером не изменивши са женом ниједну реч. Одлучих да се одмах повратим господину Јовану, с обзиром на његов изричит став да нећемо уговарати посету. Када, после купања, ућох у Јованов апартман, спазих га изваљеног на каучу, у кућној одећи. Ручке му бејашу под главом. Поздравно сам га једва чујним гласом. Господин Јован не отпоздрави. Са зезњом му прибох ближе те спазих његове очи управљене таваници.

“Добро вече”, рену се он тада, гласом који се тек враћао у стварност.

“Стигли сте, зар не? Видим да ћемо засновати пријатељство.”

Сео сам у фотелју за сточићем до кауча. Затледао сам у Јована док се он мешкољно. Заклео бих се да његово лице никада раније нисам срео нити видео – можда ја у својим доживљајима видим сва лица као једну особу. Моје чуђење није пак могло да промакне Јовановом опшром истраживачком оку. “Изненађење

После првог упознавања с мојим станарем, господином Јованом, посеђивао сам га сваке идуће вечери. Но, сада је било разлике у његовом држању. Наиме, господин Јован више није разговарао са мном. Увек бих га затицао за својим столом немом и заузетом. Док је читао или писао, ја бих у време посете седео и саживањем испијао чашу вина.

Онда сам сањао да сам у својој соби, преморен вех и блато интоксинирам, када зачух гласове над собом.

“Господине Јурген! Пробудите се заборга!” дрмусао ме је господин Јован.

Протрљах очи, комешајући се у својој фотељи. Спавао сам у његовом сну или у његовој соби. Спазих да господин Јован поново седа за свој сто.

“Ох, опростите”, рекох. “Понашам се као да сам у сну.”

Господин Јован се насмеја. “Ледао сам га с љубављу. Схватио сам да је прејда мном неко сасвим непознато лице. Био је врло озбиљан, у лику су му биле општре црте осењене тамом. Почех да га се присећам. Загледах по плавињастој светлости која је дискретно осветљавала његову собу. Једино што је један мали рефлектор обасјавао, узаним снопом, хартију пред господином Јованом. Постао сам збуњен. Опет сам се развртао поледом по соби. Шеталица на зидном сату је неуморно ходала у потрази за временом, за даном који је требало опет да се роди. Лагано сам подигао очи. Сат откуцава један после поноћи. Данас је већ субота, дан одмора, почетак неиспуњеног времена све до понедељка. Шта ћу са својим слободним временом? Да поново, неуморно, пречитавам историју уметности? Поново ћу се смејати заблудама неких футуриста који, на основу пехинских цртежа прачовека, сматрају да су земљу похотила бића са других планета.

“Космос је празан”, викнух. “Зар не, господине?”

“Свакако”, одговори Јован, “уколико не усвојите учење о постојању двојног света с оне стране граничних зидина. А дуалност је тако релативна.

“ре”, рече. “Варљивост неусавршености наших чула?”

“Опростите, господине Јоване! Што се тиче Вашег објашњења о трансмутацији Вашег лика, оно је суб-објективне природе. Једино ја, као посматрач, могу дати објективан суд.”

“Испред и иза ствари”, рече он, “нити у њима сами-ма, нема ничег другог осим њих самих! Ствари су, мимо наших чула, апсолутно објективне.”

“Да”, одговорих ја, “у свајам Ваш исказ са малим резервама.”

“Схватите ме”, рече он, “до пре десетак година суб-јективно, објективно као преваходно физичке кате-горије, егзистирао је само у класичним физиковским представама.”

Некадашњи сликар напрезао се да провири кроз отворени прозор теоријске физике, не рачунајући, наравно, ону аксиому да је мисао и сан електронско стање атома. Такво знање било је недовољно за упуштање у даљу дискусију.

“Да!” рече тада господин Јован загледавајући ми у очи, “схватајући ваше дилеме, ово моје објашњење о субјективно-објективним физичким категоријама, схватите као мали инцидент.”

“Инцидент?” упитах тихо.

“Да бисмо постали пријатељи?” настави он, “потре-бно је упознати се детаљно и обострано. А почети од дјетинства, школовања и првих почетака рада, заиста, би било убитачно и некорисно. Човек је дакле... цело-једне једине. То о себи могу рећи на овом важном по-четку мот идентитета. Тако ми је нејасна стварност коју непрестано пречочавају. Човек сам који припада категорији људи који пролазе кроз непознато? Многи од нас се неће вратити. Видите, ипак, експедиције и да-ље креху – пут у непознато. Овде сам одмах сурсо ве-ру у списе, као границе овог света, с чије друге стране – то би могла физикофизици називали трансце-дентним – лежи, дакле, други свет, као двојник.”

И тако, после те исповедне ноћи, наставио сам и

даље да одлазим господину Јовану. Дружење је потра-
јало неколико идућих месеци, а да ја и господин Јован
не проговорисмо ниједне речи. Ја сам осећао да се
ћутањем ковало наше нераскидиво пријатељство.
Лето је пролазило, а одлазак се познавао по атмос-
фери која нам је са првим ужугутим лишћем доноси-
ла тајанственост. Идућет пролећа је господин Јован
отишао некуда на месечно путовање, затим је неста-
ла Magdalena, те су дошли немори и атентати, али сам
чврсто веровао да ће се вратити господин Јован.
Најзад, после другог лутања незнано куда, господин
Јован ми се заклео да ме више неће остављати. Друге
вечери после тог његовог коначног повратка покуцао
сам на врата. И као обично, ушао сам не чекајући на
одобравање. За столом, на коме је опет малени
рефлектор осветљавао папире, седео је Јован.

“Добро вече, господине Јоване”, рекох ја и загледах
му се у очи. Био је тајанствен. Друго ме је загледао док
сам ја у недоумици стајао и даље наскрећ сабе.
Помислих: Како се господин променио Јован? Да није
неко други? Јесте ово је други човек.

“Седите, господине Jürgен!” рече он.

“Modigliani? Јесте ли га продали.”

Насмејао сам се, јер га до тада никада нисам питао
за његове послове.

“Добро сам прошао”, рече господин Јован. “Ту
слику само ја видим било колико пута да је продат.”
Грзао сам своје усне задржавајући поглед на
господину Јовану. Његове руке су мирно превртеле
фотографије по столу. Ударио сам по чаши која је
пала на под. Ставио сам руку у џеп и окренуо се вра-
тима. И даље сам посматрао господина Јована, који
зачуто, не обраћајући пажњу на мене, и даље превр-
таше фотографије на столу. Није видео да сам после
толиких дана сасвим преображен и по оделу и по
понашању. Могли смо заједно да се упутимо у град.
Нисам знао да ли би га требало прекидати у радју. Али

Зависи од вашег веровања. За неког је онострано
реланост.”

“Видите, господине Jürgен, настави Јован, „ја имам
нарочитог разлога, због неких својих осећања, да по-
тежем уопштено питање порекла. Осећајам, овде, да
сам рођен без порекла. Морам признати да апатри-
дност схватам само у моментима лудиности. Али, без
обзира на моје опредељење у младости, мој утицај
више није у мојој моћи. Трebaло је да прође толико
времена, да превладам простор, да прећем у оностра-
но, и да почнем да сумњам у своје постојање. Разумете
ли? Нисам сигуран у своје данашње физичко егзистен-
рање, јер сам се предао успоменама, са оне стране, које
су без порекла. Сада сам ослоњен само на њихово ја.
Моје ја је у њима, и Бештаствени су ту, с друге стране,
те тако свако од нас, на свој волшебни начин, није свој!
Обичан смртни човек је самосвојан без обзира на
наслеђе терета који су му оставили легионари преда-

А шта је са мном?
Нећете ли, једном, утврдити да ја не постојим?
Ућете у сабу и видите да ме нема. Вредно би било да
Ви – а не ја који се, не више својом вољом, интен-
фикујем са онама иза овдaшњих зидина – упитате о
томе. Али, онострано је неухватљиво, и када бисте
били у могућности за таквом једном кореспонденцијом,
не би саопштили моју судбину Вам. Не! Немогуће је
дискутовати с Бештаственима. Изгубили су, једнос-
тавно, осећај за људску истину. Наш Творац? Тај
несрећник је немоћан над нама. Оставши усамљен као
сваки Творац, остао је без равнотеже. Крајњи резулт-
тат, данас, морамо прихватити са свом резигнира-
ношћу, када већ нисмо могли да га преживљамо. Нисмо
ли дошли до оне библијске могућности: онострано
само себе репродукује!”
Праскорје је с мучком пробијало ивице сабе када
се ја трох из својих мучних размисљања те латано
кренух у сан.

Ја сам намах осетио да се враћам својим студенстским данима. Загупих, зато, врата његове собе и подох низ

Од тада, сваке вечери, био сам у другом друштву. Ушао сам поново у уметничке кругове. Било је младих глумица старлета које су, иначе, изучавале свој занат код старих рецителки и ишле, из руке у руку, све бољим мајсторима. Било је у новом кругу и разних сликара и музичара. Почела је наша ренесанса. Нови филм је све више био запажен. Fassbinder Kainer Wert. Он је био тема. Нисам разговарао са господином Јованом, али сам га виђао у друштву једне младе и згодне жене. Лепотица беше врло позната глумица. Господин Јован је увек био добро расположен. Подизао је своју чашу пића и наздрављао ми, али како није пио, само је пуну чашу пића држао на столу, увек после наздрављања враћао ју је испред себе. Нисам више имао разлога да разговарам са њим, нити да га посећујем. Али, убрзо – на моју жалост – надох господина Јована, свог верног пријатеља, нареду собе са прострељеном лобаном. (Мада ви кажете да је убијен испред хотела). Рупа беше на челу, а кроз њу је цурила крв у танком млазу. И по мојој констатацији, господин Јован беше убијен десетак секунди пре мог доласка у његову собу. Време мојих посета Јовану било је у бити познато. И то вам је, господо, веома добро знано: после његове погони- је потписао сам документ, пред истражним органима, о идентификацији убијеног. Без сумње, преда мном лежаше мртав мој врли и поштовани пријатељ, господин Јован. Измазна рупа на темени беше широка. Убијен је старомодним револвером великог калибра. Приликом увиђаја, те записао затечених Јованових ствари, ницет другиот у соби није било осим: неколико пари скромних одега и књига у витрини. Новца није било, као ни оних сиљних папира и фотографа које је он гледао док сам ја био у соби.

Мелутим, идубе вечери, по свом старом обичају, успех се, у собу покојног станара. Седох, као и толико

пута раније у фотелу, преко пута писачет стола. Напуних себи чашу вина. Док сам испијао вино латано сам подизао главу бацајући поглед на некадашњи Јованов сто. Беше ми веома непријатно и на моменат осетих зиму за леђима. С тугом сам се сетио, када видех празан простор иза стола, много пута различитот лица господина Јована. Неких дана лице је било љуто и претеће, а неких питомо и мило. Опет се замислих над менама Јовановог лика и покушах да представим визуелне варке својих чула. И на моју жалост у не успех предочену. На столу не беше ни Јованових руку, нити хрпе папира и фотографа у које никада нисам заврио. Гледао сам и даље по столу, док сам наливао чашу вина, као да сам – и то ми би врло непријатно – очекивао долазак господина Јована. Онда чух тихо померање браве на вратима. Повиках:

“Изволите!”

Тада отвори врата. “Чудно”, рекох полугласно, када спазих да на степеншту нема више светла како га бејаш упиано, пред долазак. Неко је утасио светло? Сада притиснух прекидач и упалих опет светло. На степеншту не беше никог, нити се чуо било каква шум. Кључење од улазних врата имала је, поред мене, само још моја жена и чувар. Поново сам се вратио у Јованову собу затварајући врата за собом. Ипак постоје два Јована?

“Не буди нервозан”, рекох себи, “и у оностраном има смрти. Размисли о свему хладнокрвно.”

“Обичан привид”, мислио сам, “Краткотрајно халу-цинантно стање с обзиром на моје јучерање и данашње напрезање.”

Замислио сам долазак некадашњет пријатеља и ево визије. А ствар са уташеним степеншним светлом? Ту сам потпуно сигуран да сам светло упиано пре него што сам пошао степенштем. Као и обично на степеншту је горела сијалица. Нисам знао разлог убиств

ва господина Јована, али сам се утлашио да ме неко не

вртао са свих страна. Занимала ме је тајновитост нат-писа на пољећини: "Раћам се из свог оностраног лика." Откуд на фототрафији озбиљан господин Јован? Ако замешљено могу оживети и иживети, зашто тако нешто не би било могуће и са господином Јованом? Стварати себе према оностраном лику свом значи поновити божије дело. И док ја замешљах о стварању хиљаду копија, пређе преко лица нека сенка, или игра светла. Подигох главу и затледах се у улазна врата, јер ми се учини да је отуда долазило светло.

Каквог запрепашћења! Каквог страшног виђења! Кога ми се подигла на глави, а образни мишићи ми се намах укочише. Невероватно, па то је господин Јован! Да, ево га, још стоји пред застакљеним вратима мог уреда са подигнутом десном руком над очима. Очигледно, напрезао се да утледа унутрашњост полу-тамне просторије. Затим, господин Јован, спусти руку са очију. Навикао је свој поглед на попутаму прос-торије. Напољу је било светло и лик господина Јована беше изванредно видљив. Полагано, не знајући ни сам збор чегра, маших се свог цела са револвером и ухватих се хладног оружја. Или је то ледена била моја рука? Неколико часака, а можда је прошао и читав минут, господин Јован је још посматрао унутрашњост мора уреда не обазирјући се на врло ретке уличне про-лазнике. Онда покрену браву на мојим улазним вра-тима. У трену сам и ја реатовао. Не склањајући поглед са браве видех да се квака подиже, а господин Јован несташе са мојих врата. Са пиштољем у руци прирчао сам вратима и увидех да су закључана. Отворих их левом руком и излетех, са револвером у десној руци, на плочник.

"Шта је то било", чуо сам питање, "Покушај крађе или напад?"

У првом тренутку нисам одговорио, јер сам полте-дом тражио господина Јована, али осим неколико жена у близини и групе мушкараца који су се гласно смејали, не беше никог другог.

Да бих показао како сам у соби, почео сам да прекидам Hamino свирање вучкући тешке кораке, подупрте штапом. Затим сам се затледао по празној соби. Погледај ми се зауставио на фото-уљану копију "Онострано" коју смо моји пријатељи и ја назвали "Зидине". Закалатих слику те је скинух са зида. Окренуо сам јој пољећину. На њој беше утиснут печат овере са бројем пет. Господин Јован беше један од првих купаца тих копија "Оностраног". Затим сам преазно латано руком по пољећини слике чије плат-но очигледно беше двоструко. Интересовала ме је техника којом је та рабена фото-уљана копија. При-дну, уза сами рам, приметих, под мојим мајсторским осетљивим прстима, незнатно задебљање у платну. "Нема сумње", помислих, "овде има нечет." Прибли-жио сам тада својим очима део рама испод задебљана и видех да је запрљан лепилом, за разлику од осталих, чистих делова. Тада сам пришао вратима стана и заклаучао их. Повратио сам се фотељи и танким ножићем почех пажљиво да одлепљујем платно, и пошто одлепих платно од дрвета, почех да извљачим тањи картоначни из дуплог платна. Погледах радозна-ло. Била је то фототрафија господина Јована коју је сакрио са оне стране платна. Онострани лик Јована? Лепком поново уредих репродукцију. Фототрафију, једину успомену на господина Јована, страх у њеп. Фото-уљана копија поново заузео место на зиду. Задвољан овим проналаском попих још једну чашу вина. На степеништу је сада горело светло. У путих се у своју собу. Зашто је Јован крио фототрафију? Те ноћи нисам могао дуго да заспим.

Идућег дана, око пет часова, затворих своју дирек-цију на један час. Био је понедељак, а то је био дан нај-манјет и готово никавог промета, те убрзо седох за свој радни сто, завучен у удубљење зида, одакле сам могао дискретно, неометано, да посматрам по улаз-ним вратима. Извадио сам, по ко зна који пут овог дана, фотос господина Јована. Затледах сам га дуго и пре-

“Ох, не, драги суседе!” одговри тада, “само неки неурачуљиви момак који често завирује у моју дирекцију.”

Врати се. Унутра ме је пресрела ушашена секрета-рица.

“Шта се десило?”

“Ох, ништа”, рекох, али сам био свестан бесмисла речи које изговорих, јер приметих да ми је револвер још у руци и ја га несретно српах у џеп. Секрета-рица ме је и даље запрепашћено посматрала, те се збуњено уздахнула. У џепу сам описао слику господина Јована. Револвер ми се беше прилепио за бутину, те облачећи мантил изађох из дирекције. Такође ме је збуњено гледао и шофер. Куда сада? Мислио сам док сам упу-зорвао обезбеђење. У полицију? Од те помисли, зачудо, осетих дрхтање у колену. Прексидноћ је убијен господин Јован, потом сам потписао записник о иде-нификацији човека са проскрељеном лобањом, а што је било нормално, јуче су га отпремили у ковчег са провидним поклопцем, а данас? Данас тог истог мртвог и већ покопаног Јована, са свом неумитном жалопћу за трајичним људским судбинама, пријави-ти полицији. Невероватно, чудновато, оживељот Јована значи, са две велике рупе на лобањи, и испуре-лим мозгом, који ево вечерас досађује свом пријате-љу, и станодавцу, пријавити полицији. Зар је то верно чување сећања на човека који је био део живота, или сам, дакле, изгубљен и луд? Шта је остало од господ-ина Јована? Његова идеја о њему у мени, или је Јован данас нова својеручна онострапа мена коју не схватам? Не – закључих катеторички – не смем ићи у полицију. Затим се ужаснух на једну другу помисао и тако јасну могућност: полиција би ме одмах стрпала у лудницу! Паранојик, опасан и наоружан револвером! Али не, зар ја још мислим да са друге стране постоји лудница. Размишљао сам: нешто негде није у реду, мимо мојих свесних претрасуда о могућем, о реалном. Но, пусти-мо сусрете са Јованом крају времена и можда забо-

раву. Ипак, моја сумња да постоје два Јована?

После тога, до седам часова и тридесет минута, обишао сам још два бистра где нађох старе пријате-ље који ме топло поздравивше, после дугот одсуства из њиховог друштва. Све сама сликарско – музичко – глумачка елита! Био сам стари опуштени бoем, безбрижни Jürgen Holbek, као у данима дружења са сестром MagdaLenom. И моје пређашње дружење са њом је било затонетно, то тек данас видим у правој светлости.

Враћао сам се расположен књи, чак и одушевљен обновом својих пријатељстава. Убудуће, морам се постарати за честе и присне контакте с пријатељима јер сам некада, као и ове вечери, припадао тим људи-ма који живе у XIX веку. По старој навичи, одмах се упутих у собу покојног господина Јована. Тихо сам певушио када упалих степенито осветљење. Брзо сам био пред вратима мог доскорашњег станара. Застао у недоумици. Помислих: Да се вратим? Али, тоњен упорношћу ставих руку у џеп и описах свој револвер. Тако уђох у собу. Пре него што сам успео да седнем осетих празнину на зиду. Ле, па слика је укрadena! Погледах затим по свим зидовима, и сви они бејаху празни. Нема слике! Извадио сам из џепа револвер и откочио га. Затим одох у женину собу. Моја добра Напапа спазивши ме, подиже своје птем-ните очи са књиге дубоко заваљена у фотељи. Када, мало преплашена мојим нервозним изгледом, прек-лопи књигу, спазих да су то Оркански висови. Насмејаш се.

“Мила моја! Докле ћеш гутати странице наших прабаба”, рекох. Пољубих је у образ. Орасположена, она ми узврати пољубац. “Молим те”, наставих, “поби са мном до собе покојног господина Јована. Показаш ти нешто веома интресантно. Хајде одмах!”

“Хајде”, рече она. “Али знаш да у ту собу нисам крочила, откако се доселио господин Јован.”

пренешено, или је оно студија госпођице Gretchen. Најважније што остаје од Вештаствених је рукопис који је обелоданила госпођица Gretchen, заједно са господином Јованом.

У првом животу Јован Палигор је припадао Вештаственима чији је рукопис уништен, а делимично и закопан. Тадашњи Јован је убијен или је умро у бекству. Ја сматрам да се сакрио у манастиру заједно са рукописима, и да је у том манастиру и умро. Манастир је потрпан још за време тадашњег Јовановог живота, а да он није желео да га напусти. Остао је и даље пишћих као да манастир не потрпавају и као да може, опати без бекства.

Јовановом новом животу постепено су му се обнављале раније способности – знање, и просветљење – тако да је успео да нађе рукописе које је сам сакрио. Нађене рукописе је превео, преточио на савременни језик, и омогућио рад госпођици Gretchen, да би касније доживео судбину Лаоокона: Убијен је јер се супростављао историји какву предвидје Бог.

Остале су још две иманације господина Јована. Затражих, зато, од ћерке име општине у којој се налази Самоњики манастир. Написах писмо председнику општине да ми пошаљу проспекте, карту и фотографије манастира. Лично не очекивах никакав одговор. Међутим, убрзо добих информацију. Проспекта није било, али су ми, уз извештај, послали десет фотографја манастира. Одручио сам одмах да пошаљем Gretchen у Србију како би пронашла и разгледала манастир. Али, где разочарења. Не само да Gretchen није пронашла манастир, већ су је општинске власти одвеле у најближу цркву у граду, и убедила је да је та зграда, поред општине, Самоњики манастир. Зато је Gretchen одлучила да сама настави са трагањем. Обишла је брда, села, планине. Посетила је многе цркве и манастире, и на крају, сазнала да се ради о манастиру за који знају где се налази само три

на револверу. Жена је радознамо гледала по празној соби.

“Значи”, питала је, “господин Јован је убијен за овим столом, изненађен, док је радио?”
Прекинуо сам је пошто сам осетио да ће ме детаљно испитати о убиству?

“Да, тако је било. Но, реци, молим те, шта видиш на овим зидовима? Шта? Поби са разгледањем од врата?”
Напа је почела рећом од врата на лево да загледа сваки зид.

“Ваш ништа”, рекла је. “Сви зидови су празни. Осим великог лустера ничег нема”, одговори спуштајући свој поглед на моје лице.

“Молим те”, рекох, “почни све испочетка, али другим правцем!”

Напа је изнова погледала плафон и смешће се рекавши: “Резултат ове чудне претраге истоветан је првом разгледању зидова и таванице.

Погледали смо, затим, заједно под тепих. У два ормана, у библиотеку, под кауч, под сточић, под радни сто и по фиокама.

“Да ли је било какве слике у соби”, упитах?

“Никакве слике нисмо пронашли”, рече она. “Зар слике нису остале у Југославији?”

“Крајена је скупоцена слика, из заључане просторије, бившег станодравца, покојног Јована.”

Ипак, постоје три Јованова лика. Ја сам их бар тако видео? Требао би пронаћи три фотографије и спојити све ликове који ће се видети у једном из којег су иманирали. Такав јединствени лик отићи ће у Самоњики манастир и наставити са Вештаственим учењем. Некадашњи Јован, Јован из некадашњег живота, развојен је на три дела и зато се мора вратити у једну личност. Колико сам ја знао један лик Јована је био мртав, а остала су још два. Један ме од њих протони. А где је други?

Сада више и није у питању да ли је секта Вештаствених постајала или није, да ли је њено учење сасвим

човека. Један од њих је био мртав. Он је и открио Самоникли манастир. Ушао је у њега. Узоо је свете предмете и нестало. Бог га је сустигао и казнио. Друга двојица су поново прекрила манастир земљом. Жена која јој је испричала ову причу, чекала је повратак ове двојице, и неспрестано сањала манастирско знање.

Ако је мртав један од тројице Јована, могућност њихова спајања је бесмислица. Сада је могуће да се споје само њих двојица. Треба пронаћи те две расцепљене личности, у овом свету, и приближити их.

У следећих сценах од претјехних сенки прошлости музичког ми постаде још дражи. То је степиште, господо, као што вам је познато, дражесних нимфоманки, незбојки, уметника, сликара и технициста. Они су, пре свега, заузели будућношћу овог света, њима на смену увек лежи добродит човечанства, а то ће рећи да су их разни прорамаи толико ансоровали, не може их нитересовати свет уместности, а пототову онај путени свет.

Посматрам једне вечери те људе окупљене за столом. Пајњу ми привлачи профил једног лица: човек је седео леђима окренут и затледан у зид. Писам латано са једном балериномо припремајући се за наступајући програм. Иначе, по сили своје професије, и у свакидашњем животу, глумци су наставаљали да глуме; да виде себе у туђим улогама. И ове вечери сам тако видео своје пријатеље, завидјећи им на тим њиховим различитостима, иако у основи лажним, а које су их чиниле увек свежим. У друштву глумаца осећао сам се увек преображеним. Отресао сам се техницистичке тврдиње, која ми се до тада подвесно увукла у мозак, да култура мора да се базира на науци идући за својом првобитношћу.

Будио сам у леђа човека чекајући његов покрет и сенку лица. Упитао сам се: "Да ли овакви људи, кроз целу људску историју, у свему, те и у најбездолнијем окретању главе, која личи на неку познату, виде сумњу, подозрења и фанатичне трагове; наше вечите слике о идентичности за којима трагамо."

"Ово је, девојко, искушење које наговештава мој поновни сусрет са сенком моје прошлости", закључих. "То је ипак господин Јован!" мислио сам. У тренутку се утаси светло у сали. Окрестох се махинално позорници. Музика започе тријумфални марш. Застао сам очаран силом која се указивала. Десетак раскошних девојачких торзова под којима су се делујале сукањнице извијане у општром маршевском ритму. Музика беше најава програма. Подох тамо, пробијајући се кроз редове столова. Када сам стигао до врата погледах човека окренутог леђима. На своје изненађење спазих, до тада, невидљиву статуу наге жене, осветљене дискретним светлом, у зеленом тону, у коју беше затледан господин Јован. "Несумњиво! То је он!" рекох себи обливен знојем док сам и даље затезао свој револвер у руку.

"Није ти добро?" упита ме непозната балерина. "Ништа, ништа", рекох. "Ледајмо програм."

Са позорнице се чуо чарлстон. Више није било оних двадесетак девојака у сукањцама. Сада је играло пар нагих балерина. На позорници палило и тасило светло, разливало у најразноврснијим бојама. Приметих до господина Јована једну жену и човека који су ми били познати. Држао сам грчевито откочен револвер у руку, уперивши га у леђа човека за кога сам мислио да је господин Јован. И онда, наглим покретима главе, унесох се у лице човеку кога сам тражио.

"Не! прострјуа ми мисао. "Не! То није Јован."

Затим видех јасно и другу два лика. Мушкарац ме је познавао и смејао се. Рече нешто. Онда ме представи. Схватио сам тежину своје заблуде. Посматрао сам и даље, ћутећи, лик овог плавог човека, сигурно нордијског порекла.

"Опростите, господине, Ви сте?" упитах тог незнајца.

"Ја сам сликар", рече он. Леп млади човек који је тек, сигурно, превалио двадесету. Овајлиног и препланулог лица, нежног и женственог, а што сам тек сада

спазии. Како се природа поитрала с њим! Осетио сам нелатогдност у очима младог сликара: "Уважени господине", рекох. "Извештавам се због незване посете Вашем столу."

"Али, господине", рече мој познаник, "мислим да ће моје пријатеље обрадовати познанство са Вама, великим знацем и колекционарем уметничких антиквитета. А посебно нашет младог сликара."

Али, мени је и даље била непријатна ова параноидна ситуација. Брзо платих. Растадох се од својих пријатеља. На улици ме опшину свеж ваздух.

У освићу ноћи, проведене у својој соби, трпих се из сна који ме беше ухватио на угодној фотељи. Протрљах очи и при белој светлости утледах, у утлу, бућот помоћника који ми беше додељен ради надрора над собом господина Јована. Овај је хладнокрвно повлачио густе димове своје цигарете загладан у једну књигу, са преозбиљним изгледам каква му даваху осветљене и велике очи. Усправих се у својој фотељи да чујем сваки шум који је долазио из ходника прејдовановом собом, као и све шумове који су долазили из његове собе. Но, у њима је владао савршени мир. Иза прозора беше изашло сунце. Ружичасто пролећно јутро се будило од тешке ноћне море, која је у овом напетом очекивању сумњи требало да демаскира тајновитост у Јовановој соби. Учини ми се да се крултајанства, којим је обавијен господин Јован, коначно мора затворити. У мртвој тишини своје собе размисљах о ефикасности ухођења господина Јована и заључих да је он веома проничиљив. Зато сам и обупртрагу врло дискретно презео. Нисам излазио из своје собе, док је Напа са мном. Ни она се не сме удаљавати из моје собе. Докле? Верујем да се ишчекивање неће отегнути у бесконачност. Два дана провејдена у затвореној историји чинила су ме безживотним, уз Напе која ми је била посве туђа и непозната. Преда мном је стајао доручак и ја га похлепно погледах. Но, требало је обавити, пре свега, јутарњу

тоаегу. Устадох и подох у купатило. Ледајући кроз отворени прозор купатила, доле на реку, учини ми се да видех изданке неких огромних печурака изниклих из земље. То свакако беше уманена стабла дрвеша и бокори озеленелог жбуња. Видео сам људе који су негде журили стазама, а знао сам да мећу тим пролазницима има дежурних агената. Кога ћу ја ових дана ухватити, помислих? Да ли је могуће и није ли лудачка идеја у мени, да ћу покушати да ухватим покојног господина Јована? Но, има ли он копије? Да ли је то што сам га идентификовао стварно мит о њему, или је могуће да се појави нови материјализовани господин Јован? Без обзира на његово стварно постојање, склоп сам веровању да сам ја сам створио мит о њему, из личних ритуално-филозофских разлога.

Ослушнух. Уо сам тихи сигнал. У Јовановој соби беше опет мирно. Устадох и придох Напи. Чух над типот предмета у хољу од кога врата беше напола отворена. Крајичком ока опазих црну прилику човека који тек затвараше врата. Незапнати посетилац и даље стајаше леђима окренут, те покретући се латано осмотри по хољу. Схватих да посетилац није било који човек, јер се претходно морао најавити. Подигох своју десну руку у магновену дохватљућу пиштољ. Незананц се окрете, те се ја баших на под. Чух звиждук метка над својом главом. Опалих истог тренутка из свог пиштоља у правцу непознатог човека, иако га нисам видео будући да је овај променио положај. Мој метак се заби негде у улазна врата не погодивши напалача. Затим видех да је хол празан. На поду беше оборени кишобран. За мном је ходала журно сенка Напе. Опрезно отворисмо врата, са упереним пиштољем, али у ходнику владаше тишина. Подигох поглед ка вратима Јовановог стана која беше затворена. Полако се попех познатим степенштем. Чуо сам пригушени шум. Дадох знак Напи да отвори врата, стајући пред њих са стране. Док се она хватала за браву, ја поново чух, сада врло гласно, јепане у

Јовановом стану. Нагло се отворише врата гурнута под ударом руке. Приметих скок неке прилике коју у првом тренутку спазих.

“Не путајте”, чуо сам глас непознате прилике, те на своје изненађење видех да пред собом имам немоћну и уплашену жену. Очи ми се заматлише као да ће изаћи из света таквог виђења и не могах да погледам лице ове нежне жене сишло са какве средњовековне фреске. Спунштајући свој пиштољ мени се очи поново раздистрише. Погледах главу са изразом мучнине која ми се спустила на науснице. Заледях се у жену пред собом. Запрестих се. Згрчи ми се лице. Према мном стајаше Јован, али у женском обличу. Дуга црна коса подавијена падала је на нејака рамена, са узаним оквратником халјине; даваше изглед редовнице из прошловековних самосатна. И њен блати поглед покорно се шетао по мом лицу. Осетих непријатност те нервозно припалих цитарету. Спазих сто у соби, и разобијене флаше.

Чудно? Увек када гледам лице господина Јована, њега замени ново лице. Не могу да приметим његов нестанак. Једноставно, када приђем особи која видим да има лице Јована, појави се нова особа пред којом занемим. А сада се појављује нова могућност: особа женског рода са Јовановим лицем. И док гледам ту жену она добија тврдоћу у изразу лица, то више није млада жена, већ лице поприма тврду и опори израз, моја стваралачка машта црта облике око очју, око усана, као време које ће стићи, докрајчити је. Сучоен сам с трансформацијом лица и он се трансформисае добијајући црте Јовановог лица – као неминовну непријатност, у физичком подиру с ликовима који су нам одвратни, туби, етоистички и уздигнути над осталим људима које сматрају – због своје замешљене препотентности – бићима нижих врста. Од тога ми се згади, и нервозно притиснух опуштак цитарете, све више у обрисима и покретима особе препознавајући кћер Стетхен, можда некадашњу Јованову љубавницу,

са његовим ликом.

Не! Коенцидентција више није била могућа. Поново сам морао да консултујем Јунга. Па толика сукцесив-на коенцидентција? Уплатио сам се. Зар је тај трећи лик, забога, лик моје кћери Стетхен?

Збуњен ликом своје кћери, сумњао сам да је она измислила Вештаствену секту о којој је писала студи-ју – као што је уосталом и Ортен измислио Јована Непознатог и његово учење – али да измешљотина моје кћери не остане усамљена потрудио се господин Јован имајући већ лажне рукописе Вештаствених. Није рукописе открио госпођици Стетхен, већ је неперестано дотурао само преводе Вештаствених списа.

А и не само Јован.

Неколико фотокопија оригинала разних рукописа стигле су из Југославије и Грчке. Фотокопије су се умножавале као и преводи Јована Платгора, да ја ниједног тренутка нисам претпостављао чиме се господин Баби.

Тек је моја интервенција у обдипотекама у Југославији и Русији показала да нема никаквих руко-писа Вештаствених. Чак људи који су ме информисали нису ни знали шта значи реч Вештаствено. Међутим, обдипотекари су потврдили да је кроз њихову админ-истрацију прошло много писама, међу њима, била је и адреса госпођице Стетхен, али они нису знали шта јој је стало.

Поново смо на почетку.

Rukopis Veštastenih

OVOG TREŃUTKA ZNAM DA JE PRETHODNI
DEO OVE KNJIGE BIO PREDGOVOR TEKSTU
KOJI SLEDI

Kada nastavite da citate sledeci tekst prepostavite

da prethodni niste citali.
Citajte novu knjigu.

Поводом извештаја полицији господи-
на Јургена Холбека:

Господин Јурген Холбек, поштовани индустри-

јалац, није узнемираван поводом овог извештаја.

Господин Јурген је емигранта Јована Палигора

(псеудоним) познавао само као госта у својој кући.

Видео га је укупно три пута, од тога последњи пут

мртвор, да би поштедео своју кћер Гретен, и није га

могао препознати.

Можда је писмо полицији послала и госпођица

Гретен, јер је створила хипотезу о постојању Вештаст-

вених; и не само да је створила хипотезу, већ је – као

и сваки научник – живела у њој, уљачећи и пријатеље

у сопствени хипотетизовани живот. Како је секта

Вештаствених само хипотеза, тј. измишљена, госпођа

Гретен, после измишљања, није могла да контролише

дешавања око Вештаствених. Фикција је покренула

низ реакција, јер уљачећи у стварност, људи нису знали

да постоји аутор вештаствених текстова, те су се

понашали према њима не формално, већ кому-

никацијски, што је условило неспоразуме између две

помешане фиктивне стварности. Као прво: Лошло је

до одређивања фикције у стварност, а затим су се

људи понашали као да хипотизирана стварност пос-

тоји. Таква измишљена стварност је однекла неколико

живота.

Гретен није хтела да се одрекне пријатељства са

Јованом које ју је толико узнемо. Али се одрекла

потраге за рукописима Вештаствених: зар њене очи

смеју да гледају оригинале?

I

Орао

Орао је цар летилица.
Добар је млад. Сто лета живи без туге. Заливају му
се очи. Не може да лови, те се вине у висину небеску
и ходи на рајско блато на истоку.
Падне на прост камен. Седи седам дана на камену.
Спадне му сва болест на камен. Остане му заборав на
камену.
И седи насупротив сунцу. Затледан је у прошавању
старост. И када се разгреје од сунца, очисте му се очи
и буде као млад.

И на маргинама књига

Титрају на сунцу угљенисани монаси, у опртаним
угљавима
А рукави црноизачки, залепшани над стамнатим
дворима, и жетевци себарски сви помрли, свети као
сенке уред будућих житишта
И велможа на неухрањеном коњићу, као сваки
мртав јунак међу оживелим кљастим себрима, појави
се на маргинама нагореле манастирске књиге

И Он Безимени

Дуго гледаше Безимени, држећи перо у чврст
загрљај прстију, насликане јеванђелистe, сећаше се
хеладских, распевааних пртача и илуминатора.
Остави кратковечни запис о преступу прстију сво-
јих:
*Смштеном умју је моћуће одбети од заборава а
оваквом Премудрости не отавапа гверу.*

Себрова браћа, сликопишчеви садружбеници, призиваху мирење људи и ствари, свих оних затечених на обалама Маргума, надомак Нисе, и покушаваху да спаре камен и ветар, плач и леност, бујесловље прноризачких преписивача са кратким слоговима моћ, јед, бој, смрт, Бог, што на живописичевој слици створи незалеживе ране, у стварним променама душе и тела, оплаканих у папирним савијуцима Безименог преписивача који и даље жућаше за исцртаним првоточним дрвним иконама.

Цртах у станишту, Ђу у деспотовским одорама набављеним у Дубровнику. У жежех јој, манастирским зезтином, змијолике шаре, извукох јој скрите јој пре-варне ноте.

Тражих исцелитељске речи у креди и бојама. Довикнух Јол са опртавајућег словара: “Занела СИ продужно све до стотог колена. Испод мојих властелинских руку, изаћи ћеш у облику пртачког знака, обскожена, пробитог пупка, ради утрјеене моје личности.”

Сневах је грешно ЂЕН верник и тражих казну од Безименог: “ОНА имена нема и не чује. Увек када је дозиваш и са ЂОМ речи менаш друта се јавља. Чекај ЂЕН пород на маргинама нове књиге брата Безименог.”

Рат почињаше на слици.
 Увек рисовах њу, а преко ње пртах коње и војнике,
 змијске утваре и трагове медвеђе. Из слика, из сим-
 бола црних причу.
 Бришташе пар јабучиловe ждробадн после битака
 под Моравом.
 Савијаху се телеса папирнатих живописичевих лута-
 ка пред изгуделим иноверницима. Стопала утиснута у
 песку стврдњаваху се. Шуме над пешчаником ожи-
 веше гласовима зачуђених похлепника наоружаних
 копљима.
 Заталасани као мравинаци, себарски ратници са
 моравских плавишта Заграте, јахашу и у сну, и одз-
 вањашу њихове команде. Ледашу ратници ступ где
 силази с неба. Из њега излазише пламене луче. И са
 јарошћу паљаху лица ратника, и отњени људи са ору-
 жјем у рукама и са жестином гонаху их, секући
 њихове кукове. Виноградe и многе војке из корена
 посекоше. И њиве многе понеле, које дају плодове на
 храну људима, такође заповедише да до конца иско-
 рене.
 Кукаше планински путевци, руњаше се остављена
 земља, ницаху хумке међу тубинским шумама нест-
 варних људи које су ратници копљима продали.
 Када се појави месец, сред сликаревог потеза, у
 заносу пражубави, ратничке похаране ствари, општи-
 ше счастопољно.

Рат почињаше у речима. Хлеб под живописачком
 четком беше умрљан крвљу. Би поједен од надзатр-
 латских летелих ала, отргнутих одраном људском
 кожом.
 Чух илирско-словенске убилачке запове.
 Чух речи оних што песнички помреше, оних што их
 живописачки оживљавах, и оних што на будућим рати-
 штима лелекаше.
 Страдаху многе кћери, у свом усхиту пред непозна-
 тим силним коњаницима.
 Плакаше земља. Убојници се множише пред зид-
 инама ксенодохија. Мушких стопала не беше у песку.
 Узалуд беху изгинули сви онострани, и сви овострани.
 А коже са којих је црноризац грешни одрао
 најубавије речи славе, победе, покајања, и саме про-
 бојене, лепршаху по беспутиштвама Заграте. И то
 беху одсликане ствари природе, видљивим и же свем и
 невидљивим.
 Разголићени и осивели ратници постајашу наједном
 побднички по милости сликаревог надахнућа.

Који нас прогнаше као недоучене, несликовите, жаробојне завидеше непознатом монаху. Овај рече: “Васљубљени, ево се сада спремам ума слабога, смис-ла худог и смртнога тела мојег и хоћу да принесем достојне похвале ОНИМА. Слушасмо ИХ и разумесмо. И неки сведоци остае од ЊИХОВИХ дела.”

И врже нас варљиви страх, и одступивши од свога ума почесмо бежати, слепи по гори, у истини као у онога којег бес гони. Учитель богослагрешених монаха и блажених несловесних себара, покуша дахом да умилостиви лукавога.

Друг проришчев, видевши шта се догодило, поче гонити садружбеника, не би ли га могао задржати. И стиже га на среј горе, и свезавши га на онако, доведе га пред пијане себре.

Трошне ствари тек изађоше из љуштура поро-бајних. И учитель, језикословац, рече: “Све ствари почињу на својим слично људским кос-тима. Будући чак и папирне, као знакови небески, или да су од камена, дрвета или печене глине. Све оне имају порода и скривене очи. Ми идемо кроз небески бескрај отечаствених и оживелих ствари.”

И рече: “Ствари не знају за господства скорашња, већ друкју са самотним људима, осталим без рода, без пријатељских речи.”

И његове речи капяху као плач у мени.

Гледаше Непознати монах, учитель наш, у бескрај-на зеленила, по којима су топтали коњи без срца, и мучке боје на лицима израбљених носача. И умне очи му добише тебоне, мада сликовите визије, живих ствари, мимо постојећих телесних. И своје тело остави међу пијаним себрима, а душу уздиже у облаке који ишчезаваху у небу једином.

Књиге наше изжезоше, и нас изжезоше. И учитель нашем језик урезаше у његово грло, и нас изгнаше. И ставих наук који непознати рече у самоглаје преписанот петокњижа нако у речи не унесох шкргут помомљених зуба, пуцање врба, ЂЕНЕ речи пркосне, нити бестидне речи на чију се помисао ушлаших те оставих черњилницу.

И свякох речи од одежда туђинских, и гледах дубро-вачке нарове и лимунове као једре речи. И сви Безимени ставите наше речи у књиге кните. Нека буду с њима. Нека мисле да су њихове.

Понудите им одлакавеле биљке, осисавеле птичурине, окривлене лавове са дечијим лицем. И нека вам сачува Господ здравље од урока, и глас од калуђерских покуда, а тропна тела од пескова Зарве. Али, ја заволах братохудно, тај разврат нови, и падах у боје зелене, и гледах у стопе брата ми Безименот.

И пресраших се визија махнитих слова, рукописача и илуминатора, и дијака непознатот, и намерих свој бесгелесни ход обезвезданним бојама, и по несветотрд-ним словима слугу списатељских и живописачких. “Но, сто, са черњилницеју и поспалицеју, и све песком засуте боје, понеси са братом Безименим!” И слику гробих речи, над дугим путевима, од ужарених кровова, до надстрешнице учмале љубо-стиње, носисмо бежећи од туђинских боја и речи.

II

Слово о себрима

1. Десетог блиског века записа франачки летописац **ЊЕНО** часно име из земље нам Сирбишта, из рода нурског и кимберског по имену Симбера, Сораба, Србов.
2. Беше тек скинула своју речну бегу кошуљу, те би записана као тобожња кћер Деметрине дадиље у књигу варварских, кужних.
3. И беше **ОНА** долазећа са филибарског пута, дњепарско-балтичког, у ове стране мезијских беспугишта, сред река позне Заграте.
4. И уписах копљевита хеленска слова на слици о **ЊОЈ**.
5. Носила је црнокудраве безгћанице робинице **Брисиде**, **Ахилејеве** љубавнице.
6. Имала је колена од кованог гвожђа, бутине испуњене кречним прахом, лице **ЈОЈ** је било сјама-то као да је са испошњених њива себарских сневача.
7. Нагих дојки, боја првених гупчијих кљунова, слаткожарним млекоком дојила је **ждрепце**.
8. Прживела је похару кужних те јој црни маги лечили саплеменике што и на **ЊОЈ** остави трага.
9. Свтачила је прслук одбијајући порочне живописчеве покличе.
10. Пол сам јој зачудо, мада безгћој и седефастој, при миловању свог живопишчевог улљена, овагних очју, тешко распознавао.
11. И ноге **ЈОЈ** наопако, на челу, почеле – сред целе дарданске **Арсе**, и себарског **Раса** – да расту.

1. Херодотови Нервои, илити Аристофанови Кимбери, опатроси, од истог оца и из исте матере слушаху будуће царске похвале.

2. Не знабаху тајне записи, који беху без прозора у којима није живео нити се чуо свет. Слова су била замке у које се хватяху путници заглуда преписивачког у земљи Дарданаца, Бруга, Миса, Итира и Алмана.

3. Дотадашњи рапсоди, трагоси и комоси потписиваху своја звучно-сликовна дела сулудим знацима:овнујским, рибљим, зодњајчким.

4. Срицао сам знаке неких сламанатих ларви. Нури! Кимбери! Сербзи! Сербзи!

5. Живописчеве речи беху о сили, о неправди, о нехтељу, о бескрају воље себарске за друтачијим живљењем; нас грешних синова загрлатског сунца и кћери пешчанске земље.

6. У атару Маргума, и Загрлатских Река, као преко мостова, процаваше опртана, обојена, озвучена сло-варска знамења, и под навалом кипа растопише се у варска знамења, у нејочу, о прастаром Сирбишту, као у свим незаписаним сменама путника.

7. А ОНА: замућеним живописчевим зеницама, ојори до стомака ната.

8. Поточи живописац, раб Радослав, димом са домаћег загрлатског огњишта, разатнаше појеве пастирских дивца.

1. Зближисмо се на путовању по новој земљи Седара.

2. ОНА је носила кондир вина. Ја, поставши живописцем, држах у рuci обредно гушче перо.

3. На пресахлим изворима пешчаре слушали смо урлике меведа. Дивљи вепрови су забадали зубе у стопе отиснуте у песку.

4. Клопарали су себарски жрвњи по Моравишту. Маштом дочаране поточаре и ветреначе ломиле су помљарске кичме, али уместо жита – које су носили царски казнаци и провештијари – себри су добијали плеву којом су прекривали прозоблу леву.

5. Тешисмо се у греху опчињени липовим лишћем. Белмошки ликови бежаху мимо мојих очју; препознавао сам их у оном другом, оностраном, делу слике. Болесници у ксенодохији стенаху у ритму павнових крштана.

6. Тако, подно Болвана, у време заслепљујуће блискости сунца, које се тек беше вратило са северног починка, лежаше ОНА:

7. Са планине загрлатске допираше лавез ЂЕНОТ проганот пса.

8. ОНА говораше о ренатим птицама очврслим у летће сенке.

9. Своје срце беше скрила иза светла, а сећање на мошти прекрите речима постаје блуд на оживелом папиру.

10. Ђилибар у ЂЕНИМ змијским навшницама бојаше ивице песковитог хоризонта. Одрожавасмо сајашње време ради итре наших хермафродитских слова.

1. Љубав су боје. Разливали смо их узајамно у посуде.
2. Мир беше распеван у бесмисленим грчким знаковима.
3. Ћутага је убаво плава, муком се отлашавала првенолубуна зелена, онемела жароуста црвена.
4. Обитаваху типине на пећинском зиду у недореченим потезима четке, а ОНА, највернија и мекопуга, беше смирена реч упала у токове записивог.
5. Чули смо ветром однешена дарданска безглађа. Зачарани обредном песмом, ломисмо груди по мјевјим јамама.
6. Над нама су ходале сенке оних које смо љубо-морно клегли због неразумљивог говора.
7. Правили смо у типини коњска копита и уши вилењака. Претакали смо слике ратника, по даху света-ла и сенки, те наглазили божанске стопе на папирску.
8. Стајале су новорођене слике у до тада већ знан-им речима себарским, усред мора месечине над Пешанином, и сашаптавате се са постигнутим миром у тврјинској мезији.
9. Овсаноном сламом увијали смо бгледолике осмехе наших лицезнакова. Постадоше сан у обманутим очима одгонетача.
10. И били су једри: ОНА и живописец Радосав Благовесник, усред млемних ћутњи.

1. Ћутага је ОНА коњонора.
2. Стресала је свето патанско иње са коврца да би јој велмошки ковач исклескао најлепше филибарске наушнице, са којима ће се излежавати у ужутелом липћу.
3. Оседлани, зелјаста коњи, из монашке стаје, на дохват су јој опрвенелих, разресаелих стегана.
4. Но, ОНА је прерпшт оживеле земље. А земља има друго знамење, јер она није излудело, расквашено слово, које додаје омађијале репове зарлатских зма-јева, у сав тај сановит запис.
5. У келији бдих. Ништа не видех осим на слици. Клепаху моје живописчеве ноге. Мучах при изго-варању речи!
6. Чух рзање на песковитој обали. Посличени коњи распркаваху се као жути мехури, раширених ноздр-ва.
7. У моју тескобу, у келију моју, улачише се срамежљиво.
8. Затим црнокрвни пар коња зајезди Пешанином безоблично се развлачећи при оскудном ноћном светлу.
9. ОНА носипаше раженим брашном, као патанска лакрдијашница, своју изрсаваљу косу. А оживели коњи побоше за њеним мирисом. Мртви коњи залугташе на ЊЕНУ огњену реч. И ОНА, коњска заштитница, сликожуда, постаде љубавница јабучунајкрупнијег гриваша. Сакри зато, рад Радосав, јабучила, обезглавивши ЊУ, лепотну, на слици. Копита коњс-ка, рад Радосав, у безумљу својих разливених боја, посади на змијолико ЊЕНО лице.
10. И преписивачки шкрто прибележих ЊЕНУ бесстелснху слику, између редова посвета наших освешених, живећи поврх летујана жишкова, ОНА као власт нада мнома, и моћ над свим дщпорудним

1. Стајаше живописац, усамљен, сред пешчаног
видика ослушкјући псовке Ираклијеве.
2. Чух шљапкање отетих себарки по ужареној реци.
3. Сумњах, у сред јутра, у ликове податних,
невластелинских, папирнатих лутки.
4. Удебљале од тешких усисавелих боја, са крвавим
ружнимим пупком, саме трчаше под водопаљавним
моравским рукавцем.
5. Лежаше влади девојачких коса, сред зидина нацр-
тане Дренче манастира.
6. Чинило ми се да љубљах једну од њих, и док писаше
по уштављеној кожи, јер осетих бестелесно, танковни-
ту жену, која у доба сна, чврсто корачаше.
7. Па опет гаснух, пред релеткатама манастирског
здања, тог чувара обичних, свакидашњих слика,
бедног ми брата, Раба Радошава, иконољупца.
8. Неверне себарске сестре, рађаху децу са ногама
јарћим а гласови им одзвонаху разанем бестелесних
властелинских коња.
9. Дојке им прерастаху у репове.
10. Бежаше живописац у сну пред разбешњеним
кћрима чије стомаке параше светотрдним угљем док
сугјетно увлачаше семенике трава у отворене утробе,
а опет преко њих црташе ратнике и коње.
11. Лежаху јаја змијурина по малоазјским
робишима Сербљов. Хоџаху авети без ногу, поред
витких црта, и пребојених бутина. Типином занове-
ташу вијугаве црвене обешене сенке, и шарена змијс-
ка тела. Предавах се обманљивању својих рук, и
слушаше постварена корачања змијоликих ловаца.
Распредах разноразне рече: слама, блато,
кони, врбов плетар, пред голим и зажареним бутина-
ма. Цепаше црвенкасте луткине халтине и навлачаше
неуречне свилене, властелинске, у своје шаре. Онда
прозрех властелинску потераних вештачких шара, у

Ларве

1. Певала је ОНА лутко-папирним гласом, на лис-товима Непознатог Љубостинца.
2. Крештећи померала је живопишчеве нацрте некадшњих себарских ларви, преобраћених у чврста, жива стања грешног меса, препуног простачког оплођивања на сувој слами, зимских затрлатских земунца.
3. Излио сам најдражу ми боју, црно-плаву, у сред омајаног љубавног пара, који је такао и подлогу физички се погрљивао. Свадио сам уобелегу смолу на грани стајалици на којој су голубови чинили обештења.
4. Лежали смо нас двоје, родоскрвно – несликовито – наги, љубећи тело знака, некадашњег светлећег Дајота.
5. Сачула је пешчане дечаке, искушенике, у самотном диву.
6. Ледали смо нас двоје словних играча на распршене папируне свитке који труле по манастирским ћошковима.
7. А, ја сам сачуо, о сликовитим областима, под НЕНОМ суконом. Завирио бих у њих .

уморним зеницама маштара. Чух одорјаванье и откуцај срца. Оштрих бригву, набаљену на дубовачком пазару, хвалих те европске господаре, и длетом раздијах светлеће, прошупљене змијске главе. Извртах утробе најдражких кћери. У девак струкове босилка у њихове вितिце, и опет, оживљавах слике василисе Сербов.

12. Постајаше, најзад, змијска глава без коже, у крљуштима моравских риба, на мојој слици, посвежива.

1. Постајах срѣћан пред папиром, ја, измольени зашн-
сивач себарских шареница.
2. Неизговорено беше шупштање праха небеског,
отвареног у зрнцима песка.
3. Цртах зарглатско житиште око ЂЕ, које
немилиосрдно, и при мојој љутњи, зобаху графичарски
голубови гриваши.
4. Рутах се заједно са братом ми Безименим,
израњавелом синлидном папирсу, са осуњчаних,
порочних атенских поља.
5. Дивих се овозтраној срѣћи некадашње себарке, а
данаас светогрдне лепотице заводнице гривастих,
властелинских коња, која је прогнана из смерног
света.
6. Прѣци, ове моје срцелене и кудрозанане лепотице,
следићи мисли старих Хелена, поново су окоштали
после својих земних распаданя, добијајући боју испос-
ничког, монашког меса, исходећи најазад у кћери, прос-
тоушних и слатколатних себарских пастирица.
7. Она-втрпушка небеска слика на очврстом папиру,
птица знања себарског, миља жена пешчарских, онеми
папирсу.
8. Ветром заловила птица, док су јој под ногама
проходале рѣчи о достатној себи, о распојасаности
крташа и пљачкаша светогрдних, ломних, прасловен-
ских земунчарских црков.
9. Разорна крштана премалених дугорепих чедни-
ца, погно немобних, одзвњала су за бедним побед-
ницима.

1. Србутаги су лепојарку, Лепоју, на пешчаној
гози. Оговарали је. Ослушкивали су треперење
ЂЕНИХ мдрожедних очју. Уходили је под
ружичастом сукњом.
2. Себарске велможе, челници, казанаџи, дијаџи,
стратиоти, а моји рукоштинници, омајавали су је уз
звук харфи донете из пребогатог Византiona.
3. Као победне венце, око ЂЕНЕ плаве косе,
вешали јој ројеве летњих свитаца.
4. Растварао сам је својом живописачком четком,
мада сам оскудевао у бојама дуге.
5. Била је чедна, та наша заједничка, василиса
Србов, ушпију опечених зеленим моравским драгуља-
ма, и усиљених жарогледова боје летњег песка.
6. И починих злочин, на очиглед бљештавих
велмошких званица, на зарглатском јесењем пирју:
ОНА се приказивала у својој наготи, са брадавица-
ма на којима се обесио пар младих вуква.
7. Беше то мој песнички хир, да се мртве слике
оживе ради забаве пијаних властелина.
8. Поред ЂЕНИХ неопипљивих облина зампиљао
сам будућу уметникову прѣубојну, словоломну,
плодорешну, и као најлепшу хеладску аткињу, заус-
тављену у скоку над белопоночном колибом
зарглатског иконома Стајка.
9. Варљива слика, ЂЕНЕ овоземалске пролазнос-
ти, остала је да виси усред пешчаних неволеда, док је
несозерпованом и далеком.

И препланула лица цветова на пољима иконома
Стаја беху облетеде медоноснице

И голи подсмех стрњике прекривен је препелицама
И мук кравље науснице увучен је у августовски пре-

део

И поља манастирска су остригана и опешчана

И набудрели сунчеви образи – немојално себарско

светло

И прштале воде под Болваном у којима је растапао

ноге црноризца са пешчаре

И врх главе стоји знано ми девојче

И зазвечи, уморним гласом, незананог ми овна пред-

војника из ничијег стада

И потезима руке, и сам се претварам у драгог ми

чобана, добивши сујевјерни вучји поглед

И окоштали су зглобови мог некадашњег учитеља

И бранно сам се сликовних телесних наказања у

мени.

И аждајских наказања усред блата

И свраке сврачкориле и давале бесловесне,

урокљиве наде у преображај

И ноћите светих бораца, са приписаних грешних

књига, остала су после потресења малих слугу великог

челника Радича

И беху тестије међу натим, дрвеним троношцима,

усред себарских земунца, и подеране пртене сукње

међу прежареним вишњама, и отогели белуци међу

проточним рекама

И рађаше пород са врбовим носевима, и бакарним

конјским очима, поврх слузних устију, и са сисама од

печене глине

И полуслепне очи старог Немилцаја, биле су пуне

светла са сасушеног откоса

И бејаш као безножна звер, с оне стране мојих

пртежа

И спремали смо се, ОНА гласовито туба, и ја себи

монашки привржен, обратничким путем у препород

Зарјате

Будући сами недоумни, славили смо себарско

славско паљење слама после убожничких жетви, и

чувљити уши, ослушкљујући игуманов лелек са недалеке

Дречне, због грехова праоца и деце им

И улажах у ствари природе живих боја, запалањених

кожа, гвоздених секира, отровних стрела. У лажах у

дојке изокренутих утроба, оних јалових, нерабајљућих

жена

И на мојим грудима ресаше се закаснели снопови

И некада те знаке знаше више људи. Сада их знам

само ја. Раније је списа било више, а људи који су их

знали још више. Списа сада има много више него људи

који их знају. Ускоро ће остати списи као тајне које

неће више бити потрбене јер неће више бити људи

III)

Да ли Зарва беше малени град над Љубешом, осветљен пожаром са Мојсиња, или какво себарско светлиште са много бољешљиве деце.

Или је Зарва сена живопишчева мисао о сопственом препорођењу?

Или се чинише велиошким учњанцима, да Зарва никада и не постајаше на Зарлати, већ можда негде код Пешчанице, као беле нераспознатљиве куле, нарастајуће усред забораваљених пробишта Миса, или Илира – свог тог убилачког живља.

Или људи, живећи над затињаном Зарлатом, на обалама са плитким шарама расушене тине, која им се око тела обмотаваше као вијугава змија, постадоше

слушајни маштари о Зарви.

Ратници сиђоше на дно потопљене Зарве. Добише бронзане главе, филибарске очи, одсликане усне, поцепане уши. И чуо се дах свих тих погубљених. А неки себарски радознали гледачи, држећи се обмане летње јаре, тонуше заједно са некадашњом Зарвом. И земнокопачи вероваху да су неки други, иноплеменици, мртви под окамењеним песком, а не ови себарски одрицатељи, који живе у митским причама о чудесима земље и несталих људи.

Мальеви гутњаше Зарвом, као звоњава за беспомоћне, ранене, зарлатске себре у боју око европских међа.

Братати Немилџ разокопи своју мисао о Зарви: потонула је као острво спаса за грешне болеснике. А сада њени измаштани предели онаже, затреју нејач себарску под земуничким својом, са кога цуре ледене кише.

1. Под звездама небеским промицале су слике многобројних крсташких копљаника полумњених руку, отворених утроба, који су вукли печене овнеће главе посуте волшебним инциџалима, носећи видело под кулама, одлазећи против атарјанских ратника, и нагонети ме да у непрозирној ноћи милујем изокренуће Симоидине очи.

Онда се светло указује у коначима властелинских имања сенчећи новот саборца, брата свих преписивача, царског писара, борца против непостојећих ствари. Бојећи графитним наслагатама белороте словарске животиње, углашних се крикова Јустинијановот правнот поретка, сетве за императора, жетве за Немањинот провестиајара, бербе Једрих зрна за девојчицу Симоидиу, клетве златокригих патанских утви, прелубе челничкове сунпруте са коњушарем, блуга раба Радосава са лутком на папирју, те се просубоја по ливцама словних шара, као саучесник у дивљој непрекидној гозби. Мешао сам зато преливеве сунцогле-дова, прекривајући их златословним знаковима. Правно сам постелеу од пвећа. Обарао сам кугле. Ледао сам их као лепроне старипе, до гуше затрпане говећом багелотом, покрај кужнота дома. Ћутао сам и ове ноћи, док река одолованих хирлиничних слова и невячуних сподоба, шумори око мојих ручних зглобова и одрвениelih очних капака, као порука сестре чија стигница беше ненајно у ватри увопшталих слузи, пред којима оста у немоћи рука моја, те видех у свом живописачком делу, да су путокази моје мушке снаге, улелпјени гнојном бојом, и тражих у глумом неотчајственом добу, себарску причу у којој се родио син мртвол себра и живе убаве снаше.

2. Прича, да расте порушена римска и болванска кугла на безбројним себарским пробовима, на моју радост убожника, показа се стварном. У ваздуху зарпате указа се једнобојно сивило. Затим прикажња наврћаше увек кроз густа слова драгих ми летописаца Теодосија и Доментијана. Распрскаваху се њихове речи пред мојим очима довлачећи ми историјске уши да очују протоке беда, гледи, рита; и путе глуми, и злехуде усне, и очајна кречна стегна, уз пасје поноћно завјањање побећених мужајака.

Дану нисам дограђивао давнашње кугле у ваздуху, већ сам, заједно са бесловесним и маломудрим, и са преписивачким саборцима, газио босоног преко змија. Носио сам камење на којима су исписане настајале нове речи мржње, отпора, клања, усред сплета нестварних арабијских дојиља, које су прекривале бесполне знакове. Речи себар, рад, рајетин, по европској аналфабети, исписане сиктавим освајаачким словима, после свих библјјских чула, и одбачених змијских кожа звечале су као отлобаних кости, на убогом себарском сивљу.

Ноћу стајаш усред зидина одсањане кугле, усред путостоши породљене земље, ја, испосник, окајатељ својих респних руку, чувар мошти и рукописа, и бдех над уклетом змијом која обманјиваше у звуку, боји, облику, и настављах ипру лутки отежалих ногу од сопственог кострура, заносећи се ликом своје двојничке грчко-словенске азбуке, којој освајаачи одузеше чар очну њених.

ОНА се указиваше у протоку људског ништавила, у лику ктиторки са мојих фресака, у проточним браздима зарплатских река, пуна сликаревог почетнот грчања против умирања ствари, по данима у којима је једино себар бесциљно плодио жену. Ја се налазих у кугли страхујући пред опртним словима, обојених у жуто и грабећи будуће ствари од песка, или глине као записе црном крвном на мрачном зиду земуннице. И на том зиду који ме окруживаше, а који понекад улелпах,

3. И онда, и данас, ослушкивах звеку дрвених нану-
ла те даме, која живљаше у подграђу, и видех је под
мојим пединским каменим стропом, орогеле дводелне
зиднице, тамо на међама словних знакова, с дрвеним
кондиром виљеначокот вина са њеном, од печене глине,
испалом дојком. Као сваки себров син, узалуд скривах
голотинчу, од додира рапавих црнорипчевих руку, од
графитне наслале и сплетова жила испод којих је било
њено немирно срце. Може ли се оно, претакати у
цртећа заделбљана чађавих боја, или утопљавати
покривком од светлосних аз-буки-вједи-глаголских
конаца?
Капали смо и ја и означена суманути у ноћима, све-
тордни живопишчеви заљубљеници. Ја који сам давао
руке, и она која је разлагала тело, не разликовао се
у потезима четке бришући кожане трагове за собом.
Стварасмо двоструку слику о нама, између јаве и сна,
прикљанјајући се оном што измени цртачево око,
бежећи од некадашње податне жене расточене у
песку, и дочаравајући је, у лику светлице.
Може ли се тај крик лажне плодне бесрамне
преступнице, испунити дебелином, пуних и отпочених
црта? Може ли се цртама показати лик кужних и
рањавих после најезде безобличних војски које су
родиле и силовале још нераспевале девојке? Може
ли то све стати у расцветану круну десетопрца
сликаревог?

цртах дугочечни блуд са депом, почев од грчке
Симониде, па до гајдашке пасторке. У инат једном
слову које опртано личаше на утвару, насликах на
пешинском стропу парење младот икономовот бика са
расписном манастирском кобилот. Тај знак бесмисла
и светотрба постаде мој најдражи измаштани цвет, од
меса и жила, у одјају пешчарне јаре као светотрбе за
моје мужјачке, песмословне, врлине. Радовао сам се
том нестварном споју, испошњених боја. Видео сам
пар изнад винограда, окован златним лишћем, како
загази сред сликаревог ока, у бесањима новот ази-
јатског рета, међу словородњима.

ној слици. Раб краснописачки, гледаше изопачене
видљивог дела тела које под рукама, међу очима, доби-
јаше живу, мада онострану слику леповидљиву, мења-
јући тако, при рабану оностраног цртачког Знака, и
саму суштину ствари.
Миловао сам, живописао страсно невидљиву страну
ствари. И та наоко невидљива БЕНА страна,
процурила са горњег дела цртежа, постаде посве ната,
за разлику од видљиве стране, оне коју сам често
презвачио у свиљу. Никад је не призивах голу, каква
се указиваше палом сунчевом застором, у том оностра-
ном и просторном, који се крише због природ-
ног видљивог, створеног на светлу дана. Онострано даде
сликару повода да живи у невидљивој страни слике,
тако да се обојено, по трагу слова о ЂОЈ претвори у
слику о ЂОЈ, у мисао сликописаца о ЂОЈ, стварној и
двосструкој. У мраку, с оне стране, не могах пронаћи
реч. Не видех ни словарске знакове, за лик са онос-
траног дела слике. Молио сам зато БЕЛА, светлог,
рати БЕНИХ потонјих слика, да процепта мрежасте
застор са БЕНОЛ лажног, у ојоре обученог тела, са
видљиве стране слике.

4. Рашири своја крила и пређи ми нима по ознојен-
им живописачким рукама, да бих те уткао као лекови-
то лишће пелина у груди мојих љубавница. Дугам у
наслатама песничких нејасноћа, остајући покиданих
прстију на велим ивицама папирнатих књига, под
непослушним цртама креде. Са бојом пурпура отпуту-
јем, замазаним прстима, ван фреске, а у крај себе, ста-
јем, наваљвајући мекоту твог подстомачног паперја.
Затледам се у твоја рапава бојна отицања. Дубље
залазим међу разапете бавоље мреже, давно
поновљене моје и твоје коже. Ствари посматрам из
необликованих даљина иза којих видех да стојиш оскр-
нављена, нечиста, у свом бедном окајању, на цртежу
који скривам и од брата ми безименог. Знаш да је све-
тордно кинћурче твог тела богоухулно; грабеж мот
пређејаног ока да те сачувам од непостојања под
крчком ми колибом, као обједињене са младим рука-
ма да бих те савладао нетелесну, и преобратио у
црвену смолу истеклу из витог бора, нагнутог у изворе
над Зарвом која неумитно тоне у блатишта моравска.
И увек жалопојан, у незнању, љубим стварну и
папирну лутку. Ђене претворне хаљине варају моје
очи. И нити јој се надимају груди испод сунчевих шара,
нити налазим трага свереचितости о плотињи. И моје
дело изазива љутњу, због немоћи да се надимају
ЂЕНЕ одсликане груди, пошле и саме као одметнуте
од живе, у мртву ствар какву имам у графичком
запису. Постајем изненађен ништавношћу најжењског
живота у оностраном где видим застор лебдеће свет-
лости.
Љубио сам те по мишицама, као уподобљену
суштини, која се намах вине мимо својих оквира, у
безмерја словних знакова. Љубио сам у оскудници неку
другу, присећајући се своје женке, простачке нарави,
са одсликаним срцем на оностраној, невидљивој
страни слике. А тај онострани лик претварах у
кретање набреклих бутина, у оживеле њене очи. И
оставих запис о ЂОЈ, а и о својој руци, у тој оностра-

6. На најновијем делу Безименог, лете слова као
копча из црних урочљивих лобања, као утваре нека-

дашње Зарве

као ранјени себар у буну, када извљачи твозднене
косе ОНЕ жене свезагрлатске, која чучи ноћу на
раскршћима

Што је у памети свих манастирских мисленика, а
ОНА на леђима носи многе неманјичке зидине, да би
напаствовала чобане, одсецала дојке себарских
млекуља; да би духом давила похотљиве удовице.
Беше расплинуто срце ЊЕНО среди странаца
преписане књиге брата Безименог. Распољућена
ЊЕНА женска душа љубала се у његовим сновима,
монашки бесполна. Церкала се у његовим сновима,
у тамним филибарским ноћима, кроз мрежасте
приказе својих небројених, и завршених промена.
Оуда и стид, без гордости живописца, у његовом
цртежу ЊЕНОГ променењеног тела које беше у онос-
траном испарилу, а дух јој се кретао по листовима
књига и сам подстичући на грешне мисли.

5. Био сам у послуху са стварима. Олимпијске
лампе, лучеви и жишкови, бундуће ужарене аге које
гледах као светла увијена мећ точкове кола, помагаше
ми да сазнам онострану празнину у којој се мој немир
љубљаше као небеско клатно. А руке сликара држале
су набацане боје истоветних значења, с оностраном
или оностраном сликом, где су се видела дрвена здања,
камените улице, потонуте Зарве.

IV⁴

Прогнаше нас. Језик заборависмо

1. И побише све нас, од земље и праха саздане. Звездочатце, васљубљене, женике, ђивотносиоце, тајноклете, иноколене, иноплеменике.
2. Посекоше нас мачевима, изодоше кољима, унаказише речима. Прогнаше нас. Примораше нас туђиновати. Житосаше нас.
3. Узеше нам штитове, посуђа, злата, сребра, порфира, икона, слова.
4. Посекоше нам косе. Образи нам упадоше у таму и створише велике подочњаке. Начинише нас слугама, плаћеницима, убицама, преобраћеницима, козмицима.
5. Присвојише изотрафе, хрисовуље, производитеље, промислитеље.
6. Ми постадосмо ОНИ тако да не знадосмо своју мисао. У подобијасмо се ЊИХОВИМ телима.
7. Више не слушасмо приче, беседе, пророке. Не занимаху нас ни сопствена тела.
8. Када жмурасмо нестажу слике које смо покупили по црквама и лаврама.
9. Ни имена, ни криптографске знаке не могасмо сачувати.
10. У мукама откривасмо криптогафе.
11. Писмо нам остаде. Једина нада коју сигурно чува заборав, као што земља чува оно што је додиравала.
12. С криптограмом остаде љубав Непознатог мртваца који је иструдио и нестало.
13. Носисмо са собом преосталу кошу и лобанју. Руке прегазише преко костију. Шкропише их светлом водом.
14. И више ништа не остаде од њета. Ни симболи који се педалише у значење не беху његови. Кроз њих нестажаше.
15. Носисмо га као непрочитану плочу чији илуминатори са нама нестажашу.

Загосподарисмо телима. Ноћи осташе за снове

1. Земљу,
Безименог дечака који угледавши монаха, никада
га не остављаше док му се не поклони, и љубезно му
обујми ризе, жеглећи страшно подобја монашког
образа,
Ливаде које косисмо,
Нереченог испосника Теокиста, опасана општрим
појасом од сламе, по нагу телу његовом, и обучена у
оштру ланену хаљину,
Шуму што мирисаше на влату,
И благодочестивота, краља Драгутина, који
живљаше са женом својом, господом Кателином, у
своме животу, више од двадесет и три године, не
догаче се ње, но чувајући се обоје у целомудренју и
чистоти, осташе живјећи као брат и сестра,
Лица која окренусмо сунцу – кутли што се не
опираше погледу

Хијеретично писмо које само нама са смрћу неста-
јаше,
И градитеље и саздатеље који прављашу од
постоши и дивљине, питомину и урбѣну земљу
Сербољв,
И све задуљжбине опкољене виноградаима, воњаци-
ма и вртовима,
Прозоре са којих наше мајке чекаше повратак из
ратова и буга,
Корак мртвих бојовника, пуних гнева, који вођашу
синове против очева,
Номететичку беседу,
Птице,
Туниске речи које се остваривашу у предметима,
Све то и још наша тела,
ПРОГЛАСИШЕ ТУЊИМ.
2. Нас називашу отпадницима, чудотворцима који

својатају будућност, наследицима који остављају
болест.
Црноризачки читач помицаше свећу над потонулим
очима нашим

3. Говораше да смо теургичари склони бласфемји
Да смо убили ерниије
Да смо рођени у лупанаријама
Да деца наша не личе на нас. Кудрава им је коса.
Тамне су им очи. Блистава су им лица. Мрдају им
ослобођене руке. Изговарају прве гласове.
Ми такви никада не бејасмо! Нити доброту и добра
свог тела трописмо ради вере у Бога

4. “Ви ником не припадате”, викали су. Онда, да не
бисмо били себи господари, почеше да руководе нама.
Дане нам заменише речима, невремијем, умирањем
пордним и светогрдним.
5. Говорашу: Лепо је најживети историју те је гле-
дати како се суши распрострта на сунцу. Али вама су
намењени празни гробови које ће потомци обглати
цвѣћем и глејати тужним очима назад преко путева
којим сте прошли.

6. Говораше: Негде се чује набијање калдрме, али
то ви не радите. Тај звук се налази у прошлости. Отуда
допире до нас. И беху још добри претасни, и торбе
бојне, и народни барјаци.

7. Говораше: Нечје руке подижу зидине. На јесен
ће многи од вас осећати да су мртви. Прeko прстију ће
вам се преливати крв. Можете седети на земљи, ради-
ти у води, спавати на влажном – преживели сте смрт.
8. Ноћи нам осташе за снове, за уобичајену типину
лети испресецану задахом лешева, а зими мразем. У
заносу живопописца, неверни ученик, на својој тек
полупреписаној књизи, вероломног новог постања,
доцртаваше поцепане образе, у бојама жутим.

9. Чусмо молитву под испражњеним небом
10. Наглазише у послушну реч: Откинуте руке жене
држаху древне вазе. Мрак и светла, недослух са
стварима у делима црноризаца чинише нејасноће у

књигама, зађоше у боје у којима беху аждаје са
сликописа као суштинe са старих пергамских листова.
Ми не могамо умрети вeћ се усебисмо.

У изгнанству. Уништите речи

1. Из куће изађосмо пред вече. Уписа црнописац у
књигу издјаничку, кандилом и жезлом накапању, главу
одрубљену и очи усахле. За нама остаде поглед са ста-
зом. Видесмо још: Очи прате гуске што прелeћу са
севера на југ. Двориште оста са свирком када се жене
поглавари – или музика бeше касније, у причи.
Планина бeше са густим шумама.
Сенке планине нас пратише до обале.

2. Пре полака одјаш Сунца бeше преламан таласи-
ма. Упитасмо се: Какав је то знак? Жене рекоше:
Нестаћете! Мушкараци рекоше: Нестаће име Сунца!
3. Док сизазисмо гњечисмо бусење земље. Табани
удараше у камен и дна испрана брзацима и бујицама.
Трава нам удараше у кукове и прса. Блаженства пис-
мопојачка и живописачка, о нама, и земљи Србљов,
као оскудне речи правих синова отечаства, остадоше
пенељасто одсликана на песку потонуле Зарве од руке
неког калугџера луталице. Пут кривудаше, како је то
у причама, а носисмо га у торбама. Није ни било пута.
Не утледасмо поља, камен, птице. Стајашу очи
домћих звери, одсечене руке. Уши видесмо окачене
на гранама. Али ветар доносаше песму. Уздизаше је,
појачаваше је, бацаше нам је у слух или је ми носисмо
у чулима а да је нико не певаше.

4. Тледасмо брдо пред самим потоком. Чусмо бучу
воденице која реметаше тишину. Ми не знадосмо да
ли звук слушасмо сада или некада.

5. И тамо, и тамо су ОНИ. Овде смо ми. Препу-
штени смо кишним пљусковима, а тек протледали од
испелителских боја, голобради, којима сметаше свет-
лост, и којима вонаше крв поканих обредних овно-
ва. Дудословље залута под пером перписивача.
Ужежена реч, растопљене плоти, као мелемно бели
цвет на белој киши, непробојна, засветли међу дојка-
ма, на газу, а ми бутасмо. Далеки бесмо и туби.

6. Дуваше ветар. Предели што извириваше из ока
беу из раног дeтињcтвa.

7. Све оно што понесмо беше у нама
8. У куће мање загазисмо. Понекад гoраше ватра у
oгњишту. Старици oдгaзише по воду. Говорише кит-
њастo, залудно, устима народних песмопoјаца, o јесени
и августовској вечери, o позрeвaјућим манастирским
виноградима, наводeћи себарске очеве, јунаке и срeбу
продужкaвaња. Нoу видесмо сенке. Али чeшће ватрe
не беше. Сoбe мирисаше на мoкраћу. Мајке у oкнy
чeкаше поврaтaк вољених.

9. Oтвaрасмо прозoрe. Продираше oкрњени месец
oбaђaвaјући умoрна лица. Плaнинe ce нoћу при-
лижaвaху шyштaњeм лишћa. Ветар ca рекe дoносаше
мирис пeска. Димише ce нaгoрeлe колoбe кaо знaци
oних што су ce дaли у збeг.

10. Прeдмeтe које посeђoвaсмо прeстaше бити
корисни. Ускрaтише нам услугу. Oдбaцивaсмо их јeдaн
зa другим. Упaмтисмо само њихoвa имeнa.
11. Првo ce у рeчима пoјaви типинa. Нe само дa нaс
нe дoдиривaху, нe узбуђивaху, нeтo ce и питaсмо: штa
знaчe? Нe бeјaху ли aмaнeти? прoпoчaнcтвa? знaкoви
нeбeски?

12. Ишчeзoшe ствaри, мисли, књигe. Систeмaтски
су oднeшeнe рeчи.

13. Зaтим, мисли, које никo дa узвиси, oстaвљaсмо
учeницимa у прeдaњe, више дa испунимo зaвeт нeтo
штo смo вeрoвaли дa нe им oни oбeзбeдити мeстo које
бe их сaчувaти.

14. Дa ли ce сумњa пoнaвљaшe? Мoждa је зaбo-
рaвљeнa? Кoликo путa је пoнoвљeнo oнo штo ce
пaмти? Није ли бoрбa дa ce чoвeк сeти кaдa је пoчeo?
Дa види oбoрaвљeнa тeлa, oпaљeнe кoжe, гнoјнe oчи,
пoцeпaнe ушци?

15. Дeцa држaшe цвeћe и мaхaшe. Ми знaдoсмo дa
Oн пoстoји. Пoкaзивaсмо ГA јeр ГA ми ствoрисмo.
Знaдoсмo ЂEГOВE знaкe и видoвe ЂEГOВA
пoјaвљивaња. Дeцa ГA видeшe. И идући тaкo с ЂИМ

у очима, с јeцaњeм, викаше доклe су ГA гoд мoгли
дoглeдaти. Oсвeтлeћe нaс ликoм.

16. Али дeцa прeбрo рaстoшe. Приближaвaшe нaм
мисли своје, и глeдaшe ствaрни изглeд мртвих ствaри
нa тeсcoбнoм путу. Дeцa рaстoшe и мoћ дa видe oнoс-
твaнo им ишчeзaвaшe.

17. Oнaј трeнyтaк рaзликe, нaјвaжнiji трeнyтaк
који носисмо у сeби, и који нe oткривaсмо нeстaдe.
“Жив је”, рeкaо је нeкo.
“Не! Умрo је”, рeкaо је нeкo други.
Oндa ce сви нaсмeђaсмо тoј рaзликци која ништa нe
знaчaшe и која бeшe искoнскa тaјнa.

1. Удаљавасмо се. Бежасмо или се враћасмо. Просипасмо семе по земљи по којој боси ходасмо. 2. Држасмо, ми, од глине саздани, пехар у руци славећи грчарију, а само бејасмо посуће које се пунише светлом, те из њега одсипасмо семе по дру-говима, постелама и затворима. 3. Добра што имамо расподелисмо мећу собом, сласмо их онама за које не знасмо да ли ће се вратити. Не знасмо да ли до њих стижаху дарови или их уз пут развучкоше лопови, те до њих ни вести не стигоше као што оно – што они нама шашу – до нас долазаше само преко снова. Долазаше без речи, без слова, без јасних трагова. 4. Данима пролазисмо кроз мрак. У спесмо једне ноћи да направимо отвор у њему. Али простор у којим израстину коју сакуписмо очима. Када очи буду отворене испашће из њих брда, увале, тамнице, распоред соба у деџинству. 5. Али то више не бејашу исти људи. Док отпањасмо мрак, док га немо стругасмо, мењасмо се и ми. 6. Појавит бејашу наше стишљиве душе, али се одвојисмо од тела. 7. И тела нам немаху образа. Лица нам више не беху трпеза која се за вас даје. 8. Наша промена беше уседљене, али кроз њега ипчезавасмо, уздизасмо се, и постајасмо тиховне душе.

1. Од плаве боје утледасмо мрље чамача које се кре-таху по пучини. Високо уздигнути јарболи улараше у дне неба. Видик се при дну мешаше са пејзажом који у себе примаше смртна људска тела. Али руке које даваху замак баченим мрежама, покретяху барјацие као да премештаху градове по давно нацртаној мапи. 2. По обичају, мошти прво спуштасмо на земљу. 3. Увек треба започети из почетка и непрестано се враћати док се друкчајне не утледа бунар, оштрице укробене главама, готови за које не знадосмо да ли су у прошлости или будућности, да ли су моћни или им се суди. Ми сами, држећи чврсто ход с ЊОМ, саучеснички примисмо лелек на странице нелицпраног сликарског папира. 4. Заповедне речи у нама као сећање на топице из родног дома, и ти себарски жуљевити дланови које дизасмо на киповитом небу, закорачише у утешне нове потоњих. 5. Точисмо у збегове боје из завитија наших зеница, повлачисмо у сну озељенеде прсте по вилинским косама некадашње Зарве. Чусмо лавез грифона и мекегање оживелих овчијих стада. 6. Ваписмо одеху и прекривени кожама омивасмо се светом водом. Уносимо се од слика зипина. Залазисмо у нас живе, узнесени богатствима земалских предела, где више не бејаше ни мртвих ни нас живих. 7. На зипу, у одликаном жени, приметисмо да расте стомак у замаху четке, и та жена, бесловесна, милосрдна, слатколатна, обновитељска, указиваше на грех.

ФРАГМЕНТИ ХИТИЈА,
СА ФУСНОТАМА

Λ

Напомена

Ромил је непознати исихаст из манастира Раванице. Трагајући за његовим делом и радом нашао сам само његов гроб, и спомен плочу у поменикутом манастиру.

Ћуталица

1. Ромил Непознати, у својој ћутећој, исихастичкој бесловесници, трагаше за објавном светлошћу.

2. Душа му се скри у ћутану.

3. Ледаше својим очима, у ноћне протогоне сабраће, који покушаваху да се скрију међ окриља знакова који носаху тужи свет усред пешчане пустиње.

4. Бојаше се Ромил украсних, властелинских речи о царским животима, о смрним краљицама тубинским. Пошав међу раваничарску братију, недокучивши обећане даљине о посвећену њета самога, сиротог испосника духом и телом, настави своје безгласне молитве.

6. Врлина беше сама по себи, но и мисаоност златоустих ковача словоног блага које се низаше у драгуљне знаковнице.

7. Беше остављен сред оскудне земље да траје у синјестичкој ћутњи, као сам себи извор и умир шумовинама душе.

8. Варлаам Јосифу говораше:

“Зар не видиш да човек не може угледати суштинну сушца, јер не подносе очи сву Његову светлост.”

9. И Константин Костанички, Философ саветоваше писменим му знаком:

“Пошто земља Србљов беше као пушта и као исцупена жељаше да се надоји водом, измењена многим гресима, удостојавајући се најбољет наследству кнеза Лазара.”

Напомена

Сада следи белешка о људима за које из почетка нисам знао да ли су се познавали, да ли су живели у истом времену, или их само везују заједничке белешке на књизи Хронограф и Оточник Свете Горе Атоске. Ишчитвајући, касније, студију господина М. Петрова о средњовековној књижевности, дошао сам до информације да су црнојски, о којима се говори у белешкама на манускриптима, живели у истом времену, али да белешке на маргинама датирају знатно касније, и да нису њихове.

О Непознатом Љубостичићу остаје затис на књизи Хронограф:

Он, грешни, Безимени, за кога и сам Радолав мишљаше, да је путем затурио име своје, или да га је у јаду монашком заборавао; он који дође ради преписача књига, издржав пре подаска са Атоса млчанију пред стварима словарским, загоњено неречивим, али и песмогласно чаробно великим, сумњаше – због грубости познатих записа о преци-ма, о тужној пеклуши на овим пустинским страна-ма ненасељене земље – у своје личне снаге, а чуо је од братије хиландарске да Деспот Стефан, Лазарев син, тек по Косовском боју, необично љубљаше књигу.

О Непознатом Хиландарцу његов безимени ученик:

Тек присели Хиландарац, приоњув на посао, би окриљен неопраниченим, светогором слободом, да опртава речи, ради удивљенија му сабраће љубости-њске, и ради ползе отечаства.

Брат Безимени, зашао међу прте свог пера,

10. А Ромил пак, са сабраћом исихастичком му, у време летњих жег, изашав из келијског гнезда, спаваше у крошњама вроба и топола моравских.

11. И покри му, никада одгонећу знања, ружно испошњено лице, и зрчи занавек му прте, и сакри га песак недалеке Зарве, и потону у драч, у коровско биље, да траје као лелек повремених, историјских празнина.

Радосав

Недостојном мирјанину Радосаву беху очи пуне боја. Ледаше узнешену светину у општем грабежу грешних ствари. Беше то чудни свет људи, но драгих му, домаћих, па чак беше и хеладских лавова, египатских камила, арапских дражесних пастува. Сери лудачки загламише ломећи јечмене потаче, славџи опет себе, а не неке, друге, непознате им саплеменике. Застаде. Локуша да купи танке змијске шије, пљосна-та јаја, козју торбу за потребе преписивача четног му брата Безименот, који му тајну знакова не открива. Остао је у келији да плаче због грешних монастирских слугу.

Не испазари, наравно, ништа. Виде све до последњет лажне људе. Пође ношен отвореним очима, мистећи на грехове учитеља. И виде да му с леђа стаде светлећи грифон, коме не моташе наћи достојна покоја на било којем, новом монастирском здању. Радосав гледаше у правцу стагаћке куле. Очима даде слободу у истинитим, живим сликама. Дошао је он преслободан, преподобан, прельубазан, у видокругу давно умрлих људи. Исплива из газа, и још једном, се указа безаћица.

Радосав се окрете. Виде:

Играја је у предвечерју, ОНА, најдивнија русалка, под стагаћким Мартумом. Светло је сместила сред распуклих дојки. Преобраћена, у свету Русалију, ОНА, у бестелесност игром је израстала, двојив онажено тело од распеваног гласа. Зађе међу трепавице обесхрабренот Радосава. Ви препаднут помилују да ће се остварити претње брата му Безименот.

И Радосав би у недоумици пред женом која га је кушала, на граници сазнавања о себи, таквом, оваквом, или онаквом, без меса, без духа, пред нестварном женом из сна.

далеко од озлећених поља, пред манастиром Дренчом, сам, сједињен са сабратом радом Радосавом, мирјанином, сликоу крашпивачем, беше у мучењу прта на хартији, давно зашао у звукове покопаних гласова. А за оно незаписиво да ли је било потребно измишљати име које он сам никада не изговори, јер га оствариваше са оних невидљивих страна. Ствар која имена нема не служи људима, и бесловесна мори још неробене себре.

Безимени

Знакове не можемо да протумачимо док не достигнемо просветљење. Порука је тајна, која ће бити одгонетнута када будемо заслујжили, тада ће и сам Бог да нам укаже на њу, те ће је и слепи моћи прочитати. Још знам да прочитам то словованье. Потрдно је. Биће откривено када добу они који га неће знати, већ ће га само тумачити.

Љубостинај:

Када поруке не може нико да разуме Бог ће их неким открићти, или ће рукописи досећи старост да сами могу ишчезнути.

Непознати из пет-наестог века

Памтио сам:

Залубио сам се у средовечну лепотицу, одбелу конкубини великог челиника Радича; жену коју је пијани себар, на рубу пешчаре, само једном пожелио. Расањивао сам плаве соколове очи, снажио свој глас, ради обременење конкубине, којој је црноризачки итуман овенчао врат венцем од сламе, као општу пору-галницу за безмужевну. Преплашен, почео сам да се кријем у жбуњу. Ако ме виде сејачи зlobe? Понех кошуљу анахоретску што сече и завлачи се у најдраже моје украсе. Хватао се покајнички за дуге постовете, искушенички се кајао, по сахрстијама, мучалницама, беснолан, раздржљив на шкрипу берама.

Моје руке као на слици одликане, пртају голубове у руци Радичеве конкубине. Клешу је кријући њен првобитни лик од мене самот. Окују је на грнчарском котлу, стварајући неплотне медведице од печене глине. У крчком стају руке је руке док сам ја суочен са њеним ликом на фресици.

Памтио сам:

У тами, пред домом Радича, великог челиника и књигољупца господског, састављах, заједно са братом ми Безменим, летопис о пожару. Оручена гушча пера, менаху боје и налицја пешчаре. Правиле белог потонуте куле, црвенилом овијене. Тонуше у настале боја будних живописаца. Вајао сам опешчане куле под давно протеклим Мартумом, у чаробним загрлатским

“Зашто немаш утљен при себи, или бар опрвевену четку, да створиш светотрдно дело о ломности, о пролазности бестидне жене из сна? Пут ка слици о човеку је пут преко чврстог моста између сопствених очију и женског тела.”

“Одлази, решна жено”, викаше он.

Чему светотрђе? Без додира његових прешних руку, са ужареним ознојеним телом, те жене? Њена пут, страст, прешност у библијској најаи, не води лик постваренот, безпрешног духа. Радосав остаде пренеражен. Жмураше, бежећи од кушњи, изједначи жену-тело и жену-ствар.

А ствар ако се узме, као део мртвог, не може бити никада у домену греха.

А ствар ако се прими као слика живог, увек одише тим патанским путеним грехом? Зар не живи сликар и песник, недовојни раб Радосав, путешественик, у свету мртвих?

“Или ћеш у слане болванске лагуме, или ћеш предметна жено, на слатки преписивачки ружкоштит.”

Константин Философ

Најзначајнији записи, које могу да назовем живим записима, налазе се на маргинама манускрипта, између илуминисаних листова, или на почетним странацама рукописа. Писани су друкчијим мастилом од самог преписаног текста, и најчешће су сведочанства о времену док је преписивана књига. Тако се износи појединости о настанку књиге, о људима из времена док је књига писана, и о историјским догађајима.

О Константину Философу сазнајемо да је рођен у Бугарској, у месту Костенец, а из његових списа сазнајемо да је побегао из Бачковског манастира.

Историјски гледано, његово бекство из Бугарске у Србију долази после Ангорске битке, 1402. године, када је заробљен турски султан Бајазит, и када је српски вазал, Стефан Лазаревић, три пута у Јуришу покушавао да га ослободи, али то није успео. Рат око престола који је захватио Турску и сукоби претендентата, као и жеља хришћана да се подворе Турцима, помажући им у борбама, доводе до тога да Константин Философ напушта Бугарску и бежи од Мусе, сина Бајазитовог.

На маргинама књиге *Левитско* стоји:

Из подземног и полунебеског долази у источне пределе. Разатагнаше својом светлошћу таму која се налазаше на стеньу земаљском и осветљаваше и осјававаше сав свет.

У Србији Константин Философ би добро примањен. Његовом доласку на двор Стефана Лазаревића на маргинама *Петокњижја* Лаличанског, који преписа непознати Хиландарац, стоји записано:

пешинама на зампиљеним зидинама потонуле Зарве. Илуминисах заставице на иницијалима четворјезице ванђеља, свог сакружбеника Безименог. Брат Безимени, од ЊЕНИХ лутки праваше словне заставе за слепе под Загратом. Оживљивач и сневач слушах вапај свог учитеља, пресветлог Хиландарца, због неприличних својих приказања утроба ствари, које су иначе давно мртве.

послану коју он својом руком преписа – на своју радост и радост Божију – са собом проводећи дане у Деспотовој близини, не само у Београду већ и ловџи и путујући заједно са њим, у време примирја – ако их је уопште и било – по шумама Србије. У шумама изнад Манастије, пенући се према брду Видиковца, одакле Манастију гледаше у сјају, поред реке, Константин угледа како се светлост слива из неба ка његовој торби. У торби бејаше књига: Слово о писменима. И виде он Божију светлост послану тим речима. И знаше да су речи праве када их осветљава Бог. И не сумњаше више у празнину својих чула, и не осећаше напор својих прстију, нити привид живе словне материје, која, лепећи се за белине листова хартије, постајаше мртва. Светлост из неба отклони његову сумњу. Речи су живе!

Деспот и Константин наљичише једно другоме. Засветле перо Константина, и сунчевом јарком отворено, на лику деспот-Стефановом. У очима Деспотовим, у предаху после соколарења под Никодимом, купао се вероломно и подмешљиво натр неманџишки топџија, или казнац.

Но, књига коју Деспот тада држаше у руци, и сама поче да светли. И мишљаше Константин: Она светлост коју виде од сунца, изнад манастира Манастије, светлост је од књиге. И један непознати црноризац који ка њему трчаше викаше: “Како је то светло на књигу?”

И када црноризац виде да Деспот у руци држи књигу поклонни јој се.

“Та књига је света”, рече. “Треба те Божије речи да остану у нама”.

Убрзо после пада Деспотовине 1427., у Србији се поопштравају сукоби. Београд заузимају Угри, турски пљачкаши поново харају Деспотовином, те Константин Философ бежи на двор цара Угљеше, а књига коју је кљанчаху остаде у Манастију. И они који вероваху да књига штићаше деспотовину почеше

Мирјанин, световњак, и учњак овешта своју школу међ нејачи Стефана Лазаревића. Постаде на двору његовом учитељ. Држаше деца Сербљов школу књигописну и словолепну Ресавску и избавијетљеску од заборава на Сербље, тај народ у ритама.

Константин живљаше у Београду, затим у Раваници, као и у Манастију. На двору Деспотовом Константин постаде први српски језикословцац. Написа чувену књигу: Књига о писменима. Ту књигу од Бога дану, понесе са собом. И виде да у књигу утка Божије мисли, и поче јој се кљанчати и носити је са собом да је сачува. Остадоше записи о њој, и из ње, на маргинама:

Мишљаше, прекорвајући словно-зтрешенија Безименот преписивача, и тврђаше на саблазан тек учџих монаха и дечака, да свако слово које се не налази на свом месту, јесте дом без господара. Узбуки, вједи-глагољ тако невинно испрешемштани, ваљају се по тој књижној кућерини, без господара, златоречивот и стадоцртот. Јер, глагољаше он, ми нашом лабом не идосмо по пучини и не узесмо бисер Божији, писмена, од Јевреја, већ га Грци раније лабом пренесосше и до нас писмена добоше. Ако не зна правилно да употрџава писмена, сличан је ономе који много путује по суровим мес-тима и у пропаст пада, и зверњем и лоповима је лако ловљен. И у четри дела недостатака пис-мености, у писменима, у гласу, у говорџу, у преводџу говорџа, би несрећа језиколушца. И као што би се у човеку болест уселила у крв, у жучу црну, у жучу жуту, и у слуз, и од свих се у све саставе разливџа, јер је књига од четри дела саздата као и човек; и ватра, и ваздух, и вода, и земља.

Константин Философ носаше књигу од Бога

ЛОНТИН

Сумњати да је Константин однесе са собом.
Предвидеше смрт и похару.

Непознати Љубостивац рече:

“Нека беже да књигу сачувају. Светло што је из ње
изашло ми ћемо у друге књиге уткати.”

И тако се испунише два пророчанства:

И од тог времена, елат монах Безимени преписа
књиге *Сугије, Левитско, Второвкаванце, Мојсијевске*
књиге петокњижје, и драгоцепоног византијског
хроничара Зонара.

Затим је додано:

Те би одмах потом, страшни слишеније, смрт
покои Деспота Стефана Лазревића.

Земља наша смутила се.

Јер Турци зверски нападаше.

Јер жив он или он

Међу браћом кагуђерском завани

Лутао са браћом пет дана по распуштеној земљи.
Он одбеже у нови манастир, Благоевештање, близ
града Ждрела. И ту преписа књиге Евангелије, да
спасе душе многих који су лелекали над пешчаром
моравском, и многих монаха којима се указа
вештаствени пут и откровење за којим жубаше. И пре-
поручи књигу нејакој деци да је чувају от умрачења
и свештенота накапанија и нажежења, и масленота
от кандила облитија. А украсе образа рукописа уради
Благоевештеније, близ ждрела, у Горњој клисури, на
обали Мтаве.

У земљи Србији, у Пећком Хвосну, у својој келији,
у манастиру Дечанском, раб Лонтин поче у сну да
прати оно што се стварно дешава. Књигу на кожи
исписану, заштитницу Срба, виде како носе негде у
далекој Русији. Узеше је читати руски просветитељи
и нико не успе да је прочита. Лонтин јасно у сну
гледаше знаке у књизи и препознаше их. Бејаху то
његови знаци.

“Читај!” рекоше му, и Лонтин поче да чита.

“Пошто знаш читати ове знаке, то је твоја књига”,
рекоше му.

“Не!” рече он. “То је књига мојег Господа. Вама се
чини да је знам читати. Ја је само сањам. Књига ће
бити прочитана тек у манастиру у којем је написана.”
Рука црнописца, потонет и тадашњет, на књизи
преписаној остави запис:

Заборава Лонтин, и на младе дијাকে и на прос-
тачке библиографе са којима у првом младушћу
дружељубив беше. Они малуки, и малодушни,
преписивачи старих црквених кодекска, као кртице,
рише по манастиру међу списима давноумрлих,
славних живописаца царских, краљевских и патри-
јарха Сербљов. И мољаху се Лонтину да им предочи
књигу коју у сну читаше.

И записца Лонтин рагећу на икони Стефана
Дечанског:

Не заборава мене смиреног и левог и
непотребног раба Лонтина.
Већ просвети, прослави и научи ме вапити из сре-
дине душе теби овакве речи:

Радуј се, ти ради кога сам се потрудио ја лени
плетући из љубави песме ове.

Радујте се, ви благи и светли велики моји заступ-
ници, јер свештене ваше ликове са чудима многог
сам пута руком својом сам насликао.

Радуј се, апостоле и првомучениче, свети
Архијаконе Стефане. Створите милостию ваше
загагање због мога кајања и спасења са мајком која
ме је родила.

Радуј се, пошто сам светог лика слику с радошћу
много пута насликао.

Због тога, молим те ја, бедни Лонгине, да пружиш
милостию твоју заштити моме спасењу и мени који
ти се обраћа из љубави, и онама који не знају речи
својих предака, но само кости и записе чувају.

У икону Дечанског претаче речи, о другачијем
великомученику Стефану цариградском, чудотворцу
исписивачу затворних сенки. Лонгине радаше све-
тордно, и невинно, икону по житију Тригорија
Цамблага, од чијих речи ствараше слике. Обнављаше
старе слике, као Цамблагакове одликане речи. Тако, и
стаса рука Лонгинова, на запису, на икони Стефана
Дечанског.

О свети Христов Божанствени великомучениче,
носиоце венаца и Правомучеников имеваче,
Стефане Дечански! Као онај, који у цара стоји пред
тросруким гјајним светлом, душом својом, с телом,
у неисцеленој болести са ранама гнојним. Молим ти
се, посредуј код Христа за мене самот.
Који руком мојом с душом ми ово насликаше и
теби љубезно принесох, недостојан Христов раб,
Лонгине, гласоноша и зорграф.

До иконе Стефана Дечанског, дође један слепи
човек, око којег су се сви могући лекари годинама
бринули да би му повратили вид. Тај човек прогле-

даше чим лице своје приложи икони Стефана
Дечанског.

А онда испељени и Лонгине одоше у манастир
Милешево, и у лику Белог анђела, и у очима Светог
Саве, Лонгине угледа да му се указује књига која се у
Србији некада знала, преписивала, и чији се трагови
могу срести у лаврама које су опљачкане.

И Бели анђео рече Лонгину: “Почни са читањем
књиге коју и сам рисујеш.”

Када му стиже оваја, свестан свог тешког задатка,
раб Лонгине се поче припремати за путовање. Онама
који вероваше исприча о књизи коју нико није видео,
и о којој нико није знао, причу која му се показиваше
у сну.

И манастирска браћа одлучише да Лонгине речима
савестују, да га доведу до недоумице, да сумњају сами у
себе и њега, да и то светло које он види у књизи на
кожи исписаној, почну да проглашавају светлом које
ће се указати у Србији.

И рекоше му да је књигу, на кожи исписану,
Тригорије Цамблаг почео да чита и преписује још у
Србији, али како је много година радаше и не успе у
свом настојању, он је понесе са собом пут Русије.

И идуће године к њему дођоше двојица и рекоше да
књига у сну јавља, али да књига није писана црквеним
језиком, да је скрнавна у сну била, и рекоше:

“Радио си децу на својим фрескама, иначе, на
изворштитима библијских вода, или пред млазом
мајчинских, лепотних дојки, закритих иза поруба
памучних отртача. Волео си ствари, мада си бежао од
њих, оптерећен библијским читањима о путености, о
преху. Љубио си грешне ствари, када си био сам пред
њима, пртајући, бојећи њихове стидне делове тамо, иза
оних, затамњујућих страна слика, фрески и икона.”

И Лонгине рече:

“Удаљавам грешно од себе. Плаши ме сумња да има

разлике између речи и значења. Борим се са собом, световним, читајући по образима апокрифних књига, и са грешним монасима око себе, да саградим један чврсти и стварни мост живота у земљи Србања и своје мисли објављене у Богу.”

И све оне који долазаху до његовог објављеног пута рад Лонгин учаше речи из књиге коју у сну читаше. И једној жени која ради покора и испаштања дође, исприча речи из књиге.

“Није ли књига у сну писана?” питаше жена.

“Те речи Лонгин никада не моташе да заборави, и које га морише пре него што крену на пут спреман на искушења и одрицања.

Раног лета јахаше Лонгин на јаловој, пријојеној, кобилици између затрпаних, пешчаних међа Зарве. Друго је време у степи тако да га он, при преласку Дунава, мутно слућаше. Био је са ових, моравских страна, заробљен у размакнути рам प्रदेशа свог доброжаљетог отчаштва. Опет је свој самоплетни, самопорочни, себрима дубромислџи, рад Лонгин. Сјаше као на некој прежареној међи. Пође јаркозе-леним липшћем моравским. Помисли на живописце и илuminаторе, братостасале и ишчезле у невремињу прошлом.

А зашто Лонгин пође на тај пут киевско-московски? Да би ради непрекидности, будући из далекотпешкор Хвосна, овде, у походу к Дунаву, спајао и преплотио књигу у сну писану и књигу коју у Русији читаше. Његов сан волшбеника и омајивача, речју и бојама, плови увек ван његовог болног, рањавог тела. Рашчљанавалући и недовољне затрпатске Зарве, под касноподневним сунцем, својим сведарним очима, гњу-рајући ушима у поздравну песму бело-лептирова, он дуго миловаше по зеленој триви своју кобилицу. Рачунајући нештоке звезде вернољуби песмо-сликари љубљеници, и достатни царски дружбањеници, присећањима на сузе радоснице и покајнице због скривених мисли, због светогрђа о могућим,

прошавшим учитељима, у свелику данашњег Лонгина, изазиваше многолично, многогласно, растукењичје.

Привезаше аткињу, после зобљена и појена, под дубоком обалом, и сам, као нарцис, нагнаше лице над бистрим огледалом воде, и тако застане ко зна колико, клечећих сати у нечујној молитви. Покушаше да одатна снове за којима пође. Једино, овако над водом, при одсликавању себе самог, на дну огромног неба, снови на јави добујаху снагу. Он их по навизи, облико-ваше чврстом руком, у знакове.

Свуче се тек када сунце ожари, упали његово мли-таво тело, и остале го као при рађању речи, црта, боја, и скривених жеља, које никада не раздани, у страху од светогрђа пре слике Евиног или свог тела. Лледајући сам преплашен, заборавање му делове, обликовањот, спремно разгољенот тела, додириваше прве, свеже, моравске валове. И сагледавалући неку жену како корчаше у правцу њега грешног, безаћног, исплива на другу обалу Зарплате. Да ли је та жена из сна или та кушаше на овом путу?

“Брате, јеси ли негде срео мога Немитаја?”

Путаше Лонгин, јер тражаше тог митског зарвин-ског песмонопица десетерачкор у себи. И плакаше јер настлуги да овај не припадаше племену тек израслих настлејника. Неповрат? Тражење? Та жена из сна која мисли да је у спреси са некадашњим песмонопицем Немитајем?

“Да није узео какво друго име – тај грешник усамљенички и сабрат – недовољно свог слободнотума. Одаваше светове ствари од светова људи. Ја, ни остали прнописци земље Србљов, не сретосмо га нигде. Зашто га сада ти својаташ, о грешна жено из сна.”

А та нестварна жена, уз лаки дремеж, и даље чушаше, као анахронска уходница прерано недовољна свог ума. Преваривши нестварну жену, Лонгин зах-валивши Богу што жена усни, заранаше прејубоко, ронећи све до оне обале с које беше пошао рано

Док нављачаше дугу црну ризу на себе, посумњаше у постварност човека којему беше занат да друкљује са стварима које су обичне, свакидашње, непроменљиве. Хтеде да се врати, јер посумња у прави пут или његову могућу сврху. Но, као сваки који кретање за објавним сном ободје кобилицу правцем дунавских страна. Желаше да промени себе хвоштањанског живописца, у чему ли? Не беше му баш тако чврсто знано, јер чак и рукопис му, који гледаше у сну, беше тако јак и сложен души његовој, понекад, мимо невиних, и нежних руку.

Када паде мрак, пред новим му преноћницем Лонгин помишљаше да је увек слеп. Јер онај који бојом или речју ствара, и божи знаци пред њим стајаше, пре свега, слеп је за такав гроби свет. Из оближњег пливачка изађе цваст сеоске дечурлије. Лонгин као да их виде у оностраном. Нека дечипа зажмурише стидно, невинно, срдачно, пред непознатим прорисцем који ходаше у поредо с кобилком. Најве тада Немилгајевца. Љубљаше му монашке скуте. Лонгин послушаше тужбалицу те несрећне жене. И њена реч као и увек би светогрдна, стидна, и умно-грдна. И жена рече:

“Да ли сићи, најзад, у отпадиништво, не од праве вере, већ у све дубље раскол између грешних људи и ствари, између душа и мртвор, између сна и јаве.”

“Ја пут свој знам.” Брањаше се Лонгин. Седећи целог предвечерја на бусењу трава, у мислима допр-таваше постварени женски лик. Заплови у стари свет црта и писаних речи. Загледаше се у забеглешке с пута, у пртеже на белинама, али не отклони постварену жену.

“Ако су колибе, земунце, тестије, грнци, прстење, кошуље, дрвене пљоске, били друкљачији од тих себара, ако ти се књига на кожи исписана привиђа у сну, онда зашто путујеш. У Русији је, по причању ранијих путешественика монашких, убого заблатије и глад

Имаш ли ти сада причу о Русији?

Зар постварени, песнички домишљени људи Лонгинови, из рукостворенија, блато-писанија, жарко-појања словарског, не могу похрлити вапајућем, живом, животу на Заграти.

И Лонгин рече:

“Двооке људске очи су безначајно мале у односу на приказ ствари које гледају. Орах у светој порти, орао стогодишњак под облацима Зарве, капија на разрушеном стагаћком граду, моја кобилица, малена дрвена чутура у мојој торби, и ти заспага нестварна жено се састојите једино, и увек, само од једног знака. Ствари-речи, ствари црта и боја, моје тело, саздани су од Знакова живих ствари, пуних вреле крви. Све ствари, мењају свој израз у Богу. Јер, ја, Лонгин и овор пута, ка Светлу даљина и нових снова, опет сам онај стари, немерљиви, истоветни недостојник, светрешник.”

“Докле ћеш ти, грешни и недостојни, да живиш у оквиру писаница на хартији, или да их премешташ ода-гле у врели малтер на зиду славних цркава. Или су сви људи, осим песника и живописца, збиља измишљотине које у сну видиш; знакови који нису вредни својим природама?”

“Не стварам ја измишљене боје, урокљиве, сло-варске речи. Одликавам, озвучавам онострано и свето.”

“Створено увек под руком, под свнцем, добија јединствени лик ствари. Таква је и та књига коју у сну читаш и тражиш.”

“Ућути жено! Светогрдне су твоје речи.”

Откри жена и очи иза ватре, као с оне стране света из којег приспе Лонгин. Три дечака и девојчица, оскуд-но одевени, вирећи иза леђа нестварне жене, поново ослушкиваше калуђерово ново ћутање, и пратише шкрипу његових бројаница у десној руци. Вечерас, усамљенички, док нестварна жена дремаше поред

НЕПОЗНАТИ НАС- ТАВЉАЧ

Поштована госпођо Gretchen,

Када будете пролазили кроз Грчку, кречњи се од Микене према Атини, и слушајући на трговима гласове који се мешају са гласовима мртвих трифона, и када будете наставили пут душом, доћи ћете до високих стена, на чијим врховима се пред очима указују крстови. И пенући се кривулавим путем ка стенама којима се само са једне стране може прићи – из срца – Вештаственој епохи у уметности доживећете географски. На Вашој карти коју ћете држати у руци, као прву тачку епохе, означите лавру Метеори. Одозго, из неба, видећете или само наслутићете слике и облике за које ћете рећи: Вештаствена уметност прво се огледа у архитектури. И одатле, са брда, предочите слику о покољу:

Најлепши град, град на небесима, град из снова, град чије су зидине одолевале Персијанима, Словенима, Арапима, 13. априла 1204. године, под налетима крста и Млечана, би освојен и опљачкан. Блага највећег светског града бејаху разнешена и дивљачки уништена. Сликари, музичари, зографи, боготрагачи, исихасти, Вештаствени, беже из Цариграда ка Бугарској и Србији где ће наставити своје деловање. Зато што вештаственост оживљава заједно са патанизмом и сензуалношћу Византинци престају да буду хладни, досадни, учени, неинвентивни, религиозно теолошки.

Пут којим мислите да ходате почевате да обележавате једном линијом која се пружа кроз Охрид, а затим се грана сликама манастира Србије и Бугарске.

Уснуле постварене дече, Лонгин пође на бусење траве. Знамење младор, срповитог месеца, пререја му очи. Чу дисање малодобних дечака и девојчица. А њу, лажно гостољубиву домаћицу, опази под непослушним очима, верно обликовану у Даници звезда, на источном небу, под шумовитим бреглом. Онда чу нечије шаптање у колиби, као немир у свакој ноћи, на слами, што пали тело и несотварује жеље. Негде, израсле четворолিকে-жене, огромних сиса, смејаху се из колибе. Зато Лонгин целиваше трептање очних капака. Гледаше месечев сјај. Сањаше о својим анатемисаним арима на платну. Брањаше се њиме од тих жена. Долазаше време протледавања слепца. И све до пред петлова, када але почињаху на раскршћима Зарве да се у пешчарске матле даве, Лонгин упорно држаше платно међу ребрима својим, која постадоше рам. Кајаше се он и ове очи, када је требало цртати у самом мраку.

И жена рече:

“У ноћи призиваш Божије речи. Лажне су. Не види за њима. Нећеш узети ту књигу. Та књига и не постоји. Било какву књигу да понесеш, овде, уништиће је!”

Надајући се у свете молитве усубљујем се, ја, недостојни, рад Лонгин, да напишем ово.

И виде ону двојицу како слепи ка њему иду. И ништа их не пита, и ништа им не рече, само дуго сећаше са њима. И када усташе пође тихо да их не узнемира. Али они чуше његов бешумни одлазак:

“Поћи! Књигу о којој говориш ми у сну пишемо. Али не видимо и не можемо је прочитати. Можда оно што ми у сну пишемо будни могу читати. Књига је онострана.”

Срећемо се у Катенићу по Вашој жељи, да дочек не буде по конвенцији. Седим поглада упртот у манастир не желећи да реметим Ваш мир који носите из Манастије. Треба обући цемтер. Идемo корак по корак око манастира и снимамо га. Приближавамо му се, додирујући зидове, те се удаљавамо несремени да се увучемо у постеле. Ви се распитујете о ктитору

Госпођо Gretchen,

Река се давила под поспаном месечином, пуна пролећних водопавина, када Настављач спремаше перо и мастионицу, боје и четке, мимо својих ствари, за бел. Корачаше за бежанцима народа у привиде новог живота. Кидаше о растанку нити светла и мрака, те сенке мећу прелазима јарких у затамњене боје, и мишљаше као сваки залутао путник, на газове предубоких река и мочвара нових обешаних равница.

Лгдаше у скорашње цртеже: латка кола без волова, плутови без опрача, гајде без свирача, беху знаци, нове напознате зоре над дивљим клајем озлењелим просторима Зарпате. Рабаше цртеже продужетак слова Божијет, а мишљаше на недо-читанот Лонгиновот Радуј се, радуј акагиста. Понесе ту књигу у себи, ради себе равниот, јер требаше да се радује, радује, новом свету. У свом развоју, удаљавању ученика, поставиваше се са словним знаковима о нечијем постању. Плакаше и мољаше као разборити себарски син да га Лосод у овој мучи не изневери. Лгдаше предјутрање виде-ло, и кланјаше се за претшт правих боја природе, њему невољнику и трпљенику. Беше храбар, јер ствари сопственот живопишчевот покућанства не скри у земљи већ беху верољубно са њим, као меле-ми.

И онда приближавајући се манастиру Горњак упита- бете се: Да ли се он приближава небо, или храм нема нијер у себи. Храм је само место где се појављује небо – духовно. Једино се после изласка из храма друтачије види месец. На фресици, у којој се спаја земаљско и небеско, дух и материја, нећете утледати сумње твор- ца. О сумњи су остале записане речи:

Госпођо Gretchen,

Сећао се настављач, кроз лепезу драгих му Лонгинових прстију, јазавичије четке, на обновљеној зидној слици, разорене Дренче. Молио је да се у расутиим цртама, у бојама одекци краље-вских, не указују његове слабе подлоге. И не могаше он обновљене ликове, некадашњет Великот учитеља, прекрасних речитих Слика, Лонгина прешнот, и безнадешника у слави; не успе он, да у бојама и цртежима, зароби и устали божанска привиђења по мерама првонајсторовим. И виде чуда: Прешне руке у сну одсликавају ликове прво-мајсторових заборањених скица. Помисли да пон-авља нешто, што је сматрао давно мртвим; знаке небеске остави потомцима. Пружачући своје нев-ерне руке, срицајући црте над пределом још живље земље, и уткајући свој глас, разливачо је Настављач нежност своје душе по папирју.

Своје невоље са аутомобилом описашете: чекам поред пута. Љубазни мештани ме окружују. Препиру се о квару. Механичара нитде. На жицама вране. Нико не покушава да их одгони да би одлетеле. Пут ме води до манастира Манастије! Фотографије и фотокопије плашше децу. Једна жена се крсти. Треба стићи до реке. Један од настављача чији је запис узет са маргина Радуј се, радуј се акагиста, не описује путовање већ бекство:

У ноћима одликавао сам бат речи из кострети – Чарнојевића за петама. Плакао сам, а миловало подледом дете, молехи старца преводајника, под баријадом византјског орла, четвороокот, да изда непењени јечмени хлеб за сву нејач. Благити су ме олинчали себарски конџи и прскале воде мочварних предела. У бојама над непознатим колибама сремским дочаравао сам песковите оранице, сиротински исењене сукње неухрањених жена, месечење мене над земљом спасителском. Саша-птавале су се сапутнице општећи ноћу са утварама, и побуђивале на чин убожничког греха, поред јаркова сред блата и суснежице. Разбацивао сам њихова лица по својој оцртаној слици. Глабу савладам нас постао је збеговска мртво-жута ствар. У самљеник лишен дрете му колибице, лајаше нехајно, покисао на месечини која падаше из оловног неба.

А по беспућима, у забитијима и запустенијима остајаху кола без волова, плугови без коња, уста без фрула.

Моје речи и слике божанска светлост не обаја. И ко ће вршити исправке рукописних књига, да збор мојета незанања у јерес и нечитљивост не западну? Ако остану такве речи остаће мртве на рутло света. Можда ће тамо, у Сентандреји, на божију светлост наићи.

Стресох се.

А сада је љути, негостољубиви октобар сремски, тира Раванице, са моштинама кнеза Лазара, па и моштинама последњих Бранковића.

протестијару Богдану, утледном велможи. Ја Вам говорим: “Следимо пут Вештаствених.”

“Да!” кажете. “Било куда да сам кренула Ваш отац је говорио: Следимо пут Вештаствених, драта моја! Његове речи памтим по ритму. Хватамо светло што обајава књиге писане у мраку.”

“Чујете ли глас изнад Каленића? Глас Божији?”

Одвоји Божије речи од оних које човек носи и казује. Све што је смртно и грешно је. Име Бога је песничко и сликовито, имена светаца су с оне стране дволиког Сунца, те га зато овоземни нису никада, нити ће га икада, видљиво, срести.

О језику ћемо говорити у Београду ако не буде доцкан. Биће малге. Пут је узан. Манастирни су далеко од магистрала. Они су високо саграђени у планинама. Улазимо у Београд. Причам о запису Непознатог наставаљача:

И горе на брду београдском где се небо спајаше са гором, у мркој ноћи учини му се да ће чути глас Божији о коме машта, а који су чули његова сабраћа, исписан по обрисима Љубостиньских манускриптура. И очекиваше предсказање, а чу само у себи глас Димитрија Кантакузина ожаглошћеног збор пада родног му Брда у руке султана Мехмеда Другог.

Пред зору уморни крећемо даље. Прегазимо Саву. Идеммо ка Хопову. “Човек је Божији храм”, кажем. “Све око њега створено – свет је.”

Починье јесења киша. Предајем да се вратимо и са Калемеглана гледамо Саву. Поминем Вам шајке. Ви кажете: “Прегазимо реку. Сутра ћемо изнајмити чамец и отпловити низ Дунав. Ту би могли да завршимо текст једним записом Непознатог наставаљача.”

ФАКТОГРАФИЈА ИЛИ ПОГОВОР

Школску 1984/85. годину проводио у Деспотовцу као средњошколски професор. Те године завршавао са писањем романа *Драго*. *Досага* усвојених *речника*, и у мизеу средњовековне Србије, поред Манасије, записујем:

*Пролаће је. Тоу се снет. Пенем се уз брго. Соба. Разметтен је крешт. Кроз прозор лагем њубрштите. Орах. Коуја фреске ратника на столу. Отићи ну го манастира. Поново писати. Монаси по мчаницама. О њима писати. Јеснас сам завршио роман *Драго*. Формални могуа траматике коју функционисте. Шта је њетов прозвот? Много паралаелних прозвотга. Мултимултицрпане! Ова зима је проведена без трејања. Жеља га гобујем назев. Друкитљане соцулошких текстова. Социстевна истражвања. Страх љуги га товоре о еласти. Мистичност која гржи. Манастирски хор и гуректно обраћање космосу. Суг са водом, која се замрзла и гецебрди, марта, када сам се пресекао и гдиу стан, остала је замрзнута на столу. Температура и соби се цеве зиме није погитала цнаг ниле.*

Између Горњака, Раванице и Манасије где су по пешинама, кељама, исихасти очекивали Откровење, у години 1984. одлучујем да преводим текстове писане у Ресавској школи. Са пожутелих папира, из снова, из измаштаних тонова јесени, хватам ритам превода. Текст који сањам током ноћи преводим дању. Обнављам га или пишем поново? Ритам текста осећам у корачању, у жуборењу реке, у гласовима манас-тирског хора. Почетком зиме постављам питање: Не

преводим ли текстове који су познати и преведени на савременни језик? Па нека већ постоји превод! Можда текст који преводим није ни написан? Сигурно текст није написан. Ипак преводим само могући текст једног заборављеног језика. Али, не успевам дуго. Ускоро ништа не могу учинити са започетим текстом. Оставањем га.

На јесен посећујем пријатеља Радомира Рупљанца. Даје ми на читање рукопис који је писао потпуно слеп. Текст је писао у болничкој соби, уз крештање пауно-ва, страхујући да не пише ред преко реда, баш онако како су текстове писали Бештаствени калуђери имајући изузетан осећај за граф и простор. Читајући рукопис пријатеља, заклањучујем да смо, и он и ја, приређивали исти текст, тако да једноставно треба спојити рукописе у заједнички пројекат. Неколико година проводим снајајући рукописе које контроли-шем сновима. Заправо: снм ме воде како уређивати текстове које обнављајем. Током 1989. године завр-шавам рукопис и дајем га на увид пријатељима чије допуне, са маргина, уносим у текст.

У журби заборавивши рукопис на школском столу, заједно са дискетама, ноћу се одједном упитам: шта ако опљачакају школу у којој радим? Нестаће рукопис. Не траже ли Бештаствени свој текст?

Журим ујутру у школу. Слутим. Чека ме извештај полиције: (о обијању кабинета и хаосу који су направ-или непознати починиоци). Дана 15. јуна 1991. године обијен је кабинет информатике ПТТ школе. Прова-линици су ушли кроз прозор купатила. Узели кључеве. Нестаном отворили кабинет и однели: две тастатуре и триста дискета. Уништили су папире и књиге које су биле на столу падећи их у контејнеру. Сетим збуњем пред инспектором који ми наговештава сумњиве. Пита о именима која би могла да уредисају истрају, узима отиске, новине које су преостале, папире са пода. Поздравља се са мном и одлази.

Шта сада урадити? Нестао је рукопис који смо

покушавали обновити. Прво сумњам да смо оригинали рукописа измислили као што су измисљени многи оригинали, а онда осећам како ме прожима дрхтави-ца. Које се сада обратити?

Да ли су стварни јунаци књиге? Јесу. Беза измбду литературе и стварности је снажна: постоји само лит-ература. Не могу знати, само слутим постојање Бештаствене секте која је сачувала рукопис Етрураца, заједно са својим учењем. Али, зар Бештаствена секта није стварност? Секта не жели да се ишта о њој зна. Иза обијања кабинета стоје јунаци књиге. Госпођа Грехен постоји. Њена студија је била повод за обија-њивање текстова у часопису Перспективе. Чак је посетила Југославију пишући о ископинама у Винчи, о Винчаници, те и о списима чије оригинале тражи у Југославији. У посткомунистичком рату путовала је од Зарема до Београда да би држала предавања о непањом уништеним свицима, чија се садржина – како тако – обнавља. Или текстове Бештаствених рукописа обнавља енглески научник Аринис, или њихову форму симулирају нови рачунарска пакети. Зашто би госпођа Грехен желела моје рукописе?

Сумња да су стварни преводи оригинала? Или се плаши да су моји преводи лоши тако да ће компроми-товати њен досадашњи рад?

Сумња пада и на мот пријатеља и коаутора Радомира Рупљанца. Повезујем његов боравак у инос-транству, у Минхену, са догађајима у књизи, и у стварности. Радомир Рупљанец је Јован Палигор. Можда кроз текст треба проћи и извршити аутоматску измену имена. Али коаутор живи слеп. Пошавши к њему сустигао сам инспектора који је кренуо да посети просторије у којима живи слепи Рупљанец.

“Он је научник”, питао је инспектор? “Да. Био је стручњак за обнављање старих руко-писа”, рекао сам. Када се отворише врата дочека нас млада прве-

натих људи, не чујући ни речи из њихових разговора. „Он не зна да ћете доћи? Да ли желите да извучете из заборавља старе рукописе које истражује господин?“ Кућепазитељка поче да скида књиге са полице, и да их ставља на округли сточић испред слика на зиду. Инспектор и ја истовремено подигосмо очи и угледасмо три велика портрета у фото-уљаној техници. Кућепазитељка хтеде да обрише прашину са ликована, али је заустави инспектор.

Остависмо пажа и прекрасну кућепазитељку у својој фотељи те се упутисмо у скрипторију. Опробављујући кључ за кључем најзад се нађосмо у пространим скрипторијуму. Упалисмо светла. Застајосмо за часак и препустисмо се посматрању мирне просторије. Инспектор помисли да га очин вавају. Да ли и ја видим исту слику празнине која влада у скрипторијуму? Шта је ово заправо? Осети се намах уморно пред овом сликом ништавила, и покушах да своје запретапшење усредсредим на дуги скрипторијумски сто, на коме беше неколико преврнутих и поломљених епрувета. Инспектор приђе ближе столу. Једна омања здела од порцелана, сва прљава и почрњавела од дуге употребе, и до ње већа здела, стајаху напуцкле на столу. Затим, премештајући поглед на комад коже или што је некада сличило на то, видех да је то сасушени скелет жабје. Баких затим поглед на витрину која је стајала наслупрот нама. Ту беше неколико папира опрашњаваних и у стању распаљивања. Инспектор је и даље ћутао не реметећи величанствени мир скрипторијума, у који данима није крочила људска нога. Па шта је овај радио човек? Зашто је скрипторијум држао ваечито закључаним? Спазисмо, затим, истовремено, на сточићу недалеко од витрине, неколико згужаваних папира, те отворених и у прах претворених књигу: Студија о средњовековне књижевности, о којој ми је Рупљанац причао једном. Мени се учини: непозната је ова проспорија ми! Никада нисам отварао ова врата! Рупљанац ми није бранио да уђем у скрипторију, и само ми је

но без разлога, не схватајући циљ посете ових непознатих украшених њинђувама. Старац се засмеја, очигледно и даље недалеко од ње, вадећи из капутита своју овећу има, слободно задивје сукњу. Велики паж жмиркао је токових погледа, те наваљивши се на полицу са папир-сличној прилици, осети гордост због појединих инспекторских мајушна хаљина. Кућепазитељка, као у свакој јим меснатим бутинама, чије је врхове оскудно покрилатела кућепазитељку. Она осети његове очи на својој рукописи. Док је припаљивао цитрету, инспектор столице поред радног стола на коме беше сложени хрпа часописа, и десетак старих књига. Седосмо на мемљиви мирис старих хартија, а на полицама беше из предсобља уђосмо у радни кабинет. Осетисмо Инспектор: Ох, тако!

Кућепазитељка: Само господин Радмир.

Инспектор: Ко живи овде, поштована госпођице?

Ја: То је чувена слика Дегас: Жена после купања.

ности?

Инспектор: Господин има укус за уметничке вредности.

Инспектор заустави поглед на уљану фото-копију његова најдража дружбаца:

„Ох, да, господине“, одговори кућепазитељка улазећи са посетницима у собу, „и више од тога. Ја сам Слуга његове висости.“

„Велики паж на двору преславног цара чудеса. Та, док су му се дуге беле чарапе тресле око танких руку, с мучком хватajuћи пешеве свог лакејског капута, очигледно глуп и са комичним покретима старца.“

„Драго ми је“, рече лепотица цвркутаво, „ја сам кућепазитељка! А ово је наш папа“... и показа руком, клањајући се као у старомодним водвиљима, у правцу старца.

носоа девојка, иза чијих леђа бејаше лакеј у одори викторијанског времена, државих очју, чији је поглед гаснуо одмах, на самом врху његовог смежуралог и набреклог носа.

руком показивао врата ојашњавајући детаље свог рада, тако да ми је скриптирији извиривао из другог света, без сврхе и одређене намене. Скриптирији и нер-азумевање за ствари у њему, инспектору донесоше мучнину, те он у бесу пљуну по рукописима на столу на коме се беше нахватао дебели слој прашине. Сада му изгледаше да у целој овој кући стварно егзистира само домаћица и онај лакеј. А да је Рупљанац нест-варан као и живот са њим.

Рупљанац ме је познао по гласу. Позива ме. Држи у рукама кесе са воћем.

“Познаћу те са њом”, каже отворивши врата. Ставио је прсте на уста. Инспектор је гледао, и видео полунагу лутку. Лежала је у наслоњаачи снажних и откривених бутина.

“Видите, господине, ову моју најдражу што спава као мртва? Лолита, моја.”

“Не разумем? Не знам?”

Инспектор се збунио, те је обилазио око велике фотеле.

Рупљанац је одлагао кесу са воћем. Прeko пута Лолите седао је за сто. Лава му је била изнад заспале лутке. Друга брада и коса падали су му на груди. Беле власи лежале су по столу и рукописима. Руком је додиривао маслионицу перо.

Засмејао се. Присео је уз инспектора отварајући боцу ракије.

Инспектор је вадио питарете. Припаљивао их је док је Рупљанац сањао.

“Нервирају ме ови мртви рукописи на столу.”

“Ви сте несрећник који из мртвих рукописа покушава да извуче емоције.”

“Украли су нам поново рукописе. Треба се одрећи људи који се подсмевају истраживачима. Ето, Лолита је данас сведок. Не дирајмо је. Има још времена до поласка кућепазитељке. Жене су без материје. Лутке посебно. Чујте, колега, више нисам млад. Слеп сам.

Све ми се чини да сам још јуче слушао родитеље. Одратно. А моја кућепазитељка као свака задовољ-на жена. Глупа!”

“Музика ће помоћи мојој Лолити да ме боље схвати од Вас, господине. Ви нисте уметник? Ви ми не можете помоћи? Зар не? Не љутите се? Показаћу Вам да је Лолита права.”

Бече је већ затамњивао двориште доле под великим прозором Рупљанчеве собе. Он је ласцивно облизивао усне.

“Лолита, жена Европе. Када пишем повремено, имам на уму тужно минхенско сумраче. Не заносим се. Мењам осветљеност по сећању. Стоји модел жив и ја разговарам са њим. Тешко је то: мртве море пренети у глину или дрво. Камен је хладан.”

Неко је закуцао на врата.

“Ко је?” питао је Рупљанац.

“Кућепазитељка, неверни господине”, затрештао је весели глас.

Рупљанац је нервозно и даље пушкао, окренувши се ка полицајцу, као да је био у недоумици. Зарежао је пас. Онда се чуо лавез.

Велики црни пас одмах је почео да њуши испод Лолитине фотеле. Кућепазитељка га је грубо опоменула. Пас је смирено чућнуо. Кућепазитељка је спустила псећи каши и села насупрот инспектору.

“Страшно је запетљано с уметношћу”, рекла је. “опростите, још мало времена, господине. Лолиту треба у вечерњу хаљину пресвући, зар не?”

“Дабоме”, рекао је Рупљанац.

“Никада не стигнем да Лолиту, осим недељом и празником, после спаваћице обучем у јутрању или дневну хаљину. Из спаваћице право у поподневну кућну одећу.”

“Збиља, са мојим временом је страшно запетљано”, рекао је. “Најбоље је када се схвати да под једним кровом, човек може, и мора, најзад бити сам. У самљен

без очајана. А ја сам то постигао захваљујући разумевању кућепазителике.”

“Произвольно закључујете, драги господине.”
А кратка сукања отишла изнад гаћних бељина, јер је кућепазителика села постраннице, затрелана у Рупљанаца.

“Видите, моја кућепазителика је пошла вашим стопама. Затворен ланац технолошког процеса је животни циљ цивилизованих људи.”

Кућепазителика је говорила церекајући се, те је пришла Loliti задигавши јој ноге из фотеље. Испод кратког комбинизона повукла јој је гаћице. Похитала је орману. Носила је вечерњу, светло плаву, дугу хаљину, и пар чистих килота. Рупљанац је узео текст и дуго га превртао док је кућепазителика пресвучила Lolitu. Ђутао је затрелан, далеко иза прозора, и вукао димове цигарете. Јесење руменило над далеким кровом.

“Ја више волим да причам о месечини изнад минхенских кровова него о лажним људима”, рекао је Рупљанац. “Надважданије је сав овај наш разговор. Када човек почне да сумња у себе то је најгоре што му се може догодити у животу. Кућепазителика ме добро зна. Ви сте други човек. Не познајем Вас. А то је смешно. Не воли човек свој посао, тако и Ви. Мртвац не зна за опирање, велим.”

“Хајдемо што пре из ове двратне просторије!” рече инспектор већ љут. “Морам отићи оваде, из лажи једног живота. Хајдемо, девојко драта. Шта ти овде тражиш? Прашина! Прашина! Љутке!”

“Но”, рече кућепазителика. “Немојте журити када Вам сва стојим на располагању.”

Хватајући нежно инспектора испод руке побоше у ходник. Забљеснут од светла у ходнику зажмури полицајц. Испод колена осети подрхтавање. Остадох сам са коаутором Рупљанцем. Он уздахну. Ништа не рече. Нисам га разумео. Знао је да смо само нас двојица у соби. Духвати лутку за косу и спусти је на под.

Опседнут је болешћу и слепилом. Не могу ни да га питам: да ли још пише? Седимо. Он се не узбуђује збор уништених рукописа. Смеје се. Шта њему пред-стављају рукописи? Покушавам да повежем његов живот у München са господом Gretchen, са Вештаственима, али у томе не успевам. Рупљанац чак и не жели обнављање рукописа. Као да је тражио неког коме ће их предати и ослободити их се.
Звони телефон. Рупљанац подиже слушалницу. Корумпирани инспектор је већ обавестио господу Gretchen.

“Погледај шта си урадио објављујући текст у часопису Перспективе. Нека госпођа из Münchenа је у Југославији. Не знам разлоге њеног боравка. Можда ће однети рукописе из опљачканих и поплаћених манастира? Овај проклети посткомунистички рат. Али ова госпођа је изједначила аутора и јунака. Пита мене за старе рукописе као да их ја, слеп, могу још и сакрити.

Некада, у болници, отварао сам очне капке. Спопадао ме сан од ноћног премора или од лекова које сам похлепно уносио у организам надајући се промени и успеху терапије. Живот сам био везао за иконе и старе рукописе. Сам, у посној земљи понут лутке без очију. Мазно сам се и сасипао око шваба, наseo на многе преваре, док сам говорио о уметности или се дивно музици. Реченице блатнице и овагалице тичу се људског живљења, али од њих никаква рана не зараста.

Смешкала се једна пригојена сестра, чији су зас-такљени образи као у златном раму. Чини ми се да ме је хватала зубима док се излежавала на платненој дугачкој столици. Знао сам, мада је она то оповр-тавала, да има љубавника. Наш материјални профит? Грађанско функционизовање. Можда непотребно? Могу ли да се ослободим фетишизма поред пуног

Како сам могао да назовем ово дешавање? Да именујем болест? Да изучавам офтомологију? Или да употребим реч коенцидентнија? Да читам Junga?

Bücherica држи слово пред отменом владајућом господом, о привредном буму и европејству и ходу хомоевропенсиса. А нас двојица надминхенских странаца пијемо у Bock-keller, чувено Bock-bier. Времена се прејахују, дакако, мој Фаухе. И не ходамо. Једино Blut-wurst крвавицу. Die Schwamm, les шампрignons, свеједно. Zählen, bitte! Па силазимо, најзад, у непастелно, усивело минхенско превечерје. Како вече, пријатељу, данас изгледа из болничке собе.

Била је опет недела. Праскозорје се ломатало изнад прозора. Недела је мајчина утроба. Људи у ној нису ствари. Оживе. Трабио сам да се умјем. Зашто сам жмурио док сам се брљао у купатилу.

Ја који сам целот живота желео да преводим рукописе Вештаствених мистичара, доживљавао сам судбину оних који су писали слепе рукописе. Тада сам почињао да пишем и преводим. Тада, када сам ослепео. Рука ми је клизила по папиру. Напрезао сам се. Не пишем ли ред преко реда?

Нисам знао да ли преводим рукопис Вештаствених или не? Пишући чак и нисам знао да ли пишем реченицу преко реченице и да ли ћу моћи ја – или неко други – да прочитам списе, и упоредимо их са онама које сам преводио годинама.

А дође човеку, тако, ненадно да поврне туђу смрт. Све туђинске. Још су ме мориле путе алпске воде. Далеко, горе, шупштале су дању и ноћу. Бар да воде пресуше, овако, с јесенских магли. Чујем их и сада. Жуборе!

Постоје дани када видим. Јасно у светлу видим људима и вратим се истом улином. Али сутра, када поново покушам да одем, не видим. А бре, Радомире,

фрижидера и парадног одела на Oktoberfestu?

Не дозволи да се подржава лудост света. Ред, лини- ницу: нисам ја једини у овој болници. Сметале су јој разумега. Одмах сам видео, после мог доласка у бол- нису, улазио је у мене. Ординација је била тамо негде. Прикупљали су се уметници, и девојчурци. Помало њихове речи, и радост, прелазили су на мене. Али ја сам био усамљен. Махнутао сам када су ми биле свезане очи. Али ритао текста ми је одвањао у ушима. Свеао сам и ходао у празно. У слепоочнице су ми дисале минхенске и поморавске курве. Низ стид- нице им је отипање, а онда сам чуо пиштаву минхенску кукавау. У немирном сну вршиштале су ми недо- љубљене девојчице из логора. Таква страва. И ударао је гром. Прогонила ме је мртвачка глава. Стенем шипку. Дрхтим и зној ме пробија. Бојом ме опину ликовњаци. Низ лећа ми силазе трнци. Три четири пута у ивицу ударао главом. Тамо-амо поново се изблиза јавља јека и рика. Стезао сам грло. Сањао сам светло Сунце. Радост ме је обузимала и нисам се окре- тао. Осећао сам лустере који су се окачени по болничким собама. Ниски. Над главама. Изнутра би ме осветљавали. Размишљања су шкочила распо- ложењу. Када сам се враћао преводима мисли су постајале свечане. Али, и поистовечење с Вештаствен-

има је гнусно и тешко. Починјао сам да сумњам у сопствену рационал- ност. Термини на којима сам се васпитавао љуљали су се од тренутка када нисам знао ко ми може помоћи. Шта ће донети операција?

Знање, значење, истраживање, способност суђења, логички закључци, гностицизам, вољунтаризам, вери- фикација, каузалност, апсолут, универзум, пози- тивизам, емпиризам. Шта знам колико још термина?

шта је с тобом? Зар сада не видиш? Невероватно. Зашто си изазвао тајне које се не смеју дотакнути.”

И сузе му капљу са ивица очију.

Пред вече ме је испред врата кћеразатељ-ка, сада одевена у сиве хеланке, и уску мајцу. Више није личила на девојку из друге епохе. Насмешила се позивајући ме да заједно поведемо вече, јер је узела на себе обавезу да ме повеже са једном странкињом. Одамах ме је ухватила за руку и повела градом показујући ми зграду у којој се десило убиство. У ходнику је измасакриран младић. Убили су га другови са којима је био у рату. Злочин није расветљен. Мени се није улазило унутра, али инсистирала је кћеразатељка. Тамо ће ме чекати једна странкиња. Један господин жели да разговара са нама.

И тада, уместо да се запетљава стварност и потра-га за рукописима, синтакса се усложњава менајући, та за рукописима који се заједно са завршетка радног времена, шуњајући се заједно са јући просторију, коју повремено чисти, после пеништем, кћеразатељка постаје секретарица опису-ваља, и саму стварност у сопственој симулацији; стварност се претаче у текст; и док смо се пели сте-реништем, кћеразатељка постаје секретарица опису-ваља, и саму стварност у сопственој симулацији; јући просторију, коју повремено чисти, после завршетка радног времена, шуњајући се заједно са раднишћима који се задржавају на послу још телефони-рајући, пијући, да би их она чекала трпећи њихове улазице, похлепу, понекад и штипикање умазаним рукама, ходајући прљава, у радничкој одећи, са кесама међу њима; све у свему зарађујући паре само да би преживела, али да ме не плаши њена сарадња са поли-цијом, јер је њен удео у денунцирању минималан, и да она сама не може да повеже степените са маскри-рањем младиха и са крваљу која се сливала од другог спрата све до улаза, тако да ме не узнемирава пен-трање степенитем, али, ипак, док смо се пели чуо сам бат корака неке госпође на штиклама која се пела за нама, потрчкавајући у намери да нас сусретне, док јој поигравају карнерчићи хаљине, док јој подскачу

увојци; и када нас стиже госпођа, њена немирна коса

се осмехујући на достојанствени начин, изговарајући: Гретен, на шта ми задрхте колена, а глас госпође се стотруко понови као прави пролом еха поломљених на кречњачким висовима или налетелих и сасечених крзубим устима кранова, тако да се од тог звука ска-мених, и очима које ми добише уплашени израз, раза-знах јасне контуре грандиозне цркве у новогрчком стилу на двадесет метара од нас, али због светла нисам био сигуран: да ли се црква удаљава, или висии попут слике? и слушајући глас секретарице: “Ох, моја госпо-до, у овој згради се уопште не говори! Ја сам се на то привикла” – осетих, загледајући се у насмешене прекасне очи, секретаричину приврженост, и умири ме тај осећај блиског друга и пријатељског лица, те осетих да ми лице доби весело изглед, и ја се – као да сам крочио у непознато – лагано ослободих руке Гретен, а госпођа Гретен, неодољиво се

вањима у свемир, а ја сам се кретао поспрацине од пеђажима који беху мноштво летелица, при отиски-простор видео у перспективној удаљености зграда, над којој су предимензиониране ствари, те се лево од мене но не беху зидови собе; бејаше изобличена слика на затим загледах у просторе лево од цркве, а то очиглед-орпомном просторијом која се губила у перспективи; у стотине јарких источњачких боја, бејаш збуњен подсећале на оне са персијских тепиха, преливајући се беше смештен сто, покривен кафифом чије су шаре вашарски трик; гледајући кроз стубове, испод којих неогрчка грађевина пред нама представљаше незначителесовано посмтра модификовану цркву, а та шта осећам према њој, гледах како вукнућим и даље она, гасећи га, погледа у мене који, више и не знајући запаљивши цигарету, док шикну пламен улањача, и малопређашњим ехом гласова, нећу да је зауставим; да јој се обратим, јер је знала, да поучен корака, окрехући се девојци, крену за мом не чекујући секретарице и кренух, а госпођа Гретен, неодољиво се

пркве, тако да сам претпоставио, да сам већ стигао у велелепну неорнурку грађевину, али приметих да сам још даљи од светлишта, те застадох, на шта застате и госпођа Gretchen, и одмеравајући даљину која ме је делила од пркве, закључих да се налазим бољно од зграде с десне стране, неких стотину метара удаљенос-ти: каква је ово сада варка? помислих, окренух главу ка излазним вратима и видех да секретарица, и даље стојећи на истом месту, и изгледајући мајушна, маше руком показујући да прићем пркви, а ја – осећајући за собом снажан дах госпође Gretchen која ме пратила у подухвату – осмехнух се на понтиравање са мном и господом Gretchen, која погледа у сат, али схвати да господом време; једино је унутрашњост нам овде није потребно време; остала у старим димензијама; пркве, са рукописима, остала у цркви, остале су у обичним књиге које су се налазиле у цркви, остале су у обичним сантиметрима, али су биле далеко, читавих петстоти-на метара, и ја сам могао да их видим још од врата – техничка решења су превазилазила моја чула, или, пак, моја чула потрешно ретиструју нову реалност; и нас двоје, држећи се испод руке, направисмо полукруг: „Ох, драги господине“, рече секретарица. „Још нешто да вам кажем: господин моли да сачекате! Желите ли још нешто да видите.“

„Но, драга девојко“, рекох, „схватио сам да је прос-тор иза цркве бесконачан, као у свакој другој смисленој вариј.“

Сада се опет зачу несносна јека одјека, и због тога Gretchen затвори уши, док сам је стегао за прсте, и док смо стајали са секретарицом, гледајући неухватљиве редове ходника тајне зрадуурине, слушајући потмугле јек: док бљеска разнобојно светло по предсобљима и лавиринтима, Gretchen показује апстрактне мотарије, прикладне да се посетиоци не би збуњивали непотреб-ном фигуративношћу, на шта се секретарица смеши упорављајући нас да тихо седаммо испред стола, јер господин моли за мало чекање пошто је узвезт

реферисањем, а она, као домаћина, нас нуди питање-том, коју Gretchen државо припаљује, док се ја осећам ништавним, јер не знам куда сам заправо пошао? и зашто на зиду гледам комад фреско-слике, и још неко-лико љубичастих, па зелених мрља, па косо постављени сасушени скелет жабе по правилима енформела: разарање коштаног ткива савременог социјализма: празнина у којој се налазе разнобојни диктафони, дебели часописи на столу пред нама; и тренутак спокојства: секретарица унесе апаратив, и за сваки случај свуд присућну соса-солу, а Gretchen прште у лаки смех, као и секретарица: „Не свиђа вам се, мадам, ово наше зидно дело?“ пита.

„Уместности никада не треба журити“, рече Gretchen; затим зааврја диктафон, и устале секретари-ца па отвори врата, иза којих забљешта пригушена светлост, тамо далеко, учини се, на крају града, Боже! а Gretchen ме држи чврсто за руку, док се сточустрку понови дубоки глас господина:

„Добродошли! Жао ми је што вас у примам посло-вници! Могу да Вам зажелим успех у истраживању! Ви сте већ били овде пре рата, али нисте користили наше услуге! Посуњвали смо у Вас.“ Господин ми топло стеже руку, затим се удаљи иза свог стола, а с леве стране булдожер са огромним ручердама на зиду, и однекуд зујаваи ткач звука; засмеја се он када седох прилично далеко од њега загледај у Гретине очи, и као да сам јој предавао своју приврженост, и у овој замци за људе:

„Понеште можда, нешто од наше традиције, нер-азјашњиво виђење.“

„Тешко се прилагођавам на предимензионурану слику коју сатледавам овде, у вашој пословници; тамо где је огромно дрвече повијало гране“, а господин се на то надмено развесели.

„Окренут и сам фигуративним мистификацијама, измеху сопственог припадништва етатистима или вашег економског монопола, изабрао сам благо-

шпијунска која је под присмотром. Треба ли би изабегати сусрете са странцима – бар у овом времену – без обзира да ли су научници или шпијунски, шапуће ми поверљиво: “Што се тиче госпође Grethen, она није сумњива; једна занесена жена која прикупуља грађу за студију о Вешташтвеним монасима.”

Ја, не, слушајући га, узбуђен, проверам да ли су све дискете донешене, и да ли ћу моћи да повратим рукопис? Откуда сада поново долазе рукописи? Док прхћеи зампиљам како штампач обнавља рукописе, остаје ми, као сваком аутору који уноси у роман ауто-биографско и документално, још само питање: Јесам ли ја икада био уредник *Лестективес*?

наклоно истраживање госпође Grethen. Видите, за науку је безначајно, да ли су Срби дезидеологизирани или суперидеологизирани?”

“Али Grethen има споствени живот мимо традиције”, кажем ја. “Драго ми је што је бар то неко схватио.”

Очигледно је господин махао својим насмејаним лицем: мистификованом обманом, као највећом доседашњом тајном: јарке боје гореле су у левом утлу, и ту је почињао дрворед, и опет се огромни простор губио у обрнуту перспективу, као у левку гледаном из маленог отвора, очигледно нису били утврђени зидови кабинета; мислим, то су релане фазмагорије: изобличена слика туристичког поднебља, дата мимо-сликарских, праваца: “Известан ваш колега, по мојој

жељи је, супермистификовао природу”, рече господин, нудећи нам сарадњу посебно госпођи Grethen, на шта је тражио мале услуге, а ја сам тада схватио итму са мном и господом Grethen, и би ми жао ње, те је затр-

лих, и учини ми се да је познајем одавно; поверљиво ми је шапутала, да је нико није одвео у Самоњиклу цркву, на шта ја погледах на сат: беше касно за тај подухват, а госпођа није знала ко нам је у овој зради упрличино сусрет, те грљеи ме збуњена, критичкујући ме што се поигравам науком; чак је бесна на мене: искористио сам њене текстове у листу Перспективе да бих прогутао своје поигравање науком – симулацију не може да ми заборава! Трагове који су остали од наше културе уништићемо у овом рату! Ко ће нам сада закопати цркве, памје, самостане? И док ја грлим госпођу Grethen, пред инспектором он ми наговештава: “Ухваћена је група провајника! Скоро све украдено ћемо добити назад!” а ја ништа не успевам да кажем, нити да питам за провајнике. “Ипак је сућено да буду објављени рукописи! Не узбуђујте се много! Можда постоје и оригинали које ће пронаћи госпођа Grethen? Морам, вам признати да сте без

Rukopis koji ovde predstavljam nastao je verovatno posle nestanka Vršastivenih sa teritorije Srbije – možda u manastirima, u Русији i Јерменији. Ја сам susreo samo fotokopije koje je prikupljala gospođica Grethen očekujući slavu koju je dostigao gospodarin A. G. Kvisitel pišući o Etrurcima.

Ovaj deo rukopisa je mahom prevod već poznatih tekstova sa staroslovenskog u srpskoj redakciji. Očuvan je fragmentarno i u nekoliko prepisa, tako da ne znam u kojoj meri odgovara originalu. Sadržina – ako je ona vazna – možda se poklapa sa originalom, ali sam tekst je verovatno blizi prepisima nego originalu. Tekst je izmešan sa rukopisima Vršastivenih ili su oni bili prepisivači teksta, nastalog znatno ranije, te su u kasnije prepise ubačene njihove opaske, i beleske sa marginama.

Prva tri teksta nose obeležje kievške univerzitetske biblioteke 198 II 32 a. 12.

Deo teksta naslovljen MIMO LJUDI I STVARI sačuvan je u prepisima srpske i ruske redakcije. Čuva se na Светој Гори, u Студеници, i u Ритском manastiru u Бугарској.

Пошто су неки од овде наведених рукописа i раније били познати, изостају преводи Јована Ралигора – можда због слободног начина преводенја – a наведени су преводи других аутора, што – нада се претриваћ – не утиче на целокупни увид u одабране i претривене преводне. Тако се десило да већи део другог дела текста преводне више аутора, као што је био случај са стваранјем или преписиванјем самих рукописа; преписивало их је i преводило више crноризаца, чак i из ралићитих епоха. Преводи Јована Ралигора који су не завршени такоде нису узети за ово издање, али се

privedivač potudio da ih umesno zameni stariim prevodi-
ma objavljjenim 1935. godine. U konsultovanim rukopisi-
ma, pisanim na drugim jezicima, mnogih poglavlja – koji
su u ovoj knjizi – nije bilo u originalu, tako da smo se
poslužili sa nekoliko umesnih umetanja poznatih teksto-
va.

2) Napomena

Ovde je priveden rukopis pronaden u potonulom ili
zatranom Samoniklom manastiru. Lezao je pored kosti-
ju letopisca ili čuvara teksta. Veći deo rukopisa je oštećen,
ili je vremenom iščezao. Pošto se radi o tekstu koji nema
nikakve tragove u dosadašnjim srednjovekovnim spisima,
pokušavali smo da se koristimo komentatima samog pre-
vodioa kojih je, na žalost, malo.

“Nisam mogao da odredim kada je napisan rukopis. To
ostaje budućim pokolenjima. Ponkad mi se činilo da je
rukopis prevod predbiblijskog teksta, ali ne znam sa kojeg
jezika.”

Bugarski naučnik G. Kirov smatra da je ovo original-
no delo Vestastvenog mitjanina. On autorstvo dokazuje
time što je rukopis izvan kanona, i što ne postoje slični
rukopisi:

Ruski naučnik Burievic tvrdi da se radi o prevodu sa
koptskog ili grčkog originala. Crnorizac je bio samo prepi-
sivač teksta prepunog apokrita, dopuna na marginama, i
redakcije prevoda.

3) Napomena

Postoje sačuvani prepisi rukopisa Vestastvenih koji
potiču iz XVII veka. Prepisi su na staroslovenskom u raz-
nim redakcijama. Nije očigledna njihova veza sa Vizanti-

jom, ali ne znači da ti spisi nisu prevedeni sa grčkog.

Rukopis koji prevodim je oštećen na sredini, sa mnogo
redakcija i intervencija prepisivača, sa mnogo apokrita i
dodataka na marginama.

“Zbog nepoznavanja dovoljno grčkog jezika niz pre-
vodilaca je kvario originalne grčke tekstove, a i zbog
nepoznavanja pismena prevodi su odstupali od tradicije
pravoslavlja, tako da su već novi prepisivači stvarali
sasvim drugačije tekstove koji su upućivali izučavaoce u
razne jeresi, ili nestote, tako da su uništeni takvi spisi.”
Možda prevodu dajem i dimenzije koje sami rukopisi
ne poseduju. Kako u tekstovima nema reči o ovaploćenju,
oboženju, raspeću, vaskrsenju, eshatologiji, parusiji,
ponegde postoji naznaka o grehu, zaključujem da se
rukopisa sa drugih jezika? Trebalo bi utvrditi iz kojih su
rukopisa tekstovi prešli u staroslovensko nasleđe.

Pisci ovih spisa su mitjani.

Zašto to prepostavljam? Pre svega zbog sadržine
samih tekstova. I zato što ta dela smatram autorskim deli-
ma jedne sekte koja je osuđena na propast i koja je iščezla
zajedno sa svojim rukopisima – ostavljena da umre.

Ponkad i u tu tvrdnju sumnjam. Možda tekstvi izivru
iz jedne tradicije, iz svesti jednog sloja, iznikli na reli-
gioznoj tradiciji? Ako se radi o prevodu grčkih spisa oni
nisu prilagodeni hrišćanskoj etici, mistici, alegoriji,
trpljenju.

4) Napomena

Rukopis koji sledi ne znam da li je pronaden u

Samoniklom manastiru?

Dugo sam sumnjao da je tvorac teksta Nepoznati
Ljubostinjač, međutim, kako mi u jednom spisu nema
datumao morao sam da tragam za istorijskim ličnostima –
ako se one lazno ne pomiju u samim spisima – više da

tekst Veštastvenih smestajući ga u istorijske okvire nes-tanka Veštastvenih sa teritorije Srbije? Možda je ideja gospodice Grethen i verovatnija od ideje A. G. Kvistela o Etrurcima koja ga je proslavila?

5) Napomena

Kraj ovog prevedenog teksta trebalo bi – po zamisli priredivača – da bude kodeks imena Veštastvenih koje je prikupila gospodica Grethen, ali pošto se radi o ogromnoj knjizi – gde se pored imena Nepoznati susreću i poznata i značajna imena srednjovekovne istorije, te se spisak proširuje i do nas – priredivač se odlučio samo za imena nekolicine srednjovekovnih autora, čije je grobove sam i sam posetio.

Gospodica Grethen je prvo smatrala da treba staviti imena autora, prepisivača i iluminatora, za koje se pretpostavlja da su pisali tekst, pa tek onda tekstove koje su stvorili ili prepisali. Tako se iz ogromnog spisa Veštastvenih, koje navodi gospodica Grethen – od srednjeg veka do danas – izdvojeni samo oni tekstovi koje je među ostalim štampao u Veneciji gospodin Vjekoslav Jelčić, koji se proslavio citajući odštampane tekstove naglas – što je tada verovatno bio i jedini način čitanja – tako da je on, pošto je bio dobar glumac, tekstove pretvarao u molitve ili psalme.

Deo pod naslovom KONSTANTIN FILOSOF izdat je u petnaestom veku. Prepisivači su naveli sve redakcije koje su do tada bile poznate i koje su postale put za traženje označenih rukopisa. Taj tekst, iz petnaestog veka, štampao je u Veneciji gospodin Vjekoslav Jelčić, a danas se čuva u Moskvi.

Druga dva izdanja teksta objavljena su u devetnaestom veku u Zagrebu (Jugoslovensko društvo) i u Sofiji. Nije poznato otkuda su priredivači dobili prepis za objavljivanje

skriju vreme nastanka rukopisa nego što žele da nametnu istorijsko vreme.

Moram pažljivo istraživati spise da otkrijem, ne samo jasne činjenice nego i nagoveštaje istorijskih događaja. Došao sam do zaključka da tekst potiče sa kraja petnaestog veka i početka šesnaestog, a da je tvorac Nepoznati Nastavljač.

Moj prijatelj – koji inače izučava islam – mi je rekao da postoje mnoge verzije tog teksta. Vrlo je rasprostranjen kod mnogih naroda ogreznih u verskim sukobima. On čak misli da bi tekst sa uspehom – tiče se samo zamene nekih reči – mogao biti objavljen kao islamski spis iz vremena progona muslimana u Španiji kada je 885. godine počeo da radi inkvizicioni sud i kada je bilo uništeno i spaljeno milion islamskih rukopisa.

Tekst koji sam ja pokazao kao prevod ga je obeshrabrio. Često me je tokom večeri pitao: “Da nije tekst preveden sa arapskog?”

Možda je rukopis stariji nego što on i ja smatramo – kraj srpske carevine ili progon muslimana iz Španije – te samo možemo prepostavljati da postoje razne verzije starog spisa prevedene sa koptskog, aramejskog, jermen-skog ili grčkog.

Ako postoje redakcije ovih tekstova, koje bi mogle da ukazu na tekstualne promene, one mi na žalost nisu prikupacne, tako da ne znam kojom redakcijom raspolazem, i da li su sačuvane prethodne redakcije rukopisa.

Čuda su pripisivana moštima, a ne često životima ili samim rukopisima.

Na margini:

Možda redakciju ovog prevoda pravim po ugledu na studiju gospodice Grethen? Prevodim i prilagodavam

vanje. Original je izgoreo u Drugom svetskom ratu pri-
likom bombardovanja Beograda.
Rukopisi koji se ovde objavljuju su preostali delovi iz
nesačuvanih hageografijskih, dopunjeni priručnicima
beleskama.